

Karl Marx, Friedrich Engels, Vladimir Lenin, Joseph Stalin, Enver Hoxha

5 Classics of Marxism

Comintern (Stalinist-Hoxhaists)

<http://ciml.250x.com>

GEORGIA

Georgian Section
www.joseph-stalin.net

SHMG Press

Karl Marx Press of the Georgian section of
Comintern (SH) – Stalinist-Hoxhaists Movement of Georgia

མར་ཁེ་མི ཡེན་གེ་མི

གུང་ཁྲན་ཏང་གི་བསྐྱབས་གསལ་གཏམ

མི་དམག་དཔེ་རྒྱན་ཁང

འཇམ་གྲིང་ཡོངས་ཀྱི་འཕྱོར་མེད་པ་རྣམས་, མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཤིག!

མར་ཁི་མི ཡན་ཀེ་མི

ཡུང་ཐུན་ཏང་གི་བསྐྱེད་སྲིངས་གཏམ

ཨ་ཁེ་གཙུག་ཏུ་ཡུལ་ཁང་ཁང་།

དཀར་ཆག

1872 ལོ་རྟེ་ཡིག་པར་གཞི་རྒྱུ་གཞི	3
1882 ལོ་ཙམ་ཡིག་པར་གཞི་རྒྱུ་གཞི	6
1883 ལོ་རྟེ་ཡིག་པར་གཞི་རྒྱུ་གཞི	9
1888 ལོ་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞི་རྒྱུ་གཞི	11
1890 ལོ་རྟེ་ཡིག་པར་གཞི་རྒྱུ་གཞི	20
1892 ལོ་ཕོ་ལན་ཡི་གེ་པར་གཞི་རྒྱུ་གཞི	29
1893 ལོ་དབྱི་རྟེ་ཡི་གེ་པར་གཞི་རྒྱུ་གཞི	32
གྲང་ཁན་ཏང་གི་བསྐྱབས་གཏམ	36
དང་ཕོ་ འཕྱར་ལྡན་པ་དང་འཕྱར་མེད་པ	37
གཉིས་པ་ འཕྱར་མེད་པ་དང་གྲང་ཁན་ཏང་མི	60
གསུམ་པ་ ལྷོ་ཚོགས་སྲིད་ལྟགས་དང་གྲང་ཁན་སྲིད་ལྟགས་གི་ཚད་ལྡན་ཡིག་ཆ	77
1. ཕག་སྤྱད་གི་ལྷོ་ཚོགས་སྲིད་ལྟགས	77
(༡) བཀས་བོད་རྒྱུ་འཇུག་གི་ལྷོ་ཚོགས་སྲིད་ལྟགས	77
(༢) འཕྱར་ཆང་གཡེ་སྲིམ་གི་ལྷོ་ཚོགས་སྲིད་ལྟགས	80
(༣) རྟེ་ཚོ་དང་ཕང་ན་དང་ཕང་གི་ལྷོ་ཚོགས་སྲིད་ལྟགས	82
2. བཀ་ཁུམ་དང་ཕང་ན་འཕྱར་ལྡན་གཡེ་སྲིམ་གི་ལྷོ་ཚོགས་སྲིད་ལྟགས	88
3. མཐའ་དབྱེད་དང་རྒྱང་བཟམ་གི་ལྷོ་ཚོགས་སྲིད་ལྟགས་དང་གྲང་ཁན་སྲིད་ལྟགས	90
བཞི་པ་ གྲང་ཁན་ཏང་མིས་རྒྱ་ལྟངས་ལ་འཇུག་པའི་སྤྱོད་ཚུལ་	95
མཚན་འགྲེལ	98

གུང་ཁན་ཏང་གི་བསྐྱབས་གཏམ་¹

ཁ . མར་ཁེ་མི་དང་ལྷན་ཞུགས་ཅི་ཞེས་ཞུས་པའི་མི་ཁྲི་བཞི་ལྔ་ལ་ 1847 ལོའི་ཟླ་ 12 པ་—1848 ལོའི་ཟླ་ 1 པའི་ལུང་ལ་

འགྲུབ་གནང་བ

1848 ལོའི་ཟླ་ 2 པར་ལྷན་ཏུན་ཏུ་དེབ་རྒྱུང་པའི་ཚོགས་པའི་མཉམ་ཁུངས་ཏང་པོ་ལུ་བྱུང་བ

1872 ལོའི་ཉེ་ཡིག་པར་གཞིའི་བྲིང་གཞི་²

སྐབས་དེའི་ཆ་རྒྱུན་འོག་གསང་བའི་ཚོགས་པ་ལས་གནས་མི་ཐུབ་པ་ལོས་ཡིན་པའི་ག་ཅིའི་བརྗོད་པའི་ཅུ་འཇུགས་གྲང་ཁྲན་རིང་ལུགས་པའི་མནའ་མཐུན་འདིས། 1847 ལོའི་ཟླ་ 11 པར་ལུན་ཏུན་དུ་ཚོགས་པའི་འཇུགས་མི་ཚོགས་ཚེན་མོག་དུང་གཉིས་ལ་བྲུབ་བསྐྱབས་བྱེད་ཅིས་བྱེད་རྒྱུའི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་ལག་ལེན་གཉིས་ལྡན་གྱི་དང་གི་ཅུ་འཇུག་ཕུ་ཞིང་ཞིབ་པ་ཅིག་ཟིན་བྱིས་འཁོད་དཀོས་པའི་བཀའ་མངག་གནང་བྱུང་། དེ་འདྲ་ཡིན་སྐབས་《བསྐྱབས་གཏམ》འདི་བྱུང་བ་རེད། 《བསྐྱབས་གཏམ》གི་མ་ཡིག་དེ་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་གསར་བརྗེ་མ་བྱུང་གོང་གི་གཟའ་འཁོར་ཁ་གསལ་གི་རྒྱན་ལ་ལུན་ཏུན་དུ་རྒྱུན་ནས་པར་བརྒྱབ་པ་རེད། 《བསྐྱབས་གཏམ》འདི་མོག་མར་ཉེ་ཡིག་གིས་པར་དུ་རྒྱུན་པ་རེད། དེའི་རྗེས་ལྷའང་ཉེ་གོ་དང་། དབྱིན་གོ། མེ་གོ་བཅས་ལ་ཉེ་ཡིག་གིས་ཉུང་མཐར་ཡང་པར་ཐོངས་བཅུ་གཉིས་བརྒྱབ་ཡོད་པ་རེད། དབྱིན་ཡིག་གི་རྒྱུར་དེབ་དང་པོ་ནི་ཉུས་ཉི་ལའི་ལིན་མའི་ཁོའོ་རྒྱ་ལིན་གིས་རྒྱུར་ཉེ། 1850 ལོར་ལུན་ཏུན་གི་《དམར་པོའི་རྒྱུ་མཐུན་དང་མི》³ ཟེར་བའི་དུས་དེབ་མོག་བཀོད་པ་རེད། དེ་རྗེས་1871 ལོར་དབྱིན་ཡིག་གི་རྒྱུར་དེབ་ཉུང་མཐར་ཡང་མི་འདྲེ་བ་གསུམ་མེ་གོར་པར་དུ་རྒྱུན་པ་རེད། རྒྱ་ཡིག་གི་རྒྱུར་དེབ་དེ་1848 ལོའི་ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ལོས་ལངས་མ་བྱུང་གོང་གི་ཡུན་མི་རིང་བ་ཅིག་གི་རྒྱན་ལ་པ་ལི་ལ་ཐོངས་དང་པོར་པར་བརྒྱབ་ནས་བཀའ་པ་མ་ཟད། ཉེ་ཆར་ཡང་ཉིུ་ཡུའི་གི་《རྒྱུ་ཚོགས་རིང་ལུགས་པའི་ཚོགས་པར》⁴ མོག་བཀོད་པ་རེད། ད་ལྟ་རྒྱུར་དེབ་གསར་པ་འདོན་ཅིས་བྱེད་མཁན་ཡང་ཡོད་པ་རེད། སོ་ལན་ཡི་གའི་རྒྱུར་དེབ་དེ་ཉེ་ཡིག་པར་གཞི་དང་པོ་པར་དུ་རྒྱུན་ནས་འགྲེམ་སྤེལ་བྱས་ཉེ་ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་ལུན་ཏུན་དུ་བྱུང་ཡོད་པ་རེད། ཚོ་ཡིག་གི་རྒྱུར་དེབ་དེ་ལོ་རབས་དྲུག་ཅུ་པར་རི་ནི་ལ་ལ་པར་དུ་རྒྱུན་པ་

རེད། ཉན་མཉེ་མི་གཉི་ལྷན་དེབ་དེ་ཡང་མ་དེབ་འབྲེལ་སྒྲིལ་བྱས་ནས་ཡུན་རིང་མ་སྤང་བར་བར་དུ་སྐྱོན་པ་རེད།

ཉེ་ཆར་ལོ་ཉི་ཤུ་ཙམ་ལྷན་རིང་གི་གནས་ཚུལ་འབྲུག་སྐོབ་ཆེན་པོ་ག་འདྲ་ཅིག་བྱུང་ཡོད་ནའང་། 《བསྐྱབས་གཏམ》འདིའི་ནང་ལ་འདོད་ན་སྒྲིལ་བྱས་པའི་སྐྱིེ་བ་དང་གི་གཞི་ཅའི་ཅ་བའི་རིགས་པ་རྣམས་སྐོར་ཡོངས་ནས་བཤད་ན་དེ་ལྟར་བཤད་དེ་ཡང་དག་པ་ཅིག་རེད། ར་གཉིས་གི་སར་མ་གཞི་བཙོ་བོ་ཅན་ཉག་ཅམ་བྱས་ན་འགྲིག་པ་འདྲུག། གཞི་

ཅའི་ཅ་བའི་རིགས་པ་དེ་དག་ལོད་སྐྱོད་དེས་ལྷ་བྱེད་སྐབས་། 《བསྐྱབས་གཏམ》ནང་བཤད་པ་ལྟར་། ག་དུས་ག་ས་མིན་ནའང་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་གི་ཆ་རྒྱུན་གཞིར་འཇུག་དགོས་གི་རེད། དེར་རྟེན་ལུ་གཉིས་པའི་མཚུག་དུ་བརྟེན་པའི་གསར་བཞེད་ལྱེད་སྐབས་དེ་

ཚར་དམིགས་བསལ་གི་དོན་སྲིད་ཡོད་པ་མ་རེད། ད་ལྟ་དུས་བྱེད་འདི་སྐྱབས་མང་པོའི་ཐད་འགྲི་སྐྱབས་ལྷན་དང་མི་འདྲ་བ་ཅིག་འགྲི་དགོས་པ་འདྲུག། ཉེ་ཆར་ལོ་ཉི་ཤུ་ཙམ་ལྷན་རིང་བཙོ་བོ་ཅན་པོ་འཕེལ་བྱས་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱུང་བས་བཙོ་བོ་ཅན་པོ་གྲལ་རིམ་གི་སྲིད་དང་ཅ་འཇུགས་ཀྱང་དེའི་རྗེས་སུ་འབྲང་དེ་འཕེལ་བྱས་བྱུང་བའི་རྒྱུ་དང་། མོག་མར་ཟླ་

བ་གཉིས་པའི་གསར་བཞེད་ཉམས་སྤོང་དེས་བྱུང་བ་དང་ལྷག་པར་དུ་རྗེས་སུ་འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གིས་ཐོངས་དང་པོར་སྲིད་དབང་བཟུང་ནས་ཟླ་བ་གཉིས་ལྷན་པའི་པ་ལི་ཀྱང་ལུ་འི་ཉམས་སྤོང་དེས་བྱུང་བའི་རྒྱུ་གིས་། ཅ་འཇུག་འདི་ཁ་གསལ་གི་སར་དེ་ལྟ་དུས་ལས་ལོ་ལ་ཟིན་པ་རེད། ལྷག་པར་དུ་ཀྱང་ཉམས་སྤོང་བྱས་པར་། “བཙོ་བོ་གྲལ་རིམ་

གིས་སྐབས་བདེའི་སྐོ་ནས་དེ་ཡོད་གི་རྒྱལ་ཁབ་འཕུལ་འཁོར་འཇུག་མི་ཉན་པ་དང་། དེ་ལོད་སྐྱོད་ནས་རང་ཉིད་གི་དམིགས་སྒྲུལ་འབྲུབ་པ་བྱེད་མི་ཉན།” (《རྒྱ་ལན་ཞིའི་ནང་འཇུག། སོ་ཅའི་བཙོ་བོ་ཅན་པོ་མཐུན་ཚུགས་སྐྱི་ཁབ་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་བསྐྱབས་གཏམ》གི་

དེ་ལོག་པར་གཞིའི་གོག་ལྟེ་ 19 པར་གསལ། དེར་བསམ་མ་སྐོ་འདི་རྒྱས་བཤད་དེ་བས་ཀྱང་ཆ་ཚང་བ་ཅིག་བྱས་ཡོད།) གཞན་ཡང་། སྐྱི་ཚུགས་རིང་ལུགས་གི་ཆད་ལྷན་མིག་ཆ་རྣམས་ལ་དགག་པ་བརྒྱབ་པ་དེ་དེ་ལྟ་བུས་ན་ཆ་ཚང་བ་ཅིག་བྱུང་མེད་པའང་ཏ་ཅང་གསལ་པོ་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན? དགག་པ་བརྒྱབ་པ་དེ་ 1847 ལོའི་བར་མ་གཏོགས་

འདུམ་མེད་པའི་རྒྱན་གྱིས་རེད། དེ་བཞིན་གྲང་ཁྲན་ཏང་མིས་རྩོམ་ཏང་པའི་སྣ་ཚོགས་
 ལ་འཛིན་པའི་སྨྱོད་ཚུལ་གི་གནད་དོན་སྐོར་བརྟོན་པའི་བསམ་འཚར་(ལེུ་བཞི་པ) རྣམས་
 ད་ལྟའང་གཞི་ཅའི་ཐོག་ཡང་དག་པ་ཅིག་ཡིན་ཏེ། ཆབ་སྲིད་གི་གནས་ཚུལ་བད་དེ་གྲུང་
 ཡོད་པས། རྒྱབས་དེར་དཔེར་བྲངས་པའི་ཏང་པའི་དེ་དག་ལལ་ཆེ་བ་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་
 འགྲོ་བའི་འཕེལ་རིམ་དེས་ཅ་མེད་གཙང་དག་བཙོས་ཟིན་པ་རེད། དེར་རྟེན་ལག་ལེན་གི་
 ཐོག་ནས་བཤད་ན་བསམ་འཚར་དེ་ཚོ་རྒྱས་ལས་ཡོལ་ཟིན་པ་དེའང་ཏ་ཅང་གསལ་པོ་རེད།

ཡིན་ནའང་《བསྐྱབས་གདམ》ནི་ལོ་རྒྱུས་གི་ཡིག་ཆ་ཅིག་ཡིན་པས། ང་ཚོར་བཙོ་
 བཙོས་བྱེད་རྒྱུ་ཡི་དབང་ཆ་མེད། རྗེས་སུ་རྒྱུར་ཏུ་པར་རྒྱན་བྱེད་རྒྱབས་གཅིག་བྱས་ན་
 1847 ལོ་ནས་ད་ལྟ་བར་གི་རྒྱས་རྒྱབས་འདུམ་པའི་འགྲོ་ཅིག་འཕྲི་བྱུང་གི་རེད། ད་
 རིམ་རྒྱུར་ཏུ་པར་རྒྱན་བྱེད་རྒྱབས་རྒྱས་ཚོད་ཏ་ཅང་དམ་འགས་པས། ང་ཚོས་ལས་ཀ་འདི་
 བྱེད་ཡོང་བྱུང་མ་སོང་།

ཁར་མར་ཁེ་སི ལྷ་མི་རྟེ་མི་མི་ཨེན་གེ་སི

1872 ལོ་རྒྱ་ 6 ཚེས་ 24 ཉིན་ལྷན་བྱུན་ཏུ

པ་ལྟུང་ཉིད་གིས་སྐུར་པའི་《གུང་ཁབ་ཏང་གི་བསྐྱབས་གཏམ》གི་ཨོ་ཡིག་པར་གཞི་
དང་པོ་དེ། ལོ་རབས་དྲུག་ཅུ་པའི་དུས་འཁོར་6, 《ཙོང་མུ》7 པར་ཁང་གིས་པར་བསྐྱབ་
ནས་བཀའ་པ་རེད། སྐབས་དེར། རྒྱལ་ཡོངས་གིས་བྱ་བ་དེ་(《བསྐྱབས་གཏམ》)ཨོ་ཡིག་
དུ་སྐུར་ནས་པར་དུ་སྐྱབ་(བ) རིག་གཞུང་ལས་རིགས་ཐོག་གི་གསར་འགྱུར་ལ་མཚན་ཅན་
ཅམ་ཅིག་ལ་བརྩི་གི་ཡོད་པ་རེད། ལྷ་ཚུལ་དེ་འདྲ་ད་ལྷ་ཡོང་སྲིད་གི་མ་རེད།

སྐབས་དེར་(1847 ལོའི་ཟླ་ 12 པར་), འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་ལས་འགུལ་ཁྲབ་
སའི་ས་ཁུལ་ཏ་ཅང་གུ་དོག་པོ་ཅིག་རེད། དེའི་སྐོར་《བསྐྱབས་གཏམ》གི་ལུང་མཐའ་མ
《གུང་ཁབ་ཏང་མིས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་རོ་སྐལ་ཏང་ཡའེ་སྐྱ་ཚགས་ལ་འཛིན་པའི་སྐྱོད་ཚུལ》
ཟེར་བའི་ནང་ནས་ཏ་ཅང་གསལ་པོ་མཚན་བྱུང་གི་རེད། ལུང་དེའི་ནང་ལ། ཏག་ཏག་
ཨོ་ལོ་དང་མེ་ལོའི་སྐོར་བཤད་མེད། སྐབས་དེར། ཨོ་ལོ་ནི་ཨོང་ཁྱིང་གི་ཡིག་སྐྱོད་
སྐབས་དྲུག་པ་ཡོང་ས་ཚོགས་གི་མཐའ་མའི་རྗེས་གྲབས་དམག་དཔུང་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཅིག་
རེད། མེ་ལོས་མི་མེར་སྐྱོད་པར་རྟེན་ནས་ཨོང་ཁྱིང་གི་འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་སྐབས་དྲུག་པ་
ལྷག་མ་བསྐྱེ་ལེན་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། རྒྱལ་ཁབ་དེ་གཉིས་ཀས། ཨོང་ཁྱིང་ལ་རྒྱ་ཆ་
མཁོ་འདོན་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད་ལ། དུས་མཚུངས་ཨོང་ཁྱིང་གི་བཟོ་ལས་ཐོན་རྗེས་བཅོང་
སའི་ཚང་རའང་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་རྟེན། གང་ལྟར་རྒྱལ་ཁབ་དེ་གཉིས་ཀ་ནི་
སྐབས་དེའི་ཨོང་ཁྱིང་གི་དཔོན་ཡོད་སྐྱིབས་ལས་གི་ཀ་བ་ཅིག་རེད།

ད་ལྟ། གནས་ཚུལ་ཅད་དེ་མི་འདྲ་བར་གྱུར་བ་རེད། ཨོང་ཁྱིང་གི་མི་མེར་སྐྱོས་པ་
དེ་རང་གི་རྒྱན་གིས། མི་སྲིད་བྱང་མས་གཞི་རྒྱན་ཆེ་བའི་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱོད་བྱེད་བྱུང་བ་
ལྟར་བ་རེད། ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱོད་གི་འགྲན་རྒྱུ་དེས་ཨོང་ཁྱིང་གི་ས་ཞིང་དབང་བའི་ལམ་

ལུགས་མེ་རྒྱུ་རྣམས་གི་ཅ་བ་གཡོ་འགྲུལ་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་མིན། མི་མེར་
 སྤོང་བ་དེའི་དབང་གིས་མེ་མོས་སྤྱོད་པ་ལྟར་དང་གཞི་སྟོན་ཏེ་ཅང་མེ་བའི་སྤོང་བ་རང་ལ་
 ཉིད་གི་བཟོ་ལས་སོན་ལྷན་སྤྱོད་ལུགས་ལ་རྣམས་གསར་སྤོང་ལྟར་བྱུང་བ་ལྟར་ནས།
 མེ་རྒྱུ་སྤྱིང་རྒྱུ་མ་དང་ལྷག་པར་དུ་དེ་ལྟར་གོས་དེ་ལྟའི་བར་དུ་འཇིག་པའི་བཟོ་ལས་སྤོང་བ་
 སྤོང་གི་མོ་གནས་དེ་མཚུགས་པོ་ཅ་གཏོར་གཏོང་བྱུང་བ་ཅིག་ཡོད་གི་རེད། མོང་གསལ་
 གནས་རྒྱལ་དེ་གཉིས་གིས། མེ་མོ་རང་ཉིད་ལའང་གསར་བརྗེ་བྱས་པ་སོན་གི་ཡོད་པ་
 རེད། མེ་སྤོང་གི་ལམ་ལུགས་ཉི་ལ་པའི་རྒྱུ་གཞིར་གྱུར་པའི་ཞིང་རའི་བདག་པའི་ས་
 གཞིས་འབྲིང་རྒྱུ་རྣམས། ཞིང་ར་མེན་པོས་འབྲན་ཅོད་བྱས་ནས་རིམ་བཞིན་དབང་དུ་
 བསྐྱུ་གི་ཡོད་པ་རེད། དུས་མཚུངས་ལ། བཟོ་ལས་སྤོང་བ་ལྷན་ཁག་ལ། མི་བྱངས་ཏེ་ཅང་
 མང་བའི་འཕྲོར་མེད་བྲལ་རིམ་དང་ལྷ་སྤྱོད་ནང་བཟད་པ་ལྟར་གི་མ་ཅ་བསྐྱུ་གསོག་འཕེལ་
 ལྷན་འཕྲོ་བའི་འགོ་རྒྱགས་པ་རེད།

ད་ལྟ་ཨོ་མོ་ཅིག་ལྟོས་དང་! 1848 ལོ་—1849 ལོའི་བར་གི་གསར་བརྗེ་

བྱུང་སྐབས། མེ་རྒྱུ་སྤྱིང་གི་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ཅམ་དུ་མ་ཟད། མེ་རྒྱུ་སྤྱིང་གི་འཕྲོར་ལྷན་པ་
 རྣམས་གིས་ཀྱང། ཨོ་མོས་མེ་གཏོགས་བྱུང་བ་དེ་ཁོ་རྩམ་རྒྱུ་ལས་སྤོང་བའི་རྒྱགས་
 མ་ཐག་པའི་འཕྲོར་མེད་བྲལ་རིམ་ལ་ཁ་གཏད་འཇལ་བར་རོགས་རམ་བྱུང་མཁན་གི་སྤྱོད་
 མཚོན་ཉག་ཅིག་དུ་བཅི་གི་ཡོད་པ་རེད། ཅ་རྟོང་མོང་མ་དེ་མེ་རྒྱུ་སྤྱིང་གི་ཡོག་སྤྱོད་སྤོང་བ་
 ལྷན་གི་འགོ་གཙོ་ལོན་པའི་ཁྱད་བསྐྱུགས་བྱས་ཚུང་བ་རེད། ད་ལྟ། ཅ་རྟོང་མོང་མ་
 དེ་གསར་བརྗེ་བའི་བཟུང་དམག་ཅིག་དུ་གྱུར་ནས། ཅ་མེ་ཅི་ན་ལ་བཀག་སྐྱིལ་བྱས་ཡོད་པ་
 རེད་མོ། ཨོ་མོ་དེ་མེ་རྒྱུ་སྤྱིང་གི་གསར་བརྗེའི་ལས་འགྲུལ་གི་སྤོང་བའི་དབང་དུ་
 གྱུར་བ་རེད།

《གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་གི་བསྐྱུགས་གཏམ་》གི་ལས་འགན་ནི། དེང་རབས་འཕྲོར་
 ལྷན་བྲལ་རིམ་གི་དབང་བའི་ལས་ལུགས་དེ་ཅ་མེད་དུ་འགྲོ་ངེས་ལོན་པའི་ཁྱད་བསྐྱུགས་
 བྱུང་རྒྱ་དེ་རེད། ལོན་ན་ལང་ཨོ་མོར་ང་ཚོས་མཚོང་བ་ནི། མཚུགས་ལྷན་དུ་དར་འཕེལ་
 འགྲོ་བའི་མ་ཅ་རིང་ལུགས་གི་སྤོང་བའི་ལས་ལྷན་འགོ་རྒྱགས་མ་ཐག་པའི་འཕྲོར་

ལྷན་གྲུབ་རིམ་གྱི་ས་ཞིང་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་ཨོད་པ་ལྟར་། ས་ཞིང་པལ་ཆེ་བ་ལྟར་
 བཞིན་ཞིང་པ་སྤྱི་ལ་དབང་ཨོད་པ་དེ་རེད། དེ་འདྲ་ཡིན་ན་འདྲིའ་འདྲི་རྒྱར་། གཏོར་
 བཞིག་ཆེན་པོ་ཐོབ་ས་ཨོད་ཀྱང་གདོད་མའི་ས་ཞིང་སྤྱི་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་རྣམ་པ་
 ད་དྲུང་བཟུང་ཨོད་པའི་ཨོ་གོ་ཀྱང་ཉེ་དེ་། ལྷན་ཁྲན་རིང་ལུགས་གི་སྤྱི་ལ་དབང་བའི་ལམ་
 ལུགས་གི་རྣམ་པ་མཐོ་རིམ་ཅན་ལ་ཐད་ཀར་སྤྱི་བས་སྲུབ་གི་རེད་དམ་? ཡང་ན་དེ་ལས་
 ལྡོག་ཏེ་། དེ་ད་དྲུང་ལྷན་ལ་རྒྱབ་སྐྱོལ་གི་ཚོ་རྒྱས་འཕེལ་རྒྱས་བརྒྱད་རྒྱུར་བའི་ཚོར་ཞིག་
 ཏུ་འགྲོ་བའི་གོ་རིམ་དེ་བརྒྱད་དགོས་གི་རེད་?

གནད་དོན་དེར་། མིག་ལྟར་ལན་འདེབས་སྲུབ་རྒྱ་ཉལ་ཅིག་དེ་ནི་གསལ་གསལ་ལྟར་
 ཡིན། གལ་སྲིད་ཨོ་གོ་འི་གསར་བརྗེ་དེ་རྒྱབ་སྐྱོལ་གི་འཕྲོར་མེད་གྲུབ་རིམ་གི་གསར་
 བརྗེའི་བརྗེ་རྟལ་ས་ཅིག་ལ་ལྷུར་ཚོག་དེ་གཉིས་པན་ཚུན་ཁ་གསལ་བྱས་པ་ཡིན་ན་། ད་
 ལྟའི་ཨོ་གོ་འི་ས་ཞིང་སྤྱི་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་ལྷན་ཁྲན་རིང་ལུགས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་
 བའི་འགོ་རྒྱལ་ས་ཅིག་ཏུ་འགྱུར་སྲུབ་གི་རེད།

ཁར་མར་ཁེ་སྤེ ལྷ་མི་ཏེ་མི་ཞི་ཡེན་གེ་མི

1882 ལོའི་ཟླ་ 1 ཚུལ་ 21 ཉིན་ལྷན་ཏུན་ཏུ

སྤྲུལ་མ་ཡིག་པ་ཅིག་ལ་པར་གཞི་འདིའི་སློབ་གཞིར་མིང་འགོད་མཁན་དང་རང་ལོ་ལ་
 གཅིག་ཕུ་མ་གཏོགས་མེད་པར་བྱུང་སོང་། མར་ཁོ་མི——ཨ་ལུ་སློབ་དང་མེ་སློབ་གི་བཟོ་
 པ་གྲུལ་རིམ་ཉིལ་པོར་བྱས་རྗེས་མི་གཞན་པ་ལྷུ་ལས་ཀྱང་ཆེ་བ་ཅིག་འཛག་པ་གནང་རྒྱུ་དང་
 མཁན་གི་མི་སྣ་དེ——ད་ལྟ་ཏེ་ཀོ་མེ་སློབ་པའི་དྲུང་སར་ལྷན་གཏན་དུ་མནལ་གཟིམ་པ་མ་
 ཟད་ཁོང་གི་དྲུང་སའི་ཕོག་དུ་སྡོམ་སྡོམ་ཐོང་ས་དང་པོ་སླེས་འདུག། ཁོང་སྐྱུ་གཤེགས་པའི་
 རྗེས་སུ་ 《བསྐྱབས་གཏམ》ལ་བཟོ་བཅོས་དང་ཡང་ན་ཁ་གསལ་བྱེད་རྒྱུ་ཟེར་བ་གཤམ་
 ཡོང་། དེར་རྟེན་ དའི་སེམས་ལ་འདིར་གཤམ་གསལ་གི་གནད་དོན་འདིའི་སྐོར་ཡང་བྱུར་
 གསལ་བཤད་ཐོང་ས་གཅིག་བྱེད་རྒྱུ་ནི་དགོས་གཤམ་སྲ་ལས་ཀྱང་ཆེ་བ་ཅིག་འདུག་བསམ་གི་
 འདུག།

《བསྐྱབས་གཏམ》གི་ནང་དུ་འགོ་ནས་མཚུག་བར་བྱབ་ཡོད་པའི་ཅུ་བའི་དགོངས་པ་
 པ་ཏེ། ལོ་རྒྱུས་གི་དུས་རབས་ས་སའི་དཔལ་འབྱོར་ཕྱོད་དང་དེ་ལས་ཡོང་པེས་ཡིན་
 པའི་སློ་ཆོགས་གི་སློག་གཞི་ནི། དུས་རབས་དེའི་ཆབ་སྲིད་དང་བསམ་པའི་ལོ་རྒྱུས་གི་
 མང་གཞི་དེ་རེད། དེར་རྟེན་(གདོད་མའི་ས་ཞིང་སློབ་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་སོར་ཞིག་
 དུ་སོང་བ་ནས་བཟུང་)ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་རྒྱུ་གས་ནི་གྲུལ་རིམ་འཐབ་ཅོད་གི་ལོ་རྒྱུས་ཏེ། སློ་
 ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་དུས་རིམ་ས་སའི་ཕོག་བཟུ་གཞི་ག་སློབ་མཁན་གྲུལ་རིམ་དང་
 བཟུ་གཞི་ག་བྱེད་མཁན་གྲུལ་རིམ་བར་དང་ དབང་སྐྱུར་རྒྱུ་དང་མཁན་གྲུལ་རིམ་དང་དབང་
 སྐྱུར་བྱེད་མཁན་གྲུལ་རིམ་བར་འཐབ་ཅོད་བྱེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཅིག་རེད། འཐབ་ཅོད་དེ་ད་
 ལྟ་དུས་རིམ་འདི་འདྲ་ཅིག་ལ་སློབས་ཡོད་པ་ཏེ། བཟུ་གཞི་ག་སློབ་མཁན་དང་གཉེན་
 གཤམ་སློབ་མཁན་གྲུལ་རིམ་(འབྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ)གིས་གཤམ་སློབ་དུས་མཉམ་དུ་སློ་ཆོགས་

ཉིལ་པོ་དེ་དུས་གཏན་དུ་བསྐྱ་གཞིག་དང་། གཉམ་གནོན་། བྲལ་རིམ་འཐབ་རྩེད་བཅས་
 ལས་ཐར་བ་ཅིག་མ་བྱས་ན། ཁོ་ཚོ་རང་ཉིད་ལ་བསྐྱ་གཞིག་དང་གཉམ་གནོན་བྱེད་མཁན་
 བྲལ་རིམ་(འཕྱོར་ལྷན་བྲལ་རིམ)གི་དབང་ལོག་ནས་བཅིངས་འགྲོལ་ཐོབ་པ་ཅིག་བྱེད་ཐུབ་གི་
 མ་རེད། — ཅ་བའི་དགོངས་པ་འདི་ནི་ཐད་དེ་མར་ཁེ་སི་གཅིག་ཕྱི་དགོངས་པ་རེད།^①。

དོན་དེའི་རྒྱུར་ངས་ཐེངས་མང་པོ་བཤད་ཚུངས། ཡིན་ན་ཡང་ད་ལྟ་རང་《བསྐྱགས་
 གཏམ》དེ་ཉིད་གི་མདུན་ལ་འདང་དོན་དེའི་རྒྱུར་ངེས་པར་དུ་གསལ་པོ་འབྲི་དགོས་པ་འདུག།

ཚུ་ཡིན་གེ་ལི

1888 ལོའི་ཟླ་ 6 ཚེས་ 28 ཉིན་ལྷན་དུན་དུ

① ངས་དེའི་ཡིག་གི་རྒྱུར་དེབ་གི་ཐོབ་གཞིའི་ནང་དུ་བཤད་ཚུངས་པར་: “ངས་བལྟས་ན་དགོངས་པ་འདིས་
 ཁོ་རྒྱལ་ཡིག་པའི་ཐད་ཏར་ལུན་གཞུང་ལུགས་གིས་རྒྱ་དངོས་ཡིག་པའི་ཐད་བཞག་པའི་བྲལ་རིམ་དེ་འདྲ་ཅིག་འཛོག་བྱའདམ་
 རེད། དེ་ལྷ་ 1845 ལོའི་རྩོན་གི་ཁོ་ཁོ་གཉིས་ཡིང་ལ་ང་གཉིས་བསམ་རྒྱུ་འདི་དང་རིམ་བཞིན་ཐག་ཉེ་རུ་བྱིན་ཡོད་པ་རེད།
 རྒྱལ་ཤེས་དེ་དེའི་ཐད་ང་རང་ཚད་ག་འདྲ་ཅིག་ལ་ཐེབས་ཡོད་པ་དེ། ངས་བཙམ་པའི་《དེའི་དགོངས་པོ་བྲལ་རིམ་གི་གནས་
 ཚུལ》ཟེར་བའི་དབུ་དེབ་དེའི་ནང་ནས་གསལ་པོ་མཚོང་བྱའདེད། ཡིན་ན་ཡང་ 1845 ལོའི་དེའི་ཀར་བུའི་ལུ་ལུ་ལེར་
 ལ་ང་མར་ཁེ་སི་དང་ཡང་ལུར་བྲལ་ལྷན་བྱེད་པར་འགྲོ་ཆེད་མེད། ཁོ་གིས་དགོངས་པ་འདི་ལེགས་ལྷོག་གནང་ནས། ཏ་
 ལམ་ངས་ཀོང་དུ་བཤད་པའི་རྒྱ་ཆ་གསལ་པོ་ནང་བཞིན་ང་ལ་གསལ་བཤད་གནང་བྱའདེད།” (ཡིན་གེ་ལིས་ 1890 ལོའི་
 ཉི་ལོག་པར་གཞིའི་ཐོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཚན)

1888 ལོའི་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་སྲོང་གཞི 10

《བསྐྱབས་གཏམ》འདི་ནི་གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་པའི་མནའ་མཐུན་ཏེ་ཐོག་མར་ཏེ་་་་
 མོའི་བཟོ་བའི་ཚོགས་པ་ཁེར་གཅོང་ཅིག་ཡིན་པ་དང་, རྗེས་སུ་གོ་ཅིའི་བཟོ་བའི་ཚོགས་
 པར་གུར་ཐོག་, 1848 ལོའི་ཚུན་གི་ཨོལ་སྤྱིར་སྐྱམས་ས་ཚེན་པོའི་ཆབ་སྲིད་གི་ཆ་རྒྱུན་
 འོག་གསང་བའི་ཚོགས་པ་ལས་གནས་མི་སྲུབ་པའི་བཟོ་བའི་ཚུ་འཇུགས་གི་ཚུ་འཇིན་བྱས་
 བས་སྤོལ་བ་ཅིག་རེད། 1847 ལོའི་ཟླ་ 11 པར་ལུན་ཏུན་ཏུ་ཚོགས་པའི་མནའ་མཐུན་གི་
 འཇུགས་མི་ཚོགས་ཚེན་གིས་, མར་ཁེ་སི་དང་ཞེན་གེ་སི་ལ་ཁྲུབ་བསྐྱབས་བྱེད་ཅིས་བྱེད་རྒྱུའི་
 རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་ལག་ལེན་གཉིས་ལྡན་གི་དང་གི་ཚུ་འཇིན་ཆ་ཅང་བ་ཅིག་ཟིན་
 བྱིས་འགོད་དགོས་པའི་བཀའ་མངག་གནང་བ་རེད། དེའི་མ་ཡིག་ 1848 ལོའི་ཟླ་ 1 པར་
 ཏེ་ཡིག་གིས་བྱིས་ཐོག་, ཟླ་ 2 ཚེས་ 24 ཉིན་གི་ཟླ་གོའི་གསར་བརྗེ་མ་ལངས་གོང་གི་
 བཟའ་འཁོར་ཁ་གས་གི་ཚུན་ལ་ལུན་ཏུན་ཏུ་སྐྱར་ནས་པར་བརྒྱབ་པ་རེད། ཟླ་ཡིག་གི་
 རྒྱུར་དེབ་དེ་ 1848 ལོའི་ཟླ་བ་དྲུག་པའི་འོས་ལངས་མ་ཕྱོང་གོང་གི་ལུན་མི་རིང་བ་ཅིག་གི་
 ཚུན་ལ་བ་ལེར་པར་དུ་སྐྱར་བ་རེད། དབྱིན་ཡིག་གི་རྒྱུར་དེབ་དང་པོ་ནི་ཉུས་ཀྱི་ཞའེ་ལིན་
 མའེ་ཁོར་ཟླ་ལིན་གིས་རྒྱུར་ཏེ་, 1850 ལོར་ཆའོ་ཀྱི་ལུའུ་ལི་ཞེན་ཏེ་ཉིའི་ལུན་ཏུན་གི་
 《དམར་པོའི་རྒྱུ་མཐུན་དང་མི》ཟེར་བའི་དུས་དེབ་ཐོག་བཀོད་བ་རེད། དུས་མཚུངས་སུ་
 ཏུན་མའེ་མི་གོའི་རྒྱུར་དེབ་དང་, པོ་ལན་མི་གོའི་རྒྱུར་དེབ་ཀྱང་པར་དུ་སྐྱར་བ་རེད།

འཕྱོར་མེད་གལ་རིམ་དང་འཕྱོར་ལྡན་གལ་རིམ་བར་གི་དམར་འཇིང་ཚེན་པོ་ཐོངས་
 དང་པོ་ 1848 ལོའི་བ་ལིའི་ཟླ་བ་དྲུག་པའི་འོས་ལངས་དེ་པམ་པའི་རྒྱུན་གིས་, ཨོལ་སྤྱིར་
 གི་བཟོ་བའི་གལ་རིམ་གི་རྒྱུ་ཚོགས་དང་ཆབ་སྲིད་སྐོར་གི་སྲོང་བྱ་དེ་གནས་སྐབས་སྐར་ཡང་་་
 རྒྱབ་དུ་དབྱུག་དགོས་ཕྱོང་བ་རེད། དུས་དེ་ནས་བཟུང་, དབང་རྒྱུར་གི་དབང་ཆ་འཕྲོག་
 རིས་བྱེད་པའི་འཐབ་ཚོད་དེ་, སྐར་ཡང་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་གསར་བརྗེའི་ཚུན་གི་གནས་ཚུལ་

କଳି. ଲ. ସ. ମ. ଧ୍ମ. ପ. ୧୩ ① ଧ୍ମ. ପ. ୧୩. ୨. ୩. ୧. ୨. ୩. ୪. ୫. ୬. ୭. ୮. ୯. ୧୦. ୧୧. ୧୨. ୧୩. ୧୪. ୧୫. ୧୬. ୧୭. ୧୮. ୧୯. ୨୦. ୨୧. ୨୨. ୨୩. ୨୪. ୨୫. ୨୬. ୨୭. ୨୮. ୨୯. ୩୦. ୩୧. ୩୨. ୩୩. ୩୪. ୩୫. ୩୬. ୩୭. ୩୮. ୩୯. ୪୦. ୪୧. ୪୨. ୪୩. ୪୪. ୪୫. ୪୬. ୪୭. ୪୮. ୪୯. ୫୦. ୫୧. ୫୨. ୫୩. ୫୪. ୫୫. ୫୬. ୫୭. ୫୮. ୫୯. ୬୦. ୬୧. ୬୨. ୬୩. ୬୪. ୬୫. ୬୬. ୬୭. ୬୮. ୬୯. ୭୦. ୭୧. ୭୨. ୭୩. ୭୪. ୭୫. ୭୬. ୭୭. ୭୮. ୭୯. ୮୦. ୮୧. ୮୨. ୮୩. ୮୪. ୮୫. ୮୬. ୮୭. ୮୮. ୮୯. ୯୦. ୯୧. ୯୨. ୯୩. ୯୪. ୯୫. ୯୬. ୯୭. ୯୮. ୯୯. ୧୦୦.

୧୮୭୪ ଥି. ଧ. ଧ. ୧. ୨. ୩. ୪. ୫. ୬. ୭. ୮. ୯. ୧୦. ୧୧. ୧୨. ୧୩. ୧୪. ୧୫. ୧୬. ୧୭. ୧୮. ୧୯. ୨୦. ୨୧. ୨୨. ୨୩. ୨୪. ୨୫. ୨୬. ୨୭. ୨୮. ୨୯. ୩୦. ୩୧. ୩୨. ୩୩. ୩୪. ୩୫. ୩୬. ୩୭. ୩୮. ୩୯. ୪୦. ୪୧. ୪୨. ୪୩. ୪୪. ୪୫. ୪୬. ୪୭. ୪୮. ୪୯. ୫୦. ୫୧. ୫୨. ୫୩. ୫୪. ୫୫. ୫୬. ୫୭. ୫୮. ୫୯. ୬୦. ୬୧. ୬୨. ୬୩. ୬୪. ୬୫. ୬୬. ୬୭. ୬୮. ୬୯. ୭୦. ୭୧. ୭୨. ୭୩. ୭୪. ୭୫. ୭୬. ୭୭. ୭୮. ୭୯. ୮୦. ୮୧. ୮୨. ୮୩. ୮୪. ୮୫. ୮୬. ୮୭. ୮୮. ୮୯. ୯୦. ୯୧. ୯୨. ୯୩. ୯୪. ୯୫. ୯୬. ୯୭. ୯୮. ୯୯. ୧୦୦.

① ଧ. ସ. ମ. ଧ. ୧. ୨. ୩. ୪. ୫. ୬. ୭. ୮. ୯. ୧୦. ୧୧. ୧୨. ୧୩. ୧୪. ୧୫. ୧୬. ୧୭. ୧୮. ୧୯. ୨୦. ୨୧. ୨୨. ୨୩. ୨୪. ୨୫. ୨୬. ୨୭. ୨୮. ୨୯. ୩୦. ୩୧. ୩୨. ୩୩. ୩୪. ୩୫. ୩୬. ୩୭. ୩୮. ୩୯. ୪୦. ୪୧. ୪୨. ୪୩. ୪୪. ୪୫. ୪୬. ୪୭. ୪୮. ୪୯. ୫୦. ୫୧. ୫୨. ୫୩. ୫୪. ୫୫. ୫୬. ୫୭. ୫୮. ୫୯. ୬୦. ୬୧. ୬୨. ୬୩. ୬୪. ୬୫. ୬୬. ୬୭. ୬୮. ୬୯. ୭୦. ୭୧. ୭୨. ୭୩. ୭୪. ୭୫. ୭୬. ୭୭. ୭୮. ୭୯. ୮୦. ୮୧. ୮୨. ୮୩. ୮୪. ୮୫. ୮୬. ୮୭. ୮୮. ୮୯. ୯୦. ୯୧. ୯୨. ୯୩. ୯୪. ୯୫. ୯୬. ୯୭. ୯୮. ୯୯. ୧୦୦.

རྩམ་སྒྲིབས་སྤྲུལ་བ་ལྟར་བ་རེད། 1850 ལོ་ན་ས་བཟུང་, ཉེ་ཕྱིག་གི་མ་དེ་བ་དེ་ཙུ་ལི་
 ཉི་དང་, དབྱིན་གྱི་, མི་གྲོ་བཙམ་ལ་སྐྱུར་དུ་བར་ཐོངས་ཁ་གསལ་བརྒྱབ་ཡོད་པ་རེད།
 1872 ལོར་, མི་ཅིག་གིས་ཉི་ལུ་ཡུལ་དེ་དབྱིན་ཕྱིག་དུ་སྐྱུར་ཐོག་, དེ་གཞི《ཉི་ལུ་ཉི་
 ཉི་དང་ཁོལ་ལ་ལྷུ་ལེན་གཟུལ་ལོལ་དུ་ས་དེབ》¹² ཐོག་བཀོད་པ་རེད། དེ་ན་ས་ཡང་
 མི་ཅིག་གིས་དབྱིན་ཕྱིག་གི་དེབ་དེ་གཞིར་བཟུང་ན་ས་ལྷུ་ཕྱིག་དུ་སྐྱུར་ཉེ་, ཉི་ལུ་ཡུལ་གི་
 《སྐྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་པའི་ཚོགས་པར》ཐོག་བཀོད་པ་རེད། དེ་རྗེས་མེ་གོར་ནང་དོན་
 འཁྲིག་བཞུགས་ཏེ་ལོ་ཅམ་ལུས་ཡོད་པའི་དབྱིན་ཕྱིག་གི་སྐྱུར་དེབ་ཉུང་མཐར་ཡང་སྐྱ་ཁ་གཉིས་
 ལྷུང་ཡོད་པ་མ་ཟད་, དེའི་ནང་གི་སྐྱ་ཁ་གཉིས་དུང་དབྱིན་གོར་སྐྱུར་དུ་བར་བརྒྱབ་སྦྲང་
 བ་རེད། པ་ཁུ་ཉིང་གིས་སྐྱུར་བའི་ཨོ་ཕིག་པར་གཞི་དང་པོ་དེ་ཉེ་ལོམ་1863 ལོར་རི་
 རྗེ་ལའ་རྟོར་ཚེན་གིས་གཉེར་བའི་《ཅོང་སྐྱ》པར་ཁང་གིས་པར་བརྒྱབ་པ་རེད། དཔལ་ངར་
 ལུན་པའི་ལེ་ལ་ཁ་སྐྱུ་ལི་ཚེས་སྐྱུར་བའི་ཨོ་ཕིག་པར་གཞི་གཉིས་པ་¹³ དེ་ཡང་1882
 ལོར་རི་རྗེ་ལའ་པར་དུ་སྐྱུན་བ་རེད། ཉན་མའེ་ཕི་གེ་ལི་སྐྱུར་དེབ་གསར་བ་¹⁴ དེ་1885
 ལོར་གོ་ལུན་ཉ་གེན་དུ་སྐྱི་ཚོགས་དམངས་གཙུག་རིང་ལུགས་གི་དཔེ་ཚོགས》གི་སྐྱ་ཁ་གཉིས་
 ལུས་ན་ས་པར་དུ་སྐྱུན་བ་རེད། ལྷུ་ཕྱིག་གི་སྐྱུར་དེབ་གསར་བ་དེ་1886 ལོར་བ་ལི་ལི་《སྐྱི་
 ཚོགས་རིང་ལུགས་པའི་ཚོགས་པར》ཐོག་བཀོད་པ་རེད་¹⁵ མི་ཅིག་གིས་པར་གཞི་རྗེས་
 མ་དེ་གཞིར་བཟུང་ན་ས་ལོ་པན་ཡའི་ཕི་གེས་སྐྱུར་བ་མ་ཟད་, 1886 ལོར་མ་ཉེ་ལི་ལ་
 པར་དུ་སྐྱུན་བ་རེད་¹⁶ བཟུ་པར་བརྒྱབ་པའི་ཉེ་ཕྱིག་པར་གཞི་ནི་, ཉེ་ཅང་མང་པོ་
 ཡོད་པ་རེད། ཁྲོན་རྗེས་ན་ཉུང་མཐར་ཡང་སྐྱ་ཁ་བུ་གཉིས་ཡོད་པ་རེད། ཡར་
 མིང་ཉི་ལའི་ཕི་གེ་ལི་སྐྱུར་དེབ་དེ་མ་གཞི་ཟེ་བ་ཁ་གསལ་གི་རྗེན་ལ་ཚུན་ཉི་ཐན་ཉིང་པོལ་
 པར་བརྒྱབ་ཚར་གི་རེད། ཡིན་ན་ཡང་པར་སྐྱུན་དང་འབྲེམ་སྒྲིལ་ལྟེན་མ་སྐྱབ་པ་རེད།
 དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་མི་ཅིག་གིས་ང་ལ་བཞུགས་པ་ལྟར་, པར་སྐྱུན་ལྟེན་མཁན་གིས་དཔེ་ཚའི་
 ཐོག་དུ་མར་ཁེ་ལི་ལི་མིང་འཁོད་རྒྱུར་སྐྱབ་གི་ཡོད་པ་དང་, སྐྱུར་མཁན་གིས་《བསྐྱབས་
 གཏམ》དེ་རང་ཉིད་གི་ཅུ་ལོ་ལེན་དུ་ཅོས་ནས་པར་སྐྱུན་ལྟེན་རྒྱ་ཁས་མ་སྐྱངས་པའི་རྐྱེན་གིས་
 རེད། དེ་རྗེས་ཕི་གེ་གཞན་དག་དུ་སྐྱུར་ནས་སྐྱུན་པའི་སྐྱུར་དེབ་ཀྱང་ཡོད་པ་ངམ་གོ་སྦྲང་

མང་དང་སྐྱེས་ལྷན་མཚོན་མ་བྱུང་། དེར་རྟེན་, 《བསྐྱབས་གཏམ》གི་ལོ་རྒྱུས་དེས་ཚད་ཉ་ཅང་
ཚན་པ་ཅིག་གི་སྐོམ་དེར་རབས་བཅོ་པའི་ལས་འགུལ་གི་ལོ་རྒྱུས་མཚན་གི་ཡོད་པ་རེད། ད་
ལྟུ། དེ་ནི་རྒྱུ་རྩེ་ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་ཚད་ལྡན་ཡིག་ཆ་ཡོངས་རྒྱུགས་གི་ནང་ནས་བྱུང་ཆེ་
ཤོས་དང་རྒྱལ་རྒྱུ་རི་རང་བཞིན་ཆེ་ཤོས་ཡོད་པའི་ཚོམ་ཡིག་ཅིག་དང་, ཞི་བའི་ཡ་ནས་ཅ་
ལི་རྒྱ་ཉི་ལའི་བར་གི་བཅོ་པ་བྱི་རྒྱུར་མང་པོ་ཅང་མས་ཁས་ཁྲུངས་པའི་ལུགས་མང་གི་ཅ་...
འཇིག་ཅིག་ཡིན་པ་མེ་ཚོམ་བྱེད་མི་དགོས་པ་ཅིག་རེད།

ཡིན་ན་ཡང་, ང་ཚོས་《བསྐྱབས་གཏམ》འདི་འབྲི་སྐབས་, ང་ཚོས་འདི་ཉི་མེད་ལ་
རྒྱུ་རྩེ་ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་བསྐྱབས་གཏམ་ཟེ་བཞད་ན་འགྲིག་གི་མ་རེད། 1847
ལོར་, རྒྱུ་རྩེ་ཚོགས་རིང་ལུགས་པ་ཟེར་བ་ནི་, རྒྱུགས་གཅིག་ནས་རྒྱུར་བསམ་གི་གཞུང་ལུང་
ལྷ་ཚོགས་ལ་དང་བ་བྱེད་མཁན་ཉི་, དབྱིན་ཤོད་ཚོུ་ལུན་རྒྱུགས་ཁག་དང་རྒྱ་ཤོད་རྒྱ་ལི་
མེ་རྒྱུགས་ཁག་ལ་ཟེར་བ་རེད། ལྷུང་མཐའ་དེ་གཉིས་ཀ་རྒྱུགས་རིས་རྒྱུགས་ཁག་ཁེར་
གཙང་ཅིག་དུ་བྱུར་བ་མ་ཟད། རིམ་བཞིན་ཅ་མེད་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། རྒྱུགས་གཞན་
ཅིག་ནས་རྒྱུ་རྩེ་ཚོགས་གི་རྒྱན་པ་ཐབས་དུགས་འདྲ་མིན་རྒྱ་ཚོགས་ལ་ཟེར་བ་རེད། ཁོ་ཚོ་
ཅང་མས་ལྡན་པ་རྒྱག་ཐབས་རྒྱ་ཚོགས་ལ་རྟེན་ནས་རྒྱུ་རྩེ་ཚོགས་གི་ནད་གཞི་མཐའ་དག་མེད་
པ་བཅོ་རྒྱུ་ལི་ཁས་ཁྲུངས་པ་ལས་མ་ཅ་དང་ཁེ་སྐོགས་ལ་གནད་རྒྱུན་རྒྱུ་ཅམ་ཡང་གཏོང་...
འདོད་མེད་པ་རེད། ཡོང་གསལ་མི་ཁག་གཉིས་པོ་དེ་བཅོ་པ་བྲལ་རིམ་གི་ལས་འགུལ་གི་
ལྷུ་རིལ་དུ་ལངས་ནས་, “སྐོབ་གསོ་སྐོབ་ལྟོང་མཁན”གྲལ་རིམ་གི་ས་ནས་རྒྱབ་རྒྱུར་སྐོབ་
རེ་ཁོ་ན་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། སྐབས་དེར་བཅོ་པ་བྲལ་རིམ་གི་ནང་ནས་ཆབ་སྲིད་གི་རྒྱུར་
བཅོས་བྱས་པ་ཅམ་གིས་གཏན་ནས་མི་འདྲང་བར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་བྱས་སོག་དེས་པར་...
དུ་རྒྱུ་རྩེ་ཚོགས་ཡོངས་རྒྱགས་ཅ་བ་ནས་རྒྱུར་བཞོད་བྱེད་དགོས་རྒྱུ་ལི་རོས་འཇིག་བྱེད་མཁན་མི་
དེ་ཚོས་རང་ཉིད་ལ་གུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་པ་ཟེར་གི་ཡོད་པ་རེད། ལྷུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་
དེ་རིགས་ནི་ད་དུང་ཉ་ཅང་རབས་རིམ་ཅིག་དང་, ཞིབ་བཅོ་བྱེད་རྒྱར་བཟུང་བ་ཅིག་རང་
བུས་ཁོ་ན་ལས་བྱུང་བ་ཅིག་བཅས་ཡིན་པའི་གུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཅིག་རེད། ཡིན་ན་ཡང་
དེ་གནད་འགག་གལ་ཆེ་ཤོས་དེར་ལུགས་ལུབ་པ་ཅིག་བྱུང་བ་མ་ཟད། བཅོ་པ་བྲལ་རིམ་གི་

ནང་དུ་རྟོག་པས་རྩི་ཅིང་ཕྱིན་ནས་རྩི་ཞུ་བའི་ཁ་ཕྱི་དང་དྲི་ཞུ་བའི་མེ་མིན་གི་རྟོག་པས་མ་གྲུབ་པའི་
ཁྲན་རིང་ལྷགས་ཆགས་སྤྱད་པ་ཅིག་ཡང་བྱུང་བ་རེད། དེར་བརྟུན་ན། 1847 ལོར།
ལྷོ་ཆོགས་རིང་ལྷགས་ནི་འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་ལས་འགུལ་ཅིག་ཡིན་པ་དང་། བྱང་ཁྲན་
རིང་ལྷགས་ནི་འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་ལས་འགུལ་ཅིག་ཡིན་པ་མཚོང་སྤྱད་གི་རེད། སྐབས་
དེར། ལྷོ་ཆོགས་རིང་ལྷགས་དེ་མ་མཐར་ཡང་སྐམ་ས་ཅིན་པའི་ལྷོགས་ནས་བཞད་ན་“སྐབ་
མང་ཡོད་པ”ཅིག་རེད། བྱང་ཁྲན་རིང་ལྷགས་ནི་དེ་ལས་ཉག་ཉག་རྟོག་པ་ཅིག་རེད། ང་
ཅས་སོགས་ནས་“འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་བཅིངས་འཕྲོལ་གཏོང་རྒྱ་དེ་ནི་འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་རང་
ཉིད་གི་ལས་དོན་ཁོ་ན་ཡིན་པ” 17 མཐའ་གཅིག་དུ་དོན་འཛིན་བྱེད་གི་ཡོད། དེར་རྟེན་
མིང་དེ་གཉིས་གི་ནང་ནས་ཡང་རྟེན་མིང་གང་ཞིག་འདེམ་དགོས་རྒྱུ་ལྱུང་བ་ལས་མེ་ཅོམ་
ལྷོ་ཅམ་ཡང་བྱས་མ་ལྟོང་། དེས་མ་ཅད་དེའི་རྩིས་སྤུང་ལ་ང་ཅོས་མིང་འདི་དོར་དགོས་
གཏན་ནས་བསམ་མ་བྱུང་།

《བསྐྱབས་གཏམ》འདི་ང་གཉིས་སྐྱབ་མང་གི་ཚུལ་ཡིན་ཅིག་རེད། ཡིན་ན་ཡང་
ངས་ལྷ་ཕྱི་བར་གསུམ་དུ་དེས་པར་དུ་རྟོག་དགོས་བསམ་པ་ནི། 《བསྐྱབས་གཏམ》གི་ལྟེ་
བ་ཆགས་པའི་གཞི་ཅའི་ཅ་བའི་རིགས་པ་དེ་མར་ཁེ་སི་གཅིག་ཡུའི་དགོངས་པ་ཡིན་པ་དེ་
རེད། ཅ་བའི་རིགས་པ་དེ་ནི། སོ་རྒྱུས་གི་དུས་རབས་སོ་སོའི་དབལ་འཕྲོར་སོན་སྟེང་
བྱེད་སྟངས་དང་བརྗེ་རེས་བྱེད་སྟངས་གཙོ་བོ་དང་དེ་ལས་ཡོང་དེས་ཡིན་པའི་ལྷོ་ཆོགས་
གི་སྒྲིག་གཞི་ནི། དུས་རབས་དེའི་ཆབ་སྲིད་དང་བསམ་བཞི་སོ་རྒྱུས་ཆགས་སྤྱད་པའི་མང་
གཞི་དེ་རེད། དེས་མ་ཅད་མང་གཞི་དེ་ཁོ་ན་གཞིར་བཟུང་ན། སོ་རྒྱུས་དེ་གཞི་ནས་
གསལ་བཞད་བྱེད་སྤྱད་གི་རེད། དེར་རྟེན་མིའི་རིགས་གི་སོ་རྒྱུས་ཡོངས་རྒྱགས་(མ་ཞིང་ལྷོ་
ལ་དབང་བའི་གདོད་མའི་རིགས་རྒྱུད་ལྷོ་ཆོགས་སོར་ཞིག་དུ་སྐང་བ་ནས་བཟུང)ནི་གལ་
རིམ་འཐབ་ཚད་གི་སོ་རྒྱུས་ཏེ། བཟུ་གཞོག་བྱེད་མཁན་གྲུལ་རིམ་དང་བཟུ་གཞོག་ལྷོང་
མཁན་གྲུལ་རིམ་བར་དང་། དབང་ལྷུང་བྱེད་མཁན་གྲུལ་རིམ་དང་གཉེན་གཞོན་ལྷོང་མཁན་
གྲུལ་རིམ་བར་འཐབ་ཚད་བྱེད་པའི་སོ་རྒྱུས་ཅིག་རེད། གལ་རིམ་འཐབ་ཚད་གི་སོ་རྒྱུས་
དེའི་ནང་འཕེལ་རྒྱས་གི་དུས་རིམ་རབ་དང་རིམ་པ་ཅིག་འདུས་ཡོད་པ་རེད། ད་ལྟོ་དུས་

རིམ་འདི་འདྲ་ཅིག་ལ་སློབ་སྦྱོར་ཡོད་པ་དེ། བུ་གཞོག་ཚུང་མཁན་དང་གཉེན་གཞི་ལ་སྦྱོར་
 མཁན་གྲལ་རིམ་(འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་)གིས་གལ་སྲིད་དུས་མཉམ་དུ་སྦྱི་རྒྱུ་ཚུགས་ཤིང་པོ་དེ་
 དཀའ་བ་སྦྱོད་ཐོངས་གཅིག་ལ་གཏན་བཏེ་འཇུག་པ་ཟེར་བ་ལྟར་བུ་གཞོག་དང་གཉེན་
 གཞི་དེ་མིན་གྲལ་རིམ་གི་དབྱེ་བ་དང་གྲལ་རིམ་འཐབ་ཚུད་བཅས་གང་དང་གང་ཞིག་
 ལས་ཐར་བ་ཅིག་མ་བྱས་ན། རང་ཉིད་བུ་གཞོག་དང་དབང་ལྡན་བྱེད་བཞིན་པའི་གྲལ་
 རིམ་(འཕྱོར་ལྡན་གྲལ་རིམ་)གི་དབང་ལྡན་འོག་ནས་བཅོངས་འགྲོལ་ཐོབ་པ་ཅིག་བྱེད་ཐུབ་
 གི་མ་རེད།

ངས་བལྟས་ན་དཀོངས་པ་འདིས་ལོ་རྒྱུས་རིག་པའི་ཐད་ཏར་ལྷན་གཞུང་ལུགས་གིས་
 རྒྱ་དངོས་རིག་པའི་ཐད་བཞག་པའི་བྱས་རྗེས་དེ་འདྲ་ཅིག་འཛག་བྱུང་ངེས་རེད། དེ་ལྟ་
 1845 ལོའི་རྒྱ་གི་ལོ་ཁ་གསུམ་རིང་ལ་ང་གཉིས་བསམ་སྒྲོ་འདི་དང་རིམ་བཞིན་ཐག་ཉེ་ཏུ་
 ལྷན་ཡོད་པ་རེད། རྒྱབས་དེར་དེའི་ཐད་ང་རང་ཚད་ག་འདྲ་ཅིག་ལ་སློབ་སྦྱོར་ཡོད་པ་དེ།
 ངས་བཅུམ་པའི་《དབྱིན་མོའི་འཛོལ་བ་གྲལ་རིམ་གི་གནས་ཚུལ》①ཟེར་བའི་དཔེ་དེབ་དེའི་
 བར་ནས་གསལ་པོ་མཐོང་བྱུང་གི་རེད། ཡིན་ན་ཡང་1845 ལོའི་དབྱིད་ཀར་ཕྱུ་ལྷན་
 ཐེར་ལ་ང་མར་ཁེ་སེ་དང་ཡང་ལྷན་ཐུག་ལྟེན་བྱེད་པར་འགྲོ་རྒྱབས། ཁོང་གིས་དཀོངས་
 པ་འདི་ལེགས་སྒྲིག་གནང་ནས། ཉལ་མ་ངས་ཀོང་དུ་བཞད་པའི་རྒྱ་ཆ་གསལ་པོ་ནང་
 བཞིན་ང་ལ་གསལ་བཞད་གནང་བྱུང་།

ད་ལྟ་ངས་ང་གཉིས་གིས་མཉམ་དུ་1872 ལོའི་དེ་ཡིག་པར་གཞིར་བྱས་པའི་སྒྲིང་
 གཞིའི་ནང་ནས་རྒྱ་ཆ་དུམ་བུ་ཅིག་ཏུ་ངས་པ་གཞུང་གསལ་གསལ་།

“ཉེ་ཆར་ལོ་ཉི་ལྱ་ཅུ་ལྷན་རིང་གི་གནས་ཚུལ་འཕྱར་ལྡན་ཆེན་པོ་ག་འདྲ་ཅིག་བྱུང་
 ཡོད་ནའང་། 《བཟུགས་གདམ》འདིའི་ནང་ལ་འདྲོན་ཐོལ་བྱས་པའི་སྦྱིར་བཏང་གི་གཞི་
 ཅའི་ཅུ་བའི་རིགས་པ་རྣམས་ཁྱོད་ཡོངས་ནས་བཞད་ན་ད་ལྟོང་ཐད་དེ་ཡང་དག་པ་ཅིག་

① 《The Condition of the Working Class in England in 1844》. By
 Frederick Engels. Translated by Florence K. Wischnewetzky, New York.
 Lovell—London. W. Reeves, 1888. (ཡིན་ཀེ་ལེས་འབྲེ་བ་གནང་བའི་མཚན་)

རེད། རེ་གཉིས་གི་སར་མ་གཞི་བཙོ་བཙོས་ཏེ་ག་ཙམ་བྱས་ན་འགྲིག་པ་འདྲུག། གཞི་
 ཅའི་ཅ་བའི་རིགས་པ་དེ་དག་བེད་སྤྱོད་དངོས་ལྷན་བྱེད་སྐབས་, 《བསྐྱབས་གཏམ》ནང་
 བཤད་པ་ལྟར་, ག་དུས་ག་ས་ཡིན་ནའང་སྐབས་དེ་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་གི་ཆ་རྒྱུན་གཞིར་
 འཛིན་དཀོས་གི་རེད་, དེར་རྟེན་ལེུ་གཉིས་པའི་མཇུག་དུ་བཏོན་པའི་གསར་བཞེད་ཀྱི་དྲན་
 ཐབས་དེ་ཚོར་དམིགས་བསལ་གི་དོན་རྗེད་ཡོད་པ་མ་རེད། ད་ལྟ་དུས་བུ་དེའི་ཚུགས་
 མང་པོའི་ཐད་འགྲི་སྐྱེད་སྐྱེད་དང་མི་འདྲ་བ་ཅིག་འགྲི་དཀོས་པ་འདྲུག། 1848 ལོ་ནས་
 བཟུང་བཙོ་ལས་ཆེན་པོ་འཕེལ་རྒྱས་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱུང་བས་བཙོ་བུ་གྲལ་རིམ་གི་ཅ་
 འཇུགས་ཀྱང་དེའི་རྗེས་ལྷན་འབྲེལ་ཏེ་ལེགས་སྐྱེལ་བྱུང་བ་དང་ཆེ་ཅུ་ཕྱིན་པའི་རྒྱུན་དང་,
 ཐོག་མར་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་གསར་བཞེད་ཉམས་སྤོང་དངོས་བྱུང་བ་དང་ལྷག་པར་དུ་རྗེས་...
 ལྷན་འབྲེལ་མེད་གྲལ་རིམ་གིས་ཐོངས་དང་པོར་སྤྱོད་དབང་བཟུང་ནས་ཟླ་བ་གཉིས་ཕྱིན་པའི་
 པ་ལི་ཀྱང་ཉེའི་ཉམས་སྤོང་དངོས་བྱུང་བའི་རྒྱུན་གིས་, ཅ་འཛིན་འདི་ཁ་གས་གི་སར་ད་
 ལྟ་དུས་ལས་ལོ་ལ་ཟིན་པ་རེད། ལྷག་པར་དུ་ཀྱང་ཉེས་ར་སྤྱོད་བྱས་པར་, ‘བཙོ་བུ་གྲལ་
 རིམ་གིས་སྐབས་བེད་ཏེ་རྗེས་དེ་ཡོད་གི་རྒྱལ་ཁབ་འཕྱུལ་འཁོར་འཛིན་མི་ཉན་པ་དང་,
 དེ་བེད་སྤྱོད་ནས་རང་ཉིད་གི་དམིགས་ལུལ་འབྲུབ་པ་བྱེད་མི་ཉན།’ (《ལྷ་ལན་ཞིའི་ནང་
 འཇུག། ག་ཅའི་བཙོ་བུ་པའི་མཐུན་ཚོགས་སྤྱི་ཁབ་ལྷན་འབྲེལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱབས་གཏམ》ལྷན་
 དུན་ 1871 ལོ་མེ་ལུང་ལུའོ་རྒྱའི་པར་གཞིའི་ཤོག་ལྗེ་ 15 པར་གསལ་, དེར་བསམ་སྒོ་
 འདི་རྒྱས་བཤད་དེ་བས་ཀྱང་ཆ་ཚང་བ་ཅིག་བྱས་ཡོད།) གཞན་ཡང་, སྤྱི་ཚོགས་རིང་
 ལུགས་གི་ཚད་ལྡན་ཡིག་ཆ་ནམས་ལ་དགག་པ་བརྒྱབ་པ་དེ་ད་ལྟ་བལྟས་ན་ཆ་ཚང་བ་ཅིག་
 བྱུང་མེད་པའང་ཏེ་ཅང་གསལ་པོ་རེད་, གང་ཡིན་ཟེར་ན? དགག་པ་བརྒྱབ་པ་དེ་ 1847
 ལོའི་བར་མ་གཏོགས་འདུས་མེད་པའི་རྒྱུན་གིས་རེད་; དེ་བཞིན་ཀྱང་ཁན་ཏང་མིས་རོ་སྐལ་
 ཏང་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་འཛིན་པའི་རྒྱུད་རྒྱལ་གི་གནད་དོན་རྗེས་བཏོན་པའི་བསམ་འཆར་
 (ལེུ་བཞི་པ)ནམས་ད་ལྟའང་གཞི་ཅའི་ཐོག་ཡང་དག་པ་ཅིག་ཡིན་ཏུང་, ཆབ་སྤྱོད་གི་
 གནས་རྒྱལ་ཐད་དེ་ལྟར་ཡོད་པས་, སྐབས་དེར་དབེར་སྐྱབས་པའི་ཏང་པའི་དེ་དག་པས་
 ཆེ་བ་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲུ་བའི་འཕེལ་རིམ་དེས་ཅ་མེད་གཅང་དག་བཙོ་བུ་ཟིན་པ་རེད་,

དེར་རྟེན་ལག་ལེན་གི་ཤོག་ནས་བཤད་ན་བསམ་འཆར་དེ་ཚོ་ཏུས་ལས་ཡིན་པ་དེའང་
ཉ་ཅང་གསལ་པོ་རེད།

ཡིན་ནའང་《བསྐྱབས་གཏམ》ནི་ལོ་རྒྱུས་གི་ཡིག་ཆ་ཅིག་ཡིན་པས། ང་ཚོར་བརྗོད་
བཅས་བྱེད་རྒྱུའི་དབང་ཆ་མེད།”

པར་གཞི་འདིའི་རྒྱུར་ཡིག་ནི་མར་ཁེ་སེའི་《མ་ཅའི་ནམ་བཤད》ཟེར་བའི་གསུང་ཚཱ་
དེའི་མང་ཆེ་བ་རྒྱུར་རྒྱང་མཁན་སྐུ་ཞབས་སའེ་མྱིར་མུར་གིས་རྒྱུར་བ་ཅིག་རེད། ངས་ཁོང་
དང་མཉམ་ཏུ་རྒྱུར་ཡིག་དེར་ཞུ་དག་ཐེངས་གཅིག་བཏང་བ་མ་ཟད། ངས་ད་ཏུང་གོ་བ་
ལེན་རྒྱུར་ཡན་པའི་ལོ་རྒྱུས་གི་རང་བཞིན་ལྟན་པའི་ཞོར་མཚན་ཁ་གས་བྱིས་ཡོད།

རྒྱ་ཡིན་གོ་སེ

1888 ལོའི་ཟླ་ 1 ཚེས་ 30 ཉིན་ལྷན་ཏུན་དུ

1890 ལོའི་ཉེ་ཡིག་པར་གཞིའི་སློང་གཞི 18

ངས་ལོང་གི་སློང་གཞི 18 ཉེ་ཡིག་པ་ནས་བཟུང་། ཡང་《བསྐྱབས་གཏམ》གི་ཉེ་ཡིག་པར་གཞི་གསར་པ་པར་རྒྱག་དགོས་པ་འདུག། ཏུས་མཚུངས་《བསྐྱབས་གཏམ》རང་ཉིད་ལའང་འགལ་རྒྱུན་ཁ་གསུང་ཡོད་པ་དེའང་འདྲིས་རྟོག་ཙམ་བཤད་དགོས་པ་འདུག།

1882 ལོར་མེ་ལ་ཁ་སྤུའི་མི་སྣ་སྐྱུར་པའི་ཨོ་ཡིག་པར་གཞི་གཉིས་པ་དེ་རྩ་ཞེ་ལ་ལ་པར་དུ་སྐྱབ་པ་རེད། མར་ཁེ་སེ་དང་ང་གཉིས་གིས་སྐྱུར་དེབ་དེར་སློང་གཞི་ཅིག་བྲིས་ཚུང་། ཡངས་པ་ཅིག་ལ་ངས་སློང་གཞི་དེའི་ཉེ་ཡིག་གི་མ་ཡིག་བཟླག་པ་རེད་²⁰ དེར་རྟོན་ད་ལྟ་ངས་ཨོ་ཡིག་ནས་ཚུར་མ་སྐྱུར་ཀ་མེད་ལུང་། དེ་འདྲ་བུས་ན་མ་ཡིག་གི་ཚིག་སྐྱུར་དེ་ཙམ་ཡག་པོ་ཡོང་གི་སྐབས་པ་ནི་བཤད་མ་དགོས་པ་རེད། གཤམ་གསལ་ནི་སློང་གཞི་དེ་རེད།

“པ་ཁུའུ་ཉིང་གིས་སྐྱུར་པའི་《ཡུང་ཁབ་ཏང་གི་བསྐྱབས་གཏམ》གི་ཨོ་ཡིག་པར་... གཞི་དང་པོ་དེ། ལོ་རབས་དུག་ཚུ་པའི་དུས་འཁོར། 《ཙོང་ལྷུ》པར་ཁང་གིས་པར་བརྒྱབ་ནས་བཟུམ་པ་རེད། རྒྱབས་དེར། ལུང་སྐྱབས་གིས་《བསྐྱབས་གཏམ》ཨོ་ཡིག་དུ་སྐྱུར་ནས་པར་དུ་སྐྱབ་པ་དེ་རྩ་གཞུང་ལས་རིགས་ཚོག་གི་གསར་འཁུར་པ་མཚན་ཅན་ཙམ་... ཅིག་ལ་བཙེ་གི་ཡོད་པ་རེད། ལྟ་ཚུལ་དེ་འདྲ་ད་ལྟ་ཡོང་ཡིད་གི་མ་རེད། 《བསྐྱབས་གཏམ》ཐོག་མར་སློལ་བའི་རྒྱབས་ལུ(1848 ལོའི་ཟླ་ 1 པོར)འཕྱོར་མེད་བྲལ་རིམ་གི་... ལས་འགལ་བྱུང་སའི་ས་ཁུལ་ཏེ་ཅང་གུ་དོག་པོ་ཅིག་རེད། དེའི་རྒྱང་《བསྐྱབས་གཏམ》གི་ལེའུ་མཐའ་མ་ཡུང་ཁབ་ཏང་མིས་རོ་ཚོལ་ཏང་མའེ་ལྷ་ཚོགས་ལ་འཁོད་པའི་རྒྱུད་ཚུལ་ཟེར་བའི་ནང་ནས་ཏེ་ཅང་གསལ་བོ་མཐོང་བྱུང་གི་རེད། ལེའུ་དེའི་ནང་ལ། ཏག་ཏག་ཨོ་གོ་དང་མེ་གོའི་རྒྱར་བཤད་མེད། རྒྱབས་དེར། ཨོ་གོ་ནི་ཨོའུ་ལྱིང་གི་ཡོག་རྒྱུད་རྟོབས་

ལྷན་གྱི་མཉམ་མའི་རྗེས་ལྷན་གྲུབ་དམག་དཔུང་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་ཅིག་རེད། མེ་མོ་མཉམ་མའི་
ཁོང་མཉམ་མའི་སྐབས་ལ་དེས་ཚུལ་གྱི་འཕྲོད་མཉམ་གྲུབ་རིམ་གྱི་རྣམས་ལྷན་གྲུབ་ལྷན་གྲུབ་
བཟུ་ལེན་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། རྒྱལ་ཁབ་དེ་གཉིས་ཀྱིས། ཚུལ་གྱི་ལ་རྒྱ་ཆ་མཁོ་འདོན་
བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད་ལ། རྣམ་མཚུངས་ཚུལ་གྱི་བཟོ་ལས་ཐོན་རྗེས་བཅོང་སའི་ཆར་
རའང་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་ཉེན། བཀ་ལྷན་རྒྱལ་ཁབ་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཉི་མཉམ་དེ་
ཚུལ་གྱི་ལྷོ་ཆོག་སྐྱེད་ལམ་གྱི་ཀ་བ་ཅིག་རེད།

ད་ལྟ། བན་ས་ཚུལ་བྱེད་དེ་མི་འདྲ་བར་གྱུར་པ་རེད། ཚུལ་གྱི་ལྷོ་ཆོག་སྐྱེད་ལམ་
ལ་དེ་རང་གི་རྒྱན་གྱིས། མེ་མོ་མཉམ་མའི་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་ཆེས་ཆེར་འཕེལ་སྐྱེད་པ་གྱུར་
བ་རེད། ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་གི་འབྲེལ་ཚོད་དེས་ཚུལ་གྱི་ས་ཞིང་དབང་བའི་ལམ་ལྷན་གྲུབ་
ཆེ་ཆུང་རྣམས་གི་ཆ་བ་གཡོ་འགྲུལ་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་མེན། མེ་མོ་མཉམ་མའི་
དེ་དབང་གིས་མེ་མོ་མཉམ་མའི་ལྷན་གྲུབ་དང་བཞི་ཁྱོན་ཉ་ཅང་ཆེ་བའི་རྣམ་ཐོན་རང་ཉིད་གི་
བཟོ་ལས་ཐོན་སྐྱེད་སྐྱེད་སྐྱེད་ཆོག་སྐྱེད་ལམ་གྱིས་ལྷན་གྲུབ་བྱེད་སྐྱེད་པ་གྱུར་ནས། ཚུལ་
གྱི་རྒྱལ་མཉམ་མའི་བཟོ་ལས་ལྷན་གྲུབ་གི་ལོ་གནས་དེ་མཚུགས་པོ་ཆ་གཏོར་གཏོང་སྐྱེད་པ་ཅིག་
ཡོད་གི་རེད། མོང་གསལ་བན་ས་ཚུལ་དེ་གཉིས་གིས། མེ་མོ་རང་ཉིད་ལའང་གསར་བཞེད་
རྣམས་ལ་ཐོན་གི་ཡོད་པ་རེད། མེ་མོ་མཉམ་མའི་ལམ་ལྷན་གྲུབ་ལྷོ་ཆོག་སྐྱེད་ལམ་གྱིས་ལྷན་གྲུབ་པའི་
ཞིང་རའི་བདག་པོའི་(རང་གི་རལ་ཚུལ་སྐྱེད་མཁན་ཞིང་རའི་བདག་པོ)ས་གཞིས་འཁྲིད་
ཆུང་རྣམས། ཞིང་ར་ཆེན་པོས་འབྲེལ་ཚོད་བྱས་ནས་རིམ་བཞིན་དབང་དུ་བཟུ་གི་ཡོད་པ་
རེད། རྣམ་མཚུངས། བཟོ་ལས་ས་ལྷན་ཁག་ལ། མི་གྲངས་ཉ་ཅང་མང་བའི་འཕྲོད་མཉམ་
གྲུབ་རིམ་དེ་ལྷན་གྲུབ་ནང་བཞད་པ་ལྟར་གི་མ་ཆ་བཟུ་གསྐྱེད་དང་མཉམ་དུ་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་
བའི་འགོ་ཆོག་སྐྱེད་པ་རེད།

ད་ལྟ་ཨོ་གོ་ཅིག་སྐྱེད་དང! 1848 ལོ་—1849 ལོའི་བར་གི་གསར་བཞེད་བྱེད་
སྐབས། ཚུལ་གྱི་ལྷོ་ཆོག་སྐྱེད་ལམ་ཐོན་སྐྱེད་ཅམ་དུ་མ་ཟེད། ཚུལ་གྱི་ལྷོ་ཆོག་སྐྱེད་ལམ་
གིས་གྲུབ་ཚོ་གསལ་ཐོན་གཏོགས་བྱེད་པ་དེ་ཁོ་ཆོས་སྐབས་དེར་རང་གི་རྣམས་ལྷན་གྲུབ་
འཛུགས་བྱེད་འགོ་ཆོག་སྐྱེད་ལམ་གྱིས་ལྷན་གྲུབ་པའི་འཕྲོད་མཉམ་གྲུབ་ལ་ཁ་ལ་ཁ་གཏོང་འཇལ་བར་རོགས་

རམ་བྱེད་མཁན་གྱི་རྒྱལ་མཁོན་ཉལ་ཅིག་དུ་བཅི་གི་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་ཅ་ཉྱང་གོང་
 མ་དེ་ཨོ་ལྷོ་སྒྲིང་གི་ལོག་རྒྱུད་རྒྱལ་མཁོན་གྱི་འགོ་གཙོ་ཡིན་པའི་བྱེད་བསྐྱབས་བྱས་པ་...
 རེད། ད་ལྟ་, ཅ་ཉྱང་གོང་མ་དེ་གསར་བརྗེ་འི་བརྒྱུང་དམག་ཅིག་དུ་ལྷུར་ནས་, ཅ་མེ་
 ཆི་ན་ལ་བཀག་སྐྱུལ་བྱས་ཡོད་པ་རེད། ཨོ་གོ་དེ་ཨོ་ལྷོ་སྒྲིང་གི་གསར་བརྗེ་འི་ལས་འགུལ་
 གི་རྒྱུན་མོན་དཔུང་མེ་ཅིག་དུ་ལྷུར་པ་རེད།

《གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་གི་བསྐྱབས་གཏམ》གི་ལས་འགན་ནི་, དྲིང་རབས་འཕྲོར་
 ལུན་གལ་རིམ་གི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་ཅ་མེད་དུ་འགྲོ་ངེས་ཡིན་པའི་བྱེད་བསྐྱབས་...
 བྱེད་རྒྱ་དེ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ཨོ་གོར་ང་ཚོས་མཐོང་བ་ནི་, རྒྱ་ཉམ་ཆེན་པོའི་སྒོ་ནས་
 གོང་དུ་འཕེལ་བཞེན་པའི་མ་ཅ་རིང་ལུགས་གི་ལམ་ལུགས་དང་གསར་དུ་ཆགས་པ་ཐག་...
 པའི་འཕྲོར་ལུན་གལ་རིམ་གི་ས་ཁྲིང་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་ཡོད་པ་ལྟར་, ས་ཁྲིང་ལམ་ཆེ་
 བ་སྐར་བཞེན་ཁྲིང་བ་སྐྱུ་ལ་དབང་ཡོད་པ་དེ་རེད།

དེ་འདྲ་ཡིན་ན་འདྲིར་འདྲི་རྒྱུར་: གཏོར་བཤིག་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཡོད་ཀྱང་གདོད་
 མའི་ས་ཁྲིང་སྐྱུ་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་རྣམ་པ་ད་དུང་བཟད་ཡོད་པའི་ཨོ་གོའི་ཁྲིང་...
 པའི་ཀྱང་ཅི་དེ་, གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་གི་ས་ཁྲིང་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་རྣམ་པ་མཐོ་
 རིམ་ཅན་ལ་ཐད་ཀར་སྐྱབས་སྐྱབས་བྱེད་པའི་དམ་ཅན་ལ་དེ་དུང་རྒྱུན་ལ་རུབ་ཕྱོགས་གི་
 ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་བརྒྱུད་རྒྱུང་བའི་མོར་ཞིག་དུ་འགྲོ་བའི་གོ་རིམ་དེ་བརྒྱུད་དགོས་གི་རེད་?

གནད་དོན་དེར་, མིག་སྐར་ལན་འདེབས་སྐྱབས་སྐྱབས་ཉལ་ཅིག་དེ་ནི་གཤམ་གསལ་ལྟར་
 ཡིན་: གལ་སྲིད་ཨོ་གོའི་གསར་བརྗེ་དེ་རུབ་ཕྱོགས་གི་བརྗོད་པའི་གསར་བརྗེ་འི་བརྒྱུན་གསལ་
 ཅིག་ལ་ལྷུར་ཐོག་དེ་གཉིས་མན་ཚུན་ཁ་གསལ་བྱས་པ་ཡིན་ན་, ད་ལྟའི་ཨོ་གོའི་སྐྱུ་ལ་
 དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་, གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་འགོ་རྒྱུགས་ས་
 ཅིག་དུ་འཕྱར་སྐྱབས་བྱེད་པའི་རེད།

ཁ་མར་ཁེ་མི རྒྱ་ཡིན་གེ་མི

1882 ལོའི་ཟླ་ 1 ཚེས་ 21 ཉིན་ལྷན་ཏུན་དུ་

ད་ལམ་དེ་དང་དུས་མཚུངས་ལྷ་, རི་ནོ་ལ་ལ་པོ་ལན་མི་གཉི་རྒྱུར་དེའགསར་པ

《Manifest Kommunistyczny》 [《共产党宣言》]

ਪੰਨਾ ੧੧-੧੨.

ਦੇ ਸੰਨ 1885 ਏਸੇ ਸੰਨ ਵਿੱਚ ਉੱਚੇ ਦੋ ਮਹਾਨ ਪਾਸੋਂ ਪੁਸਤਕ 'ਗੇਟੇ ਦੁਆਰਾ... ਫਿਲਾਸੋਫੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ' ਵਿੱਚ 'ਕਮਿਊਨਿਸਟਿਕ ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1886 ਏਸੇ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ' ਵਿੱਚ 'ਕਮਿਊਨਿਸਟਿਕ ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਨ ਵਿੱਚ 'ਫਿਲਾਸੋਫੀ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

གཅིག་ཏུ་འགྲུབ་བཤུག་རྒྱ་དེ་རེད། དེར་རྟེན། དེས་《བསྐྱབས་གཏམ》ནང་གསལ་བཤད་
 བུས་པའི་ཅ་དོན་དེ་ཚ་གཞི་འཛིན་ས་ཅིག་གྱེད་མ་ཐུབ་པ་རེད། དེ་ལ་དབྱིན་མོའི་
 བཟོ་ཚགས་མཉམ་འབྲེལ་ཚགས་པ་དང་, ཟུ་གོ་དང་, སི་ལི་ཉི, དབྱི་ཏ་ལི, ཞི་པན་
 ཡ་བཅས་གི་ཚུལ་ཚུལ་ཏུ་བསྐྱབས་ཁག་དང་ཉེ་གོའི་ལ་སར་སྐྱབས་ཁག་① སྐྱ་ཕྱིར་མི་...
 འགྲུབ་པའི་ཅ་དོན་ཅིག་ཡོད་དཀོས་པ་ལྷུང་བ་རེད། ཅ་དོན་དེ་འདྲ་ཅིག་ཉེ་གོ་ཅིའི་
 རྒྱུ་ཡིག་གི་རྒྱུ་དེ་ལྟོ, མར་ཁེ་སིས་ཟིན་བྱིས་བཞོད་པ་ཅིག་རེད། དེའི་འབྲི་
 རྟེན་ས་མཁས་པོ་ཡིན་པ་ནི་པ་ལུ་ཉིང་དང་སྲིད་གཞུང་མེད་པའི་སྐྱབས་ཁག་གིས་ཀྱང་...
 ཁས་མི་ལེན་ཐབས་མེད་ཅིག་རེད། 《བསྐྱབས་གཏམ》གི་ནང་བཞོན་པའི་ཅ་དོན་དེ་ཚར་
 མཐར་ཐུག་གི་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་རྒྱུའི་སྐོར་བཤད་ན། མར་ཁེ་སིས་འདིར་རེ་བ་དེ་བད་དེ་མཉམ་
 ཏུ་བྱ་རྒྱུ་དང་མཉམ་ཏུ་སྐྱོན་ལུས་བུས་པ་ལས་བཟོ་བ་གྲུལ་རིམ་གི་བསམ་པ་གོང་འཕེལ་
 ཡོང་ངེས་ཡིན་པ་དེའི་སྐོར་ཏུ་བཅོལ་ཡོད་པ་རེད། མ་ཅུར་དོ་གྲོལ་གི་འཐབ་ཚད་གྱེད་
 རྒྱབས་ལྷུང་པའི་དོན་གནད་དང་འཕོ་འགྲུབ་སྐྱ་ཚགས། — རྒྱལ་ཁ་ལས་པམ་ཁ་དེ་བས་
 ཀྱང་མང་བ། — གི་སྐོབ་ནས་འཐབ་ཚད་གྱེད་བཞིན་པའི་མི་རྣམས་གིས་རང་ཉིད་གིས་ལྷ་
 ཕྱི་བར་གསུམ་ཏུ་དང་མོས་བུས་པའི་ཀྱན་པན་ལྷན་རིལ་དེ་ཚོ་གཏན་ནས་གོ་མི་ཚད་པ་ཅིག་
 ཡིན་པ་གསལ་པོ་གིས་ཐུབ་ངེས་ཡིན་པ་མ་ཟད། ཁོ་ཚོའི་ལྷན་པའི་ནང་བཟོ་བ་བཅིངས་
 འཕྲོལ་སྐོབ་པ་གྱེད་རྒྱུའི་ཅ་རྒྱུན་དངོས་དེ་ཚོ་ཡང་ལྷན་པའས་གཏིང་ཟབ་པ་ཅིག་གིས་ཐུབ་...
 རེས་རེད། མར་ཁེ་སི་ནི་ཡང་དག་པ་ཅིག་རེད། 1874 ལོར། གོ་ཅི་མི་དགོས་པ་
 བཟོ་སྐབས། བཟོ་བ་གྲུལ་རིམ་ 1864 ལོར་གོ་ཅི་འཇུགས་སྐབས་གི་གནས་ཚུལ་དེ་དང་
 བད་དེ་མི་འདྲ་བ་ཅིག་ཏུ་གྲུབ་པ་རེད། ལྷོ་མན་སྐད་ཁོངས་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་ཚུལ་

① ལ་སར་རང་ཉིད་བཟོ་དང་ཐུག་སྐབས་ནས་ཡིན་ཡང་རང་ཉིད་མར་ཁེ་སི་འི་“སྐོབ་རྒྱུག”ཅིག་ཡིན་ཟེ་བཤད་...
 ཐོག། ཁོ་ལ་མར་ཁེ་སིའི་“སྐོབ་རྒྱུག”ཡིན་པས་《བསྐྱབས་གཏམ》གི་འདས་སྐྱབས་རྒྱ་ལངས་གི་ཡོད་པ་ནི་བཤད་མ་དགོས་
 པ་རེད་ཟེ་བཤད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ཁོ་པའི་རྗེས་འབྲང་བ་དེ་ཚོ་དེ་འདྲ་མ་རེད། ཁོ་ཚོ་མ་ཁོ་བས་འདྲོད་རྒྱལ་
 འཛིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་གི་གཡུ་དང་ལ་རྟེན་ནས་སོན་རྒྱུ་མཉམ་ལས་ཁབ་འཇུགས་རྒྱུའི་རེ་འདུན་དེ་ལས་རྒྱལ་མེད་པ་མ་ཟད།
 ད་དུང་བཟོ་བ་གྲུལ་རིམ་ཉིལ་པོ་དེ་རྒྱལ་ཁབ་གི་རོགས་རམ་ལ་རྟེན་རྒྱུའི་འདྲོད་རྒྱལ་འཛིན་མཁན་དང་རང་གིས་རང་ལ་རོགས་
 རམ་གྱེད་པར་རྟེན་རྒྱུའི་འདྲོད་རྒྱལ་འཛིན་མཁན་ཏུ་བྱེ་པ་རེད། (ཡིན་གེ་སིས་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཆན)

ལུང་རྟུང་རིང་ལུགས་དང་དེ་གོ་ཁོ་ནས་ཡོད་པའི་ལ་སར་རིང་ལུགས་དབུགས་ཅད་ལྟམ་
 ཡོད་པ་མ་ཟད་, བ་ན་སྐབས་དེའི་ཉ་ཅང་རྟིང་ཞེན་པག་ཁྲུམ་མིན་པའི་དབྱིན་གོ་འཛོ་
 ཚགས་མཉམ་འབྲེལ་ཚོགས་པའང་རིམ་བཞིན་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་ནས་, ཁོ་ཚོས་ 1887 ལོར་
 ཚོགས་པའི་མི་ལྡན་གྱི་འབྲས་མི་ཚོགས་ཚེན་གྱི་རྒྱུ་ཞིས་ཁོ་ཚོའི་མིང་ཁྲིར་ནས་“སྐམ་ས་”
 ཚེན་པོའི་རྩི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་དང་ཚོར་ཆ་མཚན་ནས་བཤད་ན་སྐབས་སྐྱད་བྱེད་མི་དགོས་
 པ་ཅིག་དུ་ལྟར་པ་རེད”ཟེ་གསལ་བསྐྲུགས་བྱེད་ཀྱིས་པ་བྱུང་བ་རེད་, 1887 ལོར་, སྐམ་ས་
 ཚེན་པོའི་རྩི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་ཉ་ལམ་《བསྐྲུགས་གཏམ》ནང་ཁྲུབ་བསྐྲུགས་བྱས་པའི་...
 རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་དེ་རང་ལ་བྱུར་བ་རེད་, དེར་བརྟེན་ན་, 《བསྐྲུགས་གཏམ》གི་
 ལོ་རྒྱུས་དེས་ཅད་དེས་ཅན་ཅིག་གི་སོགས་ནས་ 1848 ལོའི་ཚུན་ཅད་གི་དེད་རབས་བཟོ་...
 པའི་ལས་འགུལ་གི་ལོ་རྒྱུས་མཚན་གི་ཡོད་པ་མཚོང་བུའི་ལོ་རེད་, ད་ལྟ་, དེ་ནི་རྩི་ཚོད་
 རིང་ལུགས་གི་ཅད་ལྡན་མིག་ཆ་ཡོངས་རྒྱུགས་གི་ནང་ནས་ཁྲུབ་ཆེ་གོས་དང་རྒྱལ་རྒྱུའི་རང་
 པའི་ཆེ་གོས་ཡོད་པའི་ཚོམ་ཡིག་ཅིག་དང་, ཞི་པོ་ལ་ནས་ཅ་ལི་རྩུ་ཉི་ཡའི་བར་གི་
 འཇམ་སྐྱང་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་བཟོ་བ་ཁྲི་རྟོང་མང་པོའི་ལུན་མང་གི་ཅ་འཇམ་ཅིག་ཡིན་པ་
 བཅོམ་བྱེད་མི་དགོས་པ་ཅིག་རེད་,

མིན་ན་ཡང་, 《བསྐྲུགས་གཏམ》པར་དུ་རྩེན་སྐབས་, ང་ཚོས་འདིའི་མིང་ལ་**རྩི་**
ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་བསྐྲུགས་གཏམ་ཟེ་བཤད་ན་འགྲིག་གི་མ་རེད་, 1847 ལོར་,
 རྩི་ཚོགས་རིང་ལུགས་པ་ཟེར་བ་ནི་མི་ཁག་གཉིས་ལ་ཟེར་བ་རེད་, རྩི་གས་གཅིག་ནི་རྟོང་
 བསམ་གི་གཞུང་ལུགས་ལྟ་ཚོགས་ལ་དད་པ་བྱེད་མཁའ་དེ་ཚོ་དང་, ལྷག་པར་དུ་དབྱིན་
 གོ་ཚོའི་ལུང་ལུགས་ཁག་དང་ལྟ་གོའི་རྩུ་ལི་ལེ་རྩི་གས་ཁག་དེ་ཚོ་ལ་ཟེར་བ་རེད་; ལྷག་
 མཐའ་དེ་གཉིས་ཀ་སྐབས་དེར་རིམ་བཞིན་ཅ་མེད་འཁྲོ་བའི་རྩི་གས་རིས་རྩི་གས་ཁག་ཁེར་
 གཅང་ཅིག་དུ་བྱུར་བ་རེད་, རྩི་གས་གཞུན་ཅིག་ནི་རྩི་ཚོགས་གི་སྐོན་པ་མཐའ་རྒྱགས་འདྲ་
 མིན་སྟེ་ཚོགས་ལ་ཟེར་བ་རེད་, ཁོ་ཚོས་ཀུན་ལན་སྐོན་པའི་སྟེ་ཚོགས་དང་ལྟན་པ་རྒྱག་
 མཐའ་སྟེ་ཚོགས་ལ་དེན་ནས་རྩི་ཚོགས་གི་རྩུན་ཆ་མེད་པ་བཟོ་བསམ་གི་ཡོད་པ་ལས་མ་ཅ་
 དང་ཁོ་རྩི་གས་ལ་གནོད་རྩུན་རྩུ་ཅམ་ཡང་གཏོང་འདོད་མེད་པ་རེད་, གོང་གསལ་མི་ཁག་

གཉིས་པོ་དེ་བཙོ་བའི་ལས་འགུལ་གི་ཕྱི་རིལ་དུ་ལངས་ནས་, “སྐབ་གས་མོ་མུང་མཁའ་”
 གུལ་རིམ་གི་ས་ནས་རྒྱབ་རྒྱུར་མོ་པོ་ཁོ་ན་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། སྐབས་དེར་ཅུ་མིང་གི་
 རྒྱུར་བཅས་བྱས་པ་ཅམ་གིས་གཏན་ནས་མི་འདྲར་བར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་བྱས་མོག་ཅ་བ་
 བས་སྤྱི་ཚོགས་རྒྱུར་བཞོད་བྱེད་དཀོས་པའི་རེ་འདུན་བྱེད་མཁའ་བཙོ་བའ་ཁག་དེས་, རང་
 ཉིད་ལ་གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་པ་ཟེར་གི་ཡོད་པ་རེད། གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་དེ་
 རིགས་ནི་ལས་རྫོན་ཡག་པོ་མ་བྱས་པ་ཅིག་དང་, རང་རུས་ཁོ་ན་ལས་བྱུང་བ་ཅིག་, ཉ་ཅང་
 རགས་རིམ་ཅིག་བཅས་ཡིན་པའི་གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཅིག་རེད། ཡིན་ན་ཡང་དེ་རྫོབས་རྗེ་
 ཚེར་བྱིན་ནས་རྫོང་བསམ་གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་གི་མ་ལག་རིགས་གཉིས་ཆགས་བྱུང་བ་བྱུང་
 བ་རེད། ལྷ་མོར་ཁ་བའི་“དབྱི་ཅ་ལི་ཡ”གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཡོད་པ་དང་, ཉེ་མོར་ལེ་མེ་
 ཡིན་གི་གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ཡོད་པ་རེད། 1847 ལོར་, རྒྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ནི་འཕྲོར་
 རྒྱན་གུལ་རིམ་གི་ལས་འགུལ་མཚན་བྱེད་ཅིག་རེད་, གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་ནི་བཙོ་བའི་ལས་
 འགུལ་མཚན་བྱེད་ཅིག་རེད། སྐབས་དེར་, རྒྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་, མ་མཐར་ཡང་སྐམ་
 ས་ཚེན་པོའི་ཕྱོགས་ནས་བཤད་ན་, ཅ་ལུང་དུ་འགྲོ་འོང་བྱས་ཚོག་པ་ཅིག་རེད་, གྲུང་ཁྲན་
 རིང་ལུགས་ནི་ཉག་ཉག་དེ་ལས་རྗེས་པ་ཅིག་རེད། སྐབས་དེར་ང་ཚོས་“བཙོ་བའི་གུལ་རིམ་
 བཅོངས་འགྲོལ་གཏོང་རྒྱ་དེ་ནི་བཙོ་བའི་གུལ་རིམ་རང་ཉིད་གི་ལས་དོན་ཁོ་ན་ཡིན་པ་”རོས་
 འཛིན་ཉ་ཅང་བརྟན་པོ་བྱེད་གི་ཡོད་, དེར་རྟེན་མིང་དེ་གཉིས་གི་ནང་ནས་ཡང་རྫོང་མིང་
 གང་ཞིག་འདེམ་དཀོས་རྒྱུའི་མདུང་ཚོས་མེ་ཚོམ་སྤུ་ཅམ་ཡང་བྱས་མ་མུང་། དེས་མ་ཚད་
 དེའི་རྗེས་སུ་འང་ང་ཚོས་མིང་འདི་དོར་དཀོས་གཏན་ནས་བསམ་མ་བྱུང་།

“འཇམ་གྲིང་ཡོངས་གི་འཕྲོར་མེད་པ་རྣམས་, མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཤིག!” —ལོ་
 བཞི་བཅུ་ཞེ་གཉིས་གི་རྒྱན་ལ་པ་ལིའི་གསར་བརྗེ་དེ་འཕྲོར་མེད་གུལ་རིམ་གིས་རང་ཉིད་
 གི་རེ་བཞེར་ནས་ལུགས་ཡོད་པའི་གསར་བརྗེ་མེངས་དང་པོ་དེ་ལངས་པའི་སྤྱབ་ལ་ང་
 ཚོས་འཇམ་གྲིང་ལ་འཕྲོད་སྐབས་དེ་གཏོང་བའི་སྐབས་སུ་, དང་ལེན་བྱེད་མཁའ་ཉ་ཅང་
 ཉུང་ཉུང་ཅིག་ལས་ཡོད་པ་མ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་, 1864 ལོའི་ཟླ་ 9 ཚེས་ 28 ཉིན་,
 ཡོང་གྲིང་རྒྱབ་མའི་རྒྱལ་ཁབ་མང་ཆེ་བའི་འཕྲོར་མེད་པ་རྣམས་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ནས་སྤྱན་

བྲགས་ཇི་སྲིད་པར་གནས་ཕྱབ་པའི་མོ་ཅིའི་པོ་མོ་པའི་མཐུན་ཚོགས་ཅིག་ཏུ་ལྷུང་བ་པ་རེད།
 མོ་ཅི་རང་ཉིད་ལོ་དལ་མ་གཏོགས་གནས་མ་ཕྱབ་པ་བཤད་མི་དགོས་པ་རེད། ཡིན་ན་
 ཡང་དེས་གསུང་འཇུགས་བྱས་པའི་འཇམ་སྲིད་ཡོངས་གི་འཕྲོར་མེད་པ་ནམས་གི་ལུན་...
 གཏན་གི་མཉམ་འབྲེལ་དེ་སྲར་བཞེན་གནས་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྲར་གི་དུས་སྐབས་གང་ཞིག་
 ལས་ཀྱང་ལྷ་བརྟན་དུ་བྱིན་ཡོད་པ་རེད། དེ་རིང་གི་ཉི་མ་འདི་ནི་དེའི་ར་སྲིད་བྱེད་ལས་
 ཡག་ཤོས་ཅིག་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་? དེ་རིང་ངས་སྲིད་གཞི་འདི་འབྲི་བའི་སྐབས་ལྷ།
 མེད་སྲིད་དང་མེ་སྲིད་གི་འཕྲོར་མེད་བུལ་རིམ་གིས་རང་ཉིད་གི་འཕྲོར་མེད་རྣོབས་ལྷགས་
 ལ་གཟིགས་ཞིབ་གནང་གི་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་ཐོངས་དང་པོར་དར་ཆ་གཅིག་གི་འོག་
 ལྷུང་སྲིད་བྱས་ཏེ་དམག་དཔུང་གཅིག་ཏུ་འཕྱུར་བ་བྱས་ནས། དེར་སྐབས་གི་དམིགས་
 ལུང་གཅིག་ཏེ། མོ་ཅིའི་ 1866 ལོའི་རི་ནོ་ལའི་འབྲུས་མི་ཚོགས་ཚེན་གིས་ཁྱབ་བསྐྱར་
 བྱས་པ་དང་། དེ་རྗེས་ 1889 ལོའི་པ་ལའི་པོ་མོ་པའི་འབྲུས་མི་ཚོགས་ཚེན་གིས་ཡང་སྐྱར་
 ཁྱབ་བསྐྱེད་བྱས་པའི་རྒྱ་ཚོད་བརྒྱད་གི་ཚད་ལྡན་ལས་ཉིན་²² པཅའ་བྲིམས་གི་ཤོག་ནས་...
 གཏན་འབེབས་ཡོང་བ་བྱེད་གི་ཡོད་པའི་སྐྱོན་གིས་རེད། དེ་རིང་གི་གནས་ཚུལ་དེས་འཇམ་
 སྲིད་ཡོངས་གི་མ་ཅོ་ཅན་དང་ཞིང་བདག་ནམས་གིས་འཇམ་སྲིད་ཡོངས་གི་འཕྲོར་མེད་པ་...
 ནམས་ད་ལྟ་དངོས་གནས་མཉམ་འབྲེལ་བྱུང་ཡོད་པ་དེ་གིས་པ་ཅིག་པོ་ཕྱབ་པེས་རེད།

གལ་སྲིད་དེ་རིང་མར་ཁེ་སིས་ད་དུང་ང་དང་མཉམ་དུ་གནས་ཚུལ་འདིར་དངོས་ལྷན་
 གཟིགས་ཞིབ་ཅིག་གནང་ཕྱབ་ན། ཡག་ཤོ་ག་འདྲ་མི་འདུག་གམ།

རྒྱ་ཡིན་གེ་སི

1890 ལོའི་ཟླ་ 5 ཚེས་ 1 ཉིན་ལྷན་ཏུན་དུ

1892 ལོའི་པོ་ལན་ཡི་གེའི་པར་གཞིའི་སློང་གཞི ²³

མིག་སྒྲར་《གུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་གི་བསྐྱབས་གཏམ》གི་པོ་ལན་ཡི་གེའི་པར་གཞི་...
གསར་པ་པར་དུ་སྐྱུན་དགོས་པའི་དོན་དངོས་དེའི་ཐོག་ནས་བསམ་སྒྲོ་མང་པོ་ཅིག་འཁོར་...
གི་འདུག།

ཐོག་མར་དོ་སྣང་བྱེད་དགོས་པ་ཅིག་ནི། ཉེ་ཆར་《བསྐྱབས་གཏམ》འདི་ཚད་ངེས་
ཅན་ཅིག་གི་ཐོག་ནས་ཨོ་ལུ་སྒྲིང་སྐྱམ་ས་ཆེན་པོའི་བཟོ་ལས་ཆེན་པོའི་འཕེལ་ཚད་འཇལ་...
ཡས་གི་ཚད་གཞི་ཅིག་དུ་བྱུར་པ་དེ་རེད། རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་གི་བཟོ་ལས་ཆེན་པོ་རྒྱ་ཅམ་
འཕེལ་བྱས་ཕྱིན་ན། རྒྱལ་ཁབ་དེའི་བཟོ་པ་ནམས་གིས་ཁོ་ཚོ་བཟོ་པ་གྲུལ་རིམ་ཅིག་བྱས་
ནས་འཕྲོར་ཡོད་གྲུལ་རིམ་གི་མདུན་དུ་གོ་གནས་ག་འདྲ་ཅིག་འཛིན་གི་ཡོད་པ་དེ་གིས་...
མཐས་བྱེད་རྒྱུའི་རེ་འདོད་དེ་ཅམ་གིས་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་དང་། བཟོ་པའི་ནང་གི་སྐྱི་
ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་ལས་འགུལ་དེ་ཅམ་གིས་ཁྲབ་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ། 《བསྐྱབས་
གཏམ》དགོས་པའི་ཚད་དེ་ཅམ་གིས་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་འདྲ་ཡིན་སྐབས་།
རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་གི་ཡི་གེར་སྐྱུར་པའི་《བསྐྱབས་གཏམ》བཅོང་པའི་གྲངས་ཀ་དེ་གཞིར་...
བཟུང་ན། རྒྱལ་ཁབ་དེའི་བཟོ་པའི་ལས་འགུལ་གི་གནས་ཚུལ་ཚོད་ཉ་ཅང་ཐོག་པོའི་སྒོ་
ནས་དར་ག་གཅོད་ཐུབ་སྐྱུ་མ་ཟེད། རྒྱལ་ཁབ་དེའི་བཟོ་ལས་ཆེན་པོའི་འཕེལ་ཚད་གྲང་
ཚོད་ཉ་ཅང་ཐོག་པོའི་སྒོ་ནས་དར་ག་གཅོད་ཐུབ་གི་རེད།

དེར་ཉེན། 《བསྐྱབས་གཏམ》གི་པོ་ལན་ཡི་གེའི་པར་གཞི་གསར་པ་པར་དུ་སྐྱུན་
ནས་བཟུམ་པ་དེའི་ཐོག་ནས་པོ་ལན་གི་བཟོ་ལས་འཕེལ་བྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་མཚན་...
གི་ཡོད་པ་རེད། སོ་བཅུའི་རྒྱན་ལ་པར་གཞི་རྒྱན་མ་དེ་པར་བརྒྱབ་པ་ནས་བཟུང་ཡར་
བྱས་དེ་འདྲ་ཅིག་དངོས་གནས་བྱུང་ཡོད་པ་ནི། སེ་ཚམས་སྐྱེ་ཅམ་ཡང་སྐྱེ་མི་དགོས་པ་ཅིག་

རེད་ ལྷ་ཏུ་སྤྱི་པོ་ལན་ཏེ། རྩིས་ཚུགས་རྒྱལ་ཅེ་ལོ་ག་གི་པོ་ལན་²⁴ རྟེ། ལྷ་ཏུ་སྤྱི་
 ལོང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་གི་བཟོ་ལས་ས་ཁུལ་ཏེ་ཅང་རྒྱ་ཚེན་པོ་ཅིག་ཏུ་གྱུར་པ་རེད། ལོ་ག་གི་
 བཟོ་ལས་ཚེན་པོ་རྣམས་ས་གནས་ཁག་ལ་ཁ་བྲམ་ནས་བཟང་ཡོད་པ་རེད། ཁག་གཅིག་
 ལྷན་ལན་མཚོ་ཁུག་གི་འབྲམ་ཏུ་ཡོད་པ་དང། ཁག་གཅིག་གྲུང་དབྱང་ས་ཁུལ་(མོ་ལོ་སི་
 ཁོ་ལོ་དང་རྩུ་ལ་ཅི་སྐར)ལ་ཡོད་པ། ཁག་གཅིག་ཏེ་ཏེ་ལོ་རྒྱ་མཚོ་དང་ལ་སྤུ་རྩུ་རྩུ་
 མཚོ་ལོ་འབྲམ་ཏུ་ཡོད་པ། དེ་མིན་ཁག་གཅིག་ས་གནས་གཞན་དག་ལ་ཁ་བྲམ་ནས་བཟང་
 ཡོད་པ་རེད། པོ་ལན་གི་བཟོ་ལས་ཞི་ས་ཁུལ་ཅུང་ཟད་གྱུ་དོག་པོ་ཅིག་གི་ནང་ལ་གཅིག་
 ཏུ་འདུས་ནས་བཟང་ཡོད་པ་རེད། གཅིག་ཏུ་འདུས་པ་དེ་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་མཚན་དང་
 གནོད་རྩོན་ཚང་མ་པོ་ལན་གི་བཟོ་ལས་གིས་ཚང་པ་རེད། དགེ་མཚན་དེ་འབྲན་ཚོད་བྱེད་
 མཁན་ལོ་ག་གི་བཟོ་ལས་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལས་ལེན་གི་ཡོད་པ་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན? ཁོ་
 ཚོས་པོ་ལན་གི་མི་རྣམས་ལྷ་ཏུ་སྤྱི་མིར་རྒྱུར་གང་གྲུབ་བྱེད་གི་ཡོད་ཀྱང། ཏུས་མཚུངས་
 པོ་ལན་བཀག་འགོག་བྱེད་པའི་སྤྱང་རྒྱུང་རྣོ་སྒྲུབ་ལག་ལེན་བཟུང་དགོས་རྒྱུ་མང་བྱ་.....
 འདོན་གི་ཡོད་པ་རེད། གནོད་རྩོན་ཏེ་པོ་ལན་གི་བཟོ་ལས་ལྷན་པོ་དང་ལོ་ག་གི་སྤྱི་
 གཞུང་གཉིས་ཀས་ཚང་བའི་གནོད་རྩོན་དེ་ནི། ལྷི་ཚུགས་སིང་ལུགས་གི་བསམ་སྡེ་དེ་པོ་
 ལན་གི་བཟོ་ལས་ནང་ལ་མཚུགས་ལྷུང་ཏུ་ཁུབ་འཕྲོ་གི་ཡོད་པ་དང་《བསྐྱབས་གཏམ》དགོས་
 པའི་ཚད་ཉིན་པེ་བཞེན་ཁེ་ཚེར་འཕྲོ་གི་ཡོད་པ་དེའི་སྐབས་ནས་མཚན་གི་ཡོད་པ་རེད།

ཡིན་ན་ཡང། པོ་ལན་གི་བཟོ་ལས་མཚུགས་ལྷུང་ཏུ་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་བ(པོ་ལན་
 གི་བཟོ་ལས་དེ་ལོ་ག་གི་བཟོ་ལས་ལས་ཀྱི་ལོ་ལྟེ་པ་རེད)དེ་ནི་པོ་ལན་གི་དམངས་ལ་རྩུ་
 རྩུབས་གི་བྱས་བྱུགས་རྣོགས་རྒྱ་མེད་པ་ཅིག་ཡོད་པའི་རྒྱུད་བྱེད་ཡམས་གསར་པ་ཅིག་དང།
 པོ་ལན་གི་དམངས་གིས་མི་སྐགས་རྒྱུར་དར་ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱུ་ལྷན་ལྷན་གསར་པ་ཅིག་.....
 ཡང་རེད། དེ་ཡང་རང་བཅོན་དང་རྩུབས་འཕྲོར་གཉིས་ལྷན་གི་པོ་ལན་ཅིག་རྒྱུར་དར་
 ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱ་དེ་ནི་པོ་ལན་གི་མི་རྣམས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་མ་ཟད། ང་ཚོ་ཚང་མ་
 དང་ཡང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་བྱ་བ་ཅིག་རེད། ལོ་རྒྱ་སྤྱི་མི་སྐགས་ཁག་པར་གི་ལྷག་
 བསམ་རྣམ་དག་གི་གོ་ཅིའི་མཉམ་ལས་དེ་ནི། དེའི་ནང་གི་མི་སྐགས་ཚང་མས་ས་སྤོ་ནང་

ལུལ་དུ་བློ་དེ་རང་བདག་བྱེད་སྲུབ་པའི་སྐབས་སུ་གཞི་ནས་མཛོན་དུ་འགྱུར་སྲུབ་གི་རེད།
 1848 ལོའི་གསར་བརྗེ་དེས་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གི་དར་ཆ་བྱིར་དེ། འཕྲོར་མེད་གྲུལ་
 རིམ་གི་འཕབ་འཛིང་པ་རྣམས་གིས་མཐར་ཐུག་དུ་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་ལས་ཀ་ཙམ་...
 ལས་བྱེད་མ་སྲུབ་པ་བརྗོད་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ཐོངས་དེའི་གསར་བརྗེས་གང་ལྟར་རང་
 ཉིད་གི་ཁ་ཆེམས་ལག་ལེན་བརྟུར་མཁན་ལུང་དབྱི་པོ་ན་པ་དང་པི་སི་མའི་ལ་རྟེན་ནས་...
 དབྱེ་དུ་ལི་དང་ ཉི་ལོ། ལྷུང་ཡ་ལི་བཙས་རང་བཙན་སྲོལ་པ་ཅིག་བརྗོད་སྲུབ་པ་བྱུང་བ་
 རེད། པོ་ལན་ལ་ཆ་མཚན་ན་ 1792 ལོ་ནས་བརྒྱུད་དེས་གསར་བརྗེར་བཞག་པའི་བྱས་
 རྗེས་དེ་གོང་གསལ་རྒྱལ་ཁབ་གསུམ་གིས་བཞག་པའི་བྱས་རྗེས་འཕྲོར་ལས་ཀྱང་ཆེ་བ་
 ཡོད་ཀྱང་། 1863 ལོར་དེས་རང་ཉིད་ལས་སྐབས་ འུགས་ལྡབ་བཙུས་ཆེ་བའི་ཚེ་གོའི་
 གནོན་འུགས་འོག་དབྱགས་གཏོར་མི་སྲུབ་པའི་སྐབས་སུ་དབྱུག་བཞག་ནས་རྗེས་གཏོགས་...
 མ་བྱས་པ་རེད། པོ་ལན་གི་སྐྱེ་དབང་ཚོས་པོ་ལན་གི་རང་བཙན་འཛིན་སྲུང་བྱེད་སྲུབ་པ་
 ཅིག་བྱུང་ཡོད་པ་མ་རེད་ལ། པོ་ལན་ལ་ཡང་རྒྱར་རང་བཙན་སྲོལ་པ་ཅིག་བྱེད་སྲུབ་པའང་
 བྱུང་ཡོད་པ་མ་རེད། འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གིས་བརྟུས་ན། པོ་ལན་རང་བཙན་ཡོང་བ་
 བྱེད་རྒྱ་དེ་ད་ལྟར་ཆ་བཞག་ན་མ་མཐར་ཡང་གནད་འགག་ཆེན་པོ་མེད་པའི་བྱ་བ་ཅིག་...
 ཡིན་པར་མཐོང་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་རང་བཙན་ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱ་དེ་ནི་ཚོའི་སྲིད་
 མི་རིགས་ཁག་གི་ཞི་མཐུན་གི་མཉམ་ལས་མཛོན་དུ་འགྱུར་བ་བྱེད་རྒྱར་དེས་པར་དུ་དགོས་
 པ་ཅིག་རེད། རང་བཙན་དེ་ལོ་ན་གཞོན་པའི་པོ་ལན་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་ཁོ་ནས་མ་
 གཏོགས་སྲོལ་བ་བྱེད་སྲུབ་གི་མ་རེད། པོ་ལན་གི་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གིས་དེ་ལག་དུ་
 ཡོན་པ་ཅིག་བྱེད་སྲུབ་པ་བྱུང་ན། དེ་བློ་དེ་འགན་ལེན་སྲུབ་པ་ཅིག་ཡོང་གི་རེད། གང་
 ཡིན་ཟེར་ན? ཚོའི་སྲིད་གི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དག་ཁག་གི་བརྗོད་པ་རྣམས་གིས་ཀྱང་པོ་ལན་
 གི་བརྗོད་པ་རང་དང་འདྲ་བར་པོ་ལན་ལ་རང་བཙན་སྲོལ་བ་བྱེད་དགོས་གི་ཡོད་པས་བྱས་
 པ་རེད།

རྒྱ་ཡིན་གེ་ལི

1892 ལོའི་ཟླ་ 2 ཚེས་ 10 ཉིན་ལྷན་ཅུན་དུ

དབྱི་ཏ་ལིའི་ཨོག་མཁན་རྣམས་ལ་ལྷ་བ

《གུང་ཁན་ཏང་གི་བསྐྱབས་གཏམ》སྤེལ་བ་དེ, 1848 ལོའི་ཟླ་ 3 ཚེས་ 18 ཉིན་དང་འཁེལ་བ་རེད་ཟེ་བཤད་ཚོགས་པ་འདུག, ཉིན་དེར་སྤེལ་ན་དང, པོ་ལིན་ལ་གསར་བརྗེ་བྱུང་བ་རྟེ, མི་རིགས་གཉིས་—དེའི་ནང་ནས་གཅིག་ནི་ཨོའུ་སྐོང་གི་སྐྱམས་ཚེན་པོའི་ལྷོ་བར་གནས་ཡོད་པ་དང, གཞན་ཅིག་ནི་ཏི་ཀུང་ཏའེ་ཚུ་མཚོའི་ལྷོ་བར་གནས་ཡོད་པ་རེད་—གིས་བྱས་པའི་དྲག་པོའི་འོས་ལངས་བྱུང་བ་རེད, དེ་སྲ་མི་རིགས་དེ་གཉིས་ཀས་བཅད་བཟུང་དང་ནང་འཁྲུག་བྱས་པའི་རྒྱུ་གིས་རང་ཉིད་ཤུགས་ཞན་ཏུ་སྐྱོད་པ་མ་ཟད, དེའི་དབང་གིས་མི་རིགས་གཞན་དག་གི་དབང་རྒྱུར་ཡང་ཁྲུར་དགོས་པ་བྱུང་བ་རེད། དབྱི་ཏ་ལིས་སྲར་ཡའོ་ཏི་ལིའི་གོང་མའི་བཞོན་པ་ཉམ་དགོས་གི་ཡོད་པ་དང, ཏི་གོས་ནི་ཨོ་གོའི་ཏ་ཏོང་གོང་མའི་གཉེན་གཤོན་ཐད་ཀར་རང་མིན་ན་ཡང་དེ་བཞིན་ཚར་བྱུང་བ་ཅིག་ཚུང་དགོས་གི་ཡོད་པ་རེད། 1848 ལོའི་ཟླ་ 3 ཚེས་ 18 ཉིན་གི་འབྲས་བུར་དབྱི་ཏ་ལི་དང་ཏི་གོ་རོ་ཚ་ས་དེ་ལས་ཐར་བྱུང་བ་བྱུང་བ་རེད, གལ་སྲིད་ཚུམས་ཚེན་མི་རིགས་དེ་གཉིས་གིས་ 1848 ལོ་—1871 ལོའི་བར་ལ་རྒྱུར་དར་བྱེད་བྱུང་བ་བྱུང་ཡོད་པ་མ་ཟད, རྣམ་པ་འདི་དང་ཡང་ན་དེའི་ཨོག་ནས་ཡང་རྒྱུར་རང་བཅན་ཡང་ཕོབ་བྱུང་བ་བྱུང་ཡོད་ན, འོ་ན, དེ་ནི་མར་ཁེ་སིས་གསུང་བ་ལྟར, 1848 ལོའི་གསར་བརྗེ་དྲག་གཞན་བྱེད་མཁན་དེ་ཚོས་རང་གི་འདོད་ཚོད་དང་འགལ་ཏེ་ཐངས་དེའི་... གསར་བརྗེའི་ཁ་ཆེམས་ལག་ལེན་བརྒྱར་མཁན་ཅིག་ཏུ་བྱུང་བའི་རྒྱུ་གིས་རེད་ 26.

ཐངས་དེའི་གསར་བརྗེ་ནི་ག་ས་གར་བཟོ་བ་གལ་རིམ་གིས་བྱས་པ་ཅིག་རེད, ཁོ་མ་

མོག་གི་འཛིང་རབས་བཟོ་མཁུ་དང་ཁྲག་བརྒྱན་ནས་རང་སྲོག་སྤོང་མཁུ་ཚང་མ་
 བཟོ་བ་གྲུལ་རིམ་རེད། སྤྱིད་གཞུང་ཅི་གཏོར་གཏོར་བ་དང་ཚབས་ཅིག་འབྱོར་ལྷན་གྲུལ་
 རིམ་གི་དབང་རྒྱུར་ཡང་ཅི་གཏོར་གཏོར་རྒྱུ་དེ་མིགས་ཡུལ་གསལ་པོ་འཛིན་མཁུ་ནི་པོ་
 ལེན་བཟོ་བ་མ་གཏོགས་ཡོད་པ་མ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་། ཁོང་ཚོས་རང་ཉིད་གི་གྲུལ་རིམ་
 དང་འབྱོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་བར་འབྲན་ཚོལ་གཡོལ་བྱབས་མེད་པ་ཅིག་གནས་ཡོད་པ་དེ་རྗེས་
 འཛིན་ལྷང་ཡོད་ཅུང་། ལྷ་སྒྲིལ་དཔལ་འབྱོར་གི་འཕེལ་ཚད་ཡིན་ནའང་འདྲ། ལྷ་སྒྲིལ་
 བཟོ་བ་མང་ཚོགས་གི་བསམ་བཤིང་འཕེལ་ཚད་ཡིན་ནའང་འདྲ། ཚང་མ་སྨྱི་ཚོགས་རྒྱུར་
 བཞོད་གྲེད་སྐབ་བའི་ཚད་དུ་སློབས་ཡོད་པ་མ་རེད། དེར་ཉེན་གསུམ་བཞེད་འབྲས་བུ་
 དེ་མཐར་སྒྱག་དུ་མ་ཅུ་ཅན་གྲུལ་རིམ་གིས་ཁྲུང་སྒང་བ་རེད། རྒྱལ་ཁབ་གཞུག་དག་ཉི་
 དེའི་ཉེ་ལོ་དང་། ཉེ་མོ། ལམ་ཉི་ལེ་བཅས་ལ་བཟོ་བ་རྣམས་གིས་མོག་མ་ཉིད་ནས་བསྐྱར་
 འབྱོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་ལ་སྤྱིད་དབང་སྐོབ་བའི་རོགས་རམ་ཁོ་ན་མ་གཏོགས་གྲེད་སྐབ་གི་མེད་
 པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་ལའང་། འབྱོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་དབང་
 རྒྱུར་དེ་མི་རིགས་རང་བཅས་དང་ཁ་བྲལ་ན་ཡོད་གི་མ་རེད། དེར་ཉེན་ 1848 ལོའི་
 གསུམ་བཞེད་སྤུམ་རེད་དེར་དུང་གཅིག་གྱུར་དང་རང་བཅས་སྐོབ་མེད་པའི་མི་རིགས་་
 དེ་ཚོ——དེའི་ཉེ་དང་། ཉེ་མོ། རྒྱུང་མ་ལེ——གཅིག་གྱུར་དང་རང་བཅས་སྐོབ་པ་
 ཅིག་མི་བཟོ་བྱེད་མེད་ལྟར་བ་རེད། ད་ལྟ་ནི་པོ་ལན་གི་མགོ་བའི་སྐོབ་དུ་སློབས་
 ཡོད་པ་རེད།

ཁོང་གསལ་དེ་དག་གི་སོག་ནས་ 1848 ལོའི་གསུམ་བཞེད་ཉེ་སྨྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་་
 གི་གསུམ་བཞེད་ཅིག་མེན་ན་ཡང་། དེས་གང་ལྟར་སྨྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་གསུམ་བཞེད་
 རྒྱ་དུ་འཕྲོ་ལམ་གཙང་ལུགས་བྱས་ཡོད་པ་དང་། གསུམ་བཞེད་དེར་སྐྱུང་གཞི་བྱ་སྤྱིག་
 བྱས་ཡོད་པ་དེ་མཚན་སྐབ་གི་རེད། ཉེ་ཆར་པོ་བཞི་བཅུ་ཞེ་ལྷའི་རིང་ལ། འབྱོར་ལྷན་
 གྲུལ་རིམ་གི་ལམ་ལུགས་དེས་འཇམ་སྲིང་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དུ་བཟོ་ལས་ཚན་པོ་འཕེལ་རྒྱས་་
 ཡོད་པ་ཅིག་བཟོས་པའི་རྒྱུ་གིས་། གསུམ་གར་མི་འཕོས་མང་བ་དང་། གཅིག་དུ་འདུས་
 པ། རྣོབས་ལྟགས་ཆེ་བ་བཅས་ཡིན་པའི་འབྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་ཅིག་ཆགས་སྐབ་པོ་བཟོས་

པ་རེད; དེ་ལྟ་ལོན་སྐབས་《བསྐྱབས་གཏམ》ནང་བཞད་པ་ལྟར་རང་ཉིད་གི་དྲུང་ཁྲུང་
 རྒྱ་མཐའ་ཅིག་སྔོན་པ་བྱེད་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་རེད། མི་རིགས་ས་སའི་རང་བཙན་དང་གཅིག་
 ལྷན་དེ་སྦྲར་གསེས་མ་བྱས་ན། འཕྲོད་མེད་བྲལ་རིམ་གྱི་གོ་ཅིའི་མཉམ་འབྲེལ་ཅིག་ཡོང་བུ་
 གི་མ་རེད་ལ། མི་རིགས་ཁག་གིས་ཐུན་མོང་གི་དམིགས་ལྷལ་འབྲུབ་པའི་ཆེད་དུ་དེས་པར་
 དུ་ལག་ལེན་བཟུར་དགོས་པའི་མངའ་མཐུན་དང་རང་རྟོགས་གི་མཉམ་ལས་དེའང་ཡོང་བུ་
 གི་མ་རེད། བསམ་སྒྲོ་ཅིག་སོངས་དང་, 1848 ལོའི་རྒྱ་དུ་གནས་ཡོད་པའི་ཆབ་སྲིད་
 གི་ཆ་རྒྱུན་འོག་, དབྱི་ཏ་ཡིའི་བཙོ་བོ་དང་, ལྷུང་ཡ་ཡིའི་བཙོ་བོ་, ཉི་དབྱི་ཡིའི་བཙོ་བོ་,
 བོ་ལན་གི་བཙོ་བོ་, ལྷ་ཏུ་སྤྱིའི་བཙོ་བོ་སོགས་གི་ཐུན་མོང་གི་གོ་ཅིའི་བྱ་སྤྱོད་ཅིག་ཡོང་
 ཐུབ་གི་རེད་དམ།

དེར་རྟེན་, 1848 ལོའི་འཕགས་འཛིན་དེ་དོན་མེད་དུ་བྱས་པ་ཅིག་མ་རེད། ཐོངས་
 དེའི་གསར་བརྗེ་བྱེད་པའི་དུས་སྐབས་ནས་ད་ལྟའི་བར་གི་ལོ་བཞི་བཅུ་ཞེ་ལཱ་དེའང་དོན་
 མེད་དུ་སོང་བ་ཅིག་མ་རེད། ཐོངས་དེའི་གསར་བརྗེ་བྱེད་པའི་དུས་སྐབས་གི་འབྲས་བུ་
 ད་ལྟ་མཐོན་པའི་འགོ་རྒྱུགས་པ་རེད། འའི་རེ་བ་ཉུག་ཅིག་ལོ་《བསྐྱབས་གཏམ》གི་མ་ཡིག་
 པར་དུ་སྐྱུན་པ་དེ་གོ་ཅིའི་གསར་བརྗེའི་སྐུས་ཅིག་དུ་ལྷུང་པ་ལྟར་, དབྱི་ཏ་ཡིའི་ཡི་
 གའི་རྒྱུར་དེ་བུ་པར་དུ་སྐྱུན་པ་དེ་དབྱི་ཏ་ཡིའི་འཕྲོད་མེད་བྲལ་རིམ་ལ་རྒྱལ་ཁབ་སོ་བརྒྱའི་སྐུ་
 ལྷན་བཟང་པོ་ཅིག་དུ་འཕྲུང་བུ་བ་ན་བསམ་པ་དེ་ཡིན།

《བསྐྱབས་གཏམ》འདིས་མ་ཅུ་རིང་ལུགས་གིས་སྔོན་ཆད་སོན་ཚུང་བའི་གསར་ལོ་
 བརྗེའི་རྣམ་པ་དེ་བྱང་པོ་བྱང་གཞག་གི་སྐོ་ནས་ཁས་ལེན་བྱས་ཡོད་པ་རེད། དབྱི་ཏ་ཡི་
 རི་མ་ཅུ་རིང་ལུགས་གི་མི་རིགས་དང་པོ་དེ་རེད། བཀས་བོད་རྒྱུད་འཛིན་གི་དུས་རབས་
 བར་མ་མཇུག་འགྲིལ་བ་དང་དེང་རབས་མ་ཅུ་རིང་ལུགས་གི་དུས་རབས་འགོ་རྒྱུགས་པ་དེ་
 མི་ཆེན་པོ་ཅིག་གིས་མཚོན་གི་ཡོད་པ་རེད། མི་དེ་ནི་དབྱི་ཏ་ཡིའི་མི་ཉན་ཉིང་ཟེར་བ་དེ་
 རེད། ཁོང་ནི་དུས་རབས་བར་མའི་སྐབས་ལག་པ་མཇུག་ཤོས་དེ་རེད་ལ། དུས་མཚུངས་
 དུས་རབས་གསར་པའི་སྐབས་ལག་པ་སྐོས་དེའང་རེད། ད་ལྟའང་1300 ལོ་དང་འབྲ་
 བར་, ལོ་རྒྱུས་གི་དུས་རབས་གསར་པ་ཅིག་གསར་བཞིན་ཡོད་པ་རེད། དབྱི་ཏ་ཡིས་ང་

ཚར་འབྱོར་མེད་པའ་རིམ་གྱི་དུས་རབས་གསལ་བ་འདི་གར་བ་མཚན་བ་བྱེད་མཁན་ ཏན་
ཏིང་གསལ་བ་ཅིག་རྒྱུད་གྱི་རིད་མ་རེད་?

ལྷ་ཡོན་གེ་སེ

1893 ལོའི་ཟླ་ 2 ཚེས་ 1 ཉིན་ ལྷན་བྲུན་བྱ

གུང་ཁབ་ཏང་གི་བསྐྱབས་གཏམ

རྣམ་ཤེས་ཅིག་ཏེ། གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་གི་རྣམ་ཤེས་དེས། ཡོན་མྱིང་དུ་ལས་འཁྲུ་
ཚུར་འཁྲུ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། རྣམ་ཤེས་དེ་མཐར་སྐྱོད་གཏོང་གུ་མི་ཆེད་དུ་ཡོན་མྱིང་རྒྱུང་
བའི་རྣམས་ཤུགས་མཐའ་དག་ཏེ། ཚོས་གི་ཁོང་མ་དང་ཉེ་དོང་ཁོང་མ་དང་། མ་ཐེ་ཉེ་
དང་ཅི་ཅུ་འོ། ལྷ་གྲོ་བུ་སྐྱོད་ཏང་མི་དང་ཉེ་གྲོ་ཅིང་ཁ་སྐྱབས་ཚང་མ་མཉམ་འབྲེལ་
བྱས་ནས་མཐའ་མཐུན་མཚུག་དུ་ལུང་བ་ཅིག་ཆགས་པ་རེད།

རོ་ཚོལ་ཏང་ཅིག་ཡིན་ཕྱིན་དེའི་དབང་པོ་སྲིད་དབང་འཛིན་མཁན་རྣམས་གིས་དེ་གུང་
ཁབ་ཏང་རེད་ཟེ་ཁ་རྒྱུད་གཏོང་བ་དེ་མི་རག་མཁན་ཅིག་ཡོད་དམ? ཡང་རོ་ཚོལ་ཏང་
ཅིག་ཡིན་ཕྱིན་གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་ཟེར་བའི་ཉེས་མིང་དེ་ཁྱེད་ནས་དེ་བས་ཀྱང་ཡང་སྔ་
ཆེ་བའི་རོ་ཚོལ་ཏང་མི་དང་རང་ཉིད་གི་ཤོག་སྐྱོད་དབང་པོ་རོ་ཚོལ་ལན་མི་སྲིད་མཁན་ཅིག་
ཡོད་དམ?

དོན་དངོས་དེའི་ཤོག་ནས་རྣམས་ཅིག་གཉིས་ཀྱིས་ལུང་བ་གཤམ་གསལ།

གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་དེ་རྣམས་ཤུགས་ཅིག་ཡིན་པ་ཡོན་མྱིང་གི་རྣམས་ཤུགས་.....
མཐའ་དག་གིས་མགྲིན་གཅིག་དུ་ཁས་ཁུངས་པ་རེད།

ད་ལྟ་ནི་གུང་ཁབ་ཏང་མི་རྣམས་གིས་རང་ཉིད་གི་ལྟ་ཚུལ་དང་། རང་ཉིད་གི་
དམིགས་ལུལ། རང་ཉིད་གི་བསམ་དོན་བཅས་འཇམ་མྱིང་ཡོངས་ལ་མངོན་གསལ་དུ་
གསལ་བཤད་བྱས་ཤོག་ཏང་རང་ཉིད་གི་བསྐྱབས་གཏམ་ཁྱེད་ནས་གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་ནི་
རྣམ་ཤེས་ཅིག་རེད་ཟེར་བའི་སྐོར་གི་ལྟ་སྐྱོད་དེར་འགན་ཚུན་བཞུགས་པའི་དུས་ལ་སྲིབས་ཡོད་
པ་རེད།

དམིགས་ལུལ་དེ་འབྲུབ་བའི་ཆེད་དུ། རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་གུང་ཁབ་ཏང་མི་རྣམས་

གིས་ལུན་ཏུན་དུ་འདྲ་འཛུགས་བྱས་ཐོག་, གཤམ་གསལ་གི་བསྐྱབས་གཏམ་བཟོས་ནས་, དབྱིན་ཡིག་དང་, ལྷ་ཡིག་, ཉེ་ཡིག་, དབྱི་ཏེ་ལི་ཡི་གེ་, ལྷ་ལའེ་ལྷི་ཡི་གེ་, ཏན་མའེ་ཡི་གེ་བཅས་གི་ཐོག་ནས་ཁྲུབ་བསྐྱབས་བྱས་པ་ཡིན་

དང་པོ་, འཕྱོར་ལྡན་པ་དང་འཕྱོར་མེད་པ་ ①

ད་བར་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་མའི་ལོ་རྒྱུས་② ཉི་གཤམ་རིམ་འཐབ་ཚད་གི་ལོ་རྒྱུས་ཤིང་ཉེ་གོ་བ་
 རེད་.

རང་དབང་ཡོད་མཁམ་དང་བུན་གཡོག་དང་, རྒྱ་བྱུག་དང་མི་མེར་དལུས་མ་
 མངའ་བདག་དང་ཞིང་བུན་, ལས་ཚོགས་དགེ་ལྡན་③ དང་ཟུ་པ་བཅས་ཚོག་གཅིག་དུ་

① འཕྱོར་ལྡན་གཤམ་རིམ་གི་སྤྱི་ཚོགས་གི་ཐོན་ཕྱིན་རྒྱ་ཚུལ་དབང་པ་དང་ཟུ་པ་པའི་དལ་ཚལ་ཤིང་ལྷོད་གཏོང་བའི་
 དོང་རབས་གི་མ་ཙཱ་ཅན་གྲལ་རིམ་ལ་ཟེར་ . འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་རང་ལ་དབང་བའི་ཐོན་ཕྱིན་རྒྱ་ཚུལ་མེད་པལ་དལ་ཚལ་
 ལུས་ཤུགས་བཅོང་ནས་འཚོ་བཅས་མེ་ཕྱེད་ག་མེད་ལྷང་བའི་དོང་རབས་གི་གྲལ་པའི་བཟོ་བ་གྲལ་རིམ་ལ་ཟེར་ . (ཨིན་གེ་སིས་
 1888 ལོའི་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་ཐོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཚན་)

② གནད་དུ་འཁེལ་བའི་རྣམ་ནས་བཤད་ན་ , འདི་ནི་ཡི་གེ་ཐོག་བཞོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཟེར་ . 1847 ལོར་ ,
 སྤྱི་ཚོགས་གི་ལོ་རྒྱུས་ཐོན་གི་གནས་ཚུལ་དང་, ཡིག་ཐོག་ལོ་རྒྱུས་ཉལ་པ་མ་ལྟར་གོང་གི་སྤྱི་ཚོགས་གི་ཙཱ་འཇུགས་དེ་ , ཉེ་ས་
 མཁམ་ཏེ་ལམ་གཅིག་གྲང་ཡོད་པ་མ་ཤིང་ . དེའི་རྗེས་ལྷོ་, ཏེ་ཁོ་ལོ་མེ་ཏེ་ཁོ་མེན་གི་ལ་ཚོ་གོའི་ལ་ཞིང་སྤྱི་ལ་དབང་བའི་ལམ་
 ལུགས་ཤེས་པ་དང་ , མའོ་ལེ་གིས་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་ནི་ཐོའོ་ཏུན་མི་རིགས་མཐའ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་འགོ་རྒྱུགས་
 མའི་སྤྱི་ཚོང་གི་མང་གཞི་ཅིག་ཡིན་པ་དེའི་ཁྲུང་ས་བསྐྱལ་བ་མ་ཟད་ , མི་རྣམས་གིས་ས་ཞིང་སྤྱི་ལ་དབང་བའི་རྒྱན་ཉི་དེ་ནི་
 ཉིན་དུ་ནས་མེར་ལན་བར་གི་ས་གནས་ཁག་གི་སྤྱི་ཚོགས་གི་གདོད་མའི་རྣམ་པ་ཅིག་ཡིན་པ་རིམ་བཞིན་ཤེས་པ་ཤིང་ . མཐའ་
 མར་ , མོར་གོན་གིས་ཏུས་རྒྱུད་གི་ཁོ་ལོ་དཀོས་འཕེལ་དང་ , དེ་དང་ཚོ་བའི་བར་གི་འབྲེལ་བ་ཤེས་པ་ཤིང་ , ལུལ་ལྷང་གི་
 ཤེས་པ་དེའི་ཐོག་ནས་གདོད་མའི་གྲང་ཁྲན་རིང་ལུགས་སྤྱི་ཚོགས་གི་ནང་ཁྲུལ་ཙཱ་འཇུགས་གི་དབུ་ལོ་ལོས་རྣམ་པ་མཚན་ ཡོད་པ་
 ཤིང་ . གདོད་མའི་གྲང་ཉི་དེ་མོར་ཞིག་དུ་ལྷན་པ་དང་སྤྱུགས་ , སྤྱི་ཚོགས་དེ་ཐོག་མར་ལ་བུལ་དུ་མོང་ནས་མོ་མོ་བུན་མོང་
 མ་ཡིན་པ་ལེ་ཡིན་པ་དང་མཐའ་བན་རྒྱན་འགལ་རྒྱུར་ལངས་པའི་གྲལ་རིམ་ཁག་ཚགས་པ་ཤིང་ . མོར་ཞིག་དུ་འགོ་བའི་གོ་
 རིམ་དེའི་རྒྱུར་ , ངས་《ལྷིམ་ཚང་དང་, ལྷིམ་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་ , ལྷིམ་ཁྲུབ་བཅས་གི་འབྲུང་ཁྲུངས་》 (1836 ལོའི་
 མི་ལྷོ་ཙཱ་མའི་པར་གཞི་གཉིས་པ) ཟེར་བའི་ནང་ཞིབ་རྒྱུར་བྱས་ཡོད་ . (ཨིན་གེ་སིས་ 1888 ལོའི་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་
 ཐོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཚན་ . 1890 ལོའི་ཉེ་ཡིག་པར་གཞིའི་ནང་མཚན་འདིའི་མཇུག་མའི་ཚོག་དེ་མི་དགོས་པ་བཟོ་བ་
 གནང་བ་ཤིང་ .)

③ ལས་ཚོགས་དགེ་ལྡན་ཟེར་བ་དེ་ལས་ཚོགས་ནང་གི་དབང་ཚ་ཚང་མ་ཡོད་པའི་ཁོངས་མི་ལ་ཟེར་ , དེ་ནི་ལས་
 ཚོགས་ནང་ཁྲུལ་གི་དགེ་ལྡན་ཅིག་ཡིན་པ་མ་གཏོགས་ , ལས་ཚོགས་དེའི་འགོ་གཙོ་ཅིག་མ་ཤིང་ . (ཨིན་གེ་སིས་ 1888 ལོའི་
 དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་ཐོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཚན་)

བུ་སྐྱེས་ནས་བཞད་ན། གཞུང་གཞོན་གྱི་མཁུ་དང་གཞུང་གཞོན་རྒྱུ་མཁུ་གཉིས་ནི།
ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་ཕན་ཚུན་འགལ་ཟླ་ལངས་པའི་གནས་སུ་བཟུང་ནས། སྐབས་
འགར་ཕྱོག་གྱུར་དང་སྐབས་འགར་མཚན་གསལ་གི་འཕལ་ཚུད་རྒྱུ་མ་ཅད་པ་ཅིག་གྱེད་གི་
ཡོད་པ་ཤིང་། འཕལ་ཚུད་གྱེད་ཐོངས་ཤིང་མཚུག་འབྲས་ལ་རྒྱུ་ཚུགས་ཤིང་ཤོར་གསར་
བཞེད་ལྷུ་རྒྱུར་བཞོད་ཐོབས་གི་ཡོད་པ་དང་ཡང་ན་འཕལ་ཚུད་གྱེད་མཁུ་བུལ་རིམ་ཁག་...
རྣམས་མཉམ་དུ་ཅ་མེད་དུ་འཕྲོ་གི་ཡོད་པ་ཤིང་།

རྒྱ་ཅད་གི་ཕོ་རྒྱས་དུས་རབས་སོ་སོར། རྒྱུ་ཚུགས་དེ་ཅད་དེ་རིམ་པ་མི་འདྲ་བ་
སོ་སོར་གྱུས་ཡོད་པ་དང་ཚས་ཏ་ལམ་ག་ས་གར་མཚོང་བུབ་གི་ཡོད་པ་དང་། རྒྱུ་ཚུགས་
གི་གོ་གནས་མི་འདྲ་བ་རྣམས་ལས་བུབ་པའི་རིམ་པ་མང་བའི་སྐོས་རིམ་ཡོད་པ་དང་ཚས་...
ཏ་ལམ་ག་ས་གར་མཚོང་བུབ་གི་ཡོད་པ་ཤིང་། གཞུང་དུས་གི་ལྷོ་མར་རྒྱ་བྱུག་དང་།
ཏ་པ། མི་ཐོར་དུ་རྒྱས་མ། བུན་གཡོག་བཅས་ཡོད་པ་དང་། དུས་རབས་བར་མའི་སྐབས་
སུ་བཀའ་བཞོད་རྒྱུད་འཛིན་གི་མངའ་བདག་དང་། མངའ་རྒྱུན། ལས་ཚུགས་དགེ་གན།
ལྷ་པ། ཞིང་བུན་བཅས་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཏ་ལམ་བུལ་རིམ་སོ་སོའི་ནང་ཁྲུལ་ལའང་
བུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་རིམ་པ་རྣམས་ཚུགས་ཡོད་པ་ཤིང་།

བཀའ་བཞོད་རྒྱུད་འཛིན་གི་རྒྱུ་ཚུགས་ཅ་མེད་དུ་སོང་བ་ལས་ལྷུང་བའི་དེད་རབས་
འཕྲོར་ལྷན་བུལ་རིམ་གི་རྒྱུ་ཚུགས་དེས་བུལ་རིམ་འགལ་ཟླ་དེ་ཅ་མེད་བདའ་ཡོད་པ་མ་...
ཤིང་། དེས་བུལ་རིམ་གསར་བ་དང་། གཞུང་གཞོན་གི་ཅ་རྒྱུན་གསར་བ། འཕལ་ཚུད་
གྱེད་སྐྱེད་ས་གསར་བ་བཅས་གིས་སྟོང་བའི་ཚབ་བུས་པ་ཅས་ཤིང་།

ཡིན་ན་ཡང་། ང་ཚོའི་དུས་རབས་ཏེ། འཕྲོར་ལྷན་བུལ་རིམ་གི་དུས་རབས་འདིར།
ཁྱད་ཚོས་ཅིག་ཡོད་པ་ཤིང་། དེས་བུལ་རིམ་འགལ་ཟླ་དེ་རྒྱབས་བཞེད་ཏུ་བཏང་ཡོད་པ་
ཤིང་། རྒྱུ་ཚུགས་ཤིང་ཤོར་དེ་ཉིན་དེ་བཞིན་དུས་རབས་འཛིན་པའི་དུས་ཁག་ཚེན་པོ་གཉིས་
དང་། ཕན་ཚུན་ཐད་ཀར་འགལ་ཟླ་ལངས་པའི་བུལ་རིམ་ཚེན་པོ་གཉིས་ཏེ། འཕྲོར་
ལྷན་བུལ་རིམ་དང་འཕྲོར་མེད་བུལ་རིམ་དུ་གྱུས་འཕྲོ་གི་ཡོད་པ་ཤིང་།

དུས་རབས་བར་མའི་ཞིང་བུན་ནང་ནས་དུས་འཕྲིན་ལྷོང་གྱེད་གི་ལོ་མ་དམངས་ལྷུང་

བ་པ་དང་། རྩོམ་དཔལ་ལ་གྱི་སྐྱེ་བ་ལ་དེ་ལྟར་ནང་ནས་སྐོག་མ་སྐོག་མའི་འཕྲོར་ལྡན་བྲལ་སྐྱེ་བ་
འཕེལ་བྱས་པུང་བ་པོ་དང་།

མ་གྲིང་སྟེང་པ་དང་ལྷན་གྱིང་སྐྱོད་ལ་ནས་མཚེས་ལྡན་པུང་བ་པོ་སྟེ། གསལ་དཔལ་གྱི་
འཕྲོར་ལྡན་བྲལ་སྐྱེ་བ་ལ་བྱེད་ལུལ་གསལ་བ་ཅིག་ལྟེ་བ་པོ་དང་། བུར་གྱི་ཉིན་རྒྱ་དང་
ལྷན་གྱི་ཚོང་ར་ཡོད་པ་དང་། མ་གྲིང་མི་མེར་སྲིལ་ལུ་ལྷན་པུང་བ་པོ། མི་མེར་སྲིལ་ལུ་
དང་ཉོ་ཚང་པུང་བ་པོ། བཞེ་རེ་ལྟེད་ཐབས་དང་སྐྱོད་པུང་བ་པོ་གི་ཚང་ཚོགས་འཕམ་སྟོན་པུང་
བ་པོས་གྱི་དབང་གིས་ཚང་ལས་དང་། མཚེས་ལྡན་ལས་རིགས་། བཟོ་ལས་བཅས་སྟེར་
པུང་མ་གྲོང་བའི་འཕེལ་བྱས་ཆེན་པོ་ཅིག་པུང་བ་པོ་དང་། དེར་རྟེན་སྐྱོར་ཞིག་ལྟེ་འཕྲོ་བཞེན་
པའི་བཀའ་བཏོད་རྒྱུ་དེ་ལྟར་གྱི་སྐྱོ་ཚོགས་ནང་ལྷན་གྱི་གསལ་བཞེད་ལྷན་ལྟེ་དེ་མཚུགས་་་
ལྷན་ལྟེ་འཕེལ་བྱས་པུང་བ་པོ་དང་།

སྟོན་ཚད་གྱི་བཀའ་བཏོད་རྒྱུ་དེ་ལྟར་དང་ཡང་ན་ལས་ཚོགས་གྱི་བཟོ་ལས་བཏག་་་
གཉེར་བྱེད་སྟེང་ས་དེས་ཚོང་ར་གསལ་བ་པུང་བཟུང་ལས་སྟོན་རྒྱག་དགོས་པའི་དགོས་མཁོ་
དེ་སྟོང་ལྷན་གྱི་མེད་པ་པོ་དང་། དེར་རྟེན་བཟོ་རེ་ལག་གཉེས་བཟོ་ལས་གིས་བཏག་གཉེར་
བྱེད་སྟེང་ས་དེའི་ཚབ་བྱས་པ་པོ་དང་། ལས་ཚོགས་དགེ་བཤེད་དེ་བཟོ་ལས་གྱི་སྐྱེ་བ་ལ་བར་མས་
ལྷན་འཕྲུང་བཏང་བ་པོ་དང་། ལས་ལྷན་ཁག་ནང་ལྷན་ལྟེ་ལས་བཏོན་བཟུབ་པ་དང་ཚབས་ཅིག་
ལས་རིགས་མཉམ་འབྲེལ་ཁག་བར་གྱི་ལས་བཏོན་རྒྱག་སྟངས་དེ་འདྲ་མེད་པར་ལྷན་པ་པོ་དང་།

མིན་ན་ཡང་། ཚོང་ར་ནམ་ཡང་རྒྱ་རྒྱ་ཆེ་ཆེར་འཕྲོ་གྱི་ཡོད་པ་དང་། དཀོན་མཆོ་
ནམ་ཡང་རྒྱ་མང་ལྟེ་འཕྲོ་གྱི་ཡོད་པ་པོ་དང་། བཟོ་བཟོ་རེ་ལག་གཉེས་བཟོ་ལས་གིས་ལྷན་
དགོས་མཁོ་དེ་སྟོང་ལྷན་གྱི་མེད་པ་པོ་དང་། དེར་རྟེན་། ལྷན་སྐྱེལ་དང་འཕྲུལ་འཁོར་
དཔལ་སྟོན་བཟོ་ལས་སྟོན་རྒྱུ་གྱི་གསལ་བཞེད་པུང་བ་པོ་དང་། དེར་རབས་གྱི་བཟོ་ལས་ཆེན་
པོས་བཟོ་རེ་ལག་གཉེས་བཟོ་ལས་གི་ཚབ་བྱས་པ་པོ་དང་། བཟོ་ལས་ནང་གི་སྐྱོར་སྐྱོད་ཡོད་
པའི་ལྷན་པོ། ཚོ་དང་ཚོ་བྱས་པའི་སྟོན་ལས་དམག་དཔུང་གི་འགོ་གཙུག་། དེར་རབས་
འཕྲོར་ལྡན་པས་བཟོ་ལས་གྱི་སྐྱེ་བ་ལ་བར་མའི་ཚབ་བྱས་པ་པོ་དང་།

བཟོ་ལས་ཆེན་པོས་མ་གྲིང་སྟེང་པར་རྟེན་གྱི་ལྷན་པོ་པུང་ཡོད་པའི་འཛམ་་་

ལྷིང་ཚང་ར་དེ་བཅུགས་པ་རེད། འཇམ་གྱིང་ཚང་ར་དེས་ཚང་ལས་དང་, མཚོ་འབྲུལ་
 ལས་རིགས་, ལྷ་ས་སའི་འགྲིམ་འབྲུལ་བཅས་འཕེལ་རྒྱས་ཏེ་ཅང་ཅེན་པོ་གཏོང་སྟེ་བ་ཕྱུང་
 བ་རེད། འཕེལ་རྒྱས་དེས་ཚུར་སྐོག་ནས་བཟོ་ལས་བྱ་སྟེད་འཕྲོ་བར་སྐུལ་སྐུལ་གཏོང་སྟེ་
 བ་ཕྱུང་བ་རེད། དེ་བཞིན་བཟོ་ལས་དང་, ཚང་ལས་, མཚོ་འབྲུལ་ལས་རིགས་, ལྷ་གས་
 ལས་སྐོགས་རྒྱ་ཅམ་བྱ་སྟེད་ཕྱུང་ན། དེ་ཅམ་གས་འཕྲོར་ལྡན་གྲལ་རིམ་འཕེལ་རྒྱས་འཕྲོ་
 གི་ཡོད་པ་དང་, དེ་ཅམ་གས་རང་ཉིད་གི་ས་ཅུ་འཕར་གི་ཡོད་པ། དེ་ཅམ་གས་དུས་
 རབས་བར་མའི་སྐབས་ནས་ལྷས་པའི་གྲལ་རིམ་མཐའ་དག་ལྷུང་འབྱུང་བྱས་ནས་བྱུང་བ་
 དེ་བྱུག་གི་ཡོད་པ་རེད།

དེའི་སྐོག་ནས་དེང་རབས་གི་འཕྲོར་ལྡན་གྲལ་རིམ་རང་ཉིད་ནི་འཕེལ་རྒྱས་འཕྲོ་
 བའི་གོ་རིམ་དུས་ལྷན་རིང་པོའི་སྐོག་དངོས་ཅིག་ཡིན་པ་དང་, སྐོན་སྟེད་བྱེད་སྟངས་དང་
 བརྒྱ་རེས་བྱེད་སྟངས་མདུན་འཕོ་འབྱུང་རབ་དང་རིམ་བཤེགས་བྱུང་བའི་སྐོག་དངོས་ཅིག་
 ཡིན་པ་མཚོན་སྟེ་བ་ཕྱུང་གི་རེད།

འཕྲོར་ལྡན་གྲལ་རིམ་འཕེལ་རྒྱས་དེ་འདྲ་འཕྲོ་བའི་དུས་རིམ་ཚང་མར་, དེ་དང་
 མཐུན་པའི་ཆབ་སྲིད་སྐོག་གི་གྲུབ་འབྲས་①ཅིག་ཀྱང་སྐོབ་གི་ཡོད་པ་རེད། བཀའ་བོད་
 རྒྱུད་འཛིན་གི་མངའ་བདག་གིས་དབང་ལྷུང་བྱེད་པའི་འག་དེ་གཉེན་གཞན་ཚུང་མཁའ་གི་
 རིམ་བཤེགས་ལྟེ་, ཀྱང་ཅི་②ནང་དུ་དེ་དག་འཇུགས་དང་རང་སྲོད་གཉིས་ལྡན་གི་ཚོགས་པ་

① “དེ་དང་མཐུན་པའི་ཆབ་སྲིད་སྐོག་གི་གྲུབ་འབྲས”ཟེར་བ་དེ་ 1888 ལོའི་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་ནང་དུ་
 གསལ་བ་ནི་: “གྲལ་རིམ་དེའི་དེ་དང་མཐུན་པའི་ཆབ་སྲིད་སྐོག་གི་གྲུབ་འབྲས”ཟེར་བ་དེ་རེད། — རྒྱ་ཡིག་དུ་ལྷུང་མཁའ་
 གི་མཚན།

② ལྷ་མོའི་གསར་དར་གི་ཤོར་ཁྲིར་རྣམས་ལ། བ་ན་དེ་ཚོས་བཀའ་བོད་རྒྱུད་འཛིན་མངའ་བདག་གི་ལག་ནས་
 མ་གནས་རང་སྲོད་དང་“རིམ་བཤེགས་པའི”ཆབ་སྲིད་གི་ཁོ་དབང་ཚུར་མ་ཞུངས་གོང་ནས་“ཀྱང་ཅི”ཟེ་མིང་བཏགས་ཡོད་པ་
 རེད། ལྷུང་བཏང་དུ་བཏགས་ན། འདིར་དབྱིན་ཡི་དེ་འཕྲོར་ལྡན་གྲལ་རིམ་གི་དབུ་འཕྲོར་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱུང་བའི་དཔེ་རོས་
 རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ལ་བཅི་གི་ཡོད་པ་དང་, ལྷ་མོ་དེ་འཕྲོར་ལྡན་གྲལ་རིམ་གི་ཆབ་སྲིད་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱུང་བའི་དཔེ་རོས་རྒྱལ་ཁབ་
 ཅིག་ལ་བཅི་གི་ཡོད་པ་རེད། (ལམ་ཀེ་སེས་ 1888 ལོའི་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་སྐོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཚན།)

དབྱི་ཏ་མི་དང་ལྷ་མོའི་སྐོམ་དམངས་རྣམས་གིས་, ཁོ་ཚོའི་བཀའ་བོད་རྒྱུད་འཛིན་མངའ་བདག་གི་ལག་ནས་སྐོག་
 མའི་རང་སྲོད་གི་དབང་ཆ་ཉེས་པ་དང་མང་ན་ཚུར་བྱངས་པའི་རྒྱལ་ལ། རང་ཉིད་གི་ཤོར་ཁྲིར་གི་སྐུན་ཚོང་ལྷུག་གཞི་དེ་ལ་
 “ཀྱང་ཅི”ཟེར་གི་ཡོད་པ་རེད། (ལམ་ཀེ་སེས་ 1890 ལོའི་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་སྐོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཚན།)

ཅིག་རེད, ས་གནས་ཁ་གསལ་དེས་རང་ཚུགས་གི་མོང་ཁྱིམ་མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་① ཅིག་
 བཅུགས་པ་རེད, ས་གནས་གཞན་དག་ཁ་གསལ་དེ་ཀྱལ་པོའི་ཀྱལ་ཁབ་ནང་གི་དབུ་
 ཁྲལ་འབྲལ་མཁན་གི་རིམ་པ་གསུམ་པ་② ཅིག་ཆགས་ཡོད་པ་རེད; དེ་རྗེས, བཟོ་རེ་
 ལག་གེས་བཟོ་ལས་གི་དུས་སྐབས་ལྷ, དེ་ཉི་མའི་ལྷན་ལམ་ལུགས་གི་ཀྱལ་པོའི་ཀྱལ་
 ཁབ་དང་ཡང་ན་སྐར་གཙོ་དུ་ལམ་ལུགས་གི་ཀྱལ་པོའི་ཀྱལ་ཁབ་ནང་སྐྱེ་བྱུག་དང་འབྲན་...
 ཚོལ་བྱེད་མཁན་གི་རྣམས་ལྷགས་ཅིག་ཡིན་པ་མ་ཟད, ཐ་ན་ཀྱལ་པོའི་ཀྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་
 མང་གཞི་གཙོ་བོ་ཅིག་ཀྱང་རེད; མཐའ་མང, བཟོ་ལས་ཆེན་པོ་དང་འཛམ་གླིང་ཚང་
 ར་བཅུགས་པ་ནས་བཟུང, དེང་རབས་གི་ཚབ་ཁྲོས་ལམ་ལུགས་གི་ཀྱལ་ཁབ་ནང་དེས་
 སྐར་བཟུང་གི་ཚབ་སྲིད་དབང་རྒྱུར་དེ་འཕྲོག་བྱུང་བ་བྱུང་བ་རེད། དེང་རབས་ཀྱལ་ཁབ་
 གི་སྲིད་དབང་དེ་ཉི་འཕྲོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་གྱི་ལ་པོའི་བྱུན་མང་གི་བྱ་གཞག་དོ་དམ་བྱེད་...
 མཁན་གི་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ཙམ་ཅིག་རེད།

འཕྲོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་དེས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གསར་བརྗེའི་རྣམས་པ་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཅིག་...
 ཐོན་སྐྱེད་ཡོད་པ་རེད།

འཕྲོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་དེས་རང་ཉིད་གིས་དབང་རྒྱུར་བྱེད་བྱུང་བ་བྱུང་བའི་ས་གནས་
 ལྷ་པགས་བཞོད་རྒྱུད་འཛིན་དང, ལྷིམ་རྒྱུད, ལྷུམ་རའི་དཔལ་མཚན་སྟུང་ཆོག་ལྷ་བྱ་
 བཅས་གི་འབྲེལ་བ་ཚང་མ་གཏོར་བ་རེད། དེས་ཉིད་རྗེ་མེད་པའི་སྐོ་ནས་མི་རྣམས་རང་
 བྱུང་འགྲོ་གཙོའི་དབང་འོག་ལ་ཚུད་དུ་འཇུག་ཡས་པགས་བཞོད་རྒྱུད་འཛིན་གི་འཚོང་ཐག་
 འབྲ་མིན་སྟེ་ཚོགས་བཅད་པ་དང, མི་དང་མིའི་བར་ལ་ཁོ་གནོད་གི་འབྲེལ་བ་དམར་རྗེན་
 དང, མཚའ་བཅེ་བྲལ་བའི་“ལག་དབུལ་གི་ཉོ་ཚང”གི་འབྲེལ་བ་ཁོ་ན་མ་གཏོགས་འབྲེལ་
 བ་གཞན་དག་གང་ཡང་མེད་པ་བཟོས་པ་རེད། དེས་ཚས་ལུགས་གི་ལྷག་བསམ་དང,

① 1888 ལའི་དབྱིན་ཡིག་བར་གཞིའི་ནང་འདྲིར་“ (དབེར་ན་དབྱི་ཏ་ལི་དང་ཏེ་གོ་ལ) ”ཟེར་བ་དེ་སྟུན་འགྲི་
 གནང་བ་རེད། — ལྷ་ཡིག་དུ་རྒྱུར་མཁན་གི་མཚན།
 ② 1888 ལའི་དབྱིན་ཡིག་བར་གཞིའི་ནང་འདྲིར་“ (དབེར་ན་ལྷ་གོ་ལ) ”ཟེར་བ་དེ་སྟུན་འགྲི་གནང་བ་རེད།
 — ལྷ་ཡིག་དུ་རྒྱུར་མཁན་གི་མཚན།

དྲ་པའི་རྒྱ་མཚན་ལྟར་། ཁོ་མ་དམངས་ཚུང་བའི་རྒྱ་རྒྱུ་ལ་སོགས་པའི་བཅེ་དྲུང་མཚོག་དྲ་ལྟར་
པ་དེ་ཚོ་རང་ལྷན་རིང་ལུགས་གི་དེ་འདྲོད་གིས་ཁེངས་པའི་འཇུག་ཚུའི་གཏིང་ལ་བྱུང་དུ་
བཅུག་པ་རེད། དེས་མིའི་ལ་རྒྱ་དེ་བརྗེ་དེས་བྱེད་ལས་གི་རིན་ཐང་ཅིག་ལ་རྒྱུར་སོག་
གཞུང་མེམས་བྲལ་བའི་ཉོ་ཚང་བྱེད་ཚུའི་རང་དབང་རིགས་གཅིག་གིས་དམིགས་ལྷོ་
བསལ་གིས་ཁས་ཐུངས་པ་དང་རང་ཉིད་གིས་བརྗོད་ལེན་བྱས་ནས་སོབ་པའི་རང་དབང་
བྲངས་ལས་འདས་པ་དེའི་ཚབ་བྱས་པ་རེད། མདོར་བཟུས་ནས་བཤད་ན། དེས་མཚན་
གསལ་དང་སྲིབ་མེད་ཐད་ཀར་དམར་རྗེ་བཅས་གི་བཟུ་གཞོག་གིས་ཚས་ལུགས་གི་
རྒྱང་བསམ་དང་ཚབ་སྲིད་གི་རྒྱང་བསམ་གིས་གཡོ་འགྲོལས་བྱེད་པའི་བཟུ་གཞོག་གི་ཚབ་
བྱས་པ་རེད།

འཕྲོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་གིས་མི་རྣམས་གིས་ནམ་རྒྱུན་གོང་བཀུར་དང་བུས་འདུད་བྱེད་
པའི་ལས་རིགས་མཐའ་དག་གི་གཟི་འོད་དེ་མེད་པ་བཟོས་པ་རེད། དེས་སྐྱོན་པ་དང་
ལུའི་ཉི་ཚོ་ཚས་སྲིབ་མཁུན་སྐྱོན་ངག་པ་ཡོན་ཏན་ཅན་སོགས་དངུལ་གིས་སྐྱས་པའི་སྐྱས་
པའི་ངལ་རྩལ་པ་ཅིག་ལ་རྒྱུར་པ་རེད།

འཕྲོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་གིས་སྐྱིམ་ཚང་གི་འབྲེལ་བའི་སོག་གཡོག་པའི་ངོ་ཁྲིལས་བྱམས་
བཅེ་བཟོ་སོས་ཁེངས་པ་དེ་དབུལ་ཉེ། འབྲེལ་བ་དེ་དངུལ་རྒྱང་རྒྱང་གི་འབྲེལ་བ་ཅིག་
ལ་རྒྱུར་པ་རེད།

དུས་རབས་བར་མའི་སྐབས་སུ་ལོག་སྟོན་སྟོགས་ཁག་གིས་བརྗོད་བཟུགས་ཆེན་པོ་
བྱེད་པའི་དབང་རང་ཆེ་ཞིང་འཇུག་ཚོད་ལ་དགའ་བ་དེར་རྒྱུད་ལུག་བག་གཡོང་གིས་དེ་
དང་མཐུན་པའི་ཁ་གསལ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་དེ་འཕྲོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་གིས་གསལ་པོ་བཟུན་པ་
རེད། དེས་མིའི་བྱ་སྟོན་ལ་བྱུང་འབྲས་ག་འདྲ་ཅིག་སོབ་སྐབ་པའི་རྒྱུད་སྲིངས་དང་པོ་
བྱས་པ་རེད། དེས་ཨའེ་ཅིའི་ཅན་ཅི་སྐུ་མཚོད་རྟེན་དང་། ལུའོ་མའི་ས་འོག་རྒྱ་ལམ་
ཀོ་སེ་དབྱིབས་ཅན་གི་ཚས་ཁང་བཅས་དང་ཐད་དེ་མི་འདྲ་བའི་བྱས་རྗེས་ངོ་མཚར་ཅན་
ཅིག་གསར་སྐྱུན་བྱས་པ་རེད། དེས་མི་རིགས་གསལ་སྟོ་ཆེན་པོ་དང་རྒྱ་གྲམ་དམག་གིས་
གར་སྟོགས་སུ་དཔུང་འཇུག་བྱེད་པ་དང་ཐད་དེ་མི་འདྲ་བའི་ཐག་རིང་དཔུང་འཇུག་བྱེད་

ཐུབ་པ་ལྟར་བ་རེད།

འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གིས་ཐོན་སྐྱོད་ཡོ་བྱེད་དང་། དེ་ནས་ཐོན་སྐྱོད་གི་འབྲེལ་བ་
དེ་ནས་སྤྱི་ཚོགས་གི་འབྲེལ་བ་ཡོངས་རྫོགས་པཅས་རྒྱན་ཅད་མེད་པར་གསར་བརྗེ་ཅན་དུ་
འགྱུར་བ་བྱས་ན་མ་གཏོགས། རང་ཉིད་གནས་ཐབས་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་ལས་སྐྱོག་ཏེ།
ཐོན་སྐྱོད་བྱེད་སྐྱེད་སྤྱིར་བཏོན་པ་དེ་རང་འཇགས་ལུ་འཛུགས་སྤྱི་ནི། ཐོན་ཅད་གི་བཟོ་ལས་གྲུལ་
རིམ་མཐའ་དག་གནས་ཐབས་བྱེད་སྐྱེད་ཅེ་སྤྱོད་གཙོ་བོ་དེ་རེད། ཐོན་སྐྱོད་རྒྱན་ཅད་མེད་
པར་འཕོ་འགྱུར་ཡོང་བ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་གི་འབྲེལ་བ་མཐའ་དག་བར་མཚམས་མེད་པར་
ཡམ་ཡོམ་བྱེད་པ། དུས་གཏན་དུ་བདེ་འཇགས་མེད་པ་དང་འགྱུར་བ་ཡོང་བ་བཅས་ནི།
འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་དུས་རབས་དེ་ཐོན་ཅད་①གི་དུས་རབས་མཐའ་དག་དང་མི་འདྲ་
ས་དེ་རེད། བརྟན་འཇགས་ཅགས་པའི་འབྲེལ་བ་སྤྱིར་བཏོན་དེ་དང་མཐུན་ཞིང་ནས་རྒྱན་
མི་ཚས་གོང་བུར་བྱེད་པའི་འདུ་གཤིས་དང་ལྟ་རྒྱལ་ཚང་མ་མེད་པ་ཅགས་ཚར་བ་དང་།
གསར་དུ་ཅགས་པའི་འབྲེལ་བ་ཚང་མ་བརྟན་འཇགས་མ་ལྟར་གོང་ནས་སྤྱིར་བཏོན་ཅེས་ཚར་
བ་རེད། བརྟན་འཇགས་ལྟར་བའི་རིགས་ཚང་མ་དུ་ཕལ་སྤྱོད་ཐོར་ལྷོད་ཅགས་པ་དང་།
མཚོག་དུ་བུར་བའི་རིགས་ཚང་མ་རྒྱར་འདེབས་བྱེད་ལུལ་དུ་བུར་བ་རེད། དེར་རྟེན་
མཐའ་མི་རྣམས་གིས་བབ་བསྐྱོད་གི་སྤོ་ནས་སོ་སོའི་འཚོ་བའི་གོ་གནས་དང་ཕན་ཚུན་བར་
གི་འབྲེལ་བར་མི་ལྟ་ཐབས་མེད་ལྟར་བ་རེད།

ཐོན་རིམ་ཚང་ལུལ་རྒྱན་མ་ཅད་པར་རྒྱ་ཅེར་གཏོང་དགོས་པའི་དབང་གིས། འཕྲོར་
ལྡན་གྲུལ་རིམ་གིས་སའི་གོ་ལ་ཡོངས་རྫོགས་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པ་ལྟར་བ་རེད། དེས་ངེས་
པར་དུ་ག་ས་གར་བྱིམ་གཞིས་འཇུགས་དགོས་པ་དང་། ག་ས་གར་བྱེད་སྤོ་སྤེལ་དགོས་པ།
ག་ས་གར་འབྲེལ་བ་འཇུགས་དགོས་གི་རེད།

འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གིས་འཇུགས་ལྱིང་གི་ཚོང་ར་གསར་འབྱེད་བྱས་པར་རྟེན། རྒྱལ་
ཁབ་མཐའ་དག་གི་ཐོན་སྐྱོད་དང་འཇུགས་ཚང་མ་འཇུགས་ལྱིང་གི་རང་བཞིན་ལྡན་པ་ཅིག་

① “ཐོན་ཅད”ཟེར་བ་དེ་ 1890 ལོའི་ཏེ་མིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི། “གཞན་དག”ཟེར་བ་དེ་
རེད། —བྱ་མིག་དུ་རྒྱར་གཞན་གི་མཚན།

ཏུ་ལྟར་པ་རེད། རོག་རྒྱུད་ཚུགས་ཁག་གིས་མེམས་པངས་ག་འདྲ་བྱས་ནའང་། གང་ལྟར་
 འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གིས་བཟོ་ལས་གི་ཀླང་པའི་འོག་གི་མི་རིགས་མཐའ་དགའི་དེ་བཞིག་པ་
 རེད། གནའ་དུས་གི་མི་རིགས་བཟོ་ལས་དེ་ཙམ་མེད་བཟང་བ་མ་ཟད། ད་དུང་ཉེན་ལྟར་
 ཙམ་མེད་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པ་རེད། དེ་ཙམ་བཟོ་ལས་གསར་བས་རྒྱར་འབྱུང་བྱས་པ་རེད།
 བཟོ་ལས་གསར་བ་འཇུགས་རྒྱ་དེ་དཔལ་ཡོན་དར་བའི་མི་རིགས་མཐའ་དག་གི་སྲིབ་ཙམ་
 ལྷག་པའི་གནད་དོན་ཅིག་ལ་ལྟར་པ་རེད། བཟོ་ལས་དེ་ཙམ་ལས་རྒྱུད་ལས་གི་རྒྱ་ཆ་
 ལྡོག་ས་ཆ་དེ་གའི་རྒྱ་ཆ་ལྡོག་པར། རྒྱང་ཐག་ཏུ་ཅང་རིང་བའི་ས་ཁུལ་ནས་ཡོང་བའི་རྒྱ་ཆ་
 རེད། དེ་ཙམ་ལོ་མོན་རྗེས་དེ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་རང་དུ་འཇུག་རྒྱུ་ལྟར་མཁོ་འདོན་བྱེད་གི་
 ཡོད་པ་མ་ཟད། དུས་མཚུངས་འཇམ་སྤོང་གི་ས་གནས་ཁག་དུ་འཇུག་རྒྱུ་ལྟར་ཡང་
 མཁོ་འདོན་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། རྒྱལ་ཁབ་དེ་རང་གི་མོན་རྗེས་ལ་རྟེན་ནས་སྤོང་ཐབས་
 བྱེད་རྒྱུ་དུགས་མཁོ་རྟོང་པའི་ཆ་བ་དེ། རྒྱང་ཐག་ཏུ་ཅང་རིང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་ས་ཁུལ་
 གི་མོན་རྗེས་ལ་རྟེན་ནས་སྤོང་ཐབས་བྱེད་རྒྱུ་དུགས་མཁོ་གསར་བས་བྱེད་དུགས་གི་ཡོད་པ་
 རེད། རྒྱན་ཆད་ས་གནས་དང་མི་རིགས་གི་རང་མཁོ་རང་འདད་དང་སྡོག་བཀག་རང་སྤྱང་
 བྱེད་པ་དེའི་ཆ་བ་ལྡོག་ས་ལ་མི་རིགས་ཁག་གིས་ཚུགས་གང་ཅིའི་ཐད་ལན་ཚུན་འགྲོ་འོང་དང་
 ཚུགས་གང་ཅིའི་ཐད་ལན་ཚུན་རྟེན་རེས་བྱེད་པ་དེས་བྱས་པ་རེད། དཀོས་པའི་མོན་རྒྱུད་དེ་
 འདྲ་རེད་ལ། བསམ་པའི་མོན་རྒྱུད་ཡང་དེ་འདྲ་རེད། མི་རིགས་ཁག་གི་བསམ་པའི་
 མོན་རྗེས་དེ་ལྷན་མོང་གི་རྒྱ་ཚོར་ལ་ལྟར་པ་རེད། མི་རིགས་གི་ཚུགས་རེ་བའི་རང་བཞིན་
 དང་བཀག་རྒྱུ་དེ་རང་བཞིན་དེ་ཉེན་རེ་ལས་ཉེན་རེ་རྣམས་པ་མོན་མི་ལྷུང་བར་འབྱུར་གི་
 ཡོད་པ་རེད། དེར་རྟེན་མི་རིགས་དང་ས་གནས་གི་ཚོམ་རིག་མང་པོ་ཅིག་ལས་འཇམ་སྤོང་
 གི་ཚོམ་རིག་①ཅིག་ལྷུང་བ་པ་རེད།

མོན་རྒྱུད་ཡོད་ཅང་མ་ལྟར་དུ་ལེགས་པའོས་ལྷུང་བ་དང་། འགྲིམ་འབྲུལ་ཏུ་ཅང་
 ལྷུང་བའི་དུ་ལྷིན་པར་རྟེན། འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གིས་མི་རིགས་མཐའ་དག་དང་ས་གནས་

① ཚིག་འདིའི་ནང་གི་“ཚོམ་རིག”(Literatur)ཟེར་བའི་ཐད་ནས་དེ་ནི་ཚོན་རིག་དང་། རྒྱ་ཚལ། མཚན་
 ཉེད་རིག་པ་ཚོགས་གི་ལྷག་མོག་ཚོམ་རིག་ལ་ཟེར། — ལྷུ་ལེག་དུ་རྒྱུར་མཁན་གི་མཚན།

ཚེས་ལྔ་ལྔ་ཉིན་པའི་མི་རིགས་རྣམས་ཀྱང་དཔལ་ཕྱན་དར་བའི་གནས་ལུ་སྤྲོད་པ་བཟོས་
 པ་རེད། དེའི་ཚང་ཚོགས་གི་རིན་པོ་ལེ་པོ་དེ་དང་འདྲི་གིས་ལེ་དབར་གྱི་ལྷན་གྱི་ལྷགས་
 རི་རིང་པོ་ཚང་མ་གཏོར་ཡས་དང་ལྔ་ལྔ་ཚའི་ལྷོ་མི་དབང་འཛིན་པའི་འཁོར་ལེན་མེད་མེད་
 མོས་དེ་འདྲུལ་ཡས་གི་མེ་རྒྱུགས་མེ་རིགས་ཅིག་ལ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། དེས་མི་རིགས་
 མཐའ་དག་ལ་བཅན་ཤིང་བྱས་ནས་——གལ་ཏེ་མི་རིགས་དེ་ཚོ་ཅ་མེད་འགྲོ་འདོད་མེད་
 བ་——འཕྱོར་ལྷན་གལ་རིམ་གི་སྐོར་སྤྱོད་བྱེད་སྤྱངས་ལག་ལེན་བྱེད་དུ་འཇུག་གི་ཡོད་པ་
 རེད། དེས་དེ་ཚོར་བཅན་ཤིང་བྱས་ནས་སོ་སོའི་གནས་ལུ་དཔལ་ཕྱན་དར་བའི་ལས་
 ལྷགས་ཟེར་བ་བྱུང་སྟེ་ལག་ཏོར་དུ་འཇུག་གི་ཡོད་པ་ཏེ་འཕྱོར་ལྷན་པར་སྐྱུར་གི་ཡོད་པ་
 རེད། ཚོགས་གཅིག་དུ་བརྒྱུས་ནས་བཤད་ན། དེས་རང་གི་རྣམ་པ་ནང་བཞེན་རང་ཉིད་གི་
 དོན་དུ་འཇིག་རྟེན་ཅིག་གསར་སྐྱུན་བྱེད་ཅིས་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

འཕྱོར་ལྷན་གལ་རིམ་གིས་སྤོང་གསེབ་རྣམས་སྤོང་བྱེད་གི་དབང་འོག་ལ་ཚད་དུ་
 འཇུག་གི་ཡོད་པ་རེད། དེས་སྤོང་བྱེད་ཏེ་ཅང་ཚེན་པོ་གསར་འཇུགས་བྱས་ཏེ། སྤོང་བྱེད་
 གི་མི་འཕྲོར་དེ་སྤོང་གསེབ་ལས་ཏེ་ཅང་གིས་མང་དུ་འཕར་བར་རྟེན། རྟོད་དམངས་འཕྲོར་
 ཏེ་ཅང་ཚེན་པོ་ཅིག་སྤོང་གསེབ་གི་འཚོ་བའི་མགོ་སྤོངས་པའི་གནས་ཚུལ་ལས་སྤོལ་བྱུང་བ་
 ལྷུང་བ་རེད། དེས་སྤོང་གསེབ་རྣམས་སྤོང་བྱེད་གི་ལྷན་གཏོགས་ཅིག་ལ་སྐྱུར་བ་ནང་བཞེན།
 དེས་ཤེས་རིག་དར་མེད་པ་དང་ཤེས་རིག་བྱེད་ཅམ་ལས་དར་མེད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་རྣམས་
 དཔལ་ཕྱན་དར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་གི་ལྷན་གཏོགས་ཅིག་ལ་སྐྱུར་གི་ཡོད་པ་དང་། ཞིང་པའི་མི་
 རིགས་དེ་འཕྱོར་ལྷན་གལ་རིམ་གི་མི་རིགས་གི་ལྷན་གཏོགས་ཅིག་ལ་སྐྱུར་གི་ཡོད་པ། ཤར་
 ལྷགས་དེ་རྒྱབ་སྤྱོད་གི་ལྷན་གཏོགས་ཅིག་ལ་སྐྱུར་གི་ཡོད་པ་རེད།

འཕྱོར་ལྷན་གལ་རིམ་གིས་ཉིན་པོ་ལས་ཉིན་པོ་ལྷག་པའི་སྐོར་ནས་ཕོན་སྤྱོད་རྒྱ་ཆས་
 དང་། རྒྱ་ཞོར་། མི་འཕྲོར་བཅས་ཐར་ཐོར་དུ་བསྐྱོད་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་མེད་པ་བཟོ་གི་
 ཡོད་པ་རེད། དེས་མི་འཕྲོར་འདུས་ཚད་མེ་བ་ཡོང་བ་དང་། ཕོན་སྤྱོད་རྒྱ་ཆས་གཅིག་
 ལྷན་། རྒྱ་ཞོར་མི་ཉུང་ཉུང་ཅིག་གི་ལག་དུ་བརྒྱ་ཐབས་བཅས་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། དེའི་
 དབང་གིས་འགོག་ཐབས་མེད་པར་བྱུང་བའི་འབྲས་བུ་ནི་ཆབ་སྲིད་སོགས་གཅིག་ལྷན་དེ་

རྒྱ་ལམ་མཐའ་མཐུན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཙམ་ལས་
 མེད་པ། མ་མོར་ཁོ་ལན་མི་འདྲ་བ་ཏེ་དང་། བཅའ་ཁྲིམས་མི་འདྲ་བ་ཏེ། རྒྱུད་གཞུང་
 མི་འདྲ་བ་ཏེ། མོ་ཁྲལ་མི་འདྲ་བ་ཏེ་ཡོད་པ་བཅས་གི་ས་ཁྲལ་ཁག་ཅང་མང་ལྟ་བུར་
 འབྲེལ་བྱས་ནས་གཅིག་གྲུར་གྱི་རྒྱུད་གཞུང་དང་། གཅིག་གྲུར་གྱི་བཅའ་ཁྲིམས་
 གཅིག་གྲུར་གྱི་མི་རིགས་གི་གྲལ་རིམ་ཁོ་ལན་། གཅིག་གྲུར་གྱི་མོ་ཁྲལ་བཅས་
 ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཆགས་ཡོད་པ་རེད།

འཕྲོར་ལྡན་གྲལ་རིམ་གིས་རང་ཉིད་གིས་གྲལ་རིམ་གི་དབང་རྒྱུར་བྱས་ནས་ཁོ་བརྒྱུ་
 ཙམ་ཡང་ཕྱིན་མེད་པའི་རིང་ལ་གསར་རྒྱན་བྱས་པའི་ཐོན་སྐྱེད་རྣམས་ལྟགས་དེ། རྣམ་ཅད་
 གི་དྲུས་རང་མཐའ་དག་གིས་གསར་རྒྱན་བྱས་པའི་ཐོན་སྐྱེད་རྣམས་ལྟགས་ཡོངས་རྒྱལ་གས་...
 ལས་ཀྱང་མང་བ་དང་ཆེ་བ་ཅིག་ཡོད་པ་རེད། རང་བྱུང་གི་རྣམས་ལྟགས་དབང་དུ་བརྒྱ་
 ཐབ་པ་དང་། འབྲེལ་འཁོར་ལེད་རྒྱུད་གཏོང་བྱུང་བ། བཟོ་ལས་དང་ཞིང་ལས་ནང་རྣམས་
 འབྲེལ་ལེད་རྒྱུད་གཏོང་བྱུང་བ། ལྷ་གཞིངས་ཤར་གཏོང་བྱུང་བ། ལྷགས་ལམ་ཐོག་མེ་
 འཁོར་ཤར་གཏོང་བྱུང་བ། རྣོག་འཕྲིན་ལེད་རྒྱུད་གཏོང་བྱུང་བ། རྣོགས་སྐྱེད་དང་སྐྱེད་
 བྱས་ནས་གསར་རྒྱལ་བྱེད་བྱུང་བ། རྣོག་གྲུ་གཞིངས་ཤར་གཏོང་བྱུང་བ། རྣོག་འབྲེལ་
 བརྒྱན་ནས་ས་འོག་ནས་འཕྲོད་ཡོང་བ་ལྟར་མི་འཕྲོད་མང་པོ་ཡོད་པ་སོགས། — རྒྱུ་ཚོར་
 གི་རང་ལོ་ལོ་ནང་ཐོན་སྐྱེད་རྣམས་ལྟགས་དེ་འདྲ་ཅིག་མི་མངོན་པར་བརྒྱད་ཡོད་པ་དེ་རྣམས་...
 ཅད་གི་དྲུས་རང་མཐའ་གང་ཞིག་ལ་ཚོད་དཔག་བྱེད་བྱུང་གི་ཡོད་པ་རེད་དམ་?

དེའི་ཐོག་ནས་འཕྲོར་ལྡན་གྲལ་རིམ་ཆགས་ལས་གི་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱ་ཆས་དང་བརྒྱ་རེས་...
 ཐབས་ཤིས་དེ། བཀས་བཞོད་རྒྱུད་འཛིན་གི་རྒྱུ་ཚོགས་ནང་ནས་བྱུང་བ་ཅིག་ཡིན་པ་མཚོང་
 ཐབས་གི་རེད། ཐོན་སྐྱེད་རྒྱ་ཆས་དང་བརྒྱ་རེས་ཐབས་ཤིས་དེ་འབྲེལ་བྱས་འཕྲོ་བའི་དྲུས་
 རིམ་རེས་ཙམ་ཅིག་གི་ཐོག་། བཀས་བཞོད་རྒྱུད་འཛིན་གི་རྒྱུ་ཚོགས་གི་ཐོན་སྐྱེད་དང་བརྒྱ་
 རེས་དེ་དྲུས་རིམ་དེའི་ནང་ཆགས་པའི་འབྲེལ་བ་དང་། བཀས་བཞོད་རྒྱུད་འཛིན་གི་ཞིང་
 ལས་དང་བཟོ་ལས་གི་ཚ་འཕྲུགས་དེ། ཅིག་གཅིག་དུ་བརྒྱས་ནས་བཤད་ན། བཀས་
 བཞོད་རྒྱུད་འཛིན་གི་དབང་བའི་ལམ་ལྟགས་གི་འབྲེལ་བ་དེ། འབྲེལ་བྱས་ཕྱིན་པའི་ཐོན་

ལྷོད་ལྷོས་ཀྱི་ལྷོས་དང་མི་མཐུན་པ་ཅིག་ཆགས་པ་རེད། འབྲེལ་བ་དེས་ཐོན་ལྷོད་འབྲེལ་ལྷོས་
འཕྲོ་བར་བཀག་འཁོག་བྱས་པ་ལས་སྐྱལ་སྐྱལ་གཏོར་བྱུང་གི་མེད་པ་རེད།^① དེ་ཐོན་ལྷོད་
འཚོང་ལས་གི་ལྷོས་ལྷོས་ཅིག་ཏུ་བྱུང་པ་རེད། དེར་རྟེན་དེ་དེས་པར་ཏུ་གཏོར་དགོས་
གི་རེད་ལ། ཏག་ཏག་གཏོར་བྱུང་པ་འང་བྱུང་བ་རེད།

དེའི་ཚབ་ཏུ་བྱུང་བ་ནི་རང་མོས་གི་འབྲན་ཚད་དང་རང་མོས་གི་འབྲན་ཚད་དེ་དང་
མཐུན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་དང་ཚབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་དང་། འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་
གི་དཔལ་འཕྲོར་གི་དབང་སྐྱུར་དང་ཚབ་སྲིད་གི་དབང་སྐྱུར་བཅས་རེད།

ད་ལྟ། ར་ཚོའི་མིག་ལམ་ཏུ་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ལས་འགུལ་ཅིག་སྐར་ཡང་སྐལ་
བཞིན་ཡོད་པ་རེད། འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་ཐོན་ལྷོད་འབྲེལ་བ་དང་བརྗེ་རེས་འབྲེལ་བ་
འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་དབང་བའི་ལས་ལུགས་གི་འབྲེལ་བ་ཏེ། སྐར་རྩུ་འབྲུལ་བཟན་པ་
ལྟར་ཐོན་ལྷོད་རྒྱ་ཆས་དང་བརྗེ་རེས་ཐབས་ཤེས་གཞི་རྒྱ་ཆེན་པོ་དེ་འབྲེལ་གསར་སྐྱུར་
བྱེད་མཁན་དེར་རབས་འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་སྤྱི་ཚོགས་དེས། ད་ལྟ་ལྟ་པ་ཅིག་ལྟར་རང་
ཉིད་གིས་སྐབས་བརྒྱབ་ནས་འཕྲོད་འགྲུག་བྱས་པའི་གདོན་འདྲེ་ནམས་ཁ་ལོ་སྐྱུར་ཐབས་...
བྲལ་བ་རེད། ལོ་བཅུ་སྟེན་ཁ་གསལ་རིང་གི་བཟོ་ལས་དང་ཚོང་ལས་གི་ལོ་རྒྱུས་ནི། དེར་
རབས་གི་ཐོན་ལྷོད་ལྷོས་ཀྱིས་དེར་རབས་གི་ཐོན་ལྷོད་འབྲེལ་བར་འཁོག་ཚོལ་བྱས་པ་
དང་། འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་དང་དེའི་དབང་སྐྱུར་གནས་པའི་ཆ་རྒྱུན་ཏུ་བྱུང་པའི་དབང་
བའི་ལས་ལུགས་གི་འབྲེལ་བར་འཁོག་ཚོལ་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཙམ་ཅིག་རེད། ཏུས་འཁོར་
གི་རང་བཞིན་ལྷན་པའི་རེས་འཁོར་ནང་འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཉིལ་པའི་འཚོ་
གནས་ལ་གནོད་པ་ཉིན་རེ་ལས་ཉིན་རེ་ཆེ་བ་སྐྱེལ་བའི་ཚོང་ལས་གི་ཉམས་ཉེན་བཟན་པ་...
ཙམ་གིས་དེའི་ར་སྤྱོད་བྱེད་བྱུང་གི་རེད། ཚོང་ལས་གི་ཉམས་ཉེན་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ། བམ་
ཡིན་ཡང་བཟོས་ཚར་བའི་ཐོན་རྗེས་འཕྲོར་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་ཅིག་མེད་པ་བཟོས་པ་མ་ཟད།
སྐར་ནས་ཆགས་ཚར་བའི་ཐོན་ལྷོད་ལྷོས་ཀྱིས་འཕྲོར་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་ཅིག་ཡང་མེད་པ་...

① 1888 ལོའི་དབྱིན་མིག་ཡར་གཞིའི་ནང་ཚོག་འདྲི་ཡོད་པ་མ་རེད། — ལྷོ་ལྷོ་ཏུ་བྱུང་མཁན་གི་མཚན

བཅོས་པ་རེད། ཉམས་ཉེན་ཕྱུང་བའི་སྐབས་ལྷན་ཅད་གི་དྲུས་རབས་གང་དང་གང་
 ཞིག་ལ་འང་ཁྲུངས་ལྷང་མེད་པའི་སྐར་ཚུལ་ལྟ་བུ་ཅིག་དུ་ཅིས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་གི་ནད་ཡམས་
 ཉེ་མོན་སྤྱིད་ལྟག་པའི་ནད་ཡམས་ཅིག་ཕྱུང་ཡོད་པ་རེད། སྤྱི་ཚོགས་གིས་རང་ཉིད་གནས་
 སྐབས་གི་ལྷ་སྐྱིེ་གནས་སུ་ལྟག་ལོག་བརྒྱབ་པ་སྲི་བྱས་དུ་ཤིས་པ་རེད། ལྷ་གི་སྲིངས་
 ཅིག་དང་ཡོངས་ཁྲུབ་གི་ཅ་སྤྱོད་ས་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་དམག་འཁྲུག་སྲིངས་ཅིག་གིས་སྤྱི་
 ཚོགས་གི་འཚོ་བའི་རྒྱ་ཆས་ཡོངས་རྒྱགས་ལྲུང་མེད་བཟང་བ་ནང་བཞིན་རེད། བཅོས་ལས་
 དང་ཚོང་ལས་ཡོད་ཅད་ཅ་སྤྱོད་ས་སུ་ཕྱིན་པ་ནང་བཞིན་རེད། — དེ་འདྲ་བྱུང་བའི་རྒྱ་
 མཚན་གང་མིན་ཟེར་ན? སྤྱི་ཚོགས་ཐོག་དཔལ་ཡོན་དར་དྲགས་པ་དང་, འཚོ་བའི་རྒྱ་
 ཆས་མང་དྲགས་པ་, བཅོས་ལས་དང་ཚོང་ལས་དར་འཕེལ་ཆེ་དྲགས་པ་བཅས་གི་རྒྱུན་གིས་
 རེད། སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཡོད་པའི་མོན་སྤྱིད་རྩལ་འུགས་དེས་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་དཔལ་
 ཡོན་དང་①འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་འབྲེལ་བ་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་
 བར་རྒྱལ་སྐྱེལ་གཏོང་མི་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་རེད། དེ་ལས་ལྡོག་དེ་, མོན་སྤྱིད་རྩལ་འུགས་ཆེ་
 ཅ་ཕྱིན་ནས་འབྲེལ་བ་དེ་རིགས་གིས་རྒྱན་མི་ཐུབ་པའི་ཅད་ལ་སྐྱབས་ཡོད་པ་རེད། དེར་
 འབྲེལ་བ་དེ་རིགས་གི་འགལ་རྒྱུན་འཁེལ་བ་རེད། དེས་འགལ་རྒྱུན་དེ་རིགས་མེལ་རྒྱུའི་
 འགོ་བཅུགས་མ་ཐག་, འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཉིལ་པ་དེ་ཟང་དེ་ཟང་དེའི་
 གནས་སུ་བྱར་འཕྲོ་དེས་དང་, འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གནས་པར་
 འཁེགས་སྐར་ཡོང་དེས་རེད། འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་འབྲེལ་བ་དེ་ཉ་ཅང་གུ་དོག་པོར་
 ལྷུང་རྟུངས་, དེ་རང་ཉིད་གིས་སྤྱན་པའི་རྒྱ་ནོར་རྣམས་གོང་མི་ཐུབ་པ་ཅིག་ཆགས་པ་རེད།
 — འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གིས་ཉམས་ཉེན་དེ་རིགས་མེལ་བར་ཐབས་ཤིས་གང་ཞིག་སྤྱད་
 ཡོད་པ་རེད་ཟེར་ན? ཕྱོགས་གཅིག་ནས་མོན་སྤྱིད་རྩལ་འུགས་འཕོར་ཆེན་ཅིག་མེད་པ་མ་
 བཅོས་སྐབས་མེད་ཕྱུང་བ་རེད། ཕྱོགས་གཞན་ཅིག་ནས་ཚོང་ར་གསར་པ་འཕྲོག་ལེན་
 ཕྱིད་དུ་གོས་པ་དང་ཚོང་ར་སྟོང་བ་བཟོ་སྤྱད་ལྡར་ལས་ཀྱང་མཐར་ཕྱིན་པ་ཅིག་ཕྱིད་དུ་གོས་

① 1372 ལ་དང་, 1883 ལ་, 1890 ལ་བཅས་གི་དེ་མིག་པར་གཞིའི་ནང་“འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་
 དཔལ་ཡོན་དང་”ཟེར་བ་དེ་མེད་བ་བཅོས་བ་གནང་བ་རེད། — ལྷ་གི་དུ་རྒྱུར་མཁའ་གི་མཚན

ཕྱུང་བ་རེད། གཤམ་གྱིས་དེ་རིགས་ཡང་སྤྱིར་ག་འདྲ་ཅིག་རེད་ཟེར་ན་? དེ་ནི་འཕྱོར་
ལྡན་གྲུལ་རིམ་གྱིས་ཉམས་ཉེན་སྤར་ལས་ཆ་ཚང་བ་དང་སྤར་ལས་ཀྱགས་དྲག་ཆེ་བ་ཅིག་ལོ་
ཡོང་བར་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་པའི་གཤམ་གྱིས་ཅིག་དང་, ཉམས་ཉེན་སྤར་འགོག་བྱེད་ཡས་གི་བྱེད་
གཤམ་ཉེན་རེ་ལས་ཉེན་རེར་ཉུང་དུ་འགྲོ་བའི་གཤམ་གྱིས་ཅིག་རང་ཡིན་པ་ལས་གཞན་ལོ་
གང་ཡང་མ་རེད།

འཕྱོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གྱིས་བཀག་བཞུག་འཛིན་གི་ལམ་ལུགས་ཅ་སྟོག་གཏོང་ལོ་
བར་སྤྱོད་ཡས་གི་མཚན་ཆ་དེ་, ད་ལྟ་འཕྱོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་རང་ཉིད་ལ་ཁ་གཏད་པ་རེད།

ཡིན་ན་ཡང་, འཕྱོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གྱིས་རང་ཉིད་གི་ལམ་དུ་སྐྱེལ་ཡས་མཚན་ཆ་
བཙོན་པ་མ་ཟད་; དེས་ད་དུང་མཚན་ཆ་དེ་རིགས་བཅད་སྤྱོད་གཏོང་མཁན་— དེང་རབས་
གི་བཙོན་པ་ཏེ་འཕྱོར་མེད་པ་ཐོན་པ་བྱས་པ་རེད།

འཕྱོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་ཏེ་མ་ཅུ་ཇི་ཅམ་འཕེལ་རྒྱས་ལྱིན་ན་, འཕྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་
ཏེ་དེང་རབས་གི་བཙོན་པ་གྲུལ་རིམ་ཡང་དེ་ཅམ་གྱིས་དེ་དང་ཆབས་ཅིག་དུ་འཕེལ་རྒྱས་ལོ་
འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད་; དེང་རབས་གི་བཙོན་པ་ནམས་གིས་རང་ཉིད་ལ་ལས་ཀ་བྱུང་བའི་
སྐབས་སུ་གཞི་ནས་འཚོ་བ་སྐྱེལ་བྱུབ་གི་རེད་, དེ་བཞིན་ཁོ་ཚོའི་ངལ་ཚོལ་དེས་མ་ཅུ་
སྐྱེལ་བྱུབ་པའི་སྐབས་སུ་གཞི་ནས་རང་ཉིད་ལ་ལས་ཀ་ཉེད་བྱུབ་གི་རེད། རང་ཉིད་ཚོང་
ཚོག་སེལ་མ་ནང་བཞིན་བྱས་ནས་པར་བཅོང་དགོས་བྱུང་བའི་བཙོན་པ་དེ་ཚོ་ཡང་དངོས་ལོ་
རྣམས་གཞན་དག་དང་འདྲ་བར་ཚོང་ཚོག་གི་རིགས་ཅིག་རེད་, དེར་དྲེན་ཁོ་ཚོར་ཡང་འགྲན་
ཚོད་ཐང་བྱུང་བའི་འཕྱོར་བ་མཐའ་དག་གི་ཀྱགས་སྤྱོད་ཐོབས་གི་ཡོད་པ་དང་, ཚོང་རེ་
ཐོག་བྱུང་བའི་འཕར་ཆག་མཐའ་དག་གི་ཀྱགས་སྤྱོད་ཐོབས་གི་ཡོད་པ་རེད།

འབྲུལ་འཁོར་བྱུབ་སྐྱེལ་བྱུང་བ་དང་ལས་བཀོས་འཕེལ་རྒྱས་ལྱིན་པའི་དབང་གིས་,
འཕྱོར་མེད་པའི་ངལ་ཚོལ་དེ་ལ་རང་རྒྱ་འཕེར་བའི་ཁོ་ཙོ་གང་ཡང་མེད་པ་ཆགས་པ་རེད་,
དེར་དྲེན་བཙོན་པའི་ཡིད་འགྲུག་བྱུབ་པའི་རྣམས་པ་གང་ཡང་མེད་པ་ཆགས་པ་རེད། བཙོན་
པ་ནམས་འབྲུལ་འཁོར་གི་བྱུར་གཏོགས་རྒྱང་རྒྱང་ཅིག་ཆགས་ནས་, ཁོ་ཚོས་བྱེད་དགོས་
ཡས་ནི་ཉ་ཅང་སྤྲོབས་བཅད་དང་, ཉ་ཅང་ཁེར་གཅང་, ཉ་ཅང་གིས་སྤོང་བ་བཅས་གི་བཀོལ་

ལྷོད་གཏོང་ལྷངས་དེ་ཁོ་ན་པོ་དང་། དེར་ཉེན་ བཟོ་བའི་ཐང་ལ་གཏོང་བའི་འགྲོ་སྟོན་ནི་
 ཏ་ལམ་བཟོ་བའི་འཚོ་བ་འཁྱོལ་བ་བྱེད་ཀྱི་དང་བཟོ་བའི་མི་རབས་རྗེས་མ་རྒྱན་མཐུན་བྱེད་
 རྒྱུ་དགོས་དེས་གི་འཚོ་བའི་རྒྱ་ཆས་ཅམ་ལས་ཡོད་པ་མ་པོ་དང་། ཡིན་ན་ཡང་། ཚང་ཚྲག་
 གི་རིན་ཐོང་དང་། དེ་ནས་ངལ་ཚོལ་གི་རིན་ཐོང་ 27 ནི་དེའི་ཐོན་སྐྱེད་འགྲོ་སྟོན་དང་གཅིག་
 པ་པོ་དང་། དེར་ཉེན་ ངལ་ཚོལ་བྱེད་རྒྱུ་ལྡོག་པ་རྗེ་ཅམ་ལོག་ན་སྲ་ཕོགས་ཡང་དེ་ཅམ་གིས་
 ཉུང་དུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་པོ་དང་། དེས་མི་ཚད་ འཕྲུལ་འཁོར་ཁྲུབ་སྐྱེལ་རྗེ་ཅམ་ཆེ་ཏུ་ཕྱིན་
 པ་དང་། ལས་བཟོས་རྗེ་ཅམ་ཞིབ་ཆགས་བྱུང་ན་ ངལ་ཚོལ་གི་བྱངས་ཚད་ཡང་དེ་ཅམ་
 གིས་འཕར་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་པོ་དང་། དེ་ནི་ཡང་ན་ལས་ཀའི་དུས་ལུན་རིང་དུ་བཏང་བའི་
 རྒྱན་དང་། ཡང་ན་དུས་ཚད་དེས་ཅན་ཅིག་གི་ནང་བྱེད་དགོས་པའི་ངལ་ཚོལ་གི་བྱངས་ཚད་
 སྲུང་བ་དང་། འཕྲུལ་འཁོར་གི་འཁོར་ཚད་མཚུགས་སུ་བཏང་བ་སོགས་གི་རྒྱན་གིས་པོ་དང་།

དེར་རབས་གི་བཟོ་ལས་དེས་ཁྱིམ་བདག་ནང་བཞེན་གི་དགོ་ཆུན་གི་ལས་བྲལ་ཅུང་བ་
 དེ་བཟོ་ལས་མ་ཅུ་ཅན་གི་བཟོ་བྲལ་ཆེན་པོ་ཅིག་དུ་རྒྱུར་པ་པོ་དང་། བཟོ་བྲལ་ནང་འཚང་ཁ་
 བརྒྱབ་ནས་བཟུང་བའི་བཟོ་བ་མང་ཆགས་ན་མས་དམག་མི་ནང་བཞེན་ཅུ་འཕྲུགས་བྲལ་བ་
 པོ་དང་། ཁོ་ཚོ་ནི་ཐོན་ལས་དམག་དཔུང་གི་དམག་མི་དཀྱུས་མ་ཅིག་ཡིན་པས་ རིམ་པ་
 ཁག་གི་ཚུན་ཉི་དང་དམག་དཔོན་ན་མས་གིས་ལྷ་ཞིབ་གཅིག་ཐོག་གཉིས་ཅིག་བྱེད་པ་དེ་ཁྲར་
 དགོས་གི་ཡོད་པ་པོ་དང་། ཁོ་ཚོ་ནི་འཕྲོར་ལུན་གྲལ་རིམ་དང་འཕྲོར་ལུན་གྲལ་རིམ་རྒྱལ་
 ཁབ་གི་བྲན་གཏོག་ཡིན་པ་ཅམ་མ་ཟད་ ད་དུང་དུས་དང་ནམ་པ་ཀྱང་དུ་འཕྲུལ་འཁོར་
 དང་ ལས་རྒྱབ་པ་ ཐོག་མར་བཟོ་བྲལ་བདག་པོ་འཕྲོར་ལུན་པ་ན་མས་རང་ཉིད་བཅས་
 གིས་བྲན་བཞོལ་བྱེད་པ་དེ་སྤོང་དགོས་གི་ཡོད་པ་པོ་དང་། རྒྱུར་གཙོད་ལམ་ལུགས་དེས་རྒྱ་
 བོར་སྐྱེལ་ནས་ལྷག་པོ་ཆགས་ཐབས་བྱེད་ཀྱི་དེ་རྗེ་ཅམ་མངོན་སུམ་འཛམ་མེད་གི་རྒྱ་ནས་
 རང་ཉིད་གི་མཐར་ཐུག་①གི་དམིགས་ལུལ་ཡིན་པའི་ཁྲུབ་བསྐྱབས་བྲལ་ན་ དེ་ཅམ་གིས་
 ལམ་ལུགས་དེ་ཐ་གལ་ཆེ་བ་ཅིག་དང་། འཁོན་འཛིན་ཆེ་བ་ཅིག་ རྒྱུན་ཕྱོ་བ་ཅིག་ལ་འཕྱུར་

① 1890 ལོའི་ཉེ་མིག་པར་གཞིའི་ནང་ “མཐར་ཐུག” ཟེར་བ་དེ་མེད་པ་བཟོ་བ་གནང་བ་པོ་དང་། — རྒྱ་གིག་
 དུ་རྒྱུར་མཁུན་གི་མཚན་

འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

ལག་པས་བཀོལ་སྤྱད་གཏོང་རྒྱུ་དགོས་པའི་བྱང་ཆལ་དང་རྩལ་ཤུགས་ཇི་ཅམ་... ཉུང་དུ་ལྷིན་པ་ཉེ, ཚིག་གཞན་ཅིག་གི་སྐོར་ནས་བཤད་ན, དེང་རབས་གི་བརྗོད་ལས་ཇི་ཅམ་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་ན, རྒྱུས་པ་བརྗོད་པ་རྣམས་ལ་བྱད་མེད་བརྗོད་པའི་རྒྱར་འབྱུང་འཁེལ་བ་དེ་ཅམ་གིས་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད།^① བརྗོད་པ་གྲལ་རིམ་ལ་ཆ་བཞག་ནས་བཤད་ན, སྔ་མའི་བར་གི་དབྱེ་བ་དང་ལོ་ན་ཆེ་རྒྱུ་གི་ཁྱད་པར་དེར་སྤྱི་ཚོགས་གི་དོན་རྒྱུར་གང་ཡང་མེད་པ་ཆགས་པ་རེད། རྒྱ་ཆོ་ཚང་མ་ངལ་རྩལ་ཡོ་བྱད་ཅམ་ཅིག་རེད, མི་འདྲ་ས་ནི་ལོ་ན་ཆེ་རྒྱུ་དང་སྔ་མའི་བར་གི་ཁྱད་པར་ཡོད་པའི་དབང་གིས་འགྲོ་སྐོར་ཡང་མི་འདྲ་བ་རེ་དགོས་གི་ཡོད་པ་དེ་རེད།

བརྗོད་པའི་བདག་པོས་བརྗོད་པ་རྣམས་ལ་བཤུ་གཞོག་བྱས་ནས་དུས་སྐབས་ཅིག་ལྷིན་ཏེ, བརྗོད་པ་ཚང་ལག་དངུལ་གི་ལྷ་སྐོར་སྐོབ་པའི་སྐབས་སུ, འཕྲོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་ནང་གི་མི་ཁག་གཞན་ཅིག་ཉེ—ཁང་བདག་དང, ཚོང་བདག, གཏུའ་མ་འཚོག་སའི་ལྷིན་བདག་སྐོར་ལམ་སང་རྒྱ་ཆོའི་རྩ་ལ་མཚང་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

སྐོར་ཆད་གི་རིམ་པ་བར་མའི་འོག་རིམ་ཉེ, བརྗོད་པ་ཆུང་བ་དང, ཚོང་པ་ཆུང་བ, རྒྱ་ཆོང་གཉེར་མཁན་བཅས་དང, ལག་ཤེས་བརྗོད་པས་པ་དང་ཞིང་པ——གྲལ་རིམ་དེ་ཚོ་ཚང་མ་འཕྲོར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་དཔུང་སྡེའི་ནང་ལ་ལྷུང་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད, ལ་ལ་ནི་རང་ཉིད་གི་མ་ཅུ་རྒྱུང་དེས་བརྗོད་པས་ཆེན་པོ་བདག་གཉེར་བྱེད་མི་ཐུབ་པ་དང, མ་ཅུ་ཅན་ཆེ་ཅམ་རྣམས་གིས་འབྲན་ཚད་བྱེད་པ་དེ་འཕྲོག་མ་ཐུབ་པའི་སྐོར་གིས་རེད, ལ་ལ་ནི་སྐོར་སྡེའི་ཐབས་ཤེས་གསར་པ་དང་ནས་རྒྱ་ཆོའི་ལག་རྩལ་དེ་པན་རྩལ་གང་ཡང་སྐོར་མི་ཐུབ་པ་ཅིག་ཆགས་པའི་སྐོར་གིས་རེད། འཕྲོར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་དཔུང་སྡེ་ནི་དེ་འདྲ་བྱས་ནས་སྤྱོད་དམངས་གི་གྲལ་རིམ་ཡོད་ཚད་ནང་ནས་ཁ་གསལ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

① “བྱད་མེད་བརྗོད་པའི་རྒྱར་འབྱུང་འཁེལ་བ”ཟེར་བ་དེ་ 1848 ལོའི་ཉེ་མོག་པར་གཞི་དང་པོའི (ཆ་ 2 པར་པར་དུ་སྤྱོད་པའི་ཞོག་ལྷོ་ཉེར་གཞུས་ཅན་གི་དེབ) ནང་གསལ་བ་ཞེ་ “བྱད་མེད་བརྗོད་པ་དང་བརྗོད་པ་སྤྱོད་པའི་རྒྱར་འབྱུང་འཁེལ་བ”ཟེར་བ་དེ་རེད། —ལྷ་མོག་དུ་སྤྱོད་པའི་མཁན་གི་མཚན།

འཕྱོད་མེད་གྲལ་རིམ་དེ་འབྲེལ་རྒྱལ་གི་དྲུས་རིམ་མི་འདྲ་བ་རྣམས་བརྒྱུད་ཡོད་པ་
རེད། དེས་འཕྱོད་ལྡན་གྲལ་རིམ་ལ་རྒྱལ་བྱེད་པའི་འཐབ་ཚུད་དེ་རང་ཉིད་ཐོག་མར་
ཆགས་པའི་སྐབས་ནས་འགོ་ཚུགས་པ་ཅིག་རེད།

དང་ཐོག་བཙོ་བའི་གཉིས་དང་, དེ་ནས་བཙོ་བྱ་ཅིག་གི་བཙོ་བའི་, དེ་ནས་ས་
གནས་ཅིག་གི་རལ་ཚོལ་ལྟེ་ཁག་ཅིག་གི་བཙོ་བའི་བཅས་གིས་རང་ཉིད་ལ་ཐད་ཀར་བརྒྱ་
གཞིག་བྱེད་མཁན་འཕྱོད་ལྡན་པ་རེ་གཉིས་དང་འཐབ་ཚུད་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་
འཕྱོད་ལྡན་གྲལ་རིམ་གི་ཐོན་སྐྱེད་འབྲེལ་བར་ཆོག་མཚན་བཏབ་པ་ཅམ་མ་བཟད་, ཐོན་སྐྱེད་
ཡོ་བྱད་དེ་ཉིད་^①ལའང་ཆོག་མཚན་འདེབས་གི་ཡོད་པ་རེད།; ཁོ་ཚོས་འཐབ་ཚུད་བྱེད་
པར་ཡོང་བའི་བྱི་རྒྱལ་གི་ཚང་ཚོགས་གཏོར་བཟོག་དང་, འཕྲུལ་འཁོར་ཅ་གཏོར་, བཙོ་
བྱར་མེ་རྒྱག་པ་བཅས་བྱས་ནས་, མོར་ཚར་བའི་དྲུས་རབས་བར་མའི་བཙོ་བའི་གོ་གནས་
དེ་སྤར་གས་བྱེད་གང་ལྟབ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

དྲུས་རིམ་དེའི་ཐོག་, བཙོ་བའི་དྲུད་རྒྱལ་ཡོངས་གི་ས་གནས་ཁག་དྲུ་ཁ་ཡུམ་
ནས་བཟུང་ཐོག་འཐབ་ཚུད་གིས་ཁ་ཡུལ་བཏང་བའི་མང་ཚོགས་ཅིག་རེད། རྒྱ་ཆེའི་བཙོ་
བའི་མང་ཚོགས་གི་མཐུན་སྦྲིལ་དེ་ནི་, དྲུད་ཁོ་ཚོ་རང་ཉིད་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་པའི་འཐབ་
བྱ་ཅིག་མིན་པར་, འཕྱོད་ལྡན་གྲལ་རིམ་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་པའི་འཐབ་བྱ་ཅིག་རེད་,
སྐབས་དེར་འཕྱོད་ལྡན་གྲལ་རིམ་གིས་རང་ཉིད་གི་ཆབ་སྲིད་གི་དམིགས་ལུལ་དེ་འཐབ་པའི་
ཆེད་དུ་རེས་པར་དྲུ་འཕྱོད་མེད་གྲལ་རིམ་ཉིལ་པོ་རྒྱལ་སྤོང་བྱེད་དགོས་གི་རེད་ལ་གནས་
སྐབས་བྱེད་ཡང་ལྟབ་གི་རེད། དེར་དྲེན་, དྲུས་རིམ་དེའི་ཐོག་, འཕྱོད་མེད་པ་རྣམས་
གིས་དྲུད་རང་ཉིད་གི་དཔལ་པོ་དང་འཐབ་ཚུད་བྱེད་གི་མེད་པར་, རང་ཉིད་གི་དཔལ་
པོའི་དཔལ་པོ་དང་འཐབ་ཚུད་བྱེད་གི་ཡོད་པ་དེ་, རྒྱལ་པོའི་སྤེར་གཅོད་ལམ་ལུགས་གི་
ལྟག་འཕྲོ་དང་, ཞིང་བདག་, བཙོ་ལས་མིན་པའི་འཕྱོད་ལྡན་པ་, འཕྱོད་རྒྱུད་པ་བཅས་

① ཆོག་འདི་ 1888 ལོའི་དབྱིན་ལིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི་: “ཁོ་ཚོས་འཕྱོད་ལྡན་གྲལ་རིམ་གི་ཐོན་སྐྱེད་
འབྲེལ་བར་ཆོག་མཚན་མ་བཏབ་པར་, ཐོན་སྐྱེད་ཡོ་བྱད་དེ་ཉིད་ལ་ཆོག་མཚན་འདེབས་གི་ཡོད་པ་རེད་” ཟེར་བ་དེ་རེད།
— ལྷ་མིག་དྲུ་རྒྱུར་མཁན་གི་མཆན་

དང་འཕགས་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེར་རྟེན་, ཁོ་རྒྱལ་གྱི་ལས་འགུལ་ཉིལ་པོ་དེ་
འཕྱོད་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གྱི་ལག་དྲུ་གཅིག་ལྷན་ཁྲིམས་ལྷན་པ་ལྷན་པ་རེད།; མ་རྒྱུན་དེ་འདྲི་
འོག་མོང་པའི་རྒྱལ་ཁ་ཚང་མ་ནི་འཕྱོད་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གྱི་རྒྱལ་ཁ་ག་རྟེན་རེད།

མིན་ན་ཡང་, བཟོ་ལས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བ་དང་ཚབས་ཅིག་འཕྱོད་མེད་གྲུལ་རིམ་
གི་མི་གྲངས་འཕར་སྐྱོན་ལྷན་པ་མ་ཟད་, དེ་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ནས་སྤར་ལས་ཀྱང་རྒྱ་ཆེ་
བའི་ལྷན་ཚོང་ཅིག་ཆགས་པ་རེད།, དེའི་རྣམས་འགྲུགས་ཉིན་རེ་ལས་ཉིན་རེར་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་གི་
ཡོད་པ་རེད།, དེས་རང་ཉིད་ལ་རྣམས་འགྲུགས་ཡོད་པ་གིས་ཚོར་ཆེ་གསལ་ཆེ་གསལ་དུ་འགྲོ་
གི་ཡོད་པ་རེད། འཕུལ་འཁོར་བེད་སྤྱོད་བཏང་བའི་དབང་གིས་ངལ་ཚོལ་གི་ཁྱད་པར་དེ་
ཉིན་རེ་བཞིན་རྒྱུ་དྲུ་ཕྱིན་པ་དང་, ལྷ་སོགས་དེ་ག་ས་གར་ཆག་ཏེ་ཏེ་ལམ་རྒྱ་ཚད་དམའ་
པོ་གཅིག་འདྲ་བ་ཅིག་ལ་ལྷུར་པ་རེད།, དེར་རྟེན་འཕྱོད་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་ཁོ་སྤར་དང་འཚོ་
བའི་གནས་རྒྱལ་དེ་ཡང་རིམ་བཞིན་གཅིག་འདྲ་བ་ཅིག་ལ་འཕྱར་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད།
འཕྱོད་ལྷན་པ་ཕན་ཚུན་བར་གི་འགྲན་རྙོག་ཉིན་རེ་ལས་ཉིན་རེར་འགྲུགས་དྲག་ཆེ་ཏུ་ཕྱིན་པ་
དང་དེའི་རྒྱུ་གིས་ཚོང་ལས་གི་ཉམས་ཉིན་ལྷན་པར་རྟེན་, བཟོ་བའི་ལྷ་སོགས་རིམ་
བཞིན་བརྟན་འཇགས་མེད་པ་ཅིག་ལ་འཕྱར་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད།; འཕུལ་འཁོར་ཉིན་རེ་
བཞིན་མཚུགས་ལྷུར་དང་རྒྱུན་ཆད་མེད་པར་ལེགས་བཅོས་བཏང་བའི་དབང་གིས་, བཟོ་
བའི་འཚོ་བའི་གོ་གནས་ཉིལ་པོར་འགན་ལེན་མེད་པའི་གནས་རྒྱལ་ཚབས་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་.....
གི་ཡོད་པ་རེད།; བཟོ་བའི་གཉིས་དང་འཕྱོད་ལྷན་པ་རེ་གཉིས་བར་གི་གདོང་གཏུག་དེ་
རིམ་བཞིན་གྲུལ་རིམ་གཉིས་བར་གི་གདོང་གཏུག་གི་རོ་བོ་ལྷན་པ་ཅིག་ལ་འཕྱར་འགྲོ་གི་
ཡོད་པ་རེད། བཟོ་བའི་ཚོས་འཕྱོད་ལྷན་པར་རོ་སྟོལ་བྱེད་པའི་མནའ་མཐུན་①འཇུགས་ལྷུའི་
འགོ་བཅུགས་པ་རེད།; ཁོ་རྩོ་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ནས་རང་གི་ལྷ་སོགས་སྤར་སྐྱོབ་བྱེད་གི་
ཡོད་པ་རེད། གདོང་གཏུག་ལྷན་སྐབས་འཚོ་བའི་ཕྱོག་འགན་ལེན་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་, ས་
ན་ཁོ་རྩོས་རྒྱུན་ལྷན་གི་རང་བཞིན་ཡོད་པའི་ཚོགས་པའང་བཅུགས་ཡོད་པ་རེད། ས་གནས་

① 1888ལོའི་དབྱིན་མིག་པར་གཞིའི་ནང་འདིར་“ (བཟོ་ཚོགས་མཉམ་འབྲེལ་ཚོགས་པ) ”ཟེར་བ་དེ་རྣམས་འབྲི་
གནང་བ་རེད། — ལུ་མིག་དྲུ་རྒྱུར་མཁུན་གི་མཆན

ཁ་གསལ་, འཕྲུལ་ཚུད་དེ་ལོ་ས་ལངས་ཕྱིད་རྒྱུ་རྒྱུ་པ་རེད།

བཟོ་བ་རྣམས་ལ་སྐབས་འགར་རྒྱལ་ཁབ་ལོད་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་རྒྱལ་
ཁ་དེ་ནི་གནས་སྐབས་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཅམ་ཅིག་རེད། ཁོ་ཚོ་དེ་འཕྲུལ་ཚུད་གི་རྒྱལ་འབྲས་དང་ས་
འབྲེལ་ནི་ཐད་ཀར་སོང་བའི་རྒྱལ་འབྲས་དེ་མིན་པར། བཟོ་བ་རྣམས་གི་མཐུན་སྦྲེལ་ཉིན་རེ་
ལས་ཉིན་རེར་རྒྱ་ཆེ་ཏུ་འཕྲོ་གི་ཡོད་པ་དེ་རེད། མཐུན་སྦྲེལ་དེ་བཟོ་ལས་ཆེན་པོས་བཟོ་
སྦྲུན་བྱས་པ་དང་ཉིན་རེ་ལས་ཉིན་རེར་དར་རྒྱས་ཆེ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་འགྲིམ་འབྲུལ་ཡོ་བྱད་ཡོད་
པའི་དབང་གིས་འཕེལ་རྒྱས་འཕྲོ་སྐྱབ་པ་བྱུང་བ་རེད། འགྲིམ་འབྲུལ་ཡོ་བྱད་དེས་ས་གནས་
ཁག་གི་བཟོ་བ་རྣམས་ཐན་ཚུན་གཅིག་ཏུ་སྦྲེལ་སྐྱབ་གི་ཡོད་པ་རེད། འབྲེལ་བ་དེ་འདྲ་ཅིག་
བྱུང་ན། རོ་བོ་གཅིག་པ་ཡིན་པའི་ས་གནས་གི་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་འཕྲུལ་ཚུད་མང་པོ་
དེ་རྒྱལ་ཡོངས་གི་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་འཕྲུལ་ཚུད་ཅིག་ལ་སྦྲེལ་སྐྱབ་པ་དང་། བྲལ་རིམ་
འཕྲུལ་ཚུད་ཅིག་ལ་སྦྲེལ་སྐྱབ་གི་རེད། བྲལ་རིམ་འཕྲུལ་ཚུད་ཚང་མ་ནི་ཆབ་སྲིད་གི་འཕྲུལ་
ཚུད་གི་ཉུག་རེད། ཏུས་རབས་བར་མའི་ཁྲོམ་དམངས་རྣམས་གིས་ཕྱོད་གཉེན་གི་ལམ་
འབྲང་ལ་ཉེན་ནས་ལོ་བརྒྱ་སྐབས་ཁ་གསལ་འཕྲོར་ན་མ་གཏོགས་འབྲུབ་མི་སྐྱབ་པའི་མཐུན་
སྦྲེལ་དེ། དྲིང་རབས་གི་འཕྲོར་མེད་པ་རྣམས་གིས་ལྷགས་ལམ་ལ་ཉེན་ནས་ལོ་ཁ་གསལ་ཅམ་
ལས་མི་དགོས་པར་འབྲུབ་སྐྱབ་གི་ཡོད་པ་རེད།

འཕྲོར་མེད་པ་རྣམས་གིས་རང་ཉིད་ཅེ་འཇུགས་བྱས་ནས་བྲལ་རིམ་ཅིག་ཆགས་པ་
བྱེད་རྒྱུ་དང་། དེ་ནས་སྲིད་ཏུང་ཅིག་ཆགས་པ་བྱེད་རྒྱུ་དེ་བྱེད་པ་དེར། བཟོ་བ་རྣམས་ཐན་
ཚུན་འགྲུལ་ཚུད་བྱེད་པའི་དབང་གིས་གཏོར་བཞིག་ཡང་ཡང་འཁོལ་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་
ན་ཡང་། ཅེ་འཇུགས་དེ་གང་ལྟར་སྲིངས་གཅིག་མིན་གཉིས་མིན་ཏུ་ཡང་རྒྱུར་སོན་ཡོང་གི་
ཡོད་པ་མ་ཟད། སྲིངས་རེ་ལས་སྲིངས་རེར་སྦྲོབས་ཆེ་ཏུ་འཕྲོ་གི་ཡོད་པ་དང་། ལྷ་བརྟན་
ཏུ་འཕྲོ་གི་ཡོད་པ། ལྷགས་ཆེ་ཏུ་འཕྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། དེས་འཕྲོར་ལྡན་བྲལ་རིམ་ནང་
ཁྲལ་ཁ་བྲལ་ཕྱིན་པ་དེ་བེད་བྱུང་ནས། ཁོ་ཚོར་བཅན་སྦྲུལ་བྱས་ནས་བཅའ་ཁྲིམས་གི་རྣམ་
པའི་སོགས་ནས་བཟོ་བའི་ཁོ་ཕན་རེ་གཉིས་ཁས་ལེན་ཏུ་འཇུག་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ཕྱིན་གྱི་
ལས་ཏུས་རྒྱ་ཚོད་བཅུ་འཇུག་ཁྲིམས་གཞི་ནི་དེ་ལྟར་གི་དབུ་ཅིག་རེད།

ལྷོ་མ་ལུ་ལྷོ་མ་ལུ་ན་, ལྷོ་མ་གསལ་རྟེན་པ་ལེ་ནང་ལུ་ལྷོ་མ་གསལ་གྱི་གདོང་གཏུག་དེས་སྤྲོད་གསལ་
 མང་པོའི་ཐད་ནས་འཕྲོད་མེད་གྲུབ་སྒྲིལ་འཕེལ་བྱས་འཕྲོ་བར་སྐྱུལ་འདྲིང་བྱེད་སྐབ་གི་ཡོད་
 པ་རེད། འཕྲོད་ལུན་གྲུབ་སྒྲིལ་གསལ་བྱུན་ཅད་མེད་པར་འཐབ་ཚད་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།
 མོག་མར་སྐྱུ་བྲག་ལ་རོ་ཚོ་ལ་བྱས་པ་དང་, དེའི་རྗེས་ལ་ཡང་ས་སའི་ཁེ་མན་དེ་བཟོ་ལས་
 ཡར་བྱས་འཕྲོ་བ་དང་འགལ་བ་ཡིན་པའི་འཕྲོད་ལུན་གྲུབ་སྒྲིལ་ཁག་གཅིག་ལ་རོ་ཚོ་ལ་བྱས་
 པ་མ་ཟད་, དུས་རྒྱུན་དུ་སྐྱེ་བྱུལ་གི་འཕྲོད་ལུན་གྲུབ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་མཐའ་དག་ལའང་རོ་ཚོ་ལ་བྱེད་
 གི་ཡོད་པ་རེད། འཐབ་ཚད་དེ་དག་བྱེད་པའི་སྐབས་ལྷོ་, འཕྲོད་ལུན་གྲུབ་སྒྲིལ་གསལ་
 འཕྲོད་མེད་གྲུབ་སྒྲིལ་ལ་རེ་འཕྲོད་བྱས་ནས་, འཕྲོད་མེད་གྲུབ་སྒྲིལ་ལ་རོ་ཚོ་ལ་སྐྱུར་གནང་
 ར་གསལ་ཟེ་འདུན་མི་འདྲན་ཐབས་མེད་བྱུང་བ་རེད་, དེའི་དབང་གིས་འཕྲོད་མེད་གྲུབ་
 སྒྲིལ་དེ་ཆབ་སྲིད་ལས་འགུལ་ནང་ཞུགས་དགོས་བྱུང་བ་རེད། དེར་རྟེན་, འཕྲོད་ལུན་གྲུབ་
 སྒྲིལ་གསལ་རང་ཉིད་གི་སྲོབ་གསའི་རྒྱ་རྒྱུན་①དེ་རང་ཉིད་ལ་རོ་ཚོ་ལ་བྱེད་ཡས་མཚན་ཆ་དེ་
 འཕྲོད་མེད་གྲུབ་སྒྲིལ་ལ་སྐྱེད་དགོས་བྱུང་བ་རེད།

དེ་ནས་, ང་ཚས་མཚོང་གསལ་ལྷོར་, བཟོ་ལས་ཡར་བྱས་སྐྱེན་པའི་དབང་གིས་
 དབང་རྒྱུར་གྲུབ་སྒྲིལ་ནང་གི་སྒྲིལ་གསལ་ཚོ་དང་ཚོ་བྱས་ནས་འཕྲོད་མེད་གྲུབ་སྒྲིལ་གི་དབང་
 ལུའི་ནང་ལ་དབྱུག་ཡོང་གི་ཡོད་པ་དང་, ཡང་ན་མ་མཐར་ཡང་ཁོ་ཚོའི་འཚོ་བའི་ཆ་རྒྱུན་
 ལ་འཛིགས་སྐྱུལ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་ཡང་འཕྲོད་མེད་གྲུབ་སྒྲིལ་སྲོབ་གསའི་
 རྒྱ་རྒྱུན་འཕྲོད་ཚེན་②ཅིག་ཁྲེད་ཡོང་བ་རེད།

ལྷོ་མ་, གྲུབ་སྒྲིལ་འཐབ་ཚད་དེ་ཐག་གཅོད་དམག་འཐབ་བྱེད་གྲུབས་ཡོད་པའི་
 དུས་ལ་སྐབས་སྐབས་, དབང་རྒྱུར་གྲུབ་སྒྲིལ་ནང་ལུ་ལྷོ་མ་གསལ་རྟེན་པ་ལེ་ལུ་པོའི་
 བང་ལུ་ཐོར་ཞིག་དུ་འཕྲོ་བའི་ཚོ་སྒྲིལ་དེ་, ཏ་ཅང་རྗེ་བྲག་ཆེ་བ་དང་ཏ་ཅང་རྗེ་ངར་ཆེ་

① “སྲོབ་གསའི་རྒྱ་རྒྱུན་”ཟེར་བ་དེ་1888 ལའི་དབྱིན་མིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི་, “ཆབ་སྲིད་སྲོབ་གསའི་
 དབང་རྒྱུར་གི་སྲོབ་གསའི་རྒྱ་རྒྱུན་”ཟེར་བ་དེ་རེད། — རྒྱ་མིག་དུ་རྒྱུར་མཁན་གི་མཆན།
 ② “སྲོབ་གསའི་རྒྱ་རྒྱུན་འཕྲོད་ཚེན་”ཟེར་བ་དེ་1888 ལའི་དབྱིན་མིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི་: “སྲོ་སྐྱེ་
 འབྲེད་པ་དང་ཡར་བྱས་ཡོང་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་གསལ་བ་”ཟེར་བ་དེ་རེད། — རྒྱ་མིག་དུ་རྒྱུར་མཁན་གི་མཆན།

བའི་ཚད་ལ་སྐབས་ཡོད་པ་དང, གན་དང་རྒྱུར་གྲུལ་རིམ་དང་གི་མི་འཕྲི་རྒྱུར་རྒྱུར་
 ཅིག་དང་རྒྱུར་གྲུལ་རིམ་དང་ཁ་གྲུལ་ནས་གསར་བརྗེ་འི་གྲུལ་རིམ་རྟེ, འཕྲུར་འཕྲུར་ཁ་
 ལོ་རྒྱུར་མཁུན་གྲུལ་རིམ་གི་གསར་ལ་ཞུགས་དཀྱིལ་བུའ་བ་རེད། རེར་རྟེན, རྩོམ་ཅད་རྒྱ་
 དག་ནང་གི་མི་ཁག་གཅིག་འཕྲུར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་སྤྱུགས་སུ་འཕྲིའ་བ་ནང་བཞིན, ད་ལྟ་
 འཕྲུར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་དང་གི་མི་ཁག་གཅིག་དང, ལྷག་པར་དུ་རིགས་པའི་གཞུང་ལྷན་གསལ་
 སྤོང་ལ་ལོ་རྒྱུས་ལས་འཕྱལ་ལྱིལ་པོར་རྒྱུ་ལྡན་བྱེད་སླབ་པའི་རྒྱ་ཚད་དེ་འདྲ་ཅིག་ལ་
 སྐབས་ཡོད་པའི་འཕྲུར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་བསམ་ཚམས་ལ་ཁག་གཅིག་ཡང་འཕྲུར་མེད་གྲུལ་རིམ་
 གི་སྤྱུགས་སུ་འཕྲིའ་བ་རེད།

དེར་སྐབས་འཕྲུར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་དང་འགལ་ཆུར་ལངས་པའི་གྲུལ་རིམ་མཐའ་དག་
 གི་ནང་ནས, འཕྲུར་མེད་གྲུལ་རིམ་ཁོ་ན་ནི་གསར་བརྗེ་འི་གྲུལ་རིམ་དང་སྲི་བུ་ཅིག་རེད།
 དེ་མིན་པའི་གྲུལ་རིམ་ཚང་མ་བཟོ་ལས་ཆེན་པོ་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བ་དང་ཚབས་ཅིག་དུ་
 ཉིན་རེ་བཞིན་ཉམས་རྒྱུ་དང་ཅ་མེད་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད, འཕྲུར་མེད་གྲུལ་རིམ་ནི་བཟོ་
 ལས་ཆེན་པོ་དེ་ཉིད་གི་སོན་དང་སྲི་བུ་ཅིག་རེད།

རིམ་པ་བར་མ་རྟེ་བཟོ་ལས་པ་རྒྱུ་བ་དང, ཚོར་པ་རྒྱུ་བ་, ལག་ཤེས་བཟོ་ལས་
 པ་, རྒྱུ་བ་པཅས་གིས་འཕྲུར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་དང་འཐབ་རྩེད་བྱེད་པའི་དམིགས་ལུལ་ནི,
 ཁོ་ཚོ་རིམ་པ་བར་མ་དེའི་འཚོ་གནས་སུ་རྒྱུ་བ་བྱས་ནས, རང་ཉིད་ཅ་མེད་མི་འགྲོ་བ་
 བྱེད་རྒྱུ་ཡི་ཆེད་དུ་རེད། དེར་རྟེན, ཁོ་ཚོ་ནི་གསར་བརྗེ་བྱེད་མཁུན་ཅིག་མིན་པར,
 བག་ཁྲམ་བྱེད་མཁུན་ཅིག་རེད། དེས་མི་ཚད, གན་ཁོ་ཚོ་ལོག་སྲིད་ཅིག་ཀྱང་རེད,
 གང་མིན་ཟེར་ན? ཁོ་ཚོས་ལོ་རྒྱུས་གི་འཕྲིའ་ལོ་དེ་ལྟག་ལོག་གྱུ་དུ་འཕྲུག་ཅིས་བྱེད་གང་
 སླབ་བྱེད་གི་ཡོད་པའི་རྩོམ་གིས་རེད། གལ་ཏེ་ཁོ་ཚོ་གསར་བརྗེ་བྱེད་མཁུན་ཅིག་མིན་པའི་
 དབང་དུ་བཏང་ནའང, དེ་ནི་ཁོ་ཚོ་འཕྲུར་མེད་གྲུལ་རིམ་གི་དབུའ་ལྟོ་ནང་དུ་ཡོང་
 བཅས་ཡོད་པ་དེར་དམིགས་ནས་བཤད་པ་རེད, དེ་འདྲ་བུར་ན, ཁོ་ཚོས་རང་ཉིད་གི་
 མིག་རྣམས་ཁོ་ལན་སུ་རྒྱུར་མི་བྱེད་པར, རང་ཉིད་གི་འཕྲུར་འཕྲུར་གི་ཁོ་ལན་སུ་རྒྱུར་
 བྱེད་གི་རེད, ཁོ་ཚོ་རང་ཉིད་གི་དེ་ལྟེང་ལངས་སྤྱུགས་དང་ཁ་གྲུལ་ནས, འཕྲུར་མེད་

ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିଖିତ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ ।

ଈଶ୍ଵରୀୟ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ । ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିଖିତ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ । ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିଖିତ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ । ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିଖିତ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ ।

ଈଶ୍ଵରୀୟ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ । ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିଖିତ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ । ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିଖିତ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ । ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିଖିତ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ ।

ଈଶ୍ଵରୀୟ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ । ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିଖିତ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ । ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିଖିତ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ । ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିଖିତ ଶିଳାମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଲିଖିତ ହେବେ ।

ཕྱེད་ཡས་གི་རིགས་ཚང་མ་ཙུ་གཏོར་གཏོར་དགོས་གི་རེད།

སྔ་མ་ཚད་གི་ལས་འགུལ་ཚང་མ་ནི་མི་ཉུང་ཉུང་ཅིག་གི་ལས་འགུལ་དང་ཡང་ན་མི་
ཉུང་ཉུང་ཅིག་གི་ཁེ་བཞིན་ལས་འགུལ་ཅིག་རེད། འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གི་ལས་
འགུལ་ནི་མི་ཆེས་མང་ཆེ་བའི་ལས་འགུལ་དང་མི་ཆེས་མང་ཆེ་བའི་ཁེ་བཞིན་ལས་འགུལ་འདི་^①རང་
ཚུགས་གི་ལས་འགུལ་ཅིག་རེད། འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་ཏེ། ད་ལྟའི་སྤྱི་ཚོགས་གི་རིམ་གྲས་
དམའ་ཤོས་དེས། གལ་ཏེ་གཞུང་ཚུགས་གི་སྤྱི་ཚོགས་གྲུབ་བའི་གོང་རིམ་ཉིལ་པོ་དེ་ཙུ་
གཏོར་མ་བཟང་ན། རང་ཉིད་མགོ་ཡར་བཏུག་སྲུབ་པ་དང་གྲང་ཁོག་གི་ལྷོད་ལྷོད་ཕྱེད་སྲུབ་
པ་ཅིག་ཡོང་གི་མ་རེད།

གལ་ཏེ་ནང་དོན་ཤོག་ནས་མ་བཤད་པར་རྣམ་པའི་ཤོག་ནས་བཤད་ན། འཕྲོར་མེད་
གྲུལ་རིམ་གིས་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་ལ་རོ་སྐོལ་ཕྱེད་རྒྱའི་འཐབ་ཚད་དེ་དང་ཤོག་རྒྱལ་ཁབ་
གཅིག་གི་བྱུང་ཁོངས་ནང་གི་འཐབ་ཚད་ཅིག་རེད། རྒྱལ་ཁབ་ས་སའི་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་
གིས་དང་ཤོག་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་གི་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གཏོར་དགོས་པ་ནི་བཤད་མ་ལོ་ལོ་
དགོས་པ་ཅིག་རེད།

འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་དུས་རིམ་ཆེས་སྤྱིར་བཏང་བའི་སྐོར་རྒྱས་
བཤད་ཕྱེད་སྐབས། རང་ཚོས་ད་ལོ་དེ་སྤྱི་ཚོགས་ནང་དུ་རྒྱལ་ནང་གི་དམག་འཁྲུག་མང་ཉུང་
ལ་མ་བརྟོས་པ་རེ་མི་མངོན་པར་བཟད་ཡོད་པ་དང་། མཐར་དམག་འཁྲུག་དེ་མངོན་གསལ་
གི་གསར་བརྗེར་གྱུར་ཏེ། འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གིས་བྲག་འཁྲུག་སྤྱད་ནས་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་
རིམ་མགོ་མཚུགས་སྤྱོད་ཏེ་རང་ཉིད་གི་དབང་རྒྱས་འཚུགས་རྒྱུ་རིམ་རིམ་ཞིབ་དཔྱད་
བྱས་པ་ཡིན།

རང་ཚོས་མཐོང་གསལ་ལྟར། ད་བར་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་མ་ནི་གཉམ་གཞིན་ཕྱེད་
མཁན་གྲུལ་རིམ་དང་གཉམ་གཞིན་ལྡོང་མཁན་གྲུལ་རིམ་གཉིས་འགུལ་རྒྱར་ལངས་པའི་ཤོག་

① 1888 ལོའི་དབྱིན་མིག་པར་གཞིའི་ནང་འདྲིར་“རང་ཚོགས་གི་”ཟེར་བ་དེ་སྔོན་འགྲོ་གནང་བ་ཡིན། — ལུ་

མིག་དུ་རྒྱུར་མཁན་གི་མཚན་

བཅུགས་པ་ཅིག་རེད། ཡིན་ན་ཡང་། གཤམ་རིམ་ཅིག་ལ་གཉེན་གཞན་གྱི་དྲུང་ལ་འཇོག་པའི་ཚེ་དྲུང་། རིམ་པར་དྲུང་ལྟར་མཐར་ཡང་གཤམ་རིམ་དེར་བྱམ་གཏོག་ལྟ་བུའི་འཚོ་གནས་རྒྱན་འཛིན་གྱི་དྲུང་ལ་འཇོག་པའི་ཚ་རྒྱན་ཡོད་པའི་འགན་ལེན་གྱི་དམིགས་ལོ་རེད། ཞིང་བྱམ་རྣམས་གིས་དེ་ལྟ་བུ་ཞིང་བྱམ་ལམ་ལུགས་གི་འོག་དཀར་ལྷག་ལྷུང་ནས་ཀྱང་ཉི་ཉེ་ཡོད་ཀྱི་གནས་ལ་སྐྱབས་ཡོད་པ་དང་། འཕྱོར་ཚུང་པས་དེ་སྐབས་ལ་གོང་རྒྱུད་འཛིན་སྐྱོར་གཙོ་བོ་ལམ་ལུགས་གི་འཚོ་བའི་ཚུལ་འོག་དཀར་ལྷག་ལྷུང་ནས་འཕྱོར་ལུན་བའི་གནས་ལ་སྐྱབས་ཡོད་པ་རེད། དེར་རབས་གི་བཟོ་བ་རྣམས་དེ་ལས་ལྡོག་ཏེ། ཁོ་ཚོ་བཟོ་ལས་ཡར་རྒྱས་འགྲོ་བ་དང་ཆབས་ཅིག་གོང་འཕེལ་འགྲོ་གི་མེད་པར། ཉིན་རེ་ལས་ཉིན་རེར་རང་ཉིད་གི་གཤམ་རིམ་གི་འཚོ་གནས་གི་ཚ་རྒྱན་དེའི་མན་ཆད་དྲུང་ལྷུང་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། བཟོ་བ་རྣམས་དཔུལ་པོ་དཔུལ་རྒྱུར་ཅིག་ཆགས་པ་རེད། དཔུལ་པོར་ཆགས་པའི་ཆད་དེ་མི་འཕྲོད་དང་རྒྱ་ནར་གི་འཕྲུལ་ཆད་ལས་ཀྱང་མཚོན་གས་པ་ཡོད་པ་རེད། དེའི་ཚོགས་ནས་འཕྱོར་ལུན་གཤམ་རིམ་གིས་སྐར་བཞིན་སྤྱི་ཚོགས་གི་དབང་རྒྱུར་གཤམ་རིམ་གྱི་མི་ལྷན་པ་དང་། སྐར་བཞིན་རང་ཉིད་གི་གཤམ་རིམ་གི་འཚོ་གནས་གི་ཚ་རྒྱན་དེ་ཐངས་ཅད་ཁ་ལོ་རྒྱུར་བའི་ཚོས་ཉིད་ཅིག་ལ་ཅིས་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ལ་བཅོན་འགོལ་གྱི་མི་ལྷན་པར་གྱུར་བ་གསལ་པོ་མཚོན་བྱུང་གི་རེད། འཕྱོར་ལུན་གཤམ་རིམ་གིས་སྐར་མཐུད་ནས་དབང་རྒྱུར་གྱི་མི་ལྷན་པར་གྱུར་བ་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་ཁོ་པས་ཐ་ན་རང་གི་བྱ་བ་གཏོག་རྣམས་གིས་བྱ་བ་གཏོག་གི་འཚོ་བ་དེ་རྒྱན་འཛིན་གྱི་ཚུལ་འོག་ལེན་གྱི་དྲུང་ལ་འཇོག་པའི་ཚུན་དང་། ཁོ་པས་རང་གི་བྱ་བ་གཏོག་རྣམས་གིས་ཁོ་པ་འཚོ་སྤྱོད་གྱི་དྲུང་ལ་སྐྱབས་པར་བཞག་པ། དེ་ལས་ལྡོག་ཏེ་བྱ་བ་གཏོག་རྣམས་ཁོ་པས་འཚོ་སྤྱོད་གྱི་དམིགས་པའི་གནས་ལྷན་གྱི་བཟོ་བ་ལས་མེད་ལྷན་པའི་རྒྱན་གིས་ལྟ་རེད། དེའི་དབང་རྒྱུར་འོག་དྲུང་ལྷུང་སྤྱི་ཚོགས་སྐར་མཐུད་ནས་གནས་ཐངས་མེད་པ་ཆགས་པ་རེད། གསལ་པོ་བཤད་ན། དེ་གནས་པ་དེ་སྤྱི་ཚོགས་དང་མཐུན་ཐངས་མེད་པར་གྱུར་པ་རེད།

འཕྱོར་ལུན་གཤམ་རིམ་གི་འཚོ་གནས་དང་དབང་རྒྱུར་གི་ཚ་བའི་ཚ་རྒྱན་ནི། རྒྱ་ནར་རྣམས་མི་སྐྱེར་གི་འག་དྲུག་གསོག་འཛོག་གྱི་དབང་པ་དེ་དང་། མ་ཙེ་ཆགས་པ་དང་འཕྲུལ་

བ་དེ་རེད་①; མ་ཅ་གནས་པའི་ཆ་རྒྱན་ནི་སྐྱེས་པའི་ངལ་རྩལ་དེ་རེད། སྐྱེས་པའི་ངལ་
 རྩལ་ནི་ཤད་དེ་བཟོ་བ་རྣམས་ལ་མ་ཚུགས་འགྲན་ཚུད་ཕྱེད་པའི་ཐོག་བཅུགས་པ་ཅིག་རེད།
 འཕྱོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གསལ་སྤང་མེད་དུ་བཟོས་ཐོག་འགོག་ཚོལ་ཕྱེད་པའི་བྱས་ཀྱི་གསལ་ཡང་...
 བྲལ་བའི་བཟོ་ལས་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་པ་དེས། བཟོ་བ་རྣམས་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ནས་གྲུབ་པའི་
 གསར་བརྗེ་རིམ་གྲུན་སྐྱེལ་དེས་ཁོ་ཚོ་འགྲན་ཚུད་བྱས་པའི་དབང་གིས་ཁ་ཐོར་དུ་བཟད་པའི་
 གནས་ཚུལ་དེའི་ཚབ་ཕྱེད་སྲུབ་པ་བྱུང་བ་རེད། དེར་དྲིན། བཟོ་ལས་ཚེན་པོ་འཕེལ་རྒྱས་
 འཕྲོ་བ་དང་ཆབས་ཅིག། འཕྱོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གསལ་ཐོན་ཕྱེད་དང་ཐོན་རྫས་བདག་བཟུང་
 ཕྱེད་ཡས་མང་གཞི་དེ་ཉིད་ཀྱང་དེའི་རྐྱེད་པའི་འོག་ནས་བཞིག་པ་རེད། དེས་ཐོག་མར་
 ཐོན་ཕྱེད་ཕྱེད་པ་ནི་རང་ཉིད་གི་དྲུང་ཁྱེད་ཀྱི་མཁུན་དེ་རེད། འཕྱོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་ཅ་
 མེད་འཕྲོ་རྒྱ་དང་འཕྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་རྒྱུ་གཉིས་ཀ་ནི་གཞིལ་ཐབས་མེད་
 པ་ཅིག་རེད།

གཉིས་པ། འཕྱོར་མེད་པ་དང་གྲུང་ཁྱེད་ཀྱི་ཉང་མི

གྲུང་ཁྱེད་ཀྱི་ཉང་མི་དང་འཕྱོར་མེད་པ་སྐྱེད་བཟང་པའི་བར་གི་འབྲེལ་བ་དེ་ག་འདྲ་...
 ཅིག་རེད་ཟེར་ན?

གྲུང་ཁྱེད་ཀྱི་ཉང་མི་ལྟོ་པའི་སྤྱིད་ཉང་གཞན་དག་དང་འགལ་ཟླར་གྱུར་པའི་...
 དམིགས་བསལ་གི་སྤྱིད་ཉང་ཅིག་མ་རེད།

ཁོ་ཚོར་འཕྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་སྤོལ་པོའི་ཁོ་ལན་དང་མི་འདྲ་བའི་ཁོ་ལན་གང་ཡང་...
 ཡོད་པ་མ་རེད།

① ཆིག་འདི་ 1838 ལོའི་དབྱེད་ཡིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི། “འཕྱོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་འཚོ་གནས་དང་
 དབང་ཕྱུང་གི་ཅ་འཚོ་རྒྱུན་ནི་མ་ཅ་ཆགས་པ་དང་འཕམ་བ་དེ་རེད”ཟེར་བ་དེ་རེད། —ཕྱ་ཡིག་དུ་རྒྱུར་མཁན་གི་
 ལའན་

ཁོ་ཚོས་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་ལས་འགུལ་གསལ་བརྗོད་བྱེད་པར་དམིགས་བསལ་གྱི་
གྱི་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་ལས་འགུལ་གསལ་བརྗོད་བྱེད་པར་དམིགས་བསལ་གྱི་

གྲུང་ཁྲན་ཏང་མི་དང་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་སྲིད་ཏང་གཞན་དག་བར་གྱི་མི་འདྲ་
ས་ནི། རྒྱ་གསུམ་གཅིག་ནས་ རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་འཕྲོར་མེད་པ་རྣམས་གི་འཕྲོར་མེད་པར་གྲུང་
ཁྲན་ཏང་མིས་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་ལས་འགུལ་གྱི་དབྱེ་བ་མི་འབྱེད་པའི་ལྟ་སྟངས་
གི་ཁོ་ལོ་ལྟ་བུར་བཤད་དང་རྒྱན་འཁྲུག་གི་ལོ་ལྟ་བུར་བཤད་དེ། རྒྱ་གསུམ་གཅིག་ནས་ འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་དང་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་བར་གྱི་འཕྲོར་མེད་པར་གྲུང་
འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་དུས་རིམ་མོ་མོ་མའི་ནང་ གྲུང་ཁྲན་ཏང་མིས་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་ལས་
འགུལ་གྱི་ལས་འགུལ་ཁོ་ལོ་ལྟ་བུར་བཤད་པར་བྱེད་པར་བྱེད་པའི་

དེར་རྟོག་ ལག་ལེན་གྱི་ཐད་ནས་བཤད་ན་ གྲུང་ཁྲན་ཏང་མི་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་
གི་བརྗོད་པའི་སྲིད་ཏང་དང་གི་ཆེས་ཆེན་མཐའ་ཚད་མཐའ་དང་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་
ལས་འགུལ་མདུན་དུ་སྲིད་པར་སྐྱེལ་འདོད་བྱེད་མཁན་གྱི་འཕྲོར་མེད་པར་བྱེད་པའི་
ལྟ་བུར་བཤད་ནས་བཤད་ན་ ཁོ་ཚོས་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་ལས་འགུལ་གྱི་ཆ་རྒྱུན་དང་ འཕྲོར་
ཁྲན་དུ་འཕགས་ས་ནི་ཁོ་ཚོས་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་ལས་འགུལ་གྱི་ཆ་རྒྱུན་དང་ འཕྲོར་
རིམ་ ལྷོ་བོད་ཀྱི་འབྲུག་ལྷོ་བོད་ཀྱི་ལོ་ལྟ་བུར་བཤད་པར་བྱེད་པའི་

གྲུང་ཁྲན་ཏང་མིའི་དོད་སྐབས་གི་དམིགས་ལུལ་དེ་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་སྲིད་ཏང་
གཞན་པ་མཐའ་དག་གི་དོད་སྐབས་གི་དམིགས་ལུལ་དང་གཅིག་པའི་དེད་ དེ་ནི། འཕྲོར་
མེད་གྲུལ་རིམ་དེ་གྲུལ་རིམ་ཅིག་ཆགས་པ་བྱས་ནས་ འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གྱི་དབང་རྒྱུར་
མགོ་མཇུག་སློབ་ཏུ་ འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་སྲིད་ཏང་འཕྲོར་མེད་བྱེད་པར་བྱེད་པའི་

གྲུང་ཁྲན་ཏང་མིའི་དམིགས་ལུལ་དེ་གྲུལ་རིམ་གྱི་སྲིད་ཏང་འཕྲོར་མེད་བྱེད་པར་བྱེད་པའི་

① “དམིགས་བསལ་གྱི་ཐོད་བཤད་ 1888 ལོའི་དབྱིན་མིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི། “རྒྱ་གསུམ་རིམ་གྱི་”
ཐོད་བཤད་དེ་དེད་ — རྒྱ་མིག་དུ་རྒྱུར་མཁན་གྱི་མཚན་
② “ཆེས་ཆེན་མཐའ་ཚད་མཐའ་དང་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་ལས་འགུལ་མདུན་དུ་སྲིད་པར་སྐྱེལ་འདོད་བྱེད་པའི་
མཁན་གྱི་”ཐོད་བཤད་ 1888 ལོའི་དབྱིན་མིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི། “ཆེས་ཆེན་ཐོད་བཤད་ཆེས་ཆེན་
མཁན་གྱི་”ཐོད་བཤད་དེ་དེད་ — རྒྱ་མིག་དུ་རྒྱུར་མཁན་གྱི་མཚན་

བཙུག་ལྷན་གྱི་འཕེལ་འགྲེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དེ་ལྟར་བཤད་ན་དེས་གསུང་གཏོང་བྱས་པ་དང་ཡང་ན་གཤམ་པའི་
བསམ་མཛོད་དང་ཅུ་དོན་ལྟ་བུ་གཞིར་བཟུང་བ་ཅིག་གཏན་ནས་མ་རེད།

ཅུ་པའི་རིགས་པ་དེ་ཚེ་ནི་དེ་ཡོད་ཀྱི་གྲུལ་རིམ་འཕེལ་ཚུད་དང་ང་ཚོའི་ཡིག་ལམ་གི་
ལོ་རྒྱུས་ལས་འགྲུལ་གི་འབྲེལ་བ་རྩི་མའི་མཚན་ཚུལ་གྱི་བཟང་པོ་ཅམ་ཅིག་རེད། རྒྱ་
ཡོད་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་འབྲེལ་བ་ཅུ་མེད་གཏོང་བྱ་ནི་, ལྷན་ཁྲམ་རིང་ལུགས་
གཅིག་ལྟར་ཡོད་པའི་ལྷན་ཚོས་ཅིག་གཏན་ནས་མ་རེད།

དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཚད་ཚང་མ་རྒྱ་རྒྱུ་ལྡན་གི་ལོ་རྒྱུས་གི་བརྗོད་
རིམ་དང་རྒྱ་རྒྱུ་ལྡན་གི་ལོ་རྒྱུས་གི་འཕེལ་འགྲེལ་བརྒྱུད་ཡོད་པ་རེད།

དཔེར་ན་, ལྷན་གྱི་གསུང་བརྗོད་ལུགས་ལ་གོང་རྒྱུད་འཛིན་གི་དབང་བའི་ལམ་
ལུགས་མེད་པ་བཟོས་ཏེ་, འཕྲུལ་རྒྱུ་གྲུལ་རིམ་གི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གིས་དེའི་ཚབ་
བྱས་པ་རེད།

ལྷན་ཁྲམ་རིང་ལུགས་གི་ལྷན་ཚོས་ནི་གྱི་བཟང་པོ་གི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་མེད་པ་
བཟོ་བྱ་དེ་མིན་པར་, འཕྲུལ་རྒྱུ་གྲུལ་རིམ་གི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་མེད་པ་བཟོ་བྱ་དེ་
རེད།

ཡིན་ན་ཡང་, དྲིང་རབས་གི་འཕྲུལ་རྒྱུ་གྲུལ་རིམ་གི་སྐྱེར་ལ་དབང་བའི་ལམ་
ལུགས་ནི་གྲུལ་རིམ་འགྲུལ་ཟུམ་མོག་ཏུ་བཅུགས་པ་དང་མི་ཁག་གཅིག་གིས་མི་གཞན་དག་
ཁག་གཅིག་ལ་བཟུ་གཞོག་གཏོང་བའི་①ཕྱོག་ཏུ་བཅུགས་པའི་ཕྱོག་སྐྱེད་དང་ཕྱོག་རྗེས་...
བདག་བཟུང་གྱེད་པའི་མཚན་ཚུལ་མཚུགས་ཤིང་ཆ་ཚང་ཤིས་དེ་རེད།

དོན་སྤྱིར་དེའི་ཕྱོག་ནས་བཤད་ན་, ལྷན་ཁྲམ་ཏང་མིས་རང་ཉིད་གི་རིགས་པའི་
གཞུང་ལུགས་དེ་ཅིག་གཅིག་ལ་བཟུས་ནས་བཤད་ཚེག་པར་: ལྷན་ལ་དབང་བའི་ལམ་
ལུགས་ཅུ་མེད་གཏོང་གི་རེད།

① “མི་ཁག་གཅིག་གིས་མི་གཞན་དག་ཁག་གཅིག་ལ་བཟུ་གཞོག་གཏོང་བ”ཟེར་བ་དེ་ 1888 ལོའི་དུའིན་ཡིག་
པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི་, “མི་ཉུང་བས་མི་མང་བར་བཟུ་གཞོག་གཏོང་བ”ཟེར་བ་དེ་རེད། — ལྷན་གྱི་ཏུ་གྱུར་
མཁའ་གི་མཚན་

མི་ཁ་གསུམ་གྱིས་ང་ཚོ་གྲུང་ཁུན་ཏང་མིར་གཤེ་གཤེ་བཏང་དེ། ང་ཚོས་ཟླེར་གིས་
བརྩོན་གཉེན་པུས་ནས་སྲོལ་པ་དང་། རང་ཉིད་གིས་ངལ་ཚུལ་པུས་ནས་སྲོལ་པའི་རྒྱ་རྩོད་ཅ་
མེད་གཏོང་རྒྱ་དང་། ཟླེར་གི་རང་དབང་དང་། རྩེད་ཚོ། རང་རྒྱལ་ས་བཅས་གི་མང་གཞི་
ཆགས་པའི་རྒྱ་རྩོད་ཚང་མ་ཅ་མེད་གཏོང་གི་རེད་ཟེ་བཤད་གི་ཡོད་པ་རེད།

ངལ་ཚུལ་པུས་ནས་སྲོལ་པ་དང་། རང་ཉིད་གིས་བརྩོན་གཉེན་པུས་ནས་སྲོལ་པ། རང་
ཉིད་གིས་ཁོ་བཟང་བཟམ་ནས་སྲོལ་པ་བཅས་གི་རྒྱ་རྩོད་ཅིག་རེད་ཨས། རྩོད་ཚོས་བཤད་
ཡས་ནི་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེའི་རྩོན་གི་འཕྲོར་རྒྱང་པ་དང་...
ཞིང་ལས་རྒྱང་བའི་རྒྱ་རྩོད་དེ་རེད་དམ་? རྒྱ་རྩོད་དེ་ང་ཚོས་ཅ་མེད་གཏོང་མི་དགོས་
པར། བཟོ་ལས་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་པ་དེས་དེ་ཅ་མེད་བཏང་ཚར་བ་མ་ཟད། ཉིན་རེ་བཞིན་
ཅ་མེད་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

ཡང་ན། རྩོད་ཚོས་བཤད་ཡས་དེ་དང་རབས་གི་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་ཟླེར་ལ་
དབང་བའི་རྒྱ་རྩོད་དེ་ཡིན་གྱི་རེད་?

ཡིན་ན་ཡང་། ཟླེས་པའི་ངལ་ཚུལ། འཕྲོར་མེད་པའི་ངལ་ཚུལ་དེས། འཕྲོར་
མེད་པ་ནམས་ལ་རྒྱ་རྩོད་གསར་སྐྱུན་བྱེད་མིད་དམ་ཟེར་ན་? དེ་འདྲ་ཡོང་མིད་གི་
མ་རེད། ངལ་ཚུལ་དེ་རིགས་གིས་གསར་སྐྱུན་བྱས་པ་ནི་མ་ཅ་དེ། ཟླེས་པའི་ངལ་ཚུལ་
ལ་བཟུ་གཞིག་བྱེད་པའི་རྒྱ་རྩོད་ཅིག་དང་། ཟླེས་པའི་ངལ་ཚུལ་གསར་པ་རྒྱུན་ཆད་མེད་
པར་སོན་པ་བྱས་དེ་སྐར་ཡང་བཟུ་གཞིག་བྱེད་པའི་ཆ་རྒྱུན་འོག་གཞི་ནས་འཕར་སྐྱུན་བྱེད་
ཐུབ་པའི་རྒྱ་རྩོད་ཅིག་རེད། དེང་དུས་གི་རྒྱ་རྩོད་དེ་རིགས་ནི་མ་ཅ་དང་ཟླེས་པའི་ངལ་
ཚུལ་བར་གི་འགལ་ཟླེའི་ནང་ལ་འགལ་སྐྱོད་བྱེད་གི་ཡོད་པ་ཅིག་རེད། ང་ཚོས་འགལ་ཟླེ་
དེ་རིགས་གི་ཕྱོགས་གཉིས་ལ་རྩོམ་དང་།

མ་ཅ་ཅན་ཅིག་ལ་ཆ་མཚོན་ནས་བཤད་ན། ཁོ་བས་སོན་སྲིད་གི་ནང་ལ་མི་ཟླེར་
ཁོར་གཅང་གི་གོ་གནས་ཅིག་བཟུང་ཡོད་པ་མ་ཟད། རྒྱུ་ཚོགས་གི་ཚོ་གནས་ཅིག་ཡང་
བཟུང་ཡོད་པ་རེད། མ་ཅ་ནི་ཐུན་མོང་གི་སོན་དངོས་ཅིག་རེད། དེ་རྒྱུ་ཚོགས་གི་ཁོངས་
མི་མང་པའི་ཐུན་མོང་གི་བྱེད་སྐྱོར་ཉེན་པ་མ་ཟད། མཐར་གཏུག་ན་རྒྱུ་ཚོགས་གི་ཁོངས་

མི་ཡོངས་ཀྱི་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་རྒྱུ་ལྟར་ཉེན་ཅོད་ཀྱི་གཞི་ནས་བཟུངས་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་གྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་སྐོར་དུང་།

དྲར་ཉེན་ཅོད་ཀྱི་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་ལྟར་ཉེན་ཅོད་ཀྱི་གཞི་ནས་བཟུངས་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་གྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་སྐོར་དུང་།

དྲར་ཉེན་ཅོད་ཀྱི་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་ལྟར་ཉེན་ཅོད་ཀྱི་གཞི་ནས་བཟུངས་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་གྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་སྐོར་དུང་།

དྲར་ཉེན་ཅོད་ཀྱི་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་ལྟར་ཉེན་ཅོད་ཀྱི་གཞི་ནས་བཟུངས་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་གྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་སྐོར་དུང་།

ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་ལྟར་ཉེན་ཅོད་ཀྱི་གཞི་ནས་བཟུངས་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་གྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་སྐོར་དུང་།

ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་ལྟར་ཉེན་ཅོད་ཀྱི་གཞི་ནས་བཟུངས་ཀྱི་ཕྱི་དྲན་གྱི་འཕུལ་བྱེད་ཀྱི་སྐོར་དུང་།

མེད་བཏང་ཚར་བ་རེད། མེད་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་གནས་ལྷན་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི།
 མེད་ལ་དབང་བའི་རྒྱ་ནར་དེ་ཁོངས་མི་བཅུ་ཙམ་དགུ་ལ་ཆ་མཚན་ནས་བཤད་ན་མེད་པར་
 ལྷུང་བ་དེ་རང་གི་རྒྱན་གིས་རེད། དེའི་ཕྱོག་ནས་ཁྱོད་ཚོས་ང་ཚོར་གསེ་གསེ་གཏོང་བ་ནི།
 ང་ཚོས་སྤྱི་ཚོགས་ཕོག་གི་མི་ཚེས་མང་ཆེ་བར་རྒྱ་ནར་མེད་པ་དེ་ཆ་རྒྱན་དགོས་ཤིས་ཅིག་
 ཏུ་ལྷུང་བའི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་རིགས་ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱ་དེར་དམིགས་ནས་བཤད་
 གི་ཡོད་པ་མཚོང་ལྷན་གི་རེད།

མདོར་བཅུས་ནས་བཤད་ན། ཁྱོད་ཚོས་ང་ཚོར་གསེ་གསེ་གཏོང་བ་ནི། ང་ཚོས་
 ཁྱོད་ཚོའི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་རིགས་ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱ་དེར་དམིགས་ནས་བཤད་གི་
 ཡོད་པ་རེད། དེ་ག་རང་རེད། ང་ཚོས་དེ་འདྲ་བྱེད་གི་ཡིན།

ཁྱོད་ཚོས་བཤད་པར། ངལ་ཚོལ་དེ་སྐར་ཡང་མ་ཅ་དང་དུལ་ཡོར། ས་ཕོགས་
 བཅས་ལ་འགྱུར་མི་ལྷན་པ་ཏེ། ཚིག་གཅིག་ལ་བཅུས་ནས་བཤད་ན། སྐར་ཡང་མེད་ལྷི་
 བྱེད་ལུལ་གི་སྤྱི་ཚོགས་རྣམས་ཀྱི་གསེ་ལ་འགྱུར་མི་ལྷན་པའི་དུས་སྐབས་ནས་བཟུང་། དེ་
 གསལ་ལ་ཕོ་བཤད་ན། མི་མེད་གི་རྒྱ་ནར་དེ་སྐར་ཡང་འཕྲོར་ལུན་གལ་ཤིས་གི་རྒྱ་ནར་①
 ལ་འགྱུར་མི་ལྷན་པའི་དུས་སྐབས་ནས་བཟུང་། རང་གསེས་དེ་ཅ་མེད་ལྱིན་ཚར་བ་རེད།

དེའི་ཕྱོག་ནས་ཁྱོད་ཚོས་ཨོ་བ་ལེན་པའི་རང་གསེས་ནི། འཕྲོར་ལུན་པ། འཕྲོར་
 ལུན་གལ་ཤིས་གི་མེད་དབང་བ་དེ་ཁོ་ན་ཡིན་པ་ཁྱོད་ཚོས་ཁས་ལེན་གི་ཡོད་པ་མཚོང་ལྷན་གི་
 ཡི་རེད། རང་གསེས་དེ་རིགས་ནི་དངོས་གནས་ཅ་མེད་གཏོང་དགོས་གི་རེད།

གུང་ཁུན་རིང་ལུགས་གིས་མི་གང་ཞིག་གིས་སྤྱི་ཚོགས་གི་ཕོན་རྣམས་བདག་བཟུང་...
 བྱེད་པའི་དབང་ཆ་དེ་གཏན་ནས་འཕྲོག་གི་མ་རེད། དེས་འཕྲོག་རྒྱ་ནི་བདག་བཟུང་དེ་
 རིགས་ལྷན་ནས་གཞན་ལ་བྱད་བཀོལ་བྱས་ཏེ་ངལ་ཚོལ་བྱེད་དུ་འཇུག་རྒྱུའི་དབང་ཆ་དེ་ཁོ་
 ན་རེད།

མི་ཁ་གསལ་གིས་མེད་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་ཅ་མེད་བཏང་ན། བྱ་བ་ཚང་མ་

① 1888 ལོའི་དབྱིན་མིག་པར་གཞིའི་ནང་འདྲིར་“མ་ཅར་འགྱུར་བ་”ཟེར་བ་དེ་རྣམས་འཕྲོག་ནང་བ་རེད།
 —བྱ་བའི་དུ་རྒྱུར་མཁུན་གི་མཚན

མཚམས་ཅད་རྒྱ་དང, རྒྱུད་ལུགས་གི་རྒྱུད་ཚུལ་དེ་དང་འཕྲོ་གི་རེད་ཟེ་དགག་ལན་རྒྱུད་གི་
ཡོད་པ་རེད།

དེ་འདྲ་བཤད་པ་ཡིན་ན, འཕྲོར་ལུན་གྲུལ་རིམ་གི་རྒྱུ་ཚོགས་ནི་རྒྱུད་ལུགས་ཡིན་པའི་
རྒྱན་གིས་ལྷ་ས་ནས་ཅ་རྟོང་ས་ལུ་བྱིད་པ་རེད, གང་ཡིན་ཟེ་རན? རྒྱུ་ཚོགས་དེའི་ནང་
ལ་ངལ་ཚུལ་བྱེད་མཁན་ལ་མོང་རྒྱ་མེད་པ་དང, མོང་མཁན་གིས་ངལ་ཚུལ་མི་བྱེད་པའི་
རྒྱན་གིས་རེད། སེམས་ཁྲུལ་དེ་ཚོ་ཚང་མ་དོན་འདྲ་བའི་རྒྱུར་རྫོགས་འདྲི་འདྲི་ཅིག་ལ་
བརྟུན་ཚོགས་མ་ཅ་མེད་པ་ཆགས་པའི་སྐབས་ལུ, ལྷན་པའི་ངལ་ཚུལ་ཡང་མེད་པ་ཆགས་
གི་རེད།

གྲུང་ཁབ་རིང་ལུགས་གི་དངོས་པོའི་མོན་རྫས་བདག་བཟུང་བྱེད་ལྷང་ས་དང་མོན་...
རྒྱུད་བྱེད་ལྷང་ས་ཐང་བཏང་བའི་གཤེ་གཤེ་དེ་ཚོ་ཚང་མ་བསམ་པའི་མོན་རྫས་བདག་བཟུང་
དང་མོན་རྒྱུད་བྱེད་རྒྱུའི་ཐང་ལའང་ཁྲུབ་སྐལ་བུས་པ་རེད། གྲུལ་རིམ་གི་དབང་བའི་ལམ་
ལུགས་ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱ་དེ་འཕྲོར་ལུན་པས་བརྟུན་ན་མོན་རྒྱུད་དེ་ཉིད་ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱ་
དང་གཅིག་པ་རེད, དེ་བཞེན་གྲུལ་རིམ་གི་སློབ་གསུམ་ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱ་དེ་ཁོ་ཚོས་བརྟུན་
ན་སློབ་གསུམ་ཚང་མ་ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱ་དང་གཅིག་པ་རེད།

འཕྲོར་ལུན་པས་ཅ་མེད་འཕྲོ་གི་རེད་བསམ་ནས་སེམས་ཁྲུལ་བྱེད་པའི་སློབ་གསུམ་...
དེ་རིགས་ནི, མི་ཚེས་མང་ཆེ་བར་ཅ་བཞག་ནས་བཤད་ན་མི་རྣམས་རྒྱུད་དྲར་བུས་ཏེ་
འཕྲུལ་འཁོར་ལ་འཕྲུར་བ་བྱེད་རྒྱ་ཅ་མ་ཅིག་རེད།

ཡིན་ན་ཡང, ཁྱོད་ཚོས་ཁྱོད་ཚོ་འཕྲོར་ལུན་གྲུལ་རིམ་གི་རང་དབང་དང, སློབ་
གསུམ་, ཁྱིམ་ས་ལ་སོགས་པའི་རྣམས་གི་འདུ་ཤེས་རྒྱུད་ནས་འཕྲོར་ལུན་གྲུལ་རིམ་གི་དབང་བའི་
ལམ་ལུགས་དེ་མེད་པ་བརྗོ་རྒྱུའི་འདོད་ཚུལ་ལ་དབུང་ཞིབ་བྱེད་གི་ཡོད་པས, ཁྱོད་ཚོས་
ང་ཚོ་དང་ཚུད་པ་རྒྱག་མི་དགོས། ཁྱོད་ཚོའི་འདུ་ཤེས་དེ་ཉིད་འཕྲོར་ལུན་གྲུལ་རིམ་གི་
མོན་རྒྱུད་འབྲེལ་བ་དང་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་འབྲེལ་བའི་མོན་དངོས་ཅིག་རེད, དེ་
ནི་ཁྱོད་ཚོའི་ཁྱིམ་ས་དེ་བཅའ་ཁྱིམ་ས་ལ་ཅིས་པའི་ཁྱོད་ཚོའི་གྲུལ་རིམ་གི་འདོད་ཚུ་ཅ་མ་ཡིན་
པ་དང་གཅིག་པ་རེད, འདོད་ཚུ་དེ་རིགས་གི་ནང་དོན་ནི་ཁྱོད་ཚོའི་གྲུལ་རིམ་དེའི་དངོས་

པོའི་འཚོ་བའི་ཚ་རྒྱན་གྱིས་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་ཅིག་རེད།

ཁྱོད་ཚོའི་སྤྱོད་ལས་ཀྱི་འདུ་གཤིས་དེས་ཁྱོད་ཚོ་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐྱོད་འབྲེལ་བ་དང་
དབང་བའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ལོ་རྒྱུས་དང་, སྐྱོད་ལོ་རིམ་ནང་གནས་སྐབས་
ཅམ་ཡིན་པའི་འབྲེལ་བ་ནས་ལྷན་གཏན་གྱི་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་ཚོས་ཉིད་དང་རྗེས་དཔག་
གི་ཚོས་ཉིད་ཅིག་ལ་སྐྱུར་དུ་བཅུག་པ་རེད།, སྤྱོད་ལས་ཀྱི་འདུ་གཤིས་དེ་རིགས་ནི་ཁྱོད་
ཚོ་དང་ཅ་མེད་སྐར་བའི་དབང་རྒྱར་བྲལ་རིམ་ཚང་མར་སྐྱོད་སྐར་དུ་ཡོད་པ་ཅིག་རེད།

གནའ་རབས་ཀྱི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་སྐར་བཤད་སྐབས་ཁྱོད་ཚོས་གོ་བ་ལེན་བྱུང་བ་
དང་, བཀས་བཤོད་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་སྐར་བཤད་སྐབས་ཁྱོད་ཚོས་
གོ་བ་ལེན་བྱུང་བ་དེ་, འཕྱོར་ལྷན་བྲལ་རིམ་གྱི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་སྐར་བཤད་སྐབས་
ཁྱོད་ཚོས་གཏན་ནས་གོ་བ་ལེན་བྱུང་གི་མེད་པ་རེད།

ཁྱིམ་ཚང་ཅ་མེད་གཏོང་གི་རེད། ཅིར་སྐྱོད་པའི་དབང་རྒྱུད་ཉར་མིའང་ལྱང་ཁྱབ་
ཉར་མིའི་སྐྱོ་འདོད་རྩོམ་དགོས་པ་དེར་ཁོང་ཁྱོད་ལངས་གི་ཡོད་པ་རེད།

དེར་རབས་དང་འཕྱོར་ལྷན་བྲལ་རིམ་གྱི་ཁྱིམ་ཚང་དེ་སྐར་བཤོད་ག་འདྲ་ཅིག་གི་སྐོག་
དུ་བཅུགས་པ་ཅིག་རེད་ཟེར་ན? དེ་མ་ཚའི་སྐོག་དུ་བཅུགས་པ་ཅིག་དང་, མི་སྐྱེས་གིས་
རྒྱ་ནོར་སྐྱེལ་བའི་སྐོག་དུ་བཅུགས་པ་ཅིག་རེད། ཁྱིམ་ཚང་དེ་རིགས་ཆེས་ཆེར་འབྲེལ་བྱས་
བྱུང་བའི་རྣམ་པ་ནི་, འཕྱོར་ལྷན་བྲལ་རིམ་ཁོ་ནའི་ནང་དུ་གནས་ཡོད་པ་རེད།, དེའི་ཁ་
གསལ་གྱི་སྐར་ཚུལ་ནི་འཕྱོར་མེད་པ་ལུ་སྐྱེག་ནས་ཉེར་ཉེར་དུ་སྤྱོད་དགོས་པ་དང་མངོན་
གསལ་དུ་སྤྱོད་ཚོང་དགོས་པ་དེ་རེད།

འཕྱོར་ལྷན་པའི་ཁྱིམ་ཚང་ནི་དེའི་ཁ་གསལ་གྱི་སྐར་ཚུལ་དེ་རིགས་མེད་པ་ཆགས་པ་
དང་ཆབས་ཅིག་རང་བྱུགས་གིས་མེད་པར་འགྱུར་རྒྱུ་དང་, དེ་གཉིས་ཀ་མ་ཅ་མེད་པ་
ཆགས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་མེད་པར་འགྱུར་གི་རེད།

གཅིག་བྱས་ན་ཁྱོད་ཚོས་ང་ཚོར་གཤེག་གཤེག་བཏང་དེ་, ང་ཚོས་ས་མས་བུ་སྐྱེག་ལ་
བུ་གཤོག་གཏོང་བ་དེ་ཅ་མེད་གཏོང་གི་རེད་ཟེ་བཤད་ཡིད་གི་རེད? ང་ཚོས་ནག་
ཉིས་དེ་རིགས་ཁས་ལེན་གི་ཡོད།

མིན་ན་ཡང་། རྒྱུ་ཚུལ་འཇམ་སྤྱི་ཚུལ་གྱི་སྒྲིབ་གསལ་གྱིས་ཚང་གི་སྒྲིབ་གསལ་
ཚབ་ཕྱེད་རྒྱ་དེ་། མི་རྣམས་གི་མངའ་མཐུན་ཆེ་ཤོས་གི་འབྲེལ་བ་དེ་ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱ་དེ་
རིད་ཟེ་བཤད་གི་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱུ་ཚུལ་སྒྲིབ་གསལ་དེ་ཡང་སྤྱི་ཚུལ་གིས་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་ཅིག་མ་རེད་དམ་?
རྒྱུ་ཚུལ་སྒྲིབ་གསལ་གཏོང་ཡས་གི་སྤྱི་ཚུལ་གི་འབྲེལ་བ་དེས་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་ཅིག་
མ་རེད་དམ་? སྤྱི་ཚུལ་གིས་སྒྲིབ་བྱ་སྤོངས་ལ་རྟེན་ནས་ཐད་ཀར་དང་ཡང་ན་གཞན་
བརྒྱད་གིས་ཐེ་གཏོགས་ཕྱེད་པར་རྟེན་ནས་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་ཅིག་མ་རེད་དམ་? ལྟང་
ཁམ་ཏང་མིས་སྤྱི་ཚུལ་གིས་སྒྲིབ་གསལ་ལ་བྱམས་རྒྱུན་མེདས་པ་ཅིག་གསར་གཏོང་གཏན་
ནས་བྱས་མེད་པ་རེད། རྒྱུ་ཚུལ་བྱམས་རྒྱུན་དེ་རིགས་གི་ར་པོ་རྒྱུར་བཙུག་ཕྱེད་རྒྱ་དང་།
སྒྲིབ་གསལ་དེ་དབང་རྒྱུར་བྲལ་རིམ་གི་བྱམས་རྒྱུན་ལས་ཐར་བྱུབ་པ་ཕྱེད་རྒྱ་ཅམ་ལས་གཞན་
གང་ཡང་ཕྱེད་གི་མ་རེད།

བཙོ་ལས་ཆེན་པོ་འབྲེལ་རྒྱས་བྱུང་བའི་དབང་གིས་འཕྱར་མེད་པའི་བྱིས་ཚང་གི་
འབྲེལ་བ་མཐའ་དག་ཇི་ཅམ་སོར་ཞིག་དུ་བྱིན་པ་དང་། འབྲེལ་རྒྱས་དེ་རིགས་བྱུང་བའི་
དབང་གིས་འོ་ཚོའི་བྱ་བུ་ག་རྣམས་ཇི་ཅམ་ཉོ་ཚང་ཕྱེད་ལྷལ་དང་རལ་ཚོལ་ཕྱེད་ལས་ཕོ་བྱང་
འོ་ནར་བྱར་བ་མིན་ན། འཕྱར་རྒྱན་བྲལ་རིམ་གིས་བྱིས་ཚང་དང་སྒྲིབ་གསལ་རྣམ་དང་།
པ་མ་དང་བྱ་བུ་གི་མངའ་མཐུན་འབྲེལ་བའི་རྣམ་བཤད་པའི་རྣམ་གཏམ་དེ་ཅམ་གིས་མི་
རྣམས་རྒྱལ་བོ་དགོས་པ་ཅིག་ལ་འཕྱར་འཁོ་གི་རེད།

མིན་ན་ཡང་། རྒྱུ་ཚུལ་གྱི་ཁམ་ཏང་མིས་སྤྱི་དམན་སྤྱི་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་
ལག་ལེན་ཕྱེད་གི་རེད་དེ། — འཕྱར་རྒྱན་བྲལ་རིམ་ཕོངས་རྒྱུས་གིས་མགྱིན་གཅིག་དུང་
ཚོར་རྣམ་ཚང་དེ་འབྲེལ་གི་ཡོད་པ་རེད།

འཕྱར་རྒྱན་པས་རང་ཉིད་གི་སྤྱི་དམན་དེ་སོན་སྤྱི་ཕོ་བྱང་ཁམ་ཏང་ཅིག་ལ་བཙོ་
གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་རྟེན་འོ་ཚོས་སོན་སྤྱི་ཕོ་བྱང་ལུན་མང་གིས་བེད་རྒྱུད་ཕྱེད་དགས་གི་
རིད་ཟེ་བཤད་པ་དེ་གོ་སྐབས་། རང་བྱམས་གིས་བྱང་མེད་རྣམས་ལ་འང་ལས་སྐལ་དེ་འབྲ་
ཅིག་ཕོང་གི་རེད་བསམ་དགོས་པ་བྱུང་བ་རེད།

གནད་དོན་ནི་བྱད་མེད་རྣམས་ཚོན་སྐྱོད་ཡོད་ཀྱང་ཁེངས་གཙང་ཅིག་ལ་བཅི་བའི་གོ་...
གནས་དེ་ཅ་མེད་གཏོང་དགོས་སྐྱེད་ཐུག་ཡོད་པ་དེ་ཁོ་ཚོས་བསམ་ཡང་བསམ་ཡོད་པ་མ་
རེད།

དོན་དངོས་ཚོགས། ང་ཚོའི་འཕྲོར་ལུན་བསམ་པར་ཉིད་རྒྱལ་ལུན་ཅིག་ཡིན་ལྟར་བྱས་
ནས། བྱང་ཁྱབ་ཏང་མིའི་སྐྱེད་མན་སྐྱེ་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དངོས་གཞི་ཟེར་བ་དེར་
ཏ་ལས་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་ཏ་ཅང་ཚོད་ཚོ་དགོས་པ་ཅིག་རེད། སྐྱེད་མན་སྐྱེ་ལ་
དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ་བྱང་ཁྱབ་ཏང་མིས་ལག་ལེན་བྱེད་མི་དགོས་པར། ཏ་ལས་སྲ་
ས་ནས་ཡོད་པ་ཅིག་རེད།

ང་ཚོའི་འཕྲོར་ལུན་བསམ་ཁོ་ཚོའི་འཕྲོར་མེད་པའི་སྐྱེད་མན་དང་བྱ་ཚ་རྣམས་ཁོ་...
ཚོས་བཀོལ་སྤྱོད་བྱང་བ་ཙམ་གིས་ཡིད་ཚིམ་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། མྱད་ཚང་མ་དངོས་གཞི་
རྣམས་སྤྱོད་སྐྱེད་དེ་བས་བྱང་བཤད་མ་དགོས་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་ད་དུང་མན་རྒྱན་སྐྱེད་མན་
སྐྱེ་གཡེམ་བྱེད་པ་དེ་སྐྱོ་སྐྱིད་ཆེ་གོས་ཅིག་ལ་བཅི་གི་ཡོད་པ་རེད།

འཕྲོར་ལུན་བྲལ་རིམ་གི་གཉེན་སྐྱིག་ནི་དོན་དངོས་ཚོགས་སྐྱེད་མན་སྐྱེ་ལ་དབང་བའི་
ལམ་ལུགས་ཅིག་རེད། ཏ་ལས་ན་མི་རྣམས་གིས་བྱང་ཁྱབ་ཏང་མི་ལ་གཤེ་གཤེ་བྱང་དེ།
ཁོ་ཚོས་སྐྱེད་མན་སྐྱེ་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དངོས་གཞི་དང་མངོན་གསལ་ཙན་དེས་...
བཟང་རྒྱས་གིས་གཡོ་འགོབས་བྱས་པའི་སྐྱེད་མན་སྐྱེ་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་ཆབ་བྱེད་
བསམ་གི་ཡོད་པ་རེད་ཟེ་མ་གཏོགས་བཤད་བྱུང་གི་མ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་དོན་དངོས་ཚོགས།
ད་ལྟའི་ཚོན་སྐྱོད་འབྲེལ་བ་དེ་ཅ་མེད་དུ་འགྲོ་བ་དང་ཆབས་ཅིག། འབྲེལ་བ་དེ་རིགས་
ལས་བྱུང་བའི་སྐྱེད་མན་སྐྱེ་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་དེ། དངོས་གཞི་དང་དངོས་གཞི་
མིན་པའི་མྱད་ཚང་བ་དེ་ཡང་ཅ་མེད་དུ་འགྲོ་ངེས་ཡིན་པ་བཤད་མ་དགོས་པ་རེད།

ད་དུང་མི་ཁྲ་ཤས་གིས་བྱང་ཁྱབ་ཏང་མིར་གཤེ་གཤེ་བྱང་དེ། ཁོ་ཚོས་མས་སྐྱལ་
མེད་པ་བཙོ་སྐྱེད་དང། མི་རིགས་མེད་པ་བཙོ་གི་རེད་ཟེ་བཤད་གི་ཡོད་པ་རེད།

བཙོ་བར་མེས་སྐྱལ་ཡོད་པ་མ་རེད། ཁོ་ཚོར་མེད་པའི་རིགས་དེ་གཏན་ནས་འཕྲོག་
སྐྱེ་ཡོད་པ་མ་རེད། དེའི་སྐྱོ་བ་ཙན་ནི་འཕྲོར་མེད་བྲལ་རིམ་གིས་ཚོགས་པར་ངེས་པར་དུ་

ཆབ་མིན་དབང་རྒྱུ་བྱེད་ལུང་པ་བྱས་ཤོག, མི་རིགས་གི་གྲུལ་རིམ་①ཅིག་ལ་སློབས་པ་
བྱས་ཏེ, རང་ཉིད་ཅུ་འཇུགས་བྱས་ནས་མི་རིགས་ཅིག་ཆགས་པ་བྱེད་དགོས, དེར་རྟེན་
དེ་ཉིད་གནས་སྐབས་རིང་ད་དུང་མི་རིགས་གི་རང་བཞིན་ལྡན་པ་ཅིག་རང་རེད, འདིར་
བཤད་པའི་“མི་རིགས”ཟེར་བའི་སྐད་ཀྱི་འདྲུར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གིས་ཚོ་བ་ལེན་པས་དེ་
དང་གཏན་ནས་འདྲ་གི་མེད་ན་ཡང་།

འདྲུར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བ་དང་ཆབས་ཅིག་དང, རྩ་ཚང་གི་རང་
དབང་མཐོན་དུ་འཕྲུར་བ་དང་འཛམ་སྐོང་གི་ཚང་ར་འཇུགས་པ་དང་ཆབས་ཅིག, བཟོ་
ལས་ཐོན་རྒྱུད་དང་དེ་དང་མཐུན་པའི་འཚོ་བའི་ཆ་རྒྱན་གཅིག་ལྟར་ཡོང་བ་དང་ཆབས་ཅིག,
རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་མི་དམངས་པར་གི་མི་རིགས་གི་འབྲེལ་ཐག་ཆད་པ་དང་འགལ་སྐྱར་
ལངས་པ་དེ་ནི་ཉིན་རེ་བཞེན་མེད་པར་འཕྲུར་གི་ཡོད་པ་རེད།

འདྲུར་མེད་གྲུལ་རིམ་གི་དབང་རྒྱུར་དེས་དེ་ཚོ་ལྟར་ལས་མཚུགས་པའི་སློན་ནས་མེད་
པར་འཕྲུར་བ་ཅིག་བཟོ་གི་རེད། མཉམ་འབྲེལ་བྱ་རྒྱུད་ཏེ, ཉུང་མཐར་ཡང་དཔལ་ལོན་
དར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་མཉམ་འབྲེལ་བྱ་རྒྱུད་དེ་ནི, འདྲུར་མེད་གྲུལ་རིམ་བཅའ་
འགྲུལ་ཐོབ་པ་བྱེད་རྒྱུའི་ཆ་རྒྱན་གཙོ་བོའི་གསུམ་ཅིག་རེད།

མིས་མི་ལ་བཟུ་གཞོག་གཏོང་བ་དེ་ཅུ་མེད་ལྟུན་ན, མི་རིགས་གིས་མི་རིགས་ལ་
བཟུ་གཞོག་གཏོང་བ་དེ་འདྲ་དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ཅུ་མེད་འགྲོ་གི་རེད།

མི་རིགས་ནང་ཁྲུལ་གི་གྲུལ་རིམ་འགལ་སྐྱར་དེ་མེད་པར་ལྟུན་ན, མི་རིགས་པར་གི་
དགར་འཛིན་པའི་འབྲེལ་བ་དེ་འདྲ་དེ་དང་ཆབས་ཅིག་མེད་པར་འགྲོ་གི་རེད།

ཚོས་ལྷགས་དང, མཚན་ཉིད་རིག་པ, རྒྱུར་བཏང་གི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྐངས་
བཅས་གི་ལྟ་རྒྱལ་ཐོག་ནས་གྲུང་ཁན་རིང་ལྷགས་ལ་རྒྱོན་འཇུགས་སྐྱ་ཚོགས་བྱས་པ་དེ་ཚོ་
ཚང་མར་ཚོས་རྒྱར་ཞིབ་ཏུ་ཅིག་བྱེད་རིན་མི་འདུག།

མི་རྣམས་གི་འདུ་ཤེས་དང, ལྟ་རྒྱལ, ཀའེ་ཉན་བཅས་ཏེ, ཅིག་གཅིག་ལ་བསྐྱུས་

① “མི་རིགས་གི་གྲུལ་རིམ”ཟེར་བ་དེ་ 1888 ལོའི་དབྱེད་ཡིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི, “མི་རིགས་གི་འགྲོ་
ཞིང་གྲུལ་རིམ”ཟེར་བ་དེ་རེད། — ལྷ་ཡིག་ཏུ་རྒྱུར་མཁུན་གི་མཚན་

ནས་པ་ཤད་ན། མི་རྣམས་གི་འདྲ་ཤིས་དེ། མི་རྣམས་གི་འཚོ་བའི་ཆ་རྒྱུན་དང། མི་རྣམས་གི་སྐྱེ་ཆོགས་གི་འབྲེལ་བ། མི་རྣམས་གི་སྐྱེ་ཆོགས་གི་གནས་པ་པཅས་འཕྱར་བ་དང་ཆབས་ཅིག་འཕྱར་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་ཤེས་ལ་སྐྱོད་པ་ལྟར་ཟབ་པོ་ཅིག་པཏང་ན་མ་གཏོགས་ཤིས་མི་ཐུབ་པ་ཅིག་རེད་དམ་?

ཤེས་ལ་སྐྱོད་པོ་རྒྱུ་གིས་ཤེས་པའི་ཚན་སྲིད་དེ་དངོས་པོའི་ཚན་སྲིད་སྐྱུར་བ་ཤོད་ཕྱིད་པ་དང་ཆབས་ཅིག་སྐྱུར་བ་ཤོད་ཕྱིད་གི་ཡོད་པ་དེ་རྒྱུད་བྱས་པ་ལྟར། ད་དུང་ག་རེ་རྒྱུད་བྱས་ཡོད་པ་རེད་དམ་? སུས་རངས་གང་ཞིག་གི་དབང་སྐྱུར་གི་ཤེས་ལ་སྐྱོད་པོ་ལྷན་ཅིང་ཚང་མ་ཚོགས་ལྟར་བར་གཏུགས་དུ་དབང་སྐྱུར་གྲུབ་སྒྲིལ་རིམ་རང་གི་ཤེས་ལ་སྐྱོད་པོ་ཅམ་ཅིག་རེད།

མི་རྣམས་གིས་སྐྱེ་ཆོགས་ཤིལ་པོ་གསར་བརྗེ་ཅན་དུ་འཕྱུར་བ་ཕྱིད་སྐྱུར་ཤེས་ལ་སྐྱོད་པོ་ཤོད་པ་ཤེས་པ། ཁོ་ཚོས་དོན་དངོས་གཅིག་རང་གསལ་པོར་བརྟན་པར། སྐྱེ་ཆོགས་ཉིད་པའི་ནང་ལ་སྐྱེ་ཆོགས་གསར་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཆགས་ཡོད་པ་དང། ཤེས་ལ་སྐྱོད་པོ་ཉིད་པ་ཚོར་ཞིག་དུ་འཕྲོ་བ་དེ་འཚོ་བ་ཉིད་པའི་ཆ་རྒྱུན་ཚོར་ཞིག་དུ་འཕྲོ་བ་དང་གོམ་སྐྱབས་གཅིག་མཐུན་ཅིག་རེད།

གནའ་རངས་གི་འཇིག་རྟེན་ཅ་མེད་དུ་འཕྲོ་སྐབས། ཡི་ཤུའི་ཚོས་ལྷགས་དེས་གནའ་རངས་གི་ཚོས་ལྷགས་རྣམས་ཚོགས་ལས་རྒྱལ་བ་རེད། སུས་རངས་བཙོ་བརྒྱད་པའི་སྐབས་ལྷན་སྐྱོད་པའི་ཤེས་ལ་སྐྱོད་པོ་དེས་ཡི་ཤུའི་ཚོས་ལྷགས་གི་ཤེས་ལ་སྐྱོད་པོ་གཏོར་མམ་མམ་གཏོར་སྐབས། བཀས་བཤོད་རྒྱུད་འཇིག་གི་སྐྱེ་ཆོགས་གིས་སྐབས་དེར་གསར་བརྗེ་ཕྱིད་པའི་འཕྲོར་ཐུན་གྲུབ་སྒྲིལ་དང་གི་གསོན་གི་འཐབ་ཅོད་ཕྱིད་བཞིན་ཡོད་པ་རེད། དང་པོ་རང་ཚོས་དང་ཚོས་ལྷགས་རང་དབང་གི་ཤེས་ལ་སྐྱོད་པོ་དེས། རང་ཚོས་གི་འཕྲན་ཅོད་གིས་དང་ཚོས་གི་བྱུང་ཁོངས་ནང་འདྲེས་པའི་གནས་ལ་བཟུང་ཡོད་པ་གསལ་པོར་མཚན་པ་ཅམ་རེད།

“ཡོས་ཡིན།” — མི་ཁྱེད་གིས་ཤེས་པ་ཤེས་ཤིང་པར། — “ཚོས་ལྷགས་དང།

① “དང་ཚོས་གི་བྱུང་ཁོངས་ནང་ཟེར་བ་དེ་ 1872 ལ་དང། 1883 ལ། 1890 ལ་པཅས་གི་རྟེ་མིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི། “ཤེས་ཡོན་གི་བྱུང་ཁོངས་ནང་ཟེར་བ་དེ་རེད། — རྒྱ་མིག་དུ་རྒྱུར་གཞན་གི་མཚན་

ལྷོད་པ། མཚན་ཉིད་རིག་པ། ཚབ་མིད། ཁྲིམས་བཅས་དང་དེ་མིན་གི་འདུ་གིས་གཞན་
 དག་གི་སྐྱུས་འཕེལ་རྒྱས་འཕྲོ་བའི་འཕེལ་རིམ་ནང་རྒྱན་མ་ཚད་པར་འགྱུར་ཤོག་ཡོང་བ་
 ཅིག་རེད། ཡིན་ན་ཡང་། ཚས་ལྷགས་དང་། ལྷོད་པ། མཚན་ཉིད་རིག་པ། ཚབ་
 མིད། ཁྲིམས་བཅས་རང་ཉིད་འགྱུར་ཤོག་དེ་རིགས་གི་ནང་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་
 གནས་ཡོད་པ་རེད།

དེ་མིན། ད་དུང་ཕྱོད་གནས་འགྱུར་མེད་གི་བདེན་དོན་གནས་ཡོད་པ་དཔེར་ན།
 རང་དབང་དང་དྲང་བདེན་སྐྱེས་ལྟ་བུ་རེད། བདེན་དོན་དེ་ཚོ་གི་རྒྱ་ཚགས་འཕེལ་རྒྱས་
 འཕྲོ་བའི་དུས་རིམ་ཚང་མར་ཐུན་མོང་དུ་ཡོད་པ་ཅིག་རེད། ཡིན་ན་ཡང་གྲང་ཁྲན་རིང་
 ལྷགས་གིས་ཕྱོད་གནས་འགྱུར་མེད་གི་བདེན་དོན་དེ་མེད་པ་བཟོ་གི་རེད། དེས་ཚས་
 ལྷགས་དང་ལྷོད་པ་མེད་པ་བཟོས་པ་མ་གཏོགས་གསར་བཅས་བྱེད་གི་མ་རེད། དེར་རྟེན་
 གྲང་ཁྲན་རིང་ལྷགས་ཉིད་བར་གི་སྐྱུས་འཕེལ་རྒྱས་འཕྲོ་བའི་འཕེལ་རིམ་ཡོངས་རྒྱུགས་
 དང་འགལ་བ་ཡོད་པ་ཅིག་རེད།”

ལྷོད་འཇུགས་དེ་རིགས་བྱེད་ལྱུང་དོན་ལྷིང་ག་རེ་ཡོད་པ་རེད? ད་བར་གི་རྒྱི་ཚབ་
 གི་སྐྱུས་ཚང་མ་གི་གཤམ་རིམ་འགལ་ལྷོ་འོ་ནང་ལ་འགྲུལ་ལྷོད་བྱེད་གི་ཡོད་པ་ཅིག་རེད།
 འགལ་ལྷོ་དེ་རིགས་དུས་རབས་མི་འདྲ་བ་སྐོས་མི་འདྲ་བ་རེ་ཡོད་པ་རེད།

ཡིན་ན་ཡང་། འགལ་ལྷོ་དེ་རིགས་ལ་རྣམ་པ་ག་འདྲ་ཅིག་ཡོད་མེད་ལ་མ་བརྟེས་
 པར། རྒྱི་ཚགས་ཐོག་མི་ཁག་གཅིག་གིས་མི་ཁག་གཞན་ཅིག་ལ་བཤུ་གཞོག་བྱེད་པ་དེ་
 ལྷོད་ཚད་གི་དུས་རབས་ཚང་མར་ཐུན་མོང་དུ་ཡོད་པའི་དོན་དངོས་ཅིག་རེད། དེར་རྟེན།
 དུས་རབས་སྐོས་མི་རྒྱི་ཚགས་གི་འདུ་གིས་དེ་རྣམ་པ་རྣམས་ལྷོད་པར་ཁྲི་རྒྱང་མང་
 པོ་ཡོད་ཀྱང་། གང་ལྟར་ཐུན་མོང་གི་རྣམ་པ་ཅིག་གི་ནང་དུ་འགྲུལ་ལྷོད་བྱེད་གི་ཡོད་པ་
 དེར་ཡ་མཚན་སྐྱེ་ཅམ་ཡོད་པ་མ་རེད། རྣམ་པ་དེ་ཚོ་①དང་། འདུ་གིས་གི་རྣམ་པ་དེ་ཚོ་
 བློ་གྲུབ་རིམ་འགལ་ལྷོ་ཚ་བ་ནས་མེད་པ་ཆགས་སྐབས་གཞི་ནས་པད་དེ་མེད་པར་འཕྲོ་

① 1899 ལོའི་ཏེ་ཡིག་པར་གཞིའི་ནང་“རྣམ་པ་དེ་ཚོ”ཟེས་བཤེས་མེད་པ་བཟོ་བ་གནང་བ་རེད།

ཏེ་ཡིག་པར་གི་མཚན་

གི་རེད།

གྲང་ཁྲན་རིང་ལྷགས་གི་གསར་བཞེ་ནི་སྲོལ་རྒྱན་གི་དབང་བའི་ལམ་ལྷགས་གི་.....
འབྲེལ་བ་དང་འབྲེལ་ཐག་བད་དེ་གཙོད་རྒྱ་དེ་རེད། དེས་རང་ཉིད་འབྲེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་
འབྲེལ་རིམ་ནང་སྲོལ་རྒྱན་གི་འདྲ་ཤེས་དང་འབྲེལ་ཐག་བད་དེ་གཙོད་རྒྱ་ནི་ལ་མཚན་རྒྱ་
ཅམ་ཡང་མེད་པ་ཅིག་རེད།

ཡིན་ན་ཡང་། ང་ཚོས་འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གིས་གྲང་ཁྲན་རིང་ལྷགས་ལ་རྒྱན་
འཇུགས་ལྷ་ཚོགས་བྱས་པ་དེ་ཕར་དབྱུག་བཞག་ན་དགའ་གི་རེད།

ང་ཚོས་གོང་དུ་མཐོང་བ་ལྟར་། བཟོ་བའི་གསར་བཞེ་ལོམ་སྟབས་དང་པོ་ནི་
འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་འདི་དབང་རྒྱུར་གྲུལ་རིམ་ཅིག་ལ་སླེབས་པ་བྱས་ཏེ། དམངས་གཙོ་
ཚོལ་བ་བྱེད་རྒྱ་དེ་རེད།

འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གིས་རང་ཉིད་གི་ཆབ་སྲིད་དབང་རྒྱུར་ལ་རྟེན་ནས། ལོམ་པ་
རི་རི་བཞིན་འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་མ་ཙཱ་ཡངས་རྒྱ་གསལ་འཕྲོད་ཏེ། ཚོན་སྲིད་ཡོ་བྱད་ཡོད་
ཚད་རྒྱལ་ཁབ་ཏེ་ཅ་འཇུགས་བྱས་ནས་དབང་རྒྱུར་གྲུལ་རིམ་ཆགས་པའི་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་
རིམ་གི་ལག་དྲུག་ཅིག་སྲུང་བྱེད་དགོས་པ་མ་ཟད། གང་མཚུགས་ཅི་མཚུགས་གིས་ཚོན་སྲིད་
བྱས་སྤྲུགས་གི་སྲོལ་འཛོལ་འཕར་སྒྲོན་ཡོང་བ་བྱེད་དགོས་གི་རེད།

དེ་འདྲ་ཅིག་ཡོང་བ་བྱེད་དགོས་ན། དང་ཚོག་དབང་བའི་དབང་ཆ་དང་འཕྲོར་
ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་ཚོན་སྲིད་འབྲེལ་བར་དེས་པར་དུ་བཅན་ཤིང་གི་རང་བཞིན་ལྷན་པའི་རྒྱས་
གཏོགས་བྱེད་པའི་ཐབས་ཤེས་གཤམ་གསལ་ནམས་སྲོད་དགོས་པ་ཡོས་ཡིན། ཐབས་ཤེས་
འདི་ཚོ་དབལ་འཕྲོར་ཚོག་ལ་ཆ་བཞག་ནས་བཤད་ན་ཆ་མི་ཚང་བ་དང་བྱས་སྤྲུགས་མེད་
པ་འདྲ་པོ་ཅིག་ཡིན་ན་ཡང་། ལས་འགྲུལ་གི་འབྲེལ་རིམ་ནང་དེ་ཚོ་རང་ཉིད་ལས་གྲུལ་
སྲིད་བའི་མ་ཟད། ཚོན་སྲིད་བྱེད་སྟངས་ཡོངས་རྒྱ་གསལ་རྒྱུར་བཅོས་བྱེད་པའི་ཐབས་ཤེས་

① 1888 ལོའི་དབྱིན་ལིག་པར་གཞིའི་ནང་འདིར་“ལོམ་གང་མདུན་རྒྱས་གིས་རྒྱ་ཚོགས་གི་ལམ་ལྷགས་ཉིད་པར་
ཕར་གྲོལ་བྱེད་རྒྱ་ནི་དགོས་ལེས་ཅིག་ལ་འཕྲོར་བ་བྱེད་དགོས་”ཟེས་བཤད་སྟེ་རྟོན་འབྲེལ་གནང་བ་རེད། — ལྷ་ཡིག་དྲུག་
མཁན་གི་མཚན་

མེད་ཏུ་མི་རུང་བ་ཅིག་ཡང་རེད།

ཐབས་ཤེས་འདི་ཚོ་རྒྱལ་ཁབ་མི་འདྲ་བའི་ནང་མི་འདྲ་བ་རེ་ཡོང་བ་ནི་བཤད་མི་དགོས་པ་རེད།

ཡིན་ན་ཡང་, ཚེས་རྒྱན་མོན་གི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལ་ཉ་ལམ་གཤམ་གསལ་གི་ཐབས་ཤེས་འདི་ཚོ་སྤྱད་ཚུགས་ཀྱི་རེད།

1. ས་གཞིས་འཕྲོག་ཏེ་, ས་ཕོགས་དེ་རྒྱལ་ཁབ་གི་འགྲོ་ཕྱོན་ཕོག་ཏུ་སྤྱོད་རྒྱུ།
2. རིམ་ཐུར་དབྱེ་ཁུལ་མཐོན་པོ་བཟུ་རྒྱུ།
3. རྒྱལ་འཛིན་དབང་ཆ་མེད་པ་བཟོ་རྒྱུ།
4. ཡུལ་ཕྱུལ་པ་དང་རང་ལོག་ཟེང་འཁྲུག་པ་ཚང་མའི་རྒྱུ་ནོར་གཞུང་བཞེས་གཏོང་

རྒྱུ།

5. རྒྱལ་ཁབ་གི་མ་ཙུ་བཟུང་ཡོད་པ་དང་སྐར་སྐམ་གི་དབང་ཆ་གཅིག་ཕུས་ཤོངས་ཏེ་སྤྱོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དབུལ་ཁང་ལ་རྟེན་ནས་, ཡིད་བརྟན་དབུལ་བྱ་ནམས་རྒྱལ་ཁབ་གི་ལག་ཏུ་གཅིག་སྤྱད་བྱེད་རྒྱུ།

6. རྒྱལ་འབྲེན་ལས་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་རྒྱལ་ཁབ་གི་ལག་ཏུ་གཅིག་སྤྱད་བྱེད་རྒྱུ།
7. རྒྱལ་གཉེར་བཟོ་གྲུ་དང་ཕོན་སྤྱོད་ཡོ་བྱད་ཁ་སྟོན་གྲག་གྲུ་དང་, རྒྱའི་འཆར་གཞི་ལྟར་ས་ཚོད་སྤྱོད་རྒྱུ་དང་ས་རྒྱ་ལེགས་བཅོས་གཏོང་རྒྱུ།

8. ཡོངས་ཁྲུབ་གི་ངལ་རྩལ་འོས་འགན་ལམ་ལུགས་ལག་ལེན་བྱེད་རྒྱུ་དང་, ཕོན་ལས་དབང་ཕྱི་འཇུགས་རྒྱུ་, ལྷག་པར་དུ་ཞིང་ལས་ཐད་ལ་ཕོན་ལས་དབང་ཕྱི་འཇུགས་རྒྱུ།

9. ཞིང་ལས་དང་བཟོ་ལས་ཟུང་འབྲེལ་བྱེད་རྒྱུ་དང་, སྲོང་ཁྲིར་དང་སྲོང་གསེབ་བར་གི་འགལ་ཆ①དེ་རིམ་བཞིན་ཙུ་མེད་འགྲོ་བར②སྐུལ་འདེད་གཏོང་རྒྱུ།

① “འགལ་ཆ”ཟེས་པ་དེ་ 1872 ལོ་དང་, 1883 ལོ་, 1890 ལོ་བཅས་གི་ཏེ་མིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི་, “ཁྲུང་བར་”ཟེས་པ་དེ་རེད། — རྒྱ་མིག་ཏུ་སྐུར་མཁའ་གི་མཚན

② 1888 ལོའི་དབྱིན་མིག་པར་གཞིའི་ནང་དོན་ཚན་འདི་གསལ་བ་ནི་, “ཞིང་ལས་དང་བཟོ་ལས་ཟུང་འབྲེལ་བྱེད་རྒྱུ་དང་, མི་བྱངས་ཐུར་ལས་ཆ་སྟོམ་པའི་སྐོ་ནས་རྒྱལ་ཡོངས་ལྷ་ཁྲུབ་པ་བྱེད་ལས་གི་ཐབས་ཤེས་ལ་རྟེན་ནས་སྲོང་ཁྲིར་དང་སྲོང་གསེབ་བར་གི་ཁྲུང་བར་དེ་རིམ་བཞིན་མེད་པ་བཟོ་རྒྱུ་”ཟེས་པ་དེ་རེད། — རྒྱ་མིག་ཏུ་སྐུར་མཁའ་གི་མཚན

10. ལྱིས་པ་ཚང་མར་སྒྲོབ་ཡོན་མི་དགོས་པའི་ལུན་མང་གི་སྒྲིབ་གསོ་གཏོང་རྒྱུ་

ལྱིས་པ་ཚོ་བཟོ་གྲུ་ལྷོ་ནང་དཔལ་ཚལ་བྱེད་དུ་འཇུག་ཡས་ད་ལྷོ་ལྷོ་རྣམ་པ་དེ་རིགས་མེད་པ་ལྟ་བུ་
བཟོ་རྒྱུ་ སྒྲོབ་གསོ་དང་དེ་ལྟར་པའི་ཚོན་སྒྱུད་ལྷན་འབྲེལ་བྱེད་རྒྱུ་སྐབས་

འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་འཕེལ་རིམ་ནང་, གྲལ་རིམ་གྱི་ཁྱད་པར་མེད་པ་ཆགས་ཏེ་
ཚོན་སྒྱུད་ཡོངས་རྒྱུ་གས་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་པའི་མི་ཚུལ་གྱི་ལག་དུ་གཅིག་སྒྱུད་བྱེད་སྐབས་,
སྤྱི་མང་གི་དབང་ཆ་དེར་ཆབ་སྲིད་གི་རོ་བོ་མེད་པ་ཆགས་གི་རེད་ ལྷན་ཡོད་དོན་སྤྱིང་
ཚོགས་གི་ཆབ་སྲིད་དབང་ཆ་ནི་, གྲལ་རིམ་གཅིག་གིས་གྲལ་རིམ་གཞན་ཅིག་ལ་གཉེན་གཤོག་
གཏོང་ཡས་གི་ཚུ་འཇུགས་ཡོད་པའི་དག་ཤུགས་དེ་རེད་ གྲལ་སྤྱིད་འཕྲོར་མེད་གྲལ་རིམ་
གིས་འཕྲོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་ལ་རོ་སྐྱོལ་བྱེད་པའི་འཐབ་ཚུད་ནང་ལ་ངེས་པར་དུ་རང་ཉིད་ལྟ་
གྲལ་རིམ་གཅིག་ལ་མཉམ་འབྲེལ་བྱེད་དགོས་པ་དང་, གྲལ་སྤྱིད་དེས་གསར་བརྗེ་བྱས་ཏེ་
རང་ཉིད་དབང་སྒྱུར་གྲལ་རིམ་ཅིག་ཆགས་པ་བྱས་ཚོགས་, དབང་སྒྱུར་གྲལ་རིམ་གི་སྐོབ་ཐང་
སྒྱུད་ཏེ་དག་ཤུགས་ལ་ཉེན་ནས་ཚོན་སྒྱུད་འབྲེལ་བ་རྒྱུང་པ་ཚུ་མེད་གཏོང་དགོས་པ་ཡིན་ན་,
དེས་ཚོན་སྒྱུད་གི་འབྲེལ་བ་དེ་རིགས་ཚུ་མེད་གཏོང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་གྲལ་རིམ་འགལ་ལྟ་
ཟེ་དང་གྲལ་རིམ་དེ་ཉིད་གནས་པའི་ཆ་ལྟར་དེ་ཡང་ཚུ་མེད་གཏོང་གི་རེད་①, དེའི་ལྟར་
གིས་རང་ཉིད་གི་གྲལ་རིམ་འདིའི་དབང་སྒྱུར་དེ་ཡང་ཚུ་མེད་འགྲོ་གི་རེད་

གྲལ་རིམ་དང་གྲལ་རིམ་འགལ་ཟེ་གནས་ཡོད་པའི་འཕྲོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་གི་སྤྱི་ལྟ་
ཚོགས་རྒྱུང་པའི་ཆབ་བྱེད་ཡས་ནི་, མཉམ་འབྲེལ་གི་ལུང་པོ་འདི་འདྲ་ཅིག་རེད་, དེར་
མི་སྲིད་སྲིད་དབང་ལྷན་པའི་སྒྲོ་ནས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་རྒྱུ་དེ་ནི་མི་ཚང་མ་རང་དབང་ལྷན་
པའི་སྒྲོ་ནས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་ཆ་ལྟར་དེ་རེད་

① “གྲལ་རིམ་འགལ་ཟེ་དང་གྲལ་རིམ་དེ་ཉིད་གནས་པའི་ཆ་ལྟར་དེ་ཡང་ཚུ་མེད་གཏོང་གི་རེད” ཟེ་བ་དེ་
1872 ལོ་དང་, 1883 ལོ་, 1890 ལོ་བཅས་གི་ཏེ་ཡིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི་: “གྲལ་རིམ་འགལ་ཟེ་གནས་པའི་
ཆ་ལྟར་ཚུ་མེད་གཏོང་རྒྱུ་དང་, གྲལ་རིམ་དེ་ཉིད་ཚུ་མེད་གཏོང་གི་རེད” ཟེ་བ་དེ་རེད་ །—རྒྱ་ཡིག་དུ་སྒྲུང་མཁུན་
གི་མཆན་

གསུམ་པ་, རྩི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་གྲུང་ཁུབ་
 རིང་ལུགས་གི་ཚད་ལྡན་ཡིག་ཆ

1. རོག་སྤྱོད་གི་རྩི་ཚོགས་རིང་ལུགས

(༧) བཀས་བོད་རྒྱུད་འཛིན་གི་རྩི་ཚོགས་རིང་ལུགས

ལྷ་གོ་དང་དབྱིན་གོ་ལྷ་བྱ་བ་ལྟམས་གིས, རྩི་ཚོགས་ལོ་རྒྱུས་གི་གོ་གནས་གིས་ལུང་
 བའི་ལས་འགན་ལ་གཞིགས་ནས, དེར་རབས་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་རྩི་ཚོགས་ལ་ཁ་
 ཏུང་གཏོང་བའི་ཚུལ་ཡིན་ཁ་གསལ་འབྲི་གི་ཡོད་པ་རེད། ལྷ་གོའི་1830 ལོའི་རྒྱ་བ་
 བཏུན་པའི་གསར་བཟུང་དང་དབྱིན་གོའི་བཙུན་ལས་འགྲུལ་ནང, འཛིན་འཛིན་བྱེད་
 དགོས་པའི་ལྷ་སྤྱོད་ཚང་གིས་སྤར་ཡང་རྩི་ཚོགས་པ་བཙོན་པ་རེད། དེ་ནས་བཟུང་
 ར་བྱ་ཆེ་བའི་ཆབ་སྲིད་གི་འཐབ་ཚད་བྱེད་མི་ཐུབ་པ་ཅིག་ཆགས་པ་རེད། རྩི་ཚོགས་ད་
 ཏུང་བྱེད་ཐུབ་པ་ནི་ཡི་གེའི་ཐོག་གི་འཐབ་ཚད་ཅམ་རེད། ཡིན་ནའང, ཡི་གེའི་ཐད་
 ལའང་རྩི་ཚོགས་རྒྱག་པའི་དུས་སྐབས་འགྲོ་བའི་ལོ་རྒྱུད་ལྟོང་པ་དེ་རྒྱུར་དུ་གཏོང་བུ་གི་མེད་
 པ་རེད། གཞན་གི་གདུང་སེམས་སྤོང་བའི་ཆེད་དུ, རྩི་ཚོགས་མ་ཡིན་ཡིན་མདོག་
 རྩམ་ནས་རང་ཉིད་གི་ཁོ་པའི་སེམས་ལུང་མི་བྱེད་པ་ཅིག་དང, བུ་གཞོག་ཚུང་མཁན་
 བཙོ་པ་གྲུལ་རིམ་གི་ཁོ་པའི་སེམས་ལུང་ལྟོང་པ་ཅིག་དུ, གཞི་ནས་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་ལ་འདུལ་
 གཏམ་སྤྱོད་པ་ཅིག་ཡིན་ལུང་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། རྩི་ཚོགས་བཙོ་བུ་སྤྱོད་ལས་ལྷ་སྤྱོད་རྒྱུའི་
 བྱེད་ཐབས་ནི། རྩི་ཚོགས་དབང་རྒྱུར་པ་གསར་པར་དམིགས་པའི་སྤྱོད་ལུགས་གཏོང་བ་མ་ཟད,

① འདྲེན་བཀད་པ་ནི་ 1660 ལོ་—1689 ལོའི་བར་གི་དབྱིན་གོའི་རྩི་ཚོགས་དུས་སྐབས་དེ་མིན་པར,
 1814 ལོ་—1830 ལོའི་བར་གི་རྩི་ཚོགས་རྩི་ཚོགས་དུས་སྐབས་དེ་རེད། (ཞིན་གེ་སེམ་ 1888 ལོའི་དབྱིན་གིག་པར་
 གཞིའི་ཐོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཆན)

ཁོ་ཚོའི་མདུན་དུ་ཅ་མེ་ཅ་མེ་བཤད་ནས་བཟུང་གི་གིས་པའི་ལྷང་མང་ཉུང་ལ་མ་བརྟེས་པ་...
རི་རྩུབ་གི་ཡོད་པ་རེད།

དེ་ལྟར་བྱས་པར་དེ་ནི་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་དང་འཇིག་གི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་བྱུང་བ་...
རེད། དེའི་ནང་དུ་ལྷུང་ཀ་ནི་མུ་རུ་བཀོད་རྒྱུ་ལྟ་དང་། ལྷུང་ཀ་ནི་དམའ་འབབས་གི་ཚུལ་
ཡིག་རེད། ལྷུང་ཀ་ནི་རྩམ་མའི་བྲག་ཆ་དང་། ལྷུང་ཀ་ནི་འབྲུང་འབྲུང་གི་རྒྱགས་མོ་རེད།
དེས་མཚམས་རེ་ཡང་ཁ་ཆ་པོ་དང་། ཟུར་ཟ་བ་ རྣ་ངར་ཆེ་བ་བཅས་གི་དབྱུང་གཏམ་སྤྱད་
ནས་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་སྤྱིང་ཁར་འཇུགས་བྱུང་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་དེས་དེང་
རབས་ཡོ་རྒྱས་གི་འཕེལ་རིམ་ལ་གོ་བ་གཏན་ནས་ལེན་གི་བྱུང་བའི་རྒྱུན་གིས་ག་དུས་ཡིན་...
ནའང་མི་རྣམས་ཚོད་ཤོད་གོས་པ་ཅིག་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

མི་དམངས་སྤྱི་བྱིད་བྱེད་རྒྱུའི་ཚེད་དུ། རྒྱ་དྲག་ཚས་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གི་ལྟ་
སྤྱང་ཡས་རས་ཁྲག་དེ་དར་ཆ་ཅིག་ལ་ཅིས་ནས་གཟུག་གཟུག་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་
ནའང་། མི་དམངས་གིས་ཁོ་ཚོའི་རྗེས་སུ་འབྲང་ནས་འགོ་སྐབས་། ཁོ་ཚོའི་རྒྱལ་ལ་བཀའ་
བཀོད་རྒྱུ་དང་འཇིག་གི་རྟགས་མ་རྟོང་བ་བཏགས་ཡོད་པ་དེ་ཆང་མས་མཐོང་འཕྲལ་། ༡་༡་
ཟེ་གད་མོ་སོར་ཉེ་ལྷུང་མངས་གཅིག་ལ་ཅང་མ་ཁ་གྲུལ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱ་གོའི་ཅ་རྒྱུད་ཚུགས་ཁག་དང་“གཞོན་ནུ་དབྱིན་གོ”²⁸ ཁག་གཅིག་གིས། རྒྱ་ས་
གར་དེ་འཁྲབ་རྒྱན་བྱས་སྤྱང་བ་རེད།

བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་དང་འཇིག་གི་བདག་པོས་ཁོ་ཚོའི་བཟུ་གཞོག་བྱེད་རྣངས་དེ་འཕྲོར་...
ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་བཟུ་གཞོག་བྱེད་རྣངས་དང་གཅིག་པ་མིན་ཟེ་བཤད་གི་ཡོད་པ་རེད།
དེ་ནི་ཁོ་ཚོས་ཤད་དེ་མི་འདྲ་བ་དང་མིག་སྦར་འདས་ཟིན་པའི་གནས་ཚུལ་དང་ཆ་རྒྱན་...
འག་བཟུ་གཞོག་བྱེད་གི་ཡོད་པ་དེ་ཁོ་ཚོས་རྗེད་པ་ཅམ་ཅིག་རེད། ཁོ་ཚོས་ཁོ་ཚོའི་དབང་
རྒྱུར་འག་དེང་རབས་གི་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གཏན་ནས་བྱུང་སྤྱང་མེད་ཟེ་བཤད་གི་ཡོད་...
པ་རེད། དེ་ནི་ཁོ་ཚོས་དེང་རབས་གི་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་ཁོ་ཚོའི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་
ལུགས་གི་རྒྱག་ཐབས་མེད་པའི་ཐོན་དངོས་ཅིག་ཡིན་པ་དེ་ཁོ་ཚོས་རྗེད་པ་ཅམ་ཅིག་རེད།

ཡིན་ན་ཡང་། ཁོ་ཚོས་རང་ཉིད་གི་སྤྱོད་རྗེད་དེའི་ཕྱག་རྒྱ་དེ་གི་རོ་བོ་གཡོ་

འགྲུབས་སྐྱེ་ཙམ་ཡང་བྱེད་གི་མེད་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་ལྷ་གདུག་བྱས་པའི་འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་
རིམ་གྱི་ནག་ཉེས་གཙོ་བོ་ནི། འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གྱི་དབང་སྐྱུར་འོག་སྤྱི་ཚོགས་གི་ལམ་
ལུགས་རྙིང་པ་རྩིས་པོ་ཅ་གཏོར་གཏོར་མཁན་གྲུལ་རིམ་ཅིག་འཕེལ་རྒྱས་ཡོང་རྒྱུ་དེ་རང་ལ་
བྱུག་ཡོད་པ་རེད།

ཁོ་ཚོས་འཕྲོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་ལ་ཁ་དྲུང་གཏོར་བའི་རྒྱ་མཚན་ནི། དེས་སྤྱིར་བཏང་
གི་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་ཅིག་ཐོན་པ་བྱས་པའི་རྒྱུན་གིས་རེད་ཟེར་བ་ལས། དེས་གསར་
བརྗེའི་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་ཅིག་ཐོན་པ་བྱས་པའི་རྒྱུན་གིས་རེད་ཟེར་ན་དགའ་གི་རེད།

དེར་རྙེན། ཆབ་སྲིད་གི་ལག་ལེན་ནང་། ཁོ་ཚོ་བཟོ་བ་གྲུལ་རིམ་ལ་དག་ཤུགས་གི་
བྱེད་ཐབས་སྤྱད་པའི་བྱ་བ་ཡོད་ཅད་ནང་ལུགས་གི་ཡོད་པ་རེད། དུས་རྒྱུན་གི་འཚོ་བའི་
ནང་། ཁོ་ཚོས་རང་ཉིད་གི་སྐད་ཅེ་འདྲ་ཆགས་པོ་དེ་དག་དང་རྒྱབ་འགལ་བྱས་ཏེ། མྱོད་
པ་སྐྱར་སྐྱར་བྱས་ནས་གསེར་གི་ཀྱ་ཤིང་ལྷན་གི་ཡོད་པ་དང་། མནའ་ལ་མི་བརྩོ་བ་དང་།
བྱམས་བརྩོར་མི་ལྷ་བ། ལྷན་གྲགས་ལ་མི་ལྷ་བར་བལ་དང་། མངར་ཚལ། ཆང་བཅས་
གི་རྩ་ཚང་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།②

ཚོས་པ་ཚོས་ནམ་ཡིན་ཡང་བཀའ་བཏོད་རྒྱུ་འདྲིན་གི་བདག་པོ་དང་ལག་གདང་།
སྤྱིལ་ནས་མཉམ་སྦྲེན་བྱེད་པ་ནང་བཞིན། ཚོས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིང་ལུགས་གིས་ཀྱང་ནམ་
ཡིན་ཡང་བཀའ་བཏོད་རྒྱུ་འདྲིན་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིང་ལུགས་དང་ལག་གདང་སྤྱིལ་ནས་།
མཉམ་སྦྲེན་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

ཡི་གེའི་ཚོས་ལུགས་གི་འདོད་སྡུང་ཤིང་ལུགས་ལ་སྤྱི་ཚོགས་ཤིང་ལུགས་གི་ཚོས་རྒྱན་

① “གསེར་གི་ཀྱ་ཤིང་ལྷན་གི་ཡོད་པ་དང་། 1888 ལོའི་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ཤི། “བཟོ་བ་ལས་གི་ཤིང་ལྷན་
ཅེ་ནས་ཐགས་པའི་གསེར་གི་ཀྱ་ཤིང་ལྷན་གི་ཡོད་པ་རེད། — ལྷ་ཡིག་དུ་སྐྱུར་མཁན་གི་མཚན།

② འདིར་གཙོ་བོ་རྟོ་གྲོ་ལ་བཏབ་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་གཞི་ས་ཞིང་སྐྱེད་ཀྱང་ཅུང་ཁོད་ཞིང་བདག་གིས་གཉེར་
བ་བརྒྱུད་ནས་རང་ཉིད་གི་ས་ཞིང་འཚར་ཆེན་ཅིག་བདག་གཉེར་བལ་ཐོག། ཁོ་ཚོས་དུང་གཞི་ལྷན་ཅེ་བའི་མངར་ཚལ་གི་
མངར་ཆ་བརྩོ་བྱ་དང་ཞོག་ཁོག་གི་ཨ་རག་བཟོ་བྱ་བཅུགས་ཡོད་པ་རེད། དབྱིན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཅུང་ཅུང་བྱུག་པ་རྣམས་ད་
དུང་དེ་ལྟ་བུའི་གནས་སྤྱི་ལྷན་མེད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་། ཁོ་ཚོས་ཡང་ག་འདྲ་བལ་དེ་མི་གཞན་ལ་ཁོ་ཚོའི་མིང་ལྷན་ཏེ་
དོགས་པ་ཏེ་ཅང་ཟེ་དཀོས་པའི་མི་གདང་གྱང་མི་འཕུགས་གཉེར་བྱེད་དུ་བཅུག་ཏེ། ས་པོགས་མང་ཆག་པ་དེར་ཁོ་ཚོར་རྒྱག་
རྒྱ་བེས་གི་ཡོད་པ་རེད། (ཞིག་གེ་སེས་ 1888 ལོའི་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་ཐོག་འཕྲི་བ་གནང་བའི་མཚན།)

ལྷ་ས་རྒྱ་མི། ལས་སྐོར་ལོ་ལྷན་པོ་རེད། ཨ་ལྷ་མི་ཚས་ལྷ་གས་གིས་ཀྱང་མེད་ལ་དབང་བའི་
 ལམ་ལྷ་གས་ལ་རྒྱ་མི་ལ་དང་། གཉེན་རྒྱུག་ལ་རྒྱ་མི་ལ། ལྷ་ས་ཁབ་ལ་རྒྱ་མི་ལ་བཅས་ཀྱི་ལོ་
 རྒྱུ་གི་ཚད་ལ་མ་རེད་དམ་? དེས་དེ་གི་བ་གཏོང་རྒྱ་དང་རྒྱུན་པ་སྤྲོད་རྒྱ། ལྷ་ས་ལོ་
 རྒྱུ་དང་འདྲོད་པ་སྤྲོད་རྒྱ། དེ་གི་རྒྱུ་བ་ལྷན་རྒྱ་དང་ལྷ་གས་འཚལ་རྒྱ་བཅས་གིས་གོང་གསལ་
 བསམ་ཅད་གི་ཚབ་ལྷན་རྒྱ་དང་སྤོང་ལྷན་གི་ཚད་ལ་མ་རེད་དམ་? དེས་ཉེན་ཨ་ལྷ་མི་ཚས་
 ལྷ་གས་①གི་རྒྱ་མི་ཚས་སྤོང་ལྷ་གས་དེ་ནི། ཚས་པ་ཚས་ལེད་རྒྱུ་དང་བསམ་སྤྲོད་ལྷ་གས་ཚེ་མ་
 འདྲོད་འཚོན་འཚོན་དེ་མཚམས་ཀྱི་ལྷ་གས་ལྷན་པོ་བཟུང་ལྷ་གས་གི་ལྷ་གས་ཚབ་ཅམ་ཅམ་པོ་རེད།

(ཁ) འཕྲོད་རྒྱུ་གལ་སྤོང་གི་རྒྱ་མི་ཚས་སྤོང་ལྷ་གས་

བཀས་བཀོད་རྒྱུ་དང་ཚོན་གི་རྒྱ་ལྷ་གས་ལྷན་པོ་འཕྲོད་རྒྱུ་གལ་སྤོང་གིས་མགོ་མཚུགས་སྤྲོད་
 པ་དང་། དེའི་འཚོ་བའི་ཚ་རྒྱུན་དེང་རབས་འཕྲོད་རྒྱུ་གལ་སྤོང་གི་རྒྱ་མི་ཚས་ལྷན་པོ་
 བཞེན་རྒྱུ་ལྷན་པོ་འཕྲོད་པ་དང་མེད་པར་འཕྲོད་པའི་གལ་སྤོང་གི་ལྷ་གས་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་
 བར་མའི་རྒྱུ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་དམངས་གི་སྤོང་ལྷ་གས་ལྷན་པོ་དང་ཞིང་ལས་རྒྱུ་བའི་སྤོང་ལྷ་གས་
 འཕྲོད་རྒྱུ་གལ་སྤོང་གི་ལྷ་གས་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་
 ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་
 ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་

དེང་རབས་གི་དབུ་ལྷན་དང་འཕྲོད་རྒྱུ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་
 ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་
 ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་
 ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་
 ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་

① 1848 ལོའི་ཉེ་མིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་དེ། “མཚམས་ལྷན་པོ་དང་དེ་དང་གི་མེད་པ་དེ་དང་།
 1872 ལོ་དང་། 1883 ལོ། 1890 ལོ་བཅས་གི་ཉེ་མིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་དེ། “ཨ་ལྷ་མི་ཚས་ལྷ་གས་ལྷན་པོ་
 ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་

མི་ལྷན་ལས་ཀྱི་ལས་འཁུར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་དཔུང་ལྗོངས་ནང་དུ་འགྲོ་དགོས་པ་བྱུང་བ་མ་ཟོ།།
ཟད། བཟོ་ལས་ཆེན་པོ་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བ་དང་ཆད་ཅིག། ཁོ་ཚོས་ཐ་ན་རང་ཉིད་
དེར་རབས་གི་རྒྱ་ཚོགས་ནང་རང་རྒྱལ་གྱི་དུད་གྲུབ་མཁན་ཁག་གཅིག་ཡིན་པའི་གོ་གནས་
དེ་མཚོན་པ་དང་དེ་མཁོ་རེས་ཡིན་པ་དང་། ཚོང་ལས་དང་། བཟོ་ལས། ཞིང་ལས་
བཅས་གི་ནང་དུ་ལས་རྒྱུ་བ་པ་དང་ཟུ་མིས་མཚོན་པ་ཁོ་ཚོའི་ཆད་གྲུབ་རེས་ཡིན་པ་ཟེར་།།
དེའང་ཤེས་ཚར་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད།

ཞིང་པ་གྲུལ་རིམ་དེ་མི་འཕོར་གི་རྒྱུད་ཀ་ལས་ཆེས་ཆེར་གྲུལ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་དཔེར་
ན། ལྷ་གོར། འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གི་རྒྱུགས་ལ་ལངས་ནས་འཕྲོར་ལུན་གྲུལ་རིམ་ལ་རོ་
གོལ་བྱེད་མཁན་ཚུལ་པ་པོ་དེ་ཚོས། འཕྲོར་རྒྱུད་གྲུལ་རིམ་དང་ཞིང་ལས་རྒྱུད་བའི་ཆད་
གཞི་ལ་རྟེན་ནས་འཕྲོར་ལུན་གྲུལ་རིམ་གི་ལམ་ལུགས་ལ་དགག་པ་རྒྱག་གི་ཡོད་པ་དང་།
འཕྲོར་རྒྱུད་གྲུལ་རིམ་གི་ལངས་རྒྱུགས་ལ་ལངས་ཏེ་བཟོ་བའི་ཆད་བྱས་ནས་སྐད་ཆ་བཤད་
གི་ཡོད་པ་ནི་བཤད་མི་དགོས་པ་ཅིག་རེད། དེ་ལྟར་བྱས་པར་རྟེན་འཕྲོར་རྒྱུད་གྲུལ་རིམ་
གི་རྒྱ་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་ཆགས་པ་རེད། ཞི་མི་མང་ཏི་ནི་ལྷུ་བ་མས་འདེའི་འགོ་གཙོ་
ཅིག་རེད། ལྷ་གོར་ཆ་མཚན་ནས་བཤད་ན་དེ་འདྲ་རེད་ལ། དབྱིན་གོར་ཆ་མཚན་ནས་
བཤད་ན་འདྲ་དེ་འདྲ་རེད།

རྒྱ་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་རིགས་གིས་དེར་རབས་གི་ཐོན་རྒྱུད་འབྲེལ་བའི་ནང་གི་
འགྲུལ་བ་ལྷན་ལས་ལ་དབྱེ་ཞིབ་ཏུ་ཅང་གནད་འཕྲིགས་པོ་ཅིག་བྱས་ཡོད་པ་རེད། དེས་དཔལ་
འཕྲོར་རིག་པ་བས་གཡོ་ཚོལ་བྱས་པའི་མཛེས་མཚན་གི་མཐིལ་རྟོལ་པ་རེད། དེས་འཕྲུལ་
འཁོར་དང་ལས་བཞོས་གི་གཏོར་བཤིག་རྒྱས་པ་དང་། མ་ཅུ་དང་ས་གཞིས་བཟུ་གསོག་།
ཐོན་རྒྱུད་ལྷག་མ། ཉམས་ཉེན། འཕྲོར་ལུན་པ་རྒྱུད་བ་དང་ཞིང་ལས་རྒྱུད་བ་ཉམས་
རྒྱུད་འགྲོ་རེས་ཡིན་པ། འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་དཔུང་ཞིང་ཡོངས་པ། ཐོན་རྒྱུད་གི་རྒྱུད་
གཞུང་མེད་པའི་གནས་ཚུལ། ལྷ་གོར་བཞོ་བཤའ་རྒྱག་པ་དེ་ཏུ་ཅང་ཆ་མི་རྩོམ་པ།
མི་རིགས་ཁག་བར་གི་རྒྱུ་ཞིག་གི་རང་བཞིན་ལུན་པའི་བཟོ་ལས་དམག་འཁྲུག་བཅས་དང་།
དེ་མིན་གི་ལྷུལ་སྐྱོང་ཏེ་པ་དང་། ལྷིམ་ཚང་གི་འབྲེལ་བ་རྒྱུད་པ། མི་རིགས་གི་རང་

བཞིན་ཉིད་པ་བཅས་སོར་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་བ་སོགས་གི་ར་སྤྱོད་ཁྲུང་ས་བཅན་པ་ཅིག་བྱས་ཡོད་
པ་རེད།

ཡིན་ནའང་, ལྷི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་རིགས་གིས་བཙན་གཉེར་བྱེད་རྒྱུ་ལྷི་ནང་དོན་
ལ་གཞིགས་ཏེ་བཤད་ན་, དེས་ཡང་ན་སོན་ལྷི་རྒྱ་ཆས་ཉིད་པ་དང་བཞེ་རེས་བྱེད་སྐབས་
ཉིད་པ་སྐར་གསེ་བྱས་ནས་, དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་འབྲེལ་བ་ཉིད་པ་དང་ལྷི་ཚོགས་
ཉིད་པ་སྐར་གསེ་བྱེད་རྒྱུ་ལྷི་རེ་རན་འཚང་གི་ཡོད་པ་དང་, ཡང་ན་དེང་རབས་གི་སོན་
ལྷི་རྒྱ་ཆས་དང་བཞེ་རེས་བྱེད་སྐབས་དེ་ལྷ་བཙུགས་བརྒྱབ་ནས་རང་ཉིད་གིས་གཏོར་ཟིན་
པ་དང་གཏོར་ལེས་ཡིན་པའི་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་འབྲེལ་བ་ཉིད་པའི་བཀག་རྒྱའི་་་་
ནང་འཇུག་རྒྱུ་ལྷི་རེ་རན་འཚང་གི་ཡོད་པ་རེད། གནས་ཚུལ་དེ་གཉིས་གི་སོག་ནས་བཤད་
ན་དེ་ནི་ལོག་སྤྱོད་ཅིག་རེད་ལ་, ལྷི་བསམ་ཅིག་ཀྱང་རེད།

བཟོ་ལས་ནང་གི་ལས་ཚོགས་ལམ་ལུགས་དང་, ཞིང་ལས་ནང་གི་བྱིས་རྒྱུད་དཔལ་
འབྱོར་ནི་, — དེའི་མཐའ་མཇུག་གི་རྣམ་ཚིག་ཅིག་རེད།

བསམ་བློའི་སྐབས་རྒྱན་དེ་ནི་དེའི་རྣམ་གི་འབྲེལ་རྒྱས་ནང་དཔལ་ལྷན་པའི་རྒྱ་སྐད་
ཅིག་ཏུ་བྱུང་བ་རེད།^①

(ག) ཏེ་གོ་དང་ཡང་ན་“དཔེས་གནས་གི”ལྷི་ཚོགས་རིང་ལུགས

ལྷ་གྲོའི་ལྷི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་གྲུང་ཁམ་རིང་ལུགས་གི་ཚད་ལྡན་ཡིག་ཆ་ནི་་་་
དབང་རྒྱུར་གི་གོ་གནས་འཛིན་པའི་འབྱོར་ལྡན་གྲུང་རིམ་གི་གཉེན་གཤོན་ལོག་བྱུང་བ་མ་་་
ཟད་, དབང་རྒྱུར་དེ་རིགས་དང་འཐབ་ཚོད་ཀྱང་བྱས་པའི་ཡི་གེ་སོག་གི་མཚན་ཚུལ་ཅིག་
རེད་, ཚད་ལྡན་ཡིག་ཆ་དེ་རིགས་ཏེ་གོར་བྱིར་འགྲོ་བའི་སྐབས་ལུ་, དེ་གའི་འབྱོར་ལྡན་

① ཅིག་དེ་ 1888 ལོའི་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི་: “མཐའ་མཇུག་ཏུ་, ལྷན་པ་ལྷད་པའི་ལོ་རྒྱུས་
གི་དོན་དཔེས་དེས་རང་གིས་རང་ལ་མཚོ་སྐོར་གཏོར་བའི་གཉེན་ལམ་ཆ་རེ་ཆེ་རེ་དེ་ཙམ་ཚང་མ་གཏོར་བའི་སྐབས་ལུ་, ལྷ་མ་
པ་དེ་རིགས་གི་ལྷི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་མ་དང་བའི་རྒྱ་གསེ་ཅིག་ཏུ་འབྱུང་གི་ཡོད་པ་རེད”ཟེས་བ་དེ་རེད། — ལྷ་ཡིག་
ཏུ་རྒྱུར་མཐའ་གི་མཚན

མཚན་ཉིད་རིག་པའི་སྤང་བས་མ་གྱི་བར་སྤང་དུ་གནས་ཡོད་པ་ཅིག་རེད་པས་མ་གྱི་ཡོད་པ་
རེད།

ད་ལྟ་, དེ་ལྟ་གཟབ་ནས་གི་སྐོ་ནས་རང་ཉིད་གི་སྤོབ་ལུག་རྒྱུ་རྒྱུ་གི་སྤོབ་ཚན་
རྒྱལ་ཁྲི་པོ་དེར་བལྟས་སོག་ཁ་པོ་ཆེན་པོས་ལུང་སོབ་བཤད་སྤོང་བའི་ཉེ་གོའི་སྤོ་ཚོགས་...
རིང་ལུགས་དེ་, རང་ཉིད་ལ་ཤེས་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རོམ་པའི་བྱིས་སྡེ་དེ་རིགས་རིམ་
བཞིན་མེད་པར་ལྟར་བ་རེད།

ཉེ་གོ་དང་ལྷག་པར་དུ་ལུ་ལུ་ཉི་འཕྲོར་ལུན་གྲལ་རིམ་གིས་བཀའ་བཞོན་རྒྱུད་
འཛིན་གི་བདག་པོ་དང་རྒྱལ་པོའི་སྤོད་དབང་སྐར་གཅོད་ལ་རོ་སོལ་བྱེད་པའི་འཐབ་རྩེད་...
ཉེ་, ཚིག་གཅིག་ལ་བལྟས་ནས་བཤད་ན་, རང་ཚོས་རིང་ལུགས་གི་ལས་འགུལ་དེ་ཉིན་རེ་
བཞིན་རྩེད་ཆེ་རུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

དེར་ཉེན་, “དེར་ས་གནས་གི”སྤོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་ལ་གོ་སྐབས་ལག་པོ་ཅིག་རག་
ནས་, སྤོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་རེ་འདུན་དང་ཆབ་སྤོད་ལས་འགུལ་གཉིས་འགལ་ཟླར་
བཟུང་ནས་, ལུགས་འགལ་ལོག་བཤད་ལ་དམོད་པའི་སྤོལ་རྒྱན་གྱིས་ཤེས་ལ་ཉེན་ནས་
རང་ཚོས་རིང་ལུགས་ལ་དམོད་པ་དང་, ཆབ་སྤོད་ལས་འགུལ་གི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དམོད་པ་,
འཕྲོར་ལུན་གྲལ་རིམ་གི་འགྲན་རྩེད་དང་, འཕྲོར་ལུན་གྲལ་རིམ་གི་དབེ་སྐྱུན་རང་དབང་,
འཕྲོར་ལུན་གྲལ་རིམ་གི་སྤོལ་ས་, འཕྲོར་ལུན་གྲལ་རིམ་གི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་
བཅས་ལ་དམོད་པ་མ་ཟད་, མི་དམངས་མང་ཚོགས་ལ་ལུང་སྤོག་གུགས་ཆེན་བྱས་ནས་,
འཕྲོར་ལུན་གྲལ་རིམ་གི་ལས་འགུལ་དེའི་ནང་, མི་དམངས་མང་ཚོགས་ལ་གང་ཡང་སོབ་
མི་ལྷུབ་པ་མ་ཟད་, དེ་ལས་ལྷག་ཉེ་ཡོད་ཚད་སོལ་འགྲོ་གི་རེད་ཟེ་བཤད་གི་ཡོད་པ་
རེད། ལྷོ་གོའི་མཐའ་དཔུང་(ཉེ་གོའི་སྤོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་ནི་མཐའ་དཔུང་དེ་རིགས་གི་
བག་ཆ་རྣམས་རྩེད་སོས་པ་ཅིག་རེད)དེ་དེར་རབས་འཕྲོར་ལུན་གྲལ་རིམ་གི་སྤོ་ཚོགས་དང་,
དེ་དང་མཐུན་པའི་དེར་ས་པོའི་འཚོ་བའི་ཆ་རྒྱུན་དང་དེ་དང་འཚམ་པའི་ཆབ་སྤོད་གི་ལས་...
ལུགས་བཅས་གིས་སྤོན་འགྲོའི་ཆ་རྒྱུན་བྱས་པ་ཅིག་ཡིན་པ་དང་, སྤོན་འགྲོའི་ཆ་རྒྱུན་དེ་
ཚོ་ཆང་མ་ཉེ་གོར་ཆ་བཞག་ན་སྐབས་དེར་བཙན་ལེན་བྱེད་རྒྱུར་བཟུང་ཡོད་པ་དེ་ཉེ་གོའི་

ལྷོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་གིས་ཉག་ཉག་རྗེད་པ་རེད།

ལྷོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་རིགས་ནི་ཉེ་དབྱི་ཤི་ཁྱལ་ལྷན་ཁག་གི་མིང་དབང་སྐོར་...
གཙོ་བོ་གི་མིང་གཞུང་དང་དེའི་རྗེས་འབྲང་བ——ཚས་པ་དང་, དག་ཀན་, ཏུང་ཁོང་ཞིང་
བདག་, དེའི་བར་བཅས་གིས་ེ་བཀ་ཚ་དཀོས་གཏུག་བྱེད་ས་དང་, ངར་མདྲག་ཁ་
པོའི་འཁྱར་ལྷན་གྲུབ་རིམ་ལ་འཇུགས་སྐྱད་སྐྱལ་ཡས་གི་རྩ་མི་ཅིག་ཆགས་པ་རེད།

ལྷོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་རིགས་ནི་མིང་གཞུང་དེ་ཚས་ལེད་སྟུང་ནས་ཉེ་གོ་བོ་བརྗོད་...
པའི་འོས་ལངས་ལ་དབྱ་གཞོན་བྱེད་ཡས་གི་གཏུག་ཏུ་བ་ཆེ་བའི་ཉེ་ལྷག་དང་མེ་མདའི་ཁ་...
སྐོར་རོ་བཏུད་མངར་ལྷན་ཅིག་རེད།

“དངོས་གནས་གི”ལྷོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་དེ་ལྟར་བུས་ཉེ་མིང་གཞུང་དེ་ཚས་ཉེ་...
གོ་བོ་འཁྱར་ལྷན་གྲུབ་རིམ་ལ་ཁ་གཏད་འཇལ་ཡས་གི་མཚོན་ཆ་ཅིག་ཆགས་པ་རེད་, དེར་
ཉེན་དེས་ཐད་ཀར་ལོག་སྟུང་གི་ཁོ་པན་ཅིག་ཉེ་, ཉེ་གོ་བོ་ཁོམ་དམངས་རྒྱུང་བའི་ཁོ་པན་
མཚོན་གི་ཡོད་པ་རེད། ཉེ་གོ་བོ་, ཏུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པ་ནས་ལྷུས་བཟུང་བ་དང་,
ལྷག་དེ་ནས་བཟུང་ཉུག་པར་ནས་པ་མི་འབྲ་བའི་སྐོར་ནས་སྐྱར་དུ་དོན་པའི་འཁྱར་རྒྱུང་...
གྲུབ་རིམ་ནི་, དེ་ཡོད་ལམ་ལུགས་དེའི་ལྷོ་ཚོགས་གི་མང་གཞི་རོ་མ་ཅིག་རེད།

འཁྱར་རྒྱུ་གྲུབ་རིམ་དེ་རང་འཇགས་སུ་འཇུག་སྟེ་, ཉེ་གོ་བོ་དེ་ཡོད་གི་ལམ་
ལུགས་རང་འཇགས་སུ་འཇུག་སྟེ་རེད། གྲུབ་རིམ་དེས་འཁྱར་ལྷན་གྲུབ་རིམ་གི་
བརྗོད་ལས་དང་ཆབ་མིང་གི་དབང་སྐྱོར་འོག་ནས་རང་ཉིད་ཐར་ཐངས་མེད་པར་ཅ་མེད་...
འཁྱོ་རྒྱ་དེ་དངངས་སྐྱབ་ཆེན་པོས་སྐྱབ་བཟུང་ཡོད་པ་རེད་, དེ་ནི་སྐྱབས་གཅིག་ནས་མ་
ཅ་བཟུ་གསོག་བྱེད་གི་ཡོད་པའི་རྒྱུ་རེད་, སྐྱབས་གཞན་ཅིག་ནས་གསར་བཞེད་འཁྱར་
མེད་གྲུབ་རིམ་དང་ཡོད་གི་ཡོད་པའི་རྒྱུ་གིས་རེད། དེས་བལྟས་ན་, “དངོས་གནས་གི”
ལྷོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་གིས་མདའ་གཅིག་གིས་གྲུབ་བྱེད་གསོད་སྐབ་པའི་རྩས་པ་མོན་སྐབ་
གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་ཉེན་, “དངོས་གནས་གི”ལྷོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་ནད་ཡམས་ནང་
བཞིན་ག་ས་ག་ལ་ཁྱབ་འཁྱོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

ཉེ་གོ་བོ་ལྷོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་པས་རང་ཉིད་གི་“ལྷན་གནས་འཁྱར་མེད་གི་བདེན་... ”

2. བག་ཁྲམ་དང་ཡང་ན་འཕྱོད་ལུག་གལ་ལྡན་གི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས

འཕྱོད་ལུག་གལ་ལྡན་དང་གི་མི་ཁག་གཅིག་གིས་སྤྱི་ཚོགས་གི་སྤྱོད་ཆ་གཙང་
སེལ་བྱས་ཏེ། འཕྱོད་ལུག་གལ་ལྡན་གི་སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་གནས་སྲུབ་པའི་འགན་ལེན་ཕྱེད་
བསམ་གི་ཡོད་པ་རེད།

མི་ཁག་དེའི་ནང་ལ་དཔལ་འཕྱོད་རིག་པ་བ་དང་། ཀུན་བྱམས་རིང་ལུགས་པ་
མི་ཚོས་རིང་ལུགས་པ་ ངལ་ཚོལ་གལ་ལྡན་གི་གནས་ཚུལ་ལེགས་པོས་ཕྱེད་མཁན་སྤྱོད་
ཁག་ དགེ་བའི་ལས་དོན་ཅ་འཕྲུགས་ཕྱེད་མཁན་ སེམས་ཅན་སྤྱོད་མཁན་ཚོགས་
གི་ཚོགས་མི། ཆང་གཙོད་ལས་འགུལ་མཁན་ཚོགས་གི་ལས་འགོ་ཚུལ་མཁན་པོས་དང་དེ་
མིན་ལེགས་པོས་པ་རྒྱང་རྒྱང་འབྲ་མིན་སྤྱོད་ཚོགས་འདུས་ཡོད་པ་རེད། བ་ན་འཕྱོད་ལུག་
གལ་ལྡན་གི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་རིགས་ནི་མ་ལག་ཆ་ཆང་བ་ཁ་གསལ་ཅིག་ལ་སྤྱོད་
པ་རེད།

ང་ཚོས་སྤྱོད་ལུག་དུང་གི་དབུལ་ཞིང་ཚོང་ས་པའི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ཟེར་བ་དེ་...
དཔེར་བྱས་ཚོགས་གི་རེད།

སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་འཕྱོད་ལུག་པས་དེང་རབས་སྤྱི་ཚོགས་གི་འཚོ་གནས་ཅ་...
སྤྱོད་དགོས་འདོད་ཕྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ཆ་སྤྱོད་དེ་ཚོའི་དབང་གིས་ཡོང་བའི་
ཚོད་པའི་འཕྲུག་ཚོད་དང་ཉེན་ཁ་ཞི་དགོས་གི་མེད་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་དེ་ཡོད་གི་སྤྱི་ཚོགས་
དེ་དགོས་འདོད་ཕྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་སྤྱི་ཚོགས་དེ་གསར་བཞེ་ཅན་དུ་འགྱུར་
བ་ཕྱེད་ཡས་དང་སོར་ཞིག་དུ་འགྲོ་བ་བཟོ་ཡས་གི་སྤྱོད་ཆ་སྤྱོད་དེ་ཚོ་དགོས་གི་མེད་པ་རེད།
ཁོ་ཚོས་འཕྱོད་ལུག་གལ་ལྡན་དགོས་འདོད་ཕྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་འཕྱོད་མེད་
གལ་ལྡན་དགོས་གི་མེད་པ་རེད། འཕྱོད་ལུག་གལ་ལྡན་གིས་བལྟས་ན། རང་ཉིད་གིས་
དབང་སྤྱོད་ཕྱེད་པའི་འཇིག་རྟེན་ནི་འཇིག་རྟེན་ཡག་ཤོས་ཅིག་ཡིན་པ་བཞད་མི་དགོས་པ་...
རེད། འཕྱོད་ལུག་གལ་ལྡན་གི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་གིས་མི་ལ་སེམས་གསེབ་ཕྱེད་པའི་འདུ་
གིས་དེ་མ་ལག་ཕྱེད་ཅམ་དང་ཡང་ན་ཆ་ཆང་བ་ཅིག་པོས་ཡོད་པ་རེད། དེས་འཕྱོད་མེད་

གལ་སྲིད་ལ་དེའི་མ་ལག་མཛད་ཏུ་འགྱུར་བ་བྱས་ནས། བེ་ལུ་ལུ་ས་ལེང་གསར་པར་སློབ་ས་
པ་བྱེད་རྒྱུ་དེ་རེ་འདུན་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། རྟོན་དཔེ་ས་ཚོགས་དེ་ས་འཕྲོར་མེད་གལ་སྲིད་
དེར་དུས་གི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་དུ་རང་འཇགས་ལྷན་སྐྱོད་དཀོས་ཀྱང། ཁོ་ཚོས་སྤྱི་ཚོགས་དེ་ལ་
འཁོན་འཛིན་བྱེད་པའི་འདུ་གིས་དེ་དོར་དཀོས་པའི་རེ་འདུན་དེ་རང་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་རིགས་ལ་རྒྱུད་རིམ་ཆ་མ་ཆར་ནའང་དཔེ་ས་ཡོད་གི་གནས་
ཚུལ་དང་མཐུན་ཅམ་ཡིན་པའི་རྣམ་པ་གཞན་ཅིག་ཡོད་པ་དེས། བཟོ་བ་གལ་སྲིད་
གསར་བརྗེའི་ལས་འགུལ་མཐའ་དག་ལ་སྤྱན་རྒྱུ་ཏུ་འཇུག་གང་ལྟར་བྱེད་ཆེད། བཟོ་
བ་གལ་སྲིད་ལ་ཕན་ཚུགས་ཡོང་བ་བྱེད་ཡས་ནི་ཆབ་སྲིད་བཅས་རྒྱུར་འདི་འདྲ་དང་དེ་འདྲ་
བྱེད་རྒྱུ་དེ་མིན་པར། དཔེ་ས་པའི་འཚོ་བའི་ཆ་རྒྱུན་ཉེ་དཔེ་ལ་འཕྲོར་གི་འབྲེལ་བ་རྒྱུར་
བཅོས་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཁོ་ན་རེད་ཟེ་ལྷན་བཅུགས་བྱས་ཏེ་བཤད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང།
སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་རིགས་གིས་མོ་བ་ལེན་པའི་དཔེ་ས་པའི་འཚོ་བའི་ཆ་རྒྱུན་རྒྱུར་.....
བཅོས་བྱེད་རྒྱུ་ནི། གསར་བརྗེའི་ཐངས་ལམ་ཁོ་ན་བརྒྱུད་ན་གཞི་ནས་འཕྲོར་ལྡན་གལ་
སྲིད་གི་ཚོན་རྒྱུད་འབྲེལ་བ་མེད་པ་བཟོ་རྒྱུ་དེ་མཛད་ཏུ་འགྱུར་བ་བྱེད་ལྟར་བ་ཅིག་ཅ་བ་...
ནས་མིན་པར། སྤྱི་འཛིན་ཐད་གི་ལེགས་བཅོས་ཁ་གསལ་བྱེད་རྒྱུ་དེ་རེད། ལེགས་བཅོས་
དེ་དག་ནི་ཚོན་རྒྱུད་འབྲེལ་བ་དེ་རིགས་གི་མང་གཞིའི་སོགས་ལག་ལེན་བྱེད་པ་ཅིག་ཡིན་...
ལྟམས། ཏ་ལས་ན་ཡང་འཕྲོར་ལྡན་གལ་སྲིད་གིས་དབང་རྒྱུར་བྱེད་ཡས་གི་ཚོན་དུལ་
ཉུང་དུ་གཏོང་བྱུང་བ་དང་དེའི་རྒྱལ་ཁབ་གི་སྤྱི་འཛིན་བྱ་བ་རྣམས་ལྟམས་བཏེ་དུ་གཏོང་
བྱུང་བ་ཅམ་ལས། མ་ཅང་དང་ལྷན་པའི་ངལ་ཚོལ་བར་གི་འབྲེལ་བ་རྒྱུར་བཅོས་སྤྱི་ཅམ་
ཡང་བྱེད་ལྟར་གི་མ་རེད།

འཕྲོར་ལྡན་གལ་སྲིད་གི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་གཏམ་བཤད་གི་ཅིག་རྒྱུར་ཁེར་...
གཙང་ཅིག་ལ་འགྱུར་བའི་རྣམས་ལ། གཞི་ནས་རང་ཉིད་གི་མཚན་རྟུངས་འོས་འཚམ་
ཅིག་སྤོབ་བྱུང་གི་རེད།

རང་དབང་གི་ཉོ་ཚང་! དེ་ནི་བཟོ་བ་གལ་སྲིད་གི་ཁེར་བཞག་གི་ཆེད་དུ་ཡིན་ཟེར་བ་
རེད། ལྷན་རྒྱུད་ཚོ་ཁྱེད་! དེ་ནི་བཟོ་བ་གལ་སྲིད་གི་ཁེར་བཞག་གི་ཆེད་དུ་ཡིན་ཟེར་བ་རེད།

མི་རྒྱུད་པ་འཇུག་མའི་བཅོན་ཁང་། དེ་ནི་བཟོ་བ་གྲུལ་རིམ་གྱི་ཁེ་བཞག་གི་ཚེད་དུ་ཡིན་
ཟེར་བ་རེད། — དེ་ནི་འཕྱོད་ལུག་གྲུལ་རིམ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་གིས་ནན་ཏན་གྱི་སྐོ་
ནས་བཤད་པའི་མཐའ་མཇུག་གི་སྐད་ཆ་ཉལ་ཅིག་དེ་རེད།

འཕྱོད་ལུག་གྲུལ་རིམ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་མཐའ་གཏུག་ནས་བཤད་ན་ཚོད་་་
གཏམ་འདི་འདྲ་ཅིག་ཡོང་གི་རེད། འཕྱོད་ལུག་པ་འཕྱོད་ལུག་པ་ཅིག་ཡིན་པ་ནི། བཟོ་
བ་གྲུལ་རིམ་གྱི་ཁེ་བཞག་གི་ཚེད་དུ་ཡིན་ཟེར་བ་དེ་རེད།

3. མཐའ་དཔྱད་དང་སྤྱོད་བསམ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་
གྲུང་ཁུན་རིང་ལུགས

འདིར་ང་ཚོས་དེར་རབས་གྱི་གསར་བཞེ་ཆེན་པོ་མཐའ་དག་ནང་འཕྱོད་མེད་གྲུལ་་
རིམ་གྱི་མེ་འདུན་མཚན་སྤྱོད་བའི་ཚད་ལྡན་ཡིག་ཆ་(པ་པེ་རྩུ་སྐགས་གི་ཚོམ་ཡིག) རྣམས་གྱི་
སྐད་བཤད་གི་མིན།

ཡོངས་ཁྲུབ་གཡོ་འགྲུལ་ཐབས་པའི་དུས་རབས་དང་། བཀས་བཞོད་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་
སྤྱི་ཚོགས་མགོ་མཇུག་སྐོག་པའི་དུས་སྐབས་ལྷ་འཕྱོད་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱིས་རང་གི་གྲུལ་རིམ་
གྱི་ཁེ་བཞག་ཐད་ཀར་མངོན་དུ་འགྱུར་བ་བྱེད་རྒྱུའི་ཐོག་མའི་ཚོད་ལྷ་བྱས་པ་ཚང་མར་གཡོལ་
ཐབས་མེད་པའི་ལམ་ཉེས་འཁེལ་བ་རེད། དེ་ནི་སྐབས་དེར་འཕྱོད་མེད་གྲུལ་རིམ་རང་
ཉིད་དུ་འཕེལ་རྒྱས་དེ་ཙམ་ལྷིན་མེད་པའི་རྒྱུ་དང་། འཕྱོད་མེད་གྲུལ་རིམ་བཅོངས་
འགྲོལ་གཏོང་རྒྱུའི་དཀོན་པོའི་ཆ་རྒྱུན་དུ་འཛིན་མེད་པའི་རྒྱུན་གིས་བྱས་པ་རེད། ཆ་
རྒྱུན་དེ་ཚོ་ནི་འཕྱོད་ལུག་གྲུལ་རིམ་གྱི་དུས་རབས་གྱི་ཐོན་དཀོན་ཙམ་ཅིག་རེད། སྤྱི་
གྱི་འཕྱོད་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་ལས་འགྲུལ་དང་སྐྱུགས་ནས་ཐོན་པའི་གསར་བཞེའི་ཚད་ལྡན་་་
ཡིག་ཆ་དེ་ཚོ་ནི། ནང་དོན་ཐད་ནས་བཤད་ན་ཏན་ཏན་ལོག་རྒྱུད་ཅིག་རེད། ཚད་ལྡན་
ཡིག་ཆ་དེ་རིགས་གིས་ཡོངས་ཁྲུབ་གྱི་འདོད་སྤང་རིང་ལུགས་དང་ཅིང་ཞིང་ལྷུག་པའི་ཆ་་་
སྤུས་རིང་ལུགས་དང་སྐེལ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

མ་གཞིའི་དོན་ཉིད་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་གྲུང་ཁུན་རིང་ལུགས་གི་མ་ལག་་་

དེ, ཅིང་ཞི་མོན་དང, ལྷ་ལི་ལེ, མཉུ་ལྷན་སྐབས་མི་དེ་ཚོ་འཇམ་ལག་ནི, འཕྱོར་
མེད་གྲུལ་རིམ་དང་འཕྱོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་བར་གི་འབྲུབ་ཚད་དེ་ཙམ་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་མེད་...
པའི་ཚོགས་མའི་དུས་སྐབས་ལ་བྱུང་བ་ཅིག་རེད། དུས་སྐབས་དེའི་ཐད, ར་ཚོས་གོང་དུ་
བཤད་ཡོད། (《འཕྱོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་དང་འཕྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ》ཟེར་བའི་ནང་ལ་གསལ།)。

མ་ལག་དེ་ཚོ་གསར་གཏོད་བྱེད་མཁུན་རྣམས་གིས་གྲུལ་རིམ་གི་འགལ་ཟླ་མཚོང་བ་
དང, དབང་རྒྱར་བྱེད་སའི་སྤྱི་ཚོགས་དེ་ཉིད་ནང་གི་གཏོར་བའི་གཞུང་གི་རྣམས་པ་
མཚོང་བ་ལོས་ཡིན། ཡིན་ནའང, ར་ཚོས་འཕྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་སྤྱོད་གས་གི་ལོ་རྒྱུས་གི་རང་
རྒྱལ་གི་རང་བཞིན་གང་ཞིག་ཀྱང་མཚོང་གི་མེད་པ་དང, དེར་དམིགས་བསལ་དུ་ཡོད་
པའི་ཆབ་སྲིད་ལས་འགུལ་གང་ཞིག་ཀྱང་མཚོང་གི་མེད་པ་རེད།

གྲུལ་རིམ་འགལ་ཟླ་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བ་དེ་བཙོ་ལས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་གོ་མ་...
སྐབས་དང་གཅིག་མཐུན་ཡིན་པའི་རྒྱུན་གིས, གསར་གཏོད་བྱེད་མཁུན་དེ་ཚོས་འཕྱོར་
མེད་གྲུལ་རིམ་བཅོང་ས་འགྲོལ་ཐོབ་པ་བྱེད་རྒྱུ་འདོད་པའི་ཆ་རྒྱུན་དེའང་མཚོང་བྱུང་གི་...
མེད་པ་རེད, དེར་ཉེན་ཆ་རྒྱུན་དེ་ཚོ་གསར་སྐྱབ་བྱེད་ཆེད, ར་ཚོས་སྤྱི་ཚོགས་གི་ཚན་
རིག་ཅིག་དང, སྤྱི་ཚོགས་གི་ཚོས་ཉིད་ཅིག་འཚལ་དབྱུང་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

དེ་འདྲ་ཡིན་ན, སྤྱི་ཚོགས་གི་བྱེད་སྒྲུབ་ཚབ་དེ་ཚོ་མི་མེད་གི་གསར་གཏོད་གི་
བྱེད་སྒོ་དེས་བྱེད་དགོས་པ་དང, བཅོང་ས་འགྲོལ་གཏོར་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་ཆ་རྒྱུན་གི་ཚབ་དེ་
སྤོང་བསམ་ལས་བྱུང་བའི་ཆ་རྒྱུན་དེས་བྱེད་དགོས་པ, འཕྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་རིམ་བཞིན་
ཅ་འརྒྱགས་བྱས་ཏེ་གྲུལ་རིམ་ཅིག་ཆགས་པ་བྱེད་རྒྱུ་ཚབ་དེ་ཚོ་ཚོས་ཆེད་མངག་རྒྱས་...
འགོད་བྱས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་གི་ཅ་འརྒྱགས་གིས་བྱེད་དགོས་གི་རེད། ར་ཚོས་བལྟས་ན,
ཕྱིན་ཆད་འཇམ་ལྷིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ནི་ཚོ་ཚོའི་སྤྱི་ཚོགས་གི་འཚར་གཞི་དེ་དེལ་བསྐྱབས་དང་...
ལག་ལེན་བྱེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཙམ་ཅིག་རེད།

ར་ཚོས་ཀྱང་རང་ཉིད་གི་འཚར་གཞི་དེས་གཙུག་པོ་བཙོ་བ་ལྷན་པ་གྲུལ་རིམ་ཏེ་སྐྱབ་བསྐལ་...
ཆེ་གོས་རྒྱང་མཁུན་གི་གྲུལ་རིམ་དེའི་ཁོ་ལན་མཚན་གི་ཡོད་པ་གེས་གི་ཡོད་པ་ལོས་ཡིན།
ར་ཚོའི་སེམས་ནང་ལ, འཕྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་ནི་སྐྱབ་བསྐལ་ཆེ་གོས་རྒྱང་མཁུན་གི་གྲུལ་

ཡིན་ནའང་, ལྷི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་གི་ཚུལ་ཡིག་དེ་ཚེ་
 བར་ལ་མཐའ་དཔྱད་བྱེད་ཡས་གི་གྲུབ་ཆའང་ཡོད་པ་རེད། ཚུལ་ཡིག་དེ་ཚུལ་དམོན་ལྷི་
 ཚོགས་གི་མང་གཞི་ཡོངས་རྒྱུས་ལ་ཁ་རྒྱུང་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་རྟེན་, དེ་ཚུལ་
 བཟོ་བའི་ག་རྟོགས་སད་པ་བྱེད་རྒྱུར་དཔྱད་གཞི་ཏེ་ཅང་ཅ་ཚེན་པོ་ཅིག་འདོན་སྤྱད་བྱས་
 ཡོད་པ་རེད། དེ་ཚུལ་མ་འོང་བའི་ལྷི་ཚོགས་ཐད་དགེ་མཚན་ལྡན་བའི་འདོད་ཚུལ་བརྟན་
 ཡོད་པ་①དཔེར་ན་, ཡོང་ཁྱེད་དང་ཡོང་གསེབ་བར་གི་འགལ་ཟླ②ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱ་དང་,
 ལྷི་ཚོགས་ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱ་, མེད་གཏོང་ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱ་, ལྷི་ཚོགས་ལ་འགལ་ཟླ་
 བཏོང་རྒྱ་, ལྷི་ཚོགས་མཐུན་པོ་ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱ་, ལྷི་ཚོགས་ལ་འགལ་ཟླ་ལ་འགལ་ཟླ་
 མཐུན་པོ་ལས་འགལ་ཟླ་མེད་པ་བཟོ་རྒྱ་དེ་ཅམ་ལས་མཚན་གི་མེད་པ་རེད། དེ་ཡང་
 གལ་སྲིད་འགལ་ཟླ་དེ་རིགས་སྐབས་དེར་འཕེལ་རྒྱས་འཕྲོ་འགོ་རྒྱགས་མ་ཐག་ཡིན་སྐབས་,
 དེ་ཚུལ་འགལ་ཟླ་དེ་རིགས་གི་ཐོག་མའི་དུས་དང་, གསལ་པོ་མེད་པ་, གཏན་འཁེལ་
 མེད་པ་བཅས་གི་རྣམ་པ་ཅམ་མ་གཏོགས་སེམ་གི་མེད་པ་རེད། དེར་རྟེན་, འདོད་ཚུལ་
 དེ་ཚོ་རང་ལ་དུང་རྟོང་བསམ་ཁེར་གཅང་གི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་རེད།

མཐའ་དཔྱད་དང་རྟོང་བསམ་གི་ལྷི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་གུང་ཁབ་རིང་ལུགས་གི་
 དོན་རྟེན་དེ་, ལོ་རྒྱུས་གི་འཕེལ་རྒྱས་དང་ལྷིན་ཅི་ལོག་པ་ཅིག་རེད། གལ་སྲིད་འགལ་ཟླ་
 རི་ཅམ་འཕེལ་རྒྱས་ལྷིན་པ་དང་དེར་གཏན་འཁེལ་གི་རྣམ་པ་རི་ཅམ་ཡོད་ན་, གལ་སྲིད་
 འགལ་ཟླ་ལས་འདས་བའི་རྟོང་བསམ་དེ་རིགས་དང་, གལ་སྲིད་འགལ་ཟླ་ལ་འོ་སྐོལ་
 བྱེད་བའི་རྟོང་བསམ་དེ་རིགས་གི་ལག་ལེན་གི་དོན་རྟེན་དང་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་གི་
 གཞི་འཛིན་ས་དེ་ཅམ་གིས་མེད་པར་འགྱུར་འཕྲོ་གི་རེད། དེ་འདྲ་ཡིན་སྐབས་, མ་ལག་

① “དེ་ཚུལ་མ་འོང་བའི་ལྷི་ཚོགས་ཐད་དགེ་མཚན་ལྡན་བའི་འདོད་ཚུལ་བརྟན་ཡོད་པ”ཟེར་བ་དེ་ 1888 ལོའི་
 དཔྱད་ཡིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་ནི། “དེ་ཚུལ་བརྟན་བའི་བྱེད་ཐབས་དཔོན”ཟེར་བ་དེ་རེད། —ལྷི་ཚོགས་ལ་
 མཐུན་པོ་མཚན

② “ཡོང་ཁྱེད་དང་ཡོང་གསེབ་བར་གི་འགལ་ཟླ”ཟེར་བ་དེ་ 1888 ལོའི་དཔྱད་ཡིག་པར་གཞིའི་ནང་གསལ་བ་
 ནི། “ཡོང་ཁྱེད་དང་ཡོང་གསེབ་བར་གི་ལྷི་ཚོགས་པར”ཟེར་བ་དེ་རེད། —ལྷི་ཚོགས་ལ་མཐུན་པོ་མཚན

དེ་ཚེ་གསར་གཏོང་བྱེད་མཁན་རྣམས་སྤྱོད་མང་པོའི་ཐད་ནས་བཤད་ན་གསར་བཞེ་ཅན་
 ཅིག་ཡིན་ནའང་། ཁོ་ཚོའི་རྗེས་འབྲང་པ་རྣམས་གཏུག་ཡིན་པར་ལོག་སྐྱོད་གི་སྤྱོད་མཁུ་
 འགའ་ཞིག་ཆགས་གི་ཡོད་པ་རེད། རྗེས་འབྲང་པ་དེ་ཚོས་འཕྲོད་མེད་གྲུལ་རིམ་གི་ལོ་རྒྱུས་
 གི་འཕེལ་རྒྱས་དེ་རྣམས་མེད་ཏུ་བཞག་ཤོག་། དགོ་ཆན་ཚོའི་རྩ་ཚུལ་རྟོག་པ་རྣམས་སྤར་བཞིན་
 གི་འཕམ་རྩ་འཕམ་བྱས་ཏེ་སྤྱོད་གི་ཡོད་པ་རེད། དེར་རྟེན་། ཁོ་ཚོས་ཤོག་མཐའ་བར་
 གསུམ་ཏུ་གྲུལ་རིམ་འཕམ་ཚད་ཉམས་དམས་སུ་གཏོང་བྱུང་དང་། འགའ་མ་རྣམས་མཐུན་
 ཐབས་ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱུའི་རེ་བར་འཆང་གི་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་དུང་ཚོད་རྩེ་བྱེད་པའི་
 ཐབས་གིས་ལ་རྟེན་ནས་རང་ཉིད་གི་རྩི་ཚོགས་སྤོང་བསམ་དེ་མངོན་ཏུ་འཕྱར་བ་བྱེད་རྒྱུ་
 དང་། རྩ་ཚུན་གི་ཐེར་ཁེར་རྒྱུ་འཇུགས་གཉེར་བྱེད་རྒྱུ་། རྒྱལ་ནང་གི་མི་ཐེར་སྤོ་བུལ་འཇུག་
 རྒྱུ་། དཔྱི་ཅ་ལི་ཡ་རྒྱུང་བ①ཏེ། དེབ་རྒྱང་པར་གཞིའི་མེ་ལུའུ་ས་ལེང་གསར་པ་གསར་
 འཇུགས་བྱེད་རྒྱུ་བཅས་གི་གཉིད་ལམ་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད། — བར་སྤང་གི་ཁང་ཆེན་
 དེ་ཚེ་ཆང་མ་བཟོ་སྤྱན་བྱེད་རྒྱུའི་ཆེད་ཏུ། ཁོ་ཚོས་འཕྲོད་ལུན་གྲུལ་རིམ་གི་བྱམས་ཐེམས་
 དང་དབུལ་ཁྲུག་ལ་རྒྱབས་འཇུག་མི་ཞུ་ཐབས་མེད་ལྱང་བ་རེད། དེར་རྟེན་ཁོ་ཚོ་གོང་
 གསལ་གི་ལོག་སྐྱོད་དང་ཡང་ན་ཐག་ཁྲུམ་གི་རྩི་ཚོགས་རིང་ལུགས་པའི་གྲས་དེའི་ནང་ཏུ་
 རིམ་བཞིན་སྤོང་བ་རེད། དེའི་གྲས་དང་མི་འདུ་ས་ནི་ཁོ་ཚོས་དེ་བས་ལྱང་རྒྱུད་རིམ་ཡོད་
 པའི་སྤོ་བུས་ལོན་ཏེ་རྩ་ཚོམ་གི་ཡོད་པ་དང་། རང་ཉིད་གི་རྩི་ཚོགས་ཆན་རིག་དེའི་རྣམས་པ་
 རོ་མཆར་ཅན་དེར་སྤོ་བ་ལྟར་སྤངས་དང་བྱེད་གི་ཡོད་པ་དེ་རེད།

དེར་རྟེན་། ཁོ་ཚོས་ཇ་དྲག་ཆེན་པོས་བཟོ་པའི་ཆང་སྤྱིད་གི་ལས་འགུལ་མཐའ་དག་

① རྩ་ཚུན་གི་ཐེར་ཁེར་བ་རྩི་ཅུ་ལྷུ་ལི་མེས་རྒྱལ་འཁོད་བྱས་པའི་རྩི་ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་མི་ཐེར་སྤོ་བུལ་དེ་
 རེད། དཔྱི་ཅ་ལི་ཡ་རྒྱུང་བ་རྩི་ཅུ་ལྷུ་ལི་མེས་རྒྱལ་འཁོད་བྱས་པའི་རྩི་ཚོགས་པོ་ཁང་དང་རྗེས་སུ་ཁོ་ས་མེ་སྤོང་ལ་གསར་འཇུགས་བྱས་
 པའི་གྲང་ཁན་རིང་ལུགས་གི་མི་ཐེར་སྤོ་བུལ་དེར་བཏགས་པའི་མིང་དེ་རེད། (ཨན་གེ་མིས་ 1888 ལོའི་དུལ་མིག་པར་
 གཞིའི་ཤོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཆན)

རྒྱལ་ནང་གི་མི་ཐེར་སྤོ་བུལ་ནི་ཚོའུ་ལུན་གིས་རང་ཉིད་གི་དཔེ་རྟོན་བྱེད་པས་གི་གྲང་ཁན་རིང་ལུགས་གི་རྩི་ཚོགས་ལ་
 བཏགས་པའི་མིང་དེ་རེད། རྩ་ཚུན་གི་ཐེར་ཁེར་བ་རྩི་ཅུ་ལྷུ་ལི་མེས་རྒྱལ་འཁོད་བྱས་པའི་རྩི་ཚོགས་པོ་ཁང་གི་མིང་དེ་རེད། དཔྱི་ཅ་
 ལི་ཡ་རྩ་ལ་ལེས་ལྷིས་པའི་གྲང་ཁན་རིང་ལུགས་གི་ལམ་ལུགས་དེ་རིགས་གི་སྤོང་བུལ་པར་གི་རྟོང་བསམ་རྒྱལ་ཁང་ཅིག་རེད།
 (ཨན་གེ་མིས་ 1890 ལོའི་ཏེ་མིག་པར་གཞིའི་ཤོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཆན)

ལ་ཁོ་སྐོལ་བྱས་ནས། ལས་འགུལ་དེ་རིགས་ནི་གཞི་འཛིན་ས་གང་ཡང་མེད་པར་འཕྲིན་
བཟང་གསལ་པ་དེར་ཡིད་ཆེས་མ་བྱས་པ་ལས་བྱུང་བ་ཅིག་རེད་པས་མ་གཏོགས་པ་རེད། །

དབྱིན་ཁོར། ཨོལ་ལྷན་རིང་ལུགས་པས་ཁྱིམ་ས་ལུགས་ཚོགས་ཁག་ལ་ཁོ་སྐོལ་བྱེད་
གི་ཡོད་པ་དང་། ལྷ་ཁོར། ལྷ་ལི་ཡེ་རིང་ལུགས་པས་བཅོས་སྦྱར་བྱུགས་ཁག་ 29 ལ་ཁོ་
སྐོལ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

བཞི་པ། གུང་ཁྲན་ཏང་མིས་ཁོ་སྐོལ་ཏང་ཡའེ་ སྤྱོད་ཚུལ་ལ་འཛིན་པའི་སྤྱོད་ཚུལ

ལེའུ་གཉེས་པ་བརྟམ་རྗེས། གུང་ཁྲན་ཏང་མིས་ཚགས་ཟིན་པའི་བཟོ་པའི་སྤྱོད་
ཏང་ལ་འཛིན་པའི་སྤྱོད་ཚུལ་དེ་ཤེས་སྲུབ་གི་རེད། དེར་རྟེན་གུང་ཁྲན་ཏང་མིས་དབྱིན་གྱི་
ཁྱིམ་ས་ལུགས་ཚོགས་ཁག་དང་མེ་སྤོང་བྱང་མའི་ས་ཞིང་བཅོས་སྦྱར་བྱུགས་ཁག་ལ་འཛིན་
པའི་སྤྱོད་ཚུལ་དེ་ཡང་ཤེས་སྲུབ་གི་རེད།

གུང་ཁྲན་ཏང་མིས་བཟོ་པ་གྲལ་རིམ་གི་དེར་སྐབས་གི་དམིགས་ལུལ་དང་ཁེ་ཕན་གི་
ཆེད་དུ་འཐབ་ཚད་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ཁོ་སྐོལ་ཏང་མཚུངས་སུ་དེར་སྐབས་
གི་ལས་འགུལ་ནང་ལ་ལས་འགུལ་གི་འགྲུང་འགྲུར་དེའང་མཚོན་གི་ཡོད་པ་རེད། ལྷ་ཁོར།
གུང་ཁྲན་ཏང་མིས་སྤྱོད་ཚུལ་རིང་ལུགས་དམངས་གཙོ་ཏང་① དང་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ནས་

① སྐབས་དེར་ཏང་དེའི་དབྱི་རྩའི་ཚོགས་ཚགས་ནང་གི་ཚབ་བྱེད་མཁན་ནི་ལའེ་ཏེ་ལའི་ལཱ་དང་། ཚུམ་
འཕྲི་ལས་རིགས་ནང་གི་ཚབ་བྱེད་མཁན་ནི་ལེའུ་དབྱི་པོ་ལང་། ཚགས་པར་ཐད་གི་ཚབ་བྱེད་མཁན་ནི་བཅོས་སྦྱར་ཚགས་
པར་བཅས་རེད། “སྤྱོད་ཚུལ་རིང་ལུགས་དམངས་གཙོ་ཏང་”ཟེར་བའི་མིང་ནི་དེ་གསལ་གཏོང་བྱེད་མཁན་གི་སར་དམངས་
གཙོ་ཏང་དང་ཡང་ན་སྤྱོད་ཚུལ་རིང་ལུགས་དམངས་གཙོ་ཏང་གི་ཁོ་སྐོལ་ཏང་ལ་མ་བཟོས་པའི་ཡོད་པའི་མི་ཁག་དེ་
ལ་ཟེར་བ་རེད། (ཨེན་གེ་སིས་ 1888 ལོའི་དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་ཐོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཚན)

སྐབས་དེར་ལྷ་ཁོར་རང་ཉིད་སྤྱོད་ཚུལ་རིང་ལུགས་དམངས་གཙོ་ཏང་ཡིན་ཟེར་མཁན་གི་ཏང་དེའི་ཚབ་བྱེད་མཁན་གི་
ཚབ་བྱེད་མཁན་ནི་ལའེ་ཏེ་ལའི་ལཱ་དང་། ཚུམ་འཕྲི་ལས་རིགས་ནང་གི་ཚབ་བྱེད་མཁན་ནི་ལེའུ་དབྱི་པོ་ལང་རེད།
དེར་རྟེན་དེ་དུའི་ཏེ་མོ་སྤྱོད་ཚུལ་དམངས་གཙོ་ཏང་དང་གནམ་མའི་ཁྲོད་པར་ཡོད་པ་ཅིག་རེད། (ཨེན་གེ་སིས་ 1890
ལོའི་ཏེ་ཨིག་པར་གཞིའི་ཐོག་འབྲི་བ་གནང་བའི་མཚན)

བག་ཁྲམ་དང་དབ་སྐྱོད་བྱེད་མཁན་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་ལ་རྒྱལ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།
ཡིན་ནའང་དེའི་རྒྱན་གིས་གསར་བརྗེའི་སྐོལ་རྒྱན་ནང་ནས་བྱུང་བའི་སྤྱོད་བཞད་དང་སྤྱོད་
བསམ་དེ་ཚོར་དབག་པ་རྒྱག་པའི་སྤྱོད་ཚུལ་འཛིན་རྒྱུའི་དབང་ཅ་དེ་དོར་གི་མ་རེད།

དུའི་ཉི་ལ། ལྷང་ཁབ་ཏང་མིས་དབ་སྐྱོད་ཏང་མིར་བྱུབ་སྐྱོར་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།
ཡིན་ན་ཡང་སྤྱོད་ཏང་དེ་ནི་ཡན་ཚུན་འགལ་བ་ཡོད་མཁན་རྣམས་ལས་ལྷབ་པ་ཅིག་ཡིན་པ་
དང་། དེའི་ནང་ནས་ཁག་གཅིག་ནི་ལྷ་གོ་ལྟར་གི་དམངས་གཙུག་རྒྱུ་ཚལས་རིང་ལུགས་པ་
ཡིན་པ་དང་། ཁག་གཅིག་ནི་དབ་སྐྱོད་བྱེད་མཁན་འཕྲོར་ལྡན་པ་ཡིན་པ་དེར་སྣང་མེད་
བྱེད་གི་མ་རེད།

པོ་ལན་གི་མིའི་ནང་ལ། ལྷང་ཁབ་ཏང་མིས་ས་ཞིང་གསར་བརྗེ་བྱེད་རྒྱ་དེ་མི་
རིགས་བཅོངས་འཕྲོལ་གཏོང་རྒྱུའི་ཅ་རྒྱུན་ཏུ་ཅིས་པའི་སྤྱོད་ཏང་ཏེ། 1846 མའི་ཁོའི་ལ་
ཁོའི་རྒྱུའི་འོས་ལངས་བྱས་སྤྱོད་མཁན་གི་སྤྱོད་ཏང་ལ་བྱུབ་སྐྱོར་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

ཏེ་གོར། འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གིས་གསར་བརྗེའི་བྱ་སྤྱོད་བྱས་པ་ཡིན་ན། ལྷང་
ཁབ་ཏང་གིས་དེ་དང་མཉམ་ཏུ་རྒྱལ་པོའི་སྤྱོད་དབང་སྐྱེར་གཙང་དང་། བཀས་བཞོད་རྒྱུད་
འཛིན་གི་ས་ཞིང་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་། ཁོམ་དམངས་ཚུང་བའི་འོག་སྤྱོད་གི་རང་བཞིན་
བཅས་ལ་རྒྱལ་བྱེད་གི་རེད།

ཡིན་ན་ཡང་། ཏེ་གོའི་བཟོ་པས་ལམ་སང་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གི་དབང་རྒྱར་
དེས་ཁྱེར་ཡོང་ངེས་ཡིན་པའི་རྒྱུ་ཚལས་དང་ཅལ་སྤྱོད་གི་ཅ་རྒྱུན་དེ་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་
ལ་རྒྱལ་བྱེད་ལས་གི་མཚན་ཅེ་ཅིག་ལ་འགྲུར་བྱུབ་པ་བྱེད་རྒྱ་དང་། ཏེ་གོའི་འོག་སྤྱོད་
གྲུལ་རིམ་མགོ་མཚུག་སྐྱོག་རྗེས་འབྲལ་ཏུ་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་དེ་ཉིད་ལ་རྒྱལ་བྱེད་འབྲལ་
ཚོད་བྱེད་རྒྱུའི་འགོ་འཇུགས་བྱུབ་པ་བྱེད་རྒྱུའི་ཅེད་ཏུ། ལྷང་ཁབ་ཏང་གིས་བཟོ་པར་སྐྱབ་
གས་གཏོང་རྒྱར་སྣང་མེད་སྣང་ཅིག་ཅམ་ཡང་མི་བྱེད་པ་བྱས་ནས་ཁོ་ཚོས་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་
རིམ་དང་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གཉིས་ལན་ཚུན་དབར་འཛིན་པའི་འགལ་ལྷ་དེར་རོས་་་་
འཛིན་གསལ་པོ་ཡོང་གང་བྱུབ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

ལྷང་ཁབ་ཏང་མིས་རང་ཉིད་གི་དོ་སྣང་བྱེད་ས་གཙུག་པོ་དེ་ཏེ་གོ་ལ་བཞུག་ཡོད་པ་

ཅིང་། བཀའ་ཡིན་ཟེར་ན་? ཉེ་གོ་དུ་ལྷ་འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གྱི་གསལ་བརྗེ་ལངས་པའི་
ལྷ་རྒྱལ་ལ་གནས་ཡོད་པའི་རྒྱུན་དང་། ཏུས་རབས་བཅུ་བདུན་པའི་དབྱིན་གོ་དང་ཏུས་
རབས་བཅུ་བརྒྱད་པའི་རྒྱ་གོ་དང་རྒྱུར་ན་། ཨོལ་གྱིང་ཉིལ་པོའི་དཔལ་ཡོན་ཡར་རྒྱས་སྤར་
ལས་ལྷག་པ་བྱུང་ཡོད་པའི་ཆ་རྒྱུན་འོག་། ཉེ་གོར་འཕེལ་རྒྱས་ཆེ་བའི་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་
ཡོད་པ་དེས་རྒྱུར་བཅས་དེ་མངོན་དུ་འཕྱར་བ་བྱེད་རྒྱུའི་རྒྱུན་གིས་རེད། དེར་རྟེན་ཉེ་གོའི་
འཕྲོར་ལྡན་གྲུལ་རིམ་གྱི་གསལ་བརྗེ་དེ་འཕྲོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་གསལ་བརྗེའི་ཐད་ཀའི་...
འགོ་རྒྱལ་ས་ཙམ་ཅིག་ལས་ཡོང་གི་མ་རེད།

མདོར་བརྒྱས་ན་། བྱང་ཁྲན་ཏང་མིས་ག་ས་གར་དུ་ཡོད་གི་རྒྱུ་རྫོགས་ལམ་ལུགས་
དང་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ལ་རྩོམ་ལུང་བའི་གསལ་བརྗེའི་ལས་འགུལ་ཐམས་ཅད་ལ་རྒྱབ་
རྒྱུར་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

ལས་འགུལ་དེ་རྩོམ་ཆང་མའི་ནང་། རྩོམ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་གི་གནད་དོན་དེ་
ལྷག་པར་དུ་ནན་བཤད་བྱས་ནས་། གནད་དོན་དེ་སྐབས་དེར་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་ཚད་ག་འདྲ་
ཅིག་ཡོད་མེད་ལ་མ་བརྟེས་པར་ལས་འགུལ་གི་ཅ་བའི་གནད་དོན་ཅིག་ལ་བརྩི་གི་ཡོད་པ་...
རེད།

མཐའ་མཇུག་ལ་། བྱང་ཁྲན་ཏང་མིས་ག་ས་གར་དུ་བརྩོན་ཆེན་ཅེན་པོས་འཇམ་གྱིང་
ཡོངས་གི་དམངས་གཙུག་ལྷན་དང་བར་མཐུན་རྒྱུལ་དང་ལྷོས་མཐུན་ཡོང་བ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་
རེད།

བྱང་ཁྲན་ཏང་མིས་རང་ཉིད་གི་ལྷ་རྒྱལ་དང་བསམ་དོན་སྤུས་གསལ་བྱེད་གི་མ་རེད།
རྩོམ་མངོན་གསལ་དུ་བྱུང་བ་རྒྱལ་གསལ་བར་། རྩོམ་འདི་ལྷགས་ལུལ་དེ་ཉལ་གྱུགས་
རང་ལ་རྟེན་ནས་དུ་ཡོད་གི་རྒྱུ་རྫོགས་ལམ་ལུགས་ཡོངས་རྫོགས་མགོ་མཇུག་རྒྱུག་ན་གཞི་...
ནས་འབྲུབ་བྱུང་གི་རེད། དབང་རྒྱུར་གྲུལ་རིམ་རྣམས་བྱང་ཁྲན་རིང་ལུགས་གི་གསལ་བརྗེའི་
མདུན་དུ་འདར་སྤོང་གོ་བར་བ་བྱིས་ཤིག། འཕྲོར་མེད་པ་རྣམས་གསལ་བརྗེ་འདིའི་ནང་
གོར་རྒྱ་ནི་ལྷགས་རྒྱུག་ཁོ་ན་རེད། རྩོམ་མོབ་རྒྱ་ནི་འཇམ་གྱིང་ཉིལ་པོ་དེ་རེད།

འཇམ་གྱིང་ཡོངས་གི་འཕྲོར་མེད་པ་རྣམས་། མཉམ་འབྲེལ་བྱིས་ཤིག།

གོང་མ་ལ་མི་འདྲ་དུ་སྒྲིལ་མཁོང་གཉིས་པ་སྐྱེག་གསོད་པ་དང་རྗེས་ལོ་གནས་ཚུལ་ལ་གསུང་བ་རེད། མཐའ་
དྲུང་མ་ལི་འདྲ་དུ་སྒྲིལ་མཁོང་གསུམ་པམ་“དམངས་འདོད་དང”གི་གསང་བའི་ལས་འཛིན་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་...
གིས་འཇིགས་སྐྱེག་གི་བྱ་སྤོང་གསར་བ་བྱས་ཡོང་བསམ་ནས་སྐྱེག་ཏེ། ཅ་མེ་ཚིན་ལ་གང་བཟད་བ་རེད།
—སྐབས་ཉེ་ 7 པ།

9 1883 ལོར་《བསྐྱེགས་གཏམ》གི་ཏེ་ཡིག་པར་གཞི་གསུམ་པ་པར་དུ་སྐྱེན་བ་རེད། དེ་ནི་མར་ཁི་སྐྱེ་
གཤེགས་རྗེས་ཡོན་གེ་སྐས་ལུ་དག་གནང་བའི་པར་གཞི་དང་པོ་དེ་རེད། —སྐབས་ཉེ་ 9 པ།

10 1888 ལོར་མའེ་ལུར་གིས་སྐྱེར་བའི་《བསྐྱེགས་གཏམ》གི་དབྱེར་ཡིག་གི་དེབ་དེ་པར་དུ་སྐྱེན་བ་རེད། ཡོན་
གེ་སྐྱེ་རྗེ་མས་སྐྱེར་ཡིག་དེ་ལྟ་དག་གཏོང་བ་དང་། སྤང་གཞི་འབྲི་བ་གནང་བ་མ་ཟད། ལུར་མཚན་ཁ་
གས་ཡང་འབྲི་བ་གནང་བ་རེད། —སྐབས་ཉེ་ 11 པ།

11 ཚིག་དེ་ནི་མི་ལུན་ཞེ་སྤང་ལྷུར་བཙོ་ཚོགས་མཉམ་འབྲེལ་ཚོགས་པའི་ལས་འཛིན་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཚོགས་གི་གྲུ་ཞི་པོ་ལུན་
གིས་ 1887 ལོར་སྤང་ལྷུར་དེར་ཚོགས་པའི་བཙོ་ཚོགས་མཉམ་འབྲེལ་ཚོགས་པའི་ཕོ་རེའི་འབྲུ་མི་ཚོགས་ཚེན་
ཐོག་བཞད་པའི་གཏམ་བཞད་ནས་དངས་བ་རེད། གཏམ་བཞད་དེ་1887 ལོའི་ཟླ་9 ཚེས་17 ཉིན་གི་《སྐྱེ་
ཕན》(«Commonweal»)ཐོག་འཁོད་ཡོད་བ་རེད། —སྐབས་ཉེ་ 13 པ།

12 《ལུའུ་ཏེ་རྟོར་དང་ཁོའོ་ལ་ལུ་མིན་གཟའ་འཁོར་དུས་དེབ》(«Woodhull and
Clafin's Weekly»)ནི་མེ་གོའི་གཟའ་འཁོར་དུས་དེབ་ཚིག་རེད། དེ་1870 ལོ་ནས་1876
ལོའི་བར་ཉི་ལྔ་ལུང་ལ་འབྲོར་ལུན་གྲལ་རིམ་གི་བྱང་མེད་དབང་ཅ་རིང་ལུགས་པ་ལེ་ལུའུ་ཏེ་རྟོར་དང་མེན་
ཁོའོ་ལ་ལུ་མིན་གིས་པར་དུ་སྐྱེན་བ་རེད། 《གྲང་ཁབ་དང་གི་བསྐྱེགས་གཏམ》འདི་1871 ལོའི་ཟླ་12
ཚེས་30 ཉིན་གཟའ་འཁོར་དུས་དེབ་དེའི་ཐོག་འཁོད་ཡོད་བ་རེད་(ཕྱང་ལྷུར་བཟུལ་ཡོད་པ)། —སྐབས་
ཉེ་ 14 པ།

13 《བསྐྱེགས་གཏམ》གི་ཨོ་ཡིག་པར་གཞི་གཉིས་པ་སྐྱེར་མཁོང་གི་གནད་དོན་སྐོར། མཚན་5 པར་ལྟ་དགོས།
—སྐབས་ཉེ་ 14 པ།

14 འདིར་བཞད་པའི་ཏན་མའེ་ཡི་གའི་སྐུར་དེབ་— K. Marx og F. Engels «Det.
Kommunistiske Manifest». København, 1885 ལོ། —དེའི་ནང་ལ་ཕྱང་ལྷུར་
བཟུལ་བ་དང་ཏག་ཏག་རང་མ་བྱུང་ས་ཁ་གས་ཡོད་བ་རེད། ཡོན་གེ་སྐས་《བསྐྱེགས་གཏམ》གི་1890 ལོའི་
ཏེ་ཡིག་པར་གཞིའི་སྤང་གཞིའི་ནང་གནད་དོན་དེ་སྟོན་བ་གནང་བ་རེད། —སྐབས་ཉེ་ 14 པ།

15 ལའོ་ལ་ལ་ལུ་གོས་སྐུར་བའི་སྐྱེ་ཡིག་གི་སྐུར་དེབ་དེ་1885 ལོའི་ཟླ་8 ཚེས་29 ནས་ཟླ་11 ཚེས་7 བར་
གི་《སྐྱེ་ཚོགས་རིང་ལུགས་པའི་ཚོགས་པར》ཐོག་འཁོད་ཡོད་བ་རེད། དེའི་རྗེས་སུ་ཡང་1886 ལོར་
པ་ལི་ལ་པར་དུ་སྐྱེན་པའི་མར་མའེ་གིས་བཙུམ་པའི་《སྐྱེ་ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་ལྷ་གོ》(Mermeix. «La
France socialiste». Paris, 1886ལོ)ཐོག་ཟུར་བཞོད་གི་སྐོར་ནས་བཞུད་བཞོད་བྱས་ཡོད་བ་རེད།
《སྐྱེ་ཚོགས་རིང་ལུགས་པའི་ཚོགས་པར》(«Le Socialiste»)ཟེར་བ་ནི་སྐྱེ་གོའི་གཟའ་

འཁོར་ཆགས་པར་ཅིག་རེད, 1885 ལོར་རྒྱ་གཞི་རྟེན་གཉིས་པ་ལི་ལ་གསར་དུ་བརྟན་པ་རེད། དེ་1902
 ལོར་རྒྱ་ལ་བཟོ་བའི་དང་གི་ལས་ཁུངས་ཆགས་པར་རེད, 1902 ལོ་ནས་1905 ལོར་བར་ལྷོ་ལོ་རྒྱུ་
 ཆགས་དང་གི་ལས་ཁུངས་ཆགས་པར་རེད, 1905 ལོ་ནས་བཟུང་སྤྱི་ཚོགས་དང་གི་ལས་ཁུངས་ཆགས་
 པར་རེད; ལོ་རལ་བརྟན་ཅུ་ལོ་ནས་དགུ་བརྟན་པའི་བར་སྤྱི་ལོ་ལོ་མིས་ཆགས་པར་དེར་རྩོམ་མིག་འབྲི་
 བ་གནང་གི་ཡོད་པ་རེད། —ཤོག་ལྗེ་14 པ།

16 ཞི་བན་ལའི་མི་གཞི་རྒྱུར་དེ་བུ་དེ་1886 ལོར་ཟླ་7 པ་ནས་ཟླ་8 པའི་བར་གི་《སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་པའི་
 ཆགས་པར》ཤོག་བཞོད་པ་མ་ཟད, དེ་བརྟན་པའང་པར་དུ་རྒྱན་ཚུང་བ་རེད།

《སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་པའི་ཆགས་པར》(《El Socialista》) ཟེར་བ་ནི་གཟུང་འཁོར་
 ཆགས་པར་ཅིག་རེད, དེ་ནི་ཞི་བན་ལ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་བཟོ་བའི་དང་གི་ཡུང་དབྱེད་ལས་ཁུངས་ཆགས་
 པར་རེད, 1885 ལོ་ནས་བཟུང་མ་རྟེ་ལི་ལ་པར་དུ་རྒྱན་གི་ཡོད་པ་རེད། —ཤོག་ལྗེ་14 པ།

17 དཀོངས་པ་དེ་ནི་ མར་ཁེ་མི་དང་ཨེན་གེ་མི་རྣམས་གཉིས་གིས་རང་ཉིད་གིས་དུས་རབས་བཅུ་དགུ་པའི་ལོ་
 རབས་བཞི་བརྒྱ་པ་ནས་བཟུང་བཅུ་མ་པའི་གཏུང་རྩོམ་རབ་དང་རིམ་པ་ཅིག་གི་རྒྱུ་གསལ་བཤད་གནང་ལོ་
 ཚུང་བ་རེད; འདི་གའི་བཤད་ཅུལ་དེ་《མི་ཅིང་བཟོ་བའི་མཐུན་ཚོགས་གི་རྒྱུག་མིག》 ལ་ལྟ་དགོས།
 —ཤོག་ལྗེ་16 པ།

18 1890 ལོར་ཟླ་5 པར་ལུན་ཏུན་དུ་《སྤྱི་ཚོགས་དམངས་གཙོ་རིང་ལུགས་གི་དབུ་ཚམས》གི་སྤྱི་ཁ་ཅིག་བྱས་
 བས་《བསྐྱབས་གཏམ》གི་རྩི་མིག་པར་གཞི་བཞི་བུ་པར་དུ་རྒྱན་པ་རེད, དེ་ནི་རྩོམ་མཁན་གིས་ལྷོ་དག་
 གནང་ཚུང་བའི་མཐུན་མའི་བར་གཞི་དེ་རེད། པར་གཞི་དེའི་ནང་1872 ལོ་དང་1883 ལོར་རྟེ་མིག་
 པར་གཞི་འབྲིང་གཞི་བཟུས་ཡོད་པ་རེད། ཨེན་གེ་མིས་དུང་པར་གཞི་དེར་ལྷོ་དག་གསར་པ་ཅིག་
 ཡུང་འབྲི་བ་གནང་བ་རེད། 1890 ལོར་ཟླ་8 ཚེས་16 ཉིན་རྟེ་གོ་སྤྱི་ཚོགས་དམངས་གཙོ་དང་གི་ཡུང་
 དབྱེད་ལས་ཁུངས་ཆགས་པར་《སྤྱི་ཚོགས་དམངས་གཙོ་རིང་ལུགས་པར》ཡང་33 པའི་ཤོག་འཁོར་པའི་
 ཁ་བྱང་ལ་《གྲུང་ཁྲན་དང་གི་བསྐྱབས་གཏམ》གི་པར་གཞི་གསར་པ་ཟེར་བའི་ཆེད་རྒྱུ་དང་ཨེན་གེ་མིས་
 ལྷོ་དག་དེ་གནང་བཟུས་བྱས་ནས་བཞོད་ཡོད་པ་རེད; 1890 ལོར་ཟླ་11 ཚེས་28 ཉིན་《བཟོ་བའི་
 ཆགས་པར》(《Arbeiter-Zeitung》) ཡང་48 པའི་ཤོག་འཁོར་པའི་ཨེན་གེ་མིས་དབྱེད་ལོ་བདུན་
 ཅུའི་འཁུངས་མར་ལ་རྟེན་འབྲེལ་ལྷོ་དག་ཆེད་རྒྱུ་དང་ལྷོ་དག་དེ་གནང་བཟུས་བྱས་ནས་བཞོད་ལོ་
 ཡོད་པ་རེད། —ཤོག་ལྗེ་20 པ།

19 ཨེན་གེ་མིས་འདིར་གསུང་བ་ནི་ཁོང་གིས་1883 ལོར་རྟེ་མིག་པར་གཞིར་འབྲི་བ་གནང་བའི་ལྷོ་དག་དེ་
 རེད། —ཤོག་ལྗེ་20 པ།

20 ཨེན་གེ་མིས་བསྐྱབས་མང་ཟེ་གསུང་བའི་མར་ཁེ་མི་དང་ཨེན་གེ་མི་རྣམས་གཉིས་གིས་མཉམ་དུ་འབྲི་བ་གནང་
 བའི་《བསྐྱབས་གཏམ》གི་ལོ་མིག་པར་གཞི་ལྷོ་དག་གི་མ་མིག་དེ་རྩོམ་བྱ་རྟེན་པ་རེད། ཨེན་
 གེ་མིས་ལྷོ་དག་དེ་ལོ་མིག་ནས་རྟེ་མིག་ལ་རྒྱུར་བ་གནང་སྐབས་རེ་གཉིས་གིས་རང་བཟོ་བཅས་གནང་ཡོད་

28 ཅ་ཚུད་སྒྲིག་སྐབས་ཀྱི་གོ་མོ་ 1792 ལོར་མཚོ་མཆོག་སྒྲིག་བའི་ས་ཞིང་སྒྲིག་པ་ལྟར་ཆོན་པ་དང་མཚོ་མཚོ་
ཆོས་པའི་ཁོ་ལམ་མཚོ་མཚོ་མཚོ་པ་ལང་གོང་མའི་མིང་གཞུང་གཞུང་གི་བཅི་བུ་ར་པ་རྣམས་ལ་ཟེར་བ་རེད།

1830 ལོར་གོང་མ་མིང་གཞུང་དེ་གི་འཕེལ་གཉེས་པ་མཚོ་མཆོག་སྒྲིག་ཆེ་མོ་ཆོ་གཞི་ནས་མིང་དང་ཅིག་
ཏུ་གྲུབ་པ་རེད། དེ་ལྟར་ཅ་ཚུད་པ་དང་འབྲེལ་ཆོན་གྲུལ་རིམ་གྱིས་ཀ་བ་བྱས་པའི་མིང་དང་འབྲེལ་མཚོ་
ཚོར་མེད་པ་གོང་མའི་མིང་གཞུང་ལ་འོ་ཚོལ་བྱེད་སྐབས་། ཅ་ཚུད་རིང་ལུགས་པ་ཐག་གཅིག་གིས་ཉལ་པར་
སྒྲི་ཆོག་ས་གི་གནད་དོན་བཟུང་ནས་གཞི་འབྲུལ་གི་དྲིལ་བཟུགས་བྱས་ནས་། སང་ཉིད་འལ་ཚོལ་པར་གྲུབ་
ཚུངས་བྱས་ནས་། ཁོ་ཆོ་འབྲེལ་ལྟར་པའི་བུ་གཞི་གཞི་མི་དཀོས་པ་བཟོ་མཁན་ཅིག་ཡིན་ཟེ་བཞད་པ་རེད།

“གཞོན་ལྷ་དབྱིན་ཚོ” གི་དབྱིན་ཚོའི་ཐུན་ལི་དང་ནང་གི་ཆབ་མིང་གི་དོན་གཉེར་པ་དང་ཚུམ་འབྲི་
པ་རྣམས་གི་ཚོགས་ཐག་ཅིག་རེད། དེ་དུས་རབས་བཅུ་དགུ་པའི་ལོ་རབས་བཞི་བཅུ་པའི་དུས་འཁོར་བཅུ་དེ་
པ་རེད། “གཞོན་ལྷ་དབྱིན་ཚོ” གི་དོན་གཉེར་པ་ཆོས་ས་ཞིང་སྒྲིག་གིས་འབྲེལ་ལྟར་གྲུལ་རིམ་གི་དཔལ་
འབྲེལ་ལྷ་བཟུགས་དང་ཆབ་མིང་སྐབས་ལྷ་གས་ཆེ་ཆེར་འབྲེལ་བར་སེམས་གི་གཉེར་ནས་མི་དགའ་བ་བྱེད་པ་
དེ་མཚན་གི་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་ཆོས་གཞི་འབྲུལ་གི་བྱེད་ཐབས་ལ་དེ་ནི་ནས་། བཟོ་བ་གྲུལ་རིམ་དེ་སང་གི་
བྱགས་སྒྲིན་འགྲུ་བཅུག་ཐོག་བཟོ་བ་གྲུལ་རིམ་ལེད་སྒྲིད་ནས་འབྲེལ་ལྟར་གྲུལ་རིམ་ལ་འོ་ཚོལ་བྱེད་བསམ་གི་
ཡོད་པ་རེད། —གོག་ལྗེ་ 78 པ།

29 འདྲིར་《བོཙ་ལྷ་ཆོག་པར》(«La Réforme») གི་ཚུབ་ཚུར་པ་རྣམས་ལ་ཟེར་བ་རེད། ཁོ་ཆོས་
སྒྲི་མཐུན་ཚུལ་ཁབ་བཅུགས་ཚོག་དམངས་གཙོའི་བོཙ་ལྷ་ར་དང་སྒྲི་ཆོག་ས་བོཙ་ལྷ་ར་བྱེད་ཚུའི་འདྲིད་ཚུལ་
འཛིན་གི་ཡོད་པ་རེད། —གོག་ལྗེ་ 95 པ།

本书根据中共中央马克思、恩格斯、列宁、斯大林著作编译局翻译的、人民出版社 1971 年 4 月出版的汉文版本翻译出版。

དེ་བའི་ལོ་རྒྱུད་ལྷན་དུ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་མང་ཁེ་སི་དང་། ཨིན་ཀེ་སི་ ལེ་ཉིན་ སི་ཏེ་ལིན་པཅས་ཀྱི་
གསུང་ཚམ་གླིག་རྒྱུ་ཁྲིམ་ཁྲིམ་གྱིས་རྒྱུ་རྒྱུ་བའ་དང་། ཨི་དམངས་དབེ་རྒྱུན་ཁྲིམ་གྱིས་ 1971 ལོ་ལྷོ་ 4 པར་
བར་བྱ་རྒྱུན་པའི་རྒྱ་ལིག་པར་གཞི་གཞི་བཟུང་ཏེ་རྒྱུ་རྒྱུ་བའ་ཡིན།

མར་ཁེ་མི ཞེན་གེ་མི

གུང་ཁྲན་ཏང་གི་བསྐྲུགས་གཏམ

མི་རིགས་དཔེ་ཞུན་ཁང་གིས་ཞུར་ནས་ཞུན་པ

1971 མའི་ཟླ་ 10 པར་ལེ་ཅིན་ལ་པར་གཞི་ 1 པེ་ལྷག་

པ་དང་པར་ཐངས་ 1 པེ་བརྒྱབ་པ

དྲིམ་རིམ་གྲུབ་ལུས་ 1 ཟུར་ 8

MARX / ENGELS
MANIFEST
DER KOMMUNISTISCHEN
PARTEI

马克思 恩格斯
共 产 党 宣 言

(藏 文)

民族出版社翻译出版 新华书店发行

民族印刷厂印刷

1971年10月第一版

1971年10月北京第一次印刷

书号 M 1049 (3) 115 每册 0.18 元